ޔައުމިއްޔާ ނަންބަރު: 45/2024
ރައްޔިތުންގެ މަޖިލިސް
ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ޔައުމިއްޔާ
20 ވަނަ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ 45 ވަނަ ޖަލްސާ
1446 E 2
4 ނޮވެންބަރު 2024
(ހޯމަ ދުވަސް)
ޖަލްސާ ފެށުނު ގަޑި: 9:02
ޖަލްސާ ނިމުނު ގަޑި: 14:01

20 ވަނަ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ 45 ވަނަ ޖަލްސާ 4 ނޮވެންބަރު 2024
20 ވަނަ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ 45 ވަނަ ޖަލްސާ
4 ނޮވެންބަރު 2024 (ހޯމަ ދުވަސް)
(ރިޔާސަތުގައި އިންނެވީ؛ މަޖިލީހުގެ ރައީސް ޢަބްދުއްރަޙީމް ޢަބްދުاله)
1. ޙަމްދު ޞަލަވާތް
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
بسم هلا ال ر حمن ال ر حيم ، الحمد هل وال ص الة وال س الم على رسول هلا وعلى آله وصحبه ومن وااله. މަޖިލިސް
ފެށުނީ.
2. ޖަލްސާގެ ހާޒިރީ އިއް ވުން
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
މިއަދަކީ 4 ނޮވެންބަރު ވީ ހޯމަ ދުވަސް. 1446 ވަނަ އަހަރުގެ ޖުމާދަލްއޫލާ މަހުން 2 ވަނަ ދުވަސް. މިއީ ވިހާ
ނަކަތުން 4. އަޅުގަނޑުމެން އިށީނދެ މި ތިބީ 20 ވަނަ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ 45 ވަނަ ޖަލްސާގައި. މި ވަގުތު
ޖަލްސާއަށް ވަޑައިގެން ތިއްބެވީ 40 އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން. ސަލާމުގައި ތިއްބެވީ 7 އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން. ރަސްމީ
ދަތުރުތަކުގައި 4 އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން.
3. ދުވަހުގެ އެޖެންޑާ އިޢުލާންކުރު ން
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
-{3.1} އެޖެންޑާ ނަންބަރު އޖ.45/2024/
4. ރިޔާސަތުން އަންގާ އެންގުން
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ރިޔާސަތުން އަންގާ ކަށް ވަކި އިތުރު އެންގުމެއް މިއަދަކު ނެތް.
1

20 ވަނަ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ 45 ވަނަ ޖަލްސާ 4 ނޮވެންބަރު 2024
5. މަޖިލީހަށް ތައާ ރަފުކު ރަން ޖެހޭ ބިލު
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
-{5.1} ސަރުކާރުގެ ފަރާތުން މާފުށި ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޙުސައިން ރިޟާ އާދަމް ހުށަހަޅުއްވާފައިވާ ބިލުގެ
ފުރަތަމަ ކިޔުން އިއްވުން. ގާނޫނު ނަންބަރު 9 /2014 ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޤާނޫނުލްޢުޤޫބާތަށް އިޞްލާޙު ގެނައުމުގެ ބިލު.
6. އިބުތިދާއީ ބަހުސް
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
-{6.1} ސަރުކާރުގެ ފަރާތުން ދިއްދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޢަބްދުއްލަޠީފް މުޙައްމަދު ހުށަހަޅުއްވާފައިވާ
ގާނޫނު ނަންބަރު 4/2013 (ސިޔާސީ ޕާޓީގެ ގާނޫނު)އަށް އިޞްލާޙު ގެނައުމުގެ ބިލު. މި ބިލުގެ ފުރަތަމަ ކިޔުން
އިއްވާފައިވަނީ 30 އޮކްޓޫބަރު 2024ގައި ބޭއްވުނު 20 ވަނަ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ 43 ވަނަ ޖަލްސާގައި. މި ބިލު
ހުށަހެޅުއްވުމަށާއި ޖަވާބުދާރީވެވަޑައިގަތުމަށާއި ، ފަހުބަސް ވިދާޅުވުމަށް ޖުމުލަ 15 މިނެޓުގެ ފުރުޞަތެއް
ލިބިވަޑައިގަންނަވާނެ. ބިލުގެ އިބުތިދާއީ ބަހުސް ހިނގަމުންދާއިރު އެ 15 މިނެޓު އެކުގައި ނުވަތަ ބައިބަޔަށް
ބަހައިލައިގެން ބޭނުންކުރެއްވުމުގެ އިޚުތިޔާރު އިއްޒަތްތެރި މެންބަރަށް ލިބިވަޑައިގެންފައިވޭ. އިއްޒަތްތެރި މެންބަރަށް
ފުރުޞަތުއަރުވަން ބިލު ހުށަހަޅުއްވައިދެއްވުމަށް.
ދިއްދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަބްދުއްލަޠީފް މުޙައްމަދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އިއްޔެއަކީ މި އަހަރުގެ ނަޞްރުގެ ދުވަސް. ނަޞްރާއި ނަސީބުވެރިންގެ ދުވަހެއް.
ދުވަހުގެ މުނާސަބަތުގައި ރާއްޖޭގެ އިއްޒަތްތެރި ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާއަށާއި އަދި ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ އިއްޒަތްތެރި
ރައީސްއަށާއި، އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންނާއި، ރާއްޖޭގެ ލޮބުވެތި އެންމެހާ ރައްޔިތުންނަށް އަރިސްކުރަމުން އަޅުގަނޑުގެ
ބިލާއިގެން ކުރިއަށް ދާނަން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް ؛ ގާނޫނު ނަންބަރު 4 /2013 ސިޔާސީ ޕާޓީތަކުގެ މި ބިލު
ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހަށް މި ހުށަހަޅަނީ ވަރަށް ފޮނިފޮނި އުއްމީދެއްގައި. އިޞްލާޙީ ބަދަލުތަކެއް ގެންނަންވެގެން. ކުރިން
ޕާޓީތައް ހިންގި އުސޫލުތައް އެއަށްވުރެ ހަރުދަނާ އުސޫލެއްގައި ހިންގަންވެ ގެން. ކުރިން ޕާޓީތައް ހިންގާފައިވަނީ އެ
ޕާޓީތަކުގެ ވެރިން ބޭނުންވާ ގޮތަށް. އެ ހުންނަން ބޭނުންވާ ސިފައަކަށް. ބޭނުންވާ ވައްތަރަކަށް. އެ ބަދަލު ގެނަން
މިހާރު މި އުޅެނީ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ އޭރު ޕާޓީތަކުގެ ވެރިން ޖަލުގައި ތިބުމާއި ، ވަކީލުންނަށް ފައިސާ ވެސް
2

20 ވަނަ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ 45 ވަނަ ޖަލްސާ 4 ނޮވެންބަރު 2024
ދޭންޖެހެނީ ޕާޓީގެ ފައިސާ. އޭރު ޕާޓީގެ އިސް ވެރިމީހާ ބުނާ ގޮތަށް ބުނާ މީހަކަށް ޕާޓީއަށް ލިބޭ ފައިސާކޮޅު ވެސް
ބަހަންވީ. ޕާޓީތައް ހިންގަމުން ދިޔައީ ނުވަތަ ހިނގާފައިވަނީ އޭރުގެ ޕާޓީގެ އެންމެ އިސް ވެރިއަކަށް ހުންނަ، އެ ދިދަ
ބުނާ ގޮތަށް. ޕާޓީގައި އޮވޭ ގުނަވަންތަކެއް. އެ ގުނަވަންތައް އިޞްލާޙުކޮށްގެން ނޫނީ އެ ގުނަވަންތަކުން ނިންމާ
ނިންމުންތަކަށް އިޙުތިރާމުކޮށްގެން ނޫން ކަންތައް ކުރީ. މާޒީގައި ކަންތައް ހިނގާފައިވަނީ މިހެން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛
މި ބިލުގެ ސަބަބުން ވަރަށް ބޮޑެތި ބަދަލުތައް ގެނެސްދޭނެ. މި ބިލުގެ ސަބަބުން ލިބޭ ފައިސާ، ޕާޓީތަކަށް ލިބޭ
އާމްދަނީ އިތުރުވެ، އެ ބައިތައް ހަމަޖެހިގެން ހަމައެއްގެ މަތިން ބެހިގެންދާނެ. ހަމަ މި ބިލުގެ ސަބަބުން އަޅުގަނޑުމެން
މި ކުރާ ޖުރިމަނާތަކާއި އަދި ޕާޓީތަކުގެ ޒިންމާތަކާއި މަސްއޫ ލިއްޔަތުތަކާއި ވާޖިބުތަކަށް ޕާޓީތަކުން އުފުއްލަންޖެހޭނެ މި
ބިލުގެ ސަބަބުން. އެހެންވެ އިޞްލާޙީ ރަނގަޅު ބިލެއް މިއީ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް ؛ 2005 ވަނަ އަހަރު ޕާޓީތައް
އުފެދި، އޭރުގެ ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާގެ ގަރާރަކުން ޕާޓީތައް އުފެއްދީ. ގާނޫނެއް ނެތި. 2013 ވަނަ އަހަރު ގާނޫނެއް
އައި ފަހުން ވެސް ރަނގަޅު އިޞްލާޙީ ބަދަލުތަކެއް އައިސް ފައެއް ނެތް. އެ ބަޔަކު ބޭނުންވާ ގޮތަކަށް ، އެ ބަޔަކު
އެދޭގޮތަކަށް ކަން ކުރަމުން ދިޔައީ. ނިމިގެންދިޔަ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންނަށް މި ބިލު
އިޞްލާޙުކުރަން ވަރަށް ރަނގަޅު ފުރުޞަތުތައް ލިބުނު. އިލެކްޝަންސް ކޮމިޝަނުން ވެސް އޭރު އެދުނު
އިޞްލާޙުކުރަން. އެހެންނަމަވެސް، އެ ކަމެއް ނުކޮށްދިން. އޭރުގައި ތިބި ބޭފުޅުންނަށް ބޭނުންނުވި. އެއީ އޭރު ދެ ޕާޓީ
ދެމެދުގައި ހިނގާފައި މައްސަލައެއްގެ ސަބަބުން. އެހެންނަމަވެސް، މިއަދު މި އިޞްލާޙު މި ކުރަނީ އަޅުގަނޑުމެންގެ
އަތުގައި އާރާއި ބާރު އޮތް، މުޅި ޤައުމުގެ ރައްޔިތުންނަށް، ޕާޓީ ނިޒާމުގައި މަސައްކަތްކުރާ ހުރިހާ ބޭފުޅުން ހެއްވާލާ
ކަހަލަ އުސޫލުތަކެއް މި ގާއިމުކޮށްދެނީ. މިކަމުގެ ސަބަބުން ރަނގަޅުވާނެ. ދެނެއް އެއްކަލަ ކުރިން އަޅުގަނޑު މި
ދެންނެވި ވަރުގަދަ މީހާ، ބާރުގަދަ މީހާ ގޭގައި ހުރެގެން ބޭނުންގޮތަކަށް، ޖަލުގައި ހުރެގެން ބޭނުންގޮތަކަށް ކަންކުރާ
އުސޫލު އެ ދިޔައީ. އޭރު މި ޕާޓީތައް ހިނގާނީ، ޕާޓީތަކުގެ ނިޒާމު ތެރެއިން ކަންކަން އިޞްލާޙުވެގެންދާނީ. ރަށްރަށުގެ
ޖަގަހަތައް ރަނގަޅަށް ހެދޭނެ. ރަށްރަށުގައި ހުރި ކޮމިޓީތައް ބުނާ ގޮތަށް، ބޭނުންވާ ގޮތަށް އިޞްލާޙީ ބަދަލުތައް
ގެނެވިގެން އެ މަސައްކަތްކުރާނީ. އެހެންވެ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ މި ބިލަކީ ބޭނުންތެރި ފުރިހަމަ ބިލަކަށްވާނެ. ތިޔަ
ހުރިހާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން ރަނގަޅަށް ބަހުސްކޮށް، ފުޅާދާއިރާއެއްގައި ބަހުސްކުރުމަށްފަހު، މި ބިލު އިޞްލާޙުކޮށް،
ގިނަ ވޯޓުތަކެއް ދީގެން ބިލު ފާސްކޮށްދޭންވީ. އެކަމުގެ ސަބަބުން ދިވެހި ރައްޔިތުންނަށް، ދިވެހީންނަށް ދިވެހި
ޤައުމުގައި މި އިޞްލާޙަށް، ބަދަލަށް އެދި ގޮވާ ހުރިހާ ބޭފުޅުންނަށް މިކަމުގެ ސަބަބުން ރަނގަޅު އަސަރުތަކެއް ކުރާނެ.
މިއީ ހިތްހެޔޮ އުފާވެރި ބިލެއް. މިއީ ހަމަޖެހޭ ބިލެއް. މިއީ ސިޔާސީ ނިޒާމު ވަރުގަދަވާނެ ބިލެއް. މިއީ ޚުދުމުޚުތާރު
ވެރިންގެ އަތްމަތިން ޕާޓީތައް ދާ ބިލެއް މިއީ. ޚުދުމުޚުތާރުކަމާއި އަނިޔާވެރިކަމާއި މަލާމާތާއި ފުރައްސާރަކުރާ ވެރިންގެ
އަތުން މި ޕާޓީތަކުގެ ބާރު ކެނޑި، މިއީ ޕާޓީގެ ނިޒާމެއްގެ ތެރެއަށް ޕާޓީ އޮފީހުން ޕާޓީ ހިންގުން ވަރުގަދަ ބިލެއްގެ
3

20 ވަނަ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ 45 ވަނަ ޖަލްސާ 4 ނޮވެންބަރު 2024
ގޮތުގައި މި ބިލު ވެގެންދާނެ. އެހެންވެ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ އަޅުގަނޑު މި ބިލު ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހަށް މި
ހުށަހަޅަނީ އިއްޒަތްތެރި ހުރިހާ މެންބަރުން ފުޅާދާއިރާއެއްގައި ބަހުސްކުރުމަށްފަހު ފާސްކޮށްދެއްވާނެ ކަމުގެ ފޮނިފޮނި
އުއްމީދުގައި. އަދި އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ އަޅުގަނޑަށް ވަގުތު ލިބުނު ވަރަކުން މި ބިލަށް އިތުރަށް ބަހުސްކުރާނެ ވާހަކަ
ދަންނަވަމުން، ބިލު ހުށަހެޅުމުގެ ވަގުތު ދެއްވީތީ ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. މި ބިލަށް ބަހުސްކުރެއްވުމަށް ކަނޑައެޅިފައިވަނީ ޖުމުލަ 4 ގަޑިއިރު. އެއީ
ޕީ.އެން.ސީ 2 ގަޑިއިރާއި 35 މިނެޓު. އެމް.ޑީ.ޕީ 33 މިނެޓު. އެމް.ޑީ.އޭ 14 މިނެޓު. ޖުމްހޫރީ ޕާޓީ 12 މިނެޓު.
އެމް.އެން.ޕީ 12 މިނެޓު. ވަކި ޕާޓީއަކަށް ނިސްބަތްވެވަޑައިގެން ނުގަންނަވާ ކޮންމެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރަކަށް 7 މިނެޓު.
ވާހަކަފުޅުދެއްކެވުމަށް އެދިވަޑައިގެންނެވުމަށް އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންނަށް ފުރުޞަތު ހުޅުވަ އިލަން. (ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު)
އާދެ! މިހާރު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ ހުރާ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޑރ. އަނާރާ ނަޢީމްއަށް.
ހުރާ ދާއިރާގެ މެންބަރު އަނާރާ ނަޢީމް ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އާދެ! ސިޔާސީ ޕާޓީތަކަށް މިއަދު މި ހުށަހެޅިފައިވާ ބިލަށް އަޅުގަނޑު ވެސް
ތާއީދުކުރާ ވާހަކަ ދަންނަވަން. ސިޔާސީ ޕާޓީތަކަކީ މިއީ 2005 ވަނަ އަހަރު ރާއްޖެއަށް އަލަށް ތައާރަފުކުރެވިގެން ދިޔަ
ނިޒާމެއްގެ ދަށުން ސިޔާސީ ޕާޓީތައް އައިސްފައި މިވަނީ. އެ ދުވަހުން ފެށިގެން މިއަދަށް ބަލާއިރު، ދިވެހިރާއްޖޭގެ
ޑިމޮކްރެޓިކް ނިޒާމުގައި ވަރަށް ގިނަ ތަފާތު ބަދަލުތައް އައިސް، އަންނަމުން އެބަދޭ. އެގޮތުން މިއަދު ވެސް ސިޔާސީ
ޕާޓީގެ މި ގާނޫނަށް އިޞްލާޙުތަކެއް ހުށަހެޅިގެން މިދަނީ. އަޅުގަނޑު ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުންވަނީ، ސިޔާސީ ޕާޓީތަކަކީ
ރާއްޖޭގެ ޑިމޮކްރެޓިކް ނިޒާމުގައި ވަރަށް މުހިންމު ދައުރެއް އަދާކުރެވިދާނެ ފަރާތެއްކަން ސިޔާސީ ޕާޓީތަކަކީ. އެއީ
ޤައުމު އިޞްލާޙުކޮށް ހަމަ މަގަށް އެޅުވުމުގައި މުހިންމު ދައުރެއް އަދާކުރާނެ. އެގޮތުން މިހާރު ވެސް ސިޔާސީ
ޕާޓީތަކުގައި އެބަހުރި ބައެއް ކަންކަން އިޞްލާޙުކުރަން. އަޅުގަނޑު ފާހަގަކޮށްލާނަން. އެގޮތުން އަޅުގަނޑަށް ފާހަގަވަނީ
ސިޔާސީ ޕާޓީތަކުން ޙަޤީޤަތުގައި އެ ޕާޓީއެއްގެ ފިކުރު ތަފާތު ވިޔަސް، ބައެއް ފަހަރަށް ނޭދެވޭ މިންވަރަށް އެ އޮންނަ
ފާޑުކިޔުމާއި ޒާތީވުމާއި ، މި ކަންކަން މަދުކުރެވެންޖެހޭކަން އަޅުގަނޑު ފާހަގަކޮށްލަން. ޙަޤީޤަތުގައި ކޮންމެ ޕާޓީއަކުން
ވެސް ރަނގަޅު ކަމެއް ރަނގަޅު ސިޔާސަތުތަކެއް ތަ އާރަފުކުރަންޏާ އެހެނިހެން ޕާޓީތަކުން އެ ސިޔާސަތުތަކަށް
ތާއީދުކުރުން އެއީ ވަރަށް މުހިންމު ކަމެއް. ޤައުމަކަށް ބަލާއިރު އެ ޤައުމެއް ޕާޓީތަކާއެކު ކުރިއަރަ އި ދިއުމަށް
މަގުފަހިވާނެ އެގޮތަށް ގެނެވޭ ހެޔޮ ބަދަލުތަކުގައި އެއް ޕާޓީއާއި ސަޕޯޓް ދެންޏާ ރަނގަޅު ސިޔާސަތުތަ ކުގައި. ހަމަ
4

20 ވަނަ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ 45 ވަނަ ޖަލްސާ 4 ނޮވެންބަރު 2024
އެގޮތަށް ޕާޓީތަކުގެ މެންބަރުން ވެސް އެގޮތަށް ޢަމަލުކުރަންޏާ. ދެން މީގެ އިތުރުން އަޅުގަނޑު ފާހަގަކޮށްލަން
ބޭނުންވަނީ، އަސްލު ސިޔާސީ ޕާޓީތައް ވަރަށް މުހިންމު ދައުރެއް އަދާކުރާނެއޭ ހަމަ ރާއްޖޭގެ ވެރިކަމުގެ ނިޒާމު
ބައްޓަންކުރުމުގައި. އެގޮތުން އަޅުގަނޑަށް ވަރަށް މުހިންމު އިޞްލާޙެއް، އަޅުގަނޑު ހަމަ މި ސިޔާސީ ޕާޓީތަކުގެ
ގާނޫނަށް ގެނެވެންޖެހޭ ކަމަށް އަޅުގަނޑު ފާހަގަކުރާ އިޞްލާޙެއް އެބަ އޮތް. އެއީ ޙަޤީޤަތުގައި މިހާރު ރައްޔިތުންގެ
މަޖިލީހުގެ އަންހެން މެންބަރުންގެ އަދަދު ވަރަށް މަދު. އެހެންވީމާ، އަސްލުގައި މި ޕާޓީ، ސިޔާސީ ޕާޓީތަކުގެ ގާނޫނަށް
ގެނެވިދާނެ އިޞްލާޙެއް އަންހެން މެންބަރުން ކޮންމެ ޕާޓީއަކުން ވެސް ވަކި ނިސްބަތަކަށް ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ
އިންތިޚާބުގައި ވާދަކުރަންވާނެއޭ ، އެގޮތަށް ގެނެވިދާނެ. އެއީ ޙަޤީޤަތުގައި ވެސް ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގައި އަންހެން
ބޭފުޅުންނާއި ފިރިހެން ބޭފުޅުން ވެސް ނިސްބަތްވާ މިންވަރު އެބަޖެހޭ؛ މިހާރު މިއޮތީ މާބޮޑަށް އަންހެން މެންބަރުން
މަދުވެފައި. އެހެންވީމާ، އެ ފަރަގު ކުޑަކުރެވެން އެބަޖެހޭ. އެހެންވީމާ، މިއީ އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި މި ބިލު
ދިރާސާކުރާއިރު ހަމަ ވިސްނަވަން ރަނގަޅު ނުކުތާއެއް. ދެން މީގެ އިތުރުން ވެސް އަޅުގަނޑު ފާހަގަކޮށްލާނީ ، ހަމަ
ކުރިން ވެސް މި ދެންނެވިހެން ޤައުމަށް ފައާިދުހރި ގޮތުގައި ހުރިހާ ސިޔާސީ ޕާޓީތައް ވެސް ވިސްނަވަންޏާ އޭރުން
ވަރަށް ރަނގަޅު ކުރިއެރުންތަކެއް މުޅި ޤައުމަށް ލިބިގެންދާނެ އޭ. ދެން މިހާރު، އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެބަ ފެނޭ މިހާރުގެ
ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ ޑރ. މުޙައްމަދު މުޢިއްޒުގެ ސިޔާސަތުތައް ވަރަށް މުހިންމު ވަރަށް ބޮޑެތި ފިޔަވަޅުތަކެއް
އަޅުއްވަމުން އެބަދޭ. އެއީ ޤައުމަށް ފައިދާ ހުރި ކަންކަން ކަމުގައި، ގިނަ ކަންކަން އެއީ ފައިދާ ހުރި ކަންކަން ކަމުގައި
ހަމަ ހުރިހާ ރައްޔިތުން ވެސް ގަބޫލުކުރައްވާ. އެހެންވެ ހުރިހާ ޕާޓީތަކުން ވެސް އެ ކަންކަމަށް ސަޕޯޓުދެއްވުން އެއީ
ވަރަށް މުހިންމު ކަމެއްކަން ފާހަގަކޮށްލަން. ޝުކުރިއްޔާ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. ދެން ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ ކެންދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މަޢުރޫފް
ޛާކިރުއަށް.
ކެންދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު މަޢުރޫފް ޛާކިރު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ސިޔާސީ ޕާޓީތަކާ ބެހޭ ގާނޫނަށް ހުށަހެޅިފައި އޮތް އިޞްލާޙު، ދެން އާދަކާދައިގެ
މަތިން އަޅުގަނޑުމެންގެ އަޚް، އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ލަޠީފްބެ ހުށަހެޅުއްވީތީ އެ މަނިކުފާނަށް ހިތުގެ ފުން ނެތް
މިންވަރުން ޝުކުރުދަންނަވަން. އަދި އަޅުގަނޑުމެން މި ހުށަހެޅިފައި އޮތް އިޞްލާޙަށް ބަލައިލާއިރުގައި މައިގަނޑު
ގޮތެއްގައި އަޅުގަނޑަށް ފާހަގަކުރެވެނީ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، ދެތިންކަމެއް. އެއް ކަމަކީ ސިޔާސީ ޕާޓީތައް
5

20 ވަނަ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ 45 ވަނަ ޖަލްސާ 4 ނޮވެންބަރު 2024
ރަޖިސްޓަރީކުރުމަށް މިހާރު އޮތް އުސޫލަށް ބަދަލެއް ގެނެވުން. އެއީ މިހާރު ސިޔާސީ ޕާޓީތަކާ ބެހޭ ގާނޫނުގައި
ޖަދުވަލެއްގެ ތެރޭގައި ރަޖިސްޓަރީކުރާ ފޯމާއި އެ ކަންކަން ހިމެނިފައިވަނީ. އެހެންނަމަވެސް، މިހާރުގެ އިލެކްޝަންސް
ކޮމިޝަނަށް އެ ފޯމު އެކުލަވާލައި، ގަވާއިދުގެ ތެރެއިން ފޯމު އެކުލަވާލައިގެން ރަޖިސްޓަ ރީކުރުމަށް ބަދަލުތަކެއް މި
ބިލަށް ހުށަހެޅިފައި ހުރި އިޞްލާޙުތަކަށް ބަލައިލީމަ އަޅުގަނޑުމެނަށް އެބަ ފެނޭ. އަޅުގަނޑަށް މައިގަނޑު ގޮތެއްގައި
ފާހަގަކުރެވެނީ ރަޖިސްޓަރީކުރުމަށް މިހާރު އޮތް ފުރުޞަތު އިތުރަށް ހަނިކުރުމަށް ހުށަހެޅިފައި އޮތް އިޞްލާޙެއް
ގޮތުގައި. އާންމު ގޮތެއްގައި ގިނަ ސިޔާސީ ޕާޓީތައް އެކުލެވޭ ނިޒާމެއްގެ ތެރެއިން ވެރިކަންތައް ހިނގަން ފެށުމަކީ،
ވެރިކަމުގެ ނިޒާމުތަކަށް ބަދަލު ގެނައުމަކީ އެއީ ތަފާތު ފިކުރުތަކާއި، އެ ފިކުރުތަކުގެ ޖާގަ ދެވިގެން އެ ކަންކަން،
ޤައުމުގެ ކަންކަން ނިންމުމަށް މަގުފަހިވެގެންދާ ކަމެއް. މިއަދު އަޅުގަނޑުމެނަށް ފެނިގެން މި ދަނީ އެމެރިކާގެ ރިޔާސީ
އިންތިޚާބުގެ އެންމެ ފަހު ވަގުތު ޤައުމުގެ އެތައްހާސް ރައްޔިތުންނެއް، އެތައް މިލިއަން ރައްޔިތުންނެއް އެބަ ތިބި މިހާރު
އެމެރިކާގައި މިއޮތް ދެ ފިކުރު އެއީ އެންމެ ރަނގަޅު ދެ ފިކުރު ނޫން ކަމަށް ގަބޫލުކޮށް އިތުރު ފިކުރެއް އުފަންވާން
ޖެހޭނެ ކަމަށް އެތައް ބަޔަކު އެބަ ދެކޭ. އަޅުގަނޑުމެން މިސާލަކަށް ބަލާ ނަމަ، އިސްރާއީލުގެ އަނިޔާވެރި ޢަމަލުތަކަށް
ބަލާއިރުގައި މީގެ ކުރީގައި ޑޮނަލްޑް ޓްރަމްޕް ވެރިކަމުގައި ހުރިއިރުގައި ޖެރޫސަލަމްގެ ، އިޒްރޭލުގެ އެމެރިކާގެ އެމްބަސީ
ތެލްއަވީ ވުން ގެންގޮސް ޖެރޫސަލަމްގައި ބިނާކުރި. އަދި އޭގެ އިތުރުން ފަލަސްޠީނަށް އިންހާއަށް ބޮޑެތި އަނިޔާތައް
ކޮށްފައިވަނީ. ފަލަސްޠީނުގެ ރައްޔިތުންނަކަށް ޤަތުލުއާންމު ހިންގާފައި ވަނީ. ހަމަ އެ ގޮތުން މިހާރުގެ ވެރިކަމުގައި ،
ބައިޑެންގެ އެޑްމިނިސްޓްރޭޝަންގައި ވެސް އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި ފެންނަނީ ހަމަ ވަރަށް ބޮޑެތި އަނިޔާވެރި ޢަމަލުތައް
އިޒްރޭލުގެ ސަރުކާރުގެ ފަރާތުން ފަލަސްޠީނުގެ ރައްޔިތުންނާއި، ނިކަމެތި ރައްޔިތުންނާ ދެކޮޅަށް ކުރެވެމުންދާއިރު،
އެކަށީ ގެންވާ ފިޔަވަޅުތަކެއް ނޭޅޭ މަންޒަރު. އެހެންވީމާ، އެމެރިކާގެ ގިނަ އަދަދެއްގެ ރައްޔިތުން އެބަ ތާއީދުކުރޭ
ޖެނޮސައިޑާ ދެކޮޅަށް. އެހެންނަމަވެސް، ދެ ފިކުރުގައި ވެސް ޖެނޮސައިޑަށް ތާއީދުކުރުމުގެ ރޫޙު މަތިފަޑީގައި އޮންނާތީވެ،
ރައްޔިތުން އެބަ ބޭނުންވޭ އިތުރު ފިކުރުތަކަކަށް. އެގޮތަށް އަޅުގަނޑަށް ވެސް ގަބޫލުކުރެވެނީ ދިވެހިރާއްޖޭގައި ވެސް
ގިނަ ސިޔާސީ ޕާޓީތަކަށް ފުރުޞަތު ލިބުމަކީ އެއީ ރަނގަޅު ކަމެއް ގޮތުގައި މުސްތަގުބަލުގައި އަޅުގަނޑުމެންނަށް
ފެނިގެންދާނެއޭ. އަނެއް ކަމަކަށް އަޅުގަނޑަށް މި ބިލުން ފާހަގަކުރެވެނީ، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު
އެކުލަވައިލާއިރުގައި ބަޖެޓުގެ 0.1% އަކީ ސިޔާސީ ޕާޓީތަކަށް ފައިސާގެ ގޮތުގައި ކަނޑައެޅޭ އަދަދެއްގެ ގޮތުގައި
ގާނޫނުގައި ލިޔެފައި އޮތް އަދަދު. މިހާރު ދައުލަތުގެ އާމްދަނީގެ % 0.1 ބަދަލުވާ ގޮތަށް މިއޮތީ ހެދިފައި. އިއްޒަތްތެރި
މެންބަރު ބިލު ހުށަހަޅުއްވަމުން ވިދާޅުވީ، ޕާޓީތައް އެކީ އެކަށް ޢާލަމީ ބައެއްގެ ގޮތުގައި ހިނގައިދާނެ ކަހަލަ ބިލެކޭ މި
ބިލަކީ. އެހެންނަމަވެސް، ޙަޤީޤަތަކީ ދިވެހި ސިޔާސީ ޕާޓީތަކަށް ދައުލަތުގެ ބަޖެޓުން ލިބޭ އާމްދަނީ ދަށްވެގެން ދިއުން.
އުސޫލެއްގެ ގޮތުން އަޅުގަނޑު ވެސް ރައްޔިތުންނާ އެއް ފިކުރެއްގައި ހުރެ ވާހަކަދައްކާ ނަމަ ދަންނަވަން ޖެހޭނީ، ދިވެހި
6

20 ވަނަ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ 45 ވަނަ ޖަލްސާ 4 ނޮވެންބަރު 2024
ރައްޔިތުން އެހާ ބޮޑަކަށް ބޭނުމެއް ނުވެއޭ ސިޔާސީ ޕާޓީތަކަށް ބޮޑެތި ޚަރަދުތައް ކުރާކަށް. ރައްޔިތުން އު އްމީދުކުރާ
ކަހަލަ ބަދަލުތަކެއް ސިޔާސީ ޕާޓީތަކުގެ ތެރެއިން ނުފެންނާތީ، ރައްޔިތުން ބޭނުމެއް ނުވޭ ރައްޔިތުންގެ ފައިސާ ސިޔާސީ
ޕާޓީތަކަށް ދޭކަށް. އެހެންނަމަވެސް، އެ އަދަދު ގާނޫނުން ކުޑަކޮށްފައި، ޕީ.އެން.ސީގެ އަދަދު އިންތިހާއަށް ބޮޑުކުރަން
މަސައްކަތްކުރާކަމީ އަޅުގަނޑު މިކަމާ ދޭތެރޭ ސުވާލު އުފައްދާލަންޖެހޭ ކަމެއް. ހަތްދި ހަ ފަސް ހާސް މެންބަރުން މިހާރު
ދިވެހި ރައްޔިތުންގެ؛ އަޅުގަނޑުގެ މަޢުލޫމާތު އަޅުގަނޑުގެ ސޯސްއަކުން ލިބޭ ގޮތުގައި ގާތްގަނޑަކަށް އެއް ލައްކައެއްހާ
ޕީ.އެން.ސީ މެންބަރުން މި އަހަރު ނިމެންވާ އިރަށް ތިބޭނެ. އެހެންވީމާ، ގާތްގަނޑަކަށް ޤައުމު އެކީހެން މި ވަންނަނީ
ޕީ.އެން.ސީއަށް. ކީއްވެގެންބާއޭ އަޅުގަނޑު ހިތަށް އަރާ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު ކުޑަކޮށްފައި ، ކުރީގެ މި އޮންނަނީ މުޅި
ބަޖެޓުގެ 0.1%. މިހާރު މި އޮންނަނީ އާމްދަނީގެ 0.1%. ބޮޑު އަދަދެއް ސިޔާސީ ޕާޓީއެއްގެ ގޮތުގައި ޕީ.އެން.ސީއަށް
ހޯދުމަށް ޓަކައި މި ބަދަލު މި ގެނެވެނީ. އަނެއް ބަދަލަކީ، ސިޔާސީ ޕާޓީތަކުން ގާނޫނާ ޚިލާފަށް ކުރާ ކަންތައްތަކަށް
ޖުރިމަނާކުރާ ވާހަކަ ގާނޫނުގައި ބަޔާންކޮށްފައި މިއޮތީ އަޅުގަނޑަށް މަޢުލޫމާތު، އަޅުގަނޑު ބަލައިލާއިރުގައި ތިރީސް
ހާހުން ފެށިގެން ހަތްދިހަ ފަސްހާހާ ދޭތެރޭގައި އާންމުކޮށް މި އޮތީ. އެހެންނަމަވެސް، މިހާރު ކުއްލިއަކަށް އެ އަދަދު 1
ލައްކަ ރުފިޔާއާ ހަމައަށް ބޮޑުކޮށްފައި މިއޮތީ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ އާންމު ގޮތެއްގައި ސިޔާސީ ޕާޓީތަކުން މާބޮޑެތި
ގޯސްތަކެއް ހަދަމުންދާ ދަނޑިވަޅެއް ނޫން މިއީކީއެއް. ސިޔާސީ ޕާޓީތަކުން ސަރުކާރުތަކާ ދެކޮޅަށް ނުވަތަ ގާނޫނުތަކާ
ދެކޮޅަށް ކަންތައްތައް ކުރަމުންދާ ވަގުތެއް ނޫން މިއީކީއެއް. ހައްދުފަހަނައަޅައިގެން ގޮސްގެނެއް ނޫން މި އުޅެނީ.
ކީއްވެބާއޭ ކުއްލިއަކަށް 1 ލައްކަ ރުފިޔާއަށް ސިޔާސީ ޕާޓީތައް ޖުރިމަނާކުރެވޭ ގޮތަށް މި ބަދަލު މި ގާނޫނަށް މި
ގެނެވެނީ. ބަލައިލާއިރު ، މި ކަންކަމާ މެދު އަޅުގަނޑުމެން ވިސްނައިލާއިރު އަޅުގަނޑުމެންނަށް ހަމަ ޙަޤީޤަތުގައި ވެސް
މި ފެންނަނީ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، ދިވެހިރާއްޖޭގެ މިސްރާބު ޚުދުމުޚުތާރު ވެރިކަމަކާ ދިމާލަށް މިސްރާބު ޖަހާފައިވާ
ހުރި މަންޒަރު. އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި ފެންނަނީ... އިއްޒަތްތެރި ރައީސް ؛ އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި ފެންނަނީ މުޅި
ރާއްޖޭގެ ހުރިހާ މިނިވަން މުއައްސަސާތަކެއް ރައިސުލްޖުމްހޫރިއްޔާގެ އަތްދަށަށް ގެނެވޭ މަންޒަރު. އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި
ފެންނަނީ މުޅި ޤައުމު ޚުދުމުޚު ތާރު ވެރިކަމަކާ ދިމާލަށް ގެންދާ މަންޒަރު. އެހެންވީމަ، ސިޔާސީ ޕާޓީތައް އޮބަހައްޓަން
ޖުރިމަނާތައް ބޮޑުކޮށް މި ކަންކަން ކުރާނީ. އެހެންނޫނީ އެއީ ކުރާ ޒާތުގެ ކަންކަމެއް ނޫން. އަޅުގަނޑުމެން ދޭންޖެހޭނީ
އިސްލާމްދީނުގެ އުސޫލުތަކާ ޚިލާފުނުވާ ގޮތުގެ މަތީން ވީހާވެސް ބޮޑަކަށް މިނިވަންކަން. ޕާޓީތަކަށް މިނިވަންކަން ދީގެން
ޕާޓީތަކުގެ ތަފާތު ޚިޔާލުތައް ބޭނުންކޮށްގެން ކަންކަން ކުރަން. އަޅުގަނޑުމެން ބައްލަވާ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސިޔާސީ ޕާޓީގެ
ނިޒާމު އުފެދިގެން އައިއިރު މި ރާއްޖެއަށް ގެނެސްދީފައި ހުރި ހެޔޮބަދަލުތައް. އާސަންދައަށް ބަލައިލިޔަސް އިއްޒަތްތެރި
ރައީސް؛ އެމް.ޑީ.ޕީން އުފަންކުރުވި ކޮންކަހަލަ ރީތި ރަނގަޅު ނިޒާމެއްތޯ. ދިވެހި އެންމެހައި ރައްޔިތުންނަށް
އާސަންދައިގެ ލުއިފަސޭހަ ލިބެމުންދަނިކޮށް އެހެން ޕާޓީއަކުން އައިސް މިއަދު އާސަންދަ އެ ކަނޑައިލަނީ. އާސަންދަ
7

20 ވަނަ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ 45 ވަނަ ޖަލްސާ 4 ނޮވެންބަރު 2024
ކަނޑައިލާ ވާހަކަ އަޅުގަނޑުމެންނަށް އަޑުއިވެނީ. ފޮތް ފަންސޫރަށް ސަލާންޖެހުން ނައްތައިލީ އެމް.ޑީ.ޕީގެ ސިޔާސަތުގެ
ތެރެއިން. ބޭސްފަރުވާއަށް ސަލާންޖެހުން ނައްތައިލީ އެމް.ޑީ.ޕީގެ ސިޔާސަތުގެ ތެރެއިން. އެކަނިވެރި މައިންނާއި
ދުވަސްމީހުންނަށް...
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު، މަޑުކޮށްލަދެއްވާ! ނިޒާމީ މައްސަލައެއް. ނިޒާމީ ނުކުތާއަކަށް މިހާރު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ
ވިލިމާލެ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މުޙައްމަދު އިސްމާޢީލަ ށް.
(ނިޒާމީ މައްސަލަ)
ވިލިމާލެ ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޙައްމަދު އިސްމާޢީލް ވާހަކަދެއްކެވުން:
އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ގަވާއިދުގައި ބުނާ ގޮތުން މި ތަނުގައި ދެކެވޭ ވާހަކައަކީ ތެދު ވާހަކައަށް
ވާންޖެހޭނެ. އެހެންނަމަވެސް، ކެންދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މަޢުރޫފް އެ ދައްކަނީ ކަނޑައެޅިގެން ދޮގު
ވާހަކައެއް. އާސަންދަ ކަނޑައިލި ވާހަކައަކީ އެއީ ކަނޑައެޅިގެން ދޮގު ވާހަކައެއް. ދޮގު ވާހަކަދައްކާއިރު އިއްޒަތްތެރި
ރައިސް، އަޅުގަނޑުމެންނެއް މަޑުންނެއް ނުތިބޭނެ. ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ވިލިމާލެ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މުޙައްމަދު އިސްމާޢީލް ނެންގެވީ ނިޒާމީ ނުކުތާއެއް ކަމަށް
ބަލައިގަންނަން. އެއީ އާސަންދަ ކަނޑައެއްނުލާ. އެހެންވީމާ، އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ވާހަކަފުޅު ދައްކަވާއިރު ރައްޔިތުންގެ
ހައްގު ގައި ރައްޔިތުންނަށް ކަންކަން އޮޅުވައިނުލައްވާ ތެދުވެރިކަމާ އެކީގައި ވާހަކަދެއްކެވުމަށް ރިޔާސަތުން ދަންނަވަން.
ވާހަކަފުޅު ކުރި އަށްގެންގޮސްދެއްވުން އެދެން.
ކެންދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު މަޢުރޫފް ޛާކިރު ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ދިވެހި ރައްޔިތުންގެ ތެރެއިން ގިނަ ބައެއްގެ ކަންބޮޑުވުން ، އާސަންދައިގެ
ނިޒާމާ ދޭތެރޭގައި ގެނެވުނު ބަދަލާ ދޭތެރޭ ކަންބޮޑުވުން ފާޅުކޮށް، އަޅުގަނޑުމެން މީސްމީޑިޔާއިން ދެކުނިން. އެތައް
ބަޔަކު އާސަންދަ ކަނޑައިލާފައި ހުރި ކަމަށް ސޯޝަލް މީޑިޔާގައި ބަޔާންކޮށްފައި އެބަހުރި. އަދި އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި
ފެންނަނީ މި ވެރިކަމުގެ އާންމު އުސޫލުގެ ތެރެއިން އުނބަށްޖެހުމުގެ ސިޔާސަތުގެ ތެރެއިން އެ ސިޔާސަތު އަނެއްކާ
8

20 ވަނަ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ 45 ވަނަ ޖަލްސާ 4 ނޮވެންބަރު 2024
ބަދަލުކުރެވުނު މަންޒަރު. ރޭގެ ދަންވަރުގެ ވަގުތެއްގައި އާސަންދައާ ބެހޭ ގޮތުން ފުރަތަމަ ނިންމުން ބަދަލުކޮށް، ރަސްމީ
ސިފައެއްގައި މާތްވެގެންވާ އުނބަކަށް ޖައްސަވާފައިވަނީ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ އެތައް ކަމެއް މި ދަނީ މިގޮތަށް
ހިނގަމުން. ސިޔާސީ ޕާޓީތަކުގެ ތެރެއިން ޙަޤީޤަތުގައި މަޝްވަރާކުރެވިގެން ކަމާ ބެހޭ ފަރާތްތަކުގެ ވިސްނުންތަކާއި
ދިރާސާތަކުގެ އަލީގައި ގެނެވޭ ބަދަލުތައް އެހެނެއް ނުވާނޭ. އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި ފެންނަނީ ޕްރައިވެޓް
އިންޝުއަރެންސް ކުންފުނިތަކާ ވެސް މަޝްވަރާކުރުމެއް ނެތި މި ބަދަލުތައް ގެނައިމާ އުނބަށް ޖަހަންޖެހޭ މަންޒަރު.
ކޮންމެ ކަމެއް މި ޖެހެނީ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް ، އުނބަށް ޖަހަން. ކޮންމެ ކަމެއް، ކޮންމެ ސިޔާސަތެއް މި އޮންނަނީ
ދެކޮޅުނުޖެހޭ ސިޔާސަތަކަށްވެފައި. ދެއްވި ފުރުޞަތަށް ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ. و ل ساََّلمُ علََْي كُْم .
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. މިހާރު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ ތިނަދޫ އުތުރު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު
ސަޢުދުاله ޙިލްމީއަށް.
ތިނަދޫ އުތުރު ދާއިރާގެ މެންބަރު ސަޢުދުاله ޙިލްމީ ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ސިޔާސީ ޕާޓީގެ ގާނޫނު 4 /2013 އަށް މިއަދު މި ހުށަހެޅޭ އިޞްލާޙަށް
އަޅުގަނޑު ތާއީދުކުރާ ވާހަކަ ދަންނަވަން. އަދި މި އިޞްލާޙު ހުށަހަޅުއްވައިދެއްވީތީވެ، އާދަކާދައިގެ މަތިން ދިއްދޫ
ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޢަބްދުއްލަޠީފް، އަޅުގަނޑުމެންގެ ލަޠީފުބެއަށް ވަރަށް ޚާއް ސަ ޝުކުރެއް ދަންނަވަން.
އިއްޒަތްތެރި ރައީސް ؛ ސިޔާސީ ޕާޓީ ރާއްޖެއަށް ވުޖޫދުވެގެން މިހާހިސާބަށް އައިއިރު ، ގާތްގަނޑަކަށް 19 ވަރަކަށް
އަހަރު އައިއިރު އަޅުގަނޑުމެންނަށް ވީފައިދާތޯ ގެއްލުންތޯ އެއީ މިއަދު އަޅުގަނޑުމެން ވިސްނައިލަންޖެހޭ ކަމެއް.
އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ ފުރަތަމަ ސިޔާސީ ޕާޓީ ހަދަންވެގެން އެ ސޮއިކުރެއްވި ބޭފުޅުން އަޅުގަނޑަށް ޔަގީން ބައެއް
ބޭފުޅުން މިހާރު އެކަމާ ދެރަވާނެކަން. އެކަން ކުރަން އުޅުނީތީވެ. އާދެ! އެއިރު ބަންޑާރަ ނައިބަކަށް ހުންނެވި ބޭފުޅާއަށް
ދެ ފޮޅުވަތް ދޭތެރެއިން އެ ފެނުނު ލަފައެއްގެ ތެރެއިން އަޅުގަނޑުމެންނަށް ސިޔާސީ ޕާޓީ ވުޖޫދުވީ. އެހެންނަމަވެސް،
2013 ވަނަ އަހަރު އައި ސިޔާސީ ޕާޓީގެ ގާނޫނާ އެކީގައި މިހާރު މިއޮތީ އެކަން ފުރިހަމަކުރެވިފައި. އިއްޒަތްތެރި
ރައީސް؛ އެއިރު ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާއަކަށް ހުންނެވީ އަލްއުސްތާޛު މައުމޫން ޢަބްދުލްޤައްޔޫމް އެ ނެންގެވި ޑި ޒިޝަނަކީ
ޙަޤީޤަތުގައި ވެސް ޤައުމަށް ފައިދާ ހުރި ޑިޒިޝަނެއްތޯ މިއަދު ބައެއް ފަރާތްތައް އެބަ ސުވާލުކުރައްވާ. ކީއްވެގެންތޯއޭ
އެފަދަ ކަމެއް ނިންމެވިއިރު ރައްޔިތުންގެ ޚިޔާލު ނުހޯއްދެވީ؟ ރައްޔިތުންގެ ވިސްނުންހުރީ ކޮންގޮތަކަށްތޯ
ބައްލަވައިނުލެއްވީ ކީއްވެތޯއޭ. ސިޔާސީ ޕާޓީތަކުން އަޅުގަނޑުމެންނަށް ރައްޔިތުންނަށް ލިބެނީ ފައިދާތޯ މިއީ ހަމަ ކުރެވޭ
9

20 ވަނަ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ 45 ވަނަ ޖަލްސާ 4 ނޮވެންބަރު 2024
ސުވާލުތައް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ ޙަޤީޤަތަކީ ވެސް އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ދުނިޔޭގެ ކަންކޮޅުތަކުން މި ފެންނަ، ނޫނީ
ތަރައްޤީވެފައި ހުންނަ ތަހުޒީބުވެފައި ހުންނަ ޤައުމުތަކުން މި ފެންނަ ސިޔާސީ ޕާޓީގެ ކަންތައްތަކެއް ނޫން
އަޅުގަނޑުމެންގެ ޕާޓީތަކުން މިހާތަނަށް މި ފެންނަމުންދަނީކީ. ރާއްޖެއާ ދޭތެރޭގައި އެ އޮންނަ ސަރުކާރަކުން ކިތަންމެ
ރަނގަޅަށް ކަންތައްތައް ކުރިކަމުގައި ވި ޔަސް ވެސް އެކަމާ ދެކޮޅަށް ވާހަކަ ދައްކާ ތަން އަޅުގަނޑުމެންނަށް
ފާހަގަކުރެވޭ. އަދި އެ ކަންތައް ހުއްޓުވަން މަސައްކަތްކުރާ ތަން އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފެނިގެންދޭ. ރާއްޖެއަށް އަންނަ
ބޮޑެތި އިންވެސްޓްމަންޓުތައް ހުއްޓުވަން ކޮށްފައިހުރި މަސައްކަތްތައް މާޒީގައި އެބަހުރި ފެންނަން. އަދި އެކަމުގެ
ސަބަބުން ރާއްޖެއަށް ލިބެންޖެހޭ އެތައް ނަފާއެއް ހުއްޓިފައިވާ ކަމަށް ވެސް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފާހަގަކުރެވޭ.
އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ އަޅުގަނޑު މި ދެންނެވީ ފ. އަތޮޅުގެ ޕްރޮޖެކްޓުގެ ވާހަކަ. އާދެ! އިއްޒަތްތެރި ރައީސް ؛
ޕާޓީތަކަށްދޭ ފައިސާއިން ކުރަނީ އެންމެ ރަނގަޅަށްތޯ އެ ވެސް ސުވާލު އުފެދޭ ކަމެއް. އޮޑިޓުކޮށްގެން އެ އޮޑިޓުތަކާ
އެއްޗެހި، ރިޕޯޓުތަކާ އެއްޗެހި އިލެކްޝަން ކޮމިޝަނުން ހުށަހަޅަން ޖެހޭ. އެހެންނަމަވެސް، އެކަން ރަނގަޅަށް ބެލޭތޯ
ނުބެލޭތޯ އަޅުގަނޑުމެންނަށް ރައްޔިތުންގެ މެދުގައި ސުވާލު އުފެއްދޭ. ހަމައެކަނި އިލެކްޝަން ކޮމިޝަނުން ބައްލަވަނީ
އެ ރިޕޯޓު ހުށހަޅާތޯ، ހުށަނާޅާ ކަމަށް ވެއްޖެއްޔާމު ކުރެވޭ ޖު ރިމަނާއެއްގެ ގޮތު ގައި އަޅުގަނޑުމެނަށް ފެނިގެން މި ދަނީ.
އެހެންނަމަވެސް، މިއަދު މި ގެނެވޭ އިޞްލާޙުތަކާ އެކީގައި ޕާޓީތަކަށް ރަނގަޅު ހެޔޮ ބަދަލެއް އަންނާނެ ކަމަށް
އަޅުގަނޑު އުއްމީދުކުރަން. އިހަށް ވާގޮތަކީ އެހާ ރަނގަޅަކަށް ނޫން މި ކަންތައްތައް އޮންނަނީކީ. ޖަދުވަލެއްގައި
އޮންނަނީ. މިހާރު ގާނޫނަށް އެ އިޞްލާޙުގެނައުމާ އެކީގައި ރަނގަޅަށް އަދި އެ ތަރުތީބުވެގެން އެކަން ދާނެ ކަމަށް
އަޅުގަނޑަށް ގަބޫލުކުރެވެނީ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް ؛ ޕާޓީތަކާ ދޭތެރޭގައި ރައްޔިތުން މި ދެކޭ ގޮތް ބަދަލުކޮށްލުމުގެ
ފުރުޞަތު އޮތީ ޕާޓީތަކުގެ އިސް ވެރިންގެ އަތްމަތީގަ އި. ރައްޔިތުންނަށް ބޭނުންވާ ކަންތައްތައް ނޫނިއްޔާމު ދައުލަތަށް
ބޭނުންވާ ކަންތައް، ޤައުމަށް ބޭނުންވާ ކަންތައް ހެޔޮގޮތުގައި ކުރާކަމަށް ވެއްޖެއްޔާމު ރައްޔިތުން ތާއީދުކުރާނެ.
ރައްޔިތުންގެ ބޭނުންވާނީ އެކަން އެގޮތަށް ރަނގަޅަށްކުރެވޭ ކަންތައްތަކެއް ކުރި އަށް ދިޔުން. އެހެންނަމަވެސް ރަނގަޅު
ނޫން ގޮތަކަށް، ޤައުމު ހަލާކުވާ ގޮތަކަށް، ޤައުމު ފަނާކޮށް، ޤައުމު ފަނާވާ ގޮތަށް ކުރިއަށްދާ ކަންތައްތައް
ބަލައިގަންނަން ރައްޔިތުންނަށް ދަތިވާނެ. އެހެންކަމުން، މިއަދު މި ގެނެވޭ އިޞްލާޙަށް އަޅުގަނޑުމެންގެ ކޮމިޓީގެ
މަރުޙަލާގައި އަދި އިތުރަށް ފުރިހަމަކުރެވިގެން އަޅުގަނޑުމެންނަށް މީގެ ފޮނިމީރުކަން ލިބޭނެ ގޮތެއް ވެއްޖެއްޔާމު އަދި
އެއީ މާ އުފާވެރި ކަމެއް. ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް ދެއްވި ފުރުޞަތަށް.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
10

20 ވަނަ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ 45 ވަނަ ޖަލްސާ 4 ނޮވެންބަރު 2024
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. ދެން ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ މައްޗަންގޮޅި އުތުރު ދާއިރާގެ މެންބަރު އިބްރާހީމް
މުޙައްމަދަށް.
މައްޗަންގޮޅި އުތުރު ދާއިރާގެ މެންބަރު އިބްރާހީމް މުޙައްމަދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ގާނޫނު ނަންބަރު 4 /2013 (ސިޔާސީ ޕާޓީތަކުގެ ގާނޫނު)އަށް ގެވެނޭ އިޞްލާޙަށް
އަޅުގަނ ޑު ވެސް ހަމަ ފުރިހަމައަށް ތާއީދުކުރާ ވާހަކަ ދަންނަވަން. ޙަޤީޤަތުގައި މި އިޞްލާޙުތަކަކީ މިއަދު
ދިވެހިރާއްޖެއަށް ވަރަށް ބޭނުންޖެހިފައި އޮތް އިޞްލާޙުތަކެއް. މި ތަނުގައި ދެންމެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރަކު
ފާހަގަކުރައް ވައިފި އެމެރިކާގެ ވާހަކަ. އެމެރިކާގެ ދެ ޕާޓީއެއްގެ ވާހަކަ. އަޅުގަނޑު ދަންނަވައިލަން ބޭނުންވަނީ،
އެމެރިކާއާއި ޔޫރަޕް ފަހަތުން ޑިމޮކްރަސީގެ ނަމުގައި ދުވަމުންދާ ބޭފުޅުން އެ ބޭފުޅުންނަށޭ ޙަޤީޤަތުގައި މި ގާނޫނުތައް
ތަންފީޒުކޮށް ލާޒިމުކުރަންޖެހެނީ. އެމެރިކާއަކީ 1960ން ފެށިގެން މިއަދާ ހަމައަށް އދ.ގެ ޗާޓަރާ ދެކޮޅަށް 51
ހަނގުރާމައެއް ކޮށް، 31 މިލިއަން މީހުންގެ ޤަތުލުގެ ޒިންމާވާ ބައެއް. ޑިމޮކްރަޓިކް ޓެރަ ރިޒަމް ހިންގާފައި އެ ވަނީ
އިސްލާމީ ދައުލަތްތަކާ ދެކޮޅަށް. ދިވެހިރާއްޖޭގައި ވެސް ޑިމޮކްރަސީގެ ނަމުގައި ޑިމޮކްރޮޓިކް ޓެރަރިޒަމް ހިންގަމުންދިޔައީ
ބައެއް ސިޔާސީ ޕާޓީތަކުން ސިޔާސީ ކަންކަން ތަންފީޒުކުރުމުގެ ނަމުގައި. އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފެނިގެންދިޔަ ޑިމޮކްރެޓިކް
ޓެރެރިޒަމް ހިންގި މަންޒަރު މަޖީދީމަގުގައި، ފުލުހުންނާ ދެކޮޅަށް އަލިފާން ބޯޅަ އުކި މަންޒަރު. އަޅުގަނޑުމެންނަށް
ފެނިގެންދިޔަ 2012ގަ އި ފުރުޤާން މިސްކިތަށް ނަމާދުކުރަން ތިބި ބައެއްގެ ބޮލަށް ގާއުކަމުންދިޔަ މަންޒަރު.
އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފެނިގެންދިޔަ ސިޔާސީ ޕާޓީތަކުގެ ހަރަކާތްތަކުގެ ނަމުގައި މާބަނޑު ފުލުހަކަށް އަނިޔާދެވިގެންދިޔަ
މަންޒަރު. އާދެ! ޝައްކެއް ނެތް މިއީ ސިޔާސީ ބޭފުޅުން، ސިޔާސީ ޕާޓީތަކުން އޮގަނައިޒްކޮށްގެން މޮބުގެ ގޮތުގައި
އޮގަނައިޒު ކްރައިމް ހިންގައިގެން ޓެރަރިޒަމް ހިންގާ ގޮތް. މި ކަންކަމަކީ ޒިންދާރުކޮށް ޖިނާއީ ޢަދުލުގެ ނިޒާމުގެ
ތެރެއިން ޙަޤީޤަތުގައި ހުއްޓުވެންޖެހޭ ކަންކަން. ސިޔާސީ މަސައްކަތްކުރުމުގެ މާނައަކީ ޓެރަރިޒަމް ހިންގުމެއް ނޫން.
ދިވެހިންގެ މުދަލަށް ގެއްލުމެއް ދިނުމެއް ނޫން. 241 މިލިއަން ރުފިޔާއާ ވާވަރަށް ފުލުހުންގެ މުއައްސަސާތައް
އަންދައިލެވުނީ ވެސް ސިޔާސީ މަސައްކަތުގެ ނަމުގައި. ކިތައް ކޯޓުގައިތޯ ހުޅުޖެހީ؟ ކިތައް ފުލުހުންގެ އިދާރާގައިތޯ
ހުޅުޖެހީ؟ މިއީ ސިޔާސީ ޕާޓީތަކުން ކޮށްފައި ހުރި ކަންކަން. އެހެންވީމާ، މިއީ ދިވެހިރާއްޖޭގައި ވެސް ހުއްޓުވެންޖެހޭ
ކަމެއް. ލާދީނީ ވިސްނުމުގެ ތެރެއިން، އިސްލާމްދީނާ ނުގުޅޭ ވެށްޓެއްގައި ހުންނަ ކަންކަން ދިވެހިރާއްޖެއަށް
އިމްޕޯޓުކޮށްގެން، ސިޔާސީ މަސައްކަތުގެ ނަމުގައި ޙަޤީޤަތުގައި ހިންގިގެންދިޔައީ ޑިމޮކްރޮޓިކް ޓެރަރިޒަމް. އިސްލާމީ
ޓެރަރިޒަމް އެކަންޏެއް ނޫން އިނގޭތޯ، ޑިމޮކްރަސީގެ ނަމުގައި ވެސް ޓެރަރިޒަމް ހިންގޭ. އެކަން މިއަދު ތި ބޭފުޅުންނަށް
ޣައްޒާ ގައި ވެސް އެ ފެންނަނީ. އިޒްރޭލުން ޑިމޮކްރަސީގެ ނަމުގައި ޓެރަރިޒަމް ހިންގާ ތަން. ދިވެހިރާއްޖޭގައި ވެސް
11

20 ވަނަ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ 45 ވަނަ ޖަލްސާ 4 ނޮވެންބަރު 2024
އިދިކޮޅު ޕާޓީއަ ކުން މި ރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުންނާ ދެކޮޅަށް، ދައުލަތާ ދެކޮޅަށް، ވެރިކަމާ ދެކޮޅަށް ވަނީ ޑިމޮކްރެޓިކް
ޓެރަރިޒަމް ހިންގާފައި. އެހެންވީމާ، އަދި ހަމައެހެންމެ ބޭފުޅަކު ފާހަގަކުރައްވައިފި ދިވެހިރާއްޖޭގެ އިޤުތިޞާދީ
މަސައްކަތްތަކާ ދެކޮޅަށް ސިޔާސީ ޕާޓީތަކުން ޢަމަލުކުރާ ވާހަކަ. ތެދުފުޅެއް، ރާއްޖޭގެ އިޤުތިޞާދު ބޮއިކޮޓުކުރުމަށް،
ރާއްޖެއަށް އަންނަ އިންވެސްޓްމަންޓުތަކާ ދެކޮޅަށް ސިޔާސީ ޕާޓީތަކުގެ ނަމުގައި ސިޔާސީ ލީޑަރުން އިސްވެގެން ތިބެގެން
ރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުންނަށް ދަތިކުރުމަށް ޓަކައި މީގެކުރިން ވެސް ވަނީ ސިޔާސީ ހަރަކާތުގެ ނަމުގައި މަގުމަތީގައި
ޓެރަރިޒަމް ހިންގާފައި. އެހެންވީމާ، މި އިޞްލާޙުތަކަކީ މި ދެންނެވި ނޭއްގާނީ ޢަމަލުތައް، މި ދެންނެވި މުޑުދާރު
ޢަމަލުތައް ޒިންމާދާރުކޮށް ހިފަހައްޓައި އެކަންކަން ރެގިއުލޭޓުކުރުމަށް ޓަކައި ހަމަ ޙަޤީޤަތުގައި ވެސް ބޭނުންވާނެ
އިޞްލާޙެއް ކަމަށް އަޅުގަނޑު ދަންނަވަން. ބިލު ހުށަހެޅުއްވީތީ ހުށަހެޅުއްވި މެންބަރަށް ، އިއްޒަތްތެރި މެންބަރަށް
އަޅުގަނ ޑު ވަރަށް ޝުކުރުއަދާކުރަން. އަދި އުއްމީދުކުރަނީ މި ބިލުގެ މިހިރަ އިޞްލާޙުތައް މިއަށްވުރެ ވެސް ރަނގަޅަށް
ކޮމިޓީގެ މަރުޙަލާގެ ތެރޭގައި ފާސްވެގެންދިޔުން. ބޭފުޅަކު ފާހަގަކުރައްވައިފި 1 ލައްކަ ރުފިޔާއިން ޖުރިމަނާކުރުމަކީ
ޙަޤީޤަތުގައި ވަރަށް ބޮޑު އަދަދެކޭ. 32 ފުލުސް ސްޓޭޝަން އަންދާލައިގެން 241 މިލިއަން ރުފިޔާގެ ގެއްލުން
ދައުލަތަށްވާއިރު ، 1 މިލިއަން ރުފިޔާއިންނެއް ނޫންތޯ ޖުރިމަނާކުރަންޖެހޭނީ އެ ޕާޓީއެއް. ޕާޓީ ވުޖޫދުގައި ވެސް އޮވެގެން
ނުވާނެ ނޫންތޯ؟ ދިވެހި ރައްޔިތުންގެ ފައިސާއިން ފައިސާދީގެން ރައްޔިތުންގެ މުދާ އަންދާލާ ބަޔަކު އެފަދަ ބަޔަކަށް 1
ލައްކަ ރުފިޔާ ކުޑަތޯ؟ ބޮޑުތޯ؟ މިއީ އަޅުގަނޑުމެން ވިސްނައިލަންޖެހޭ ކަމެއް. އެހެންވީމާ، ޙަޤީޤަތުގައި ސިޔާސީ ޕާޓީ
އުފައްދައިގެން ކުރަންޖެހޭނީ އިސްލާމީ ތަރަހައިގެ ތެރޭގައި، ރާއްޖޭގެ ގާނޫނާއި ގަވާއިދުތަކުގެ ތެރޭގަ އި، ދި ވެހިރާއްޖޭގެ
އަޚުލާޤީ ފޭރާން ނުގެއްލޭ ގޮތަށް ސިޔާސީ މަސައްކަތްކުރަ ންޖެހޭނީ. އަޅުގަނޑުގެ ވާހަކަ ނިންމައިލާނީ މި ބިލަކީ
ޙަޤީޤަތުގައި ވެސް މުހިންމު ބިލެއްކަން ފާހަގަކުރަމުން، މި ދެންނެވި އިޞްލާޙުތަކުގެ އިތުރުން ވެސް ޑިމޮކްރަސީގެ
ނަމުގައި ޓެރަރިޒަމް މި ތަނަށް ހިންގައި، އެ އެއްޗެހި ތައާރަފުކޮށް ޔޫރަޕަށް ދިމާވެފައި ހުރި ހުރިހާ މައްސަލައަކީ
ދިވެހިރާއްޖޭގެ މައްސަލަތަ ކެއް ކަމަށް ހީކުރާ ހީކުރުން ނައްތައިލުމަށް ޓަކައި މަސައްކަތްކުރުމަށް ގޮވައިލަމުން. ވަރަށް
ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. ދެން ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ ވެލިދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މުޙައްމަދު
ޢައްބާސްއަށް.
ވެލިދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޙައްމަދު ޢައްބާސް ވާހަކަދެއްކެވުން:
12

20 ވަނަ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ 45 ވަނަ ޖަލްސާ 4 ނޮވެންބަރު 2024
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. 4/2013 (ސިޔާސީ ޕާޓީތަކުގެ ގާނޫނު)އަށް ހުށަހެޅިފައިވާ އިޞްލާޙަށް އަޅުގަނޑު
ފުރިހަމައަށް ތާއީދުކުރާ ވާހަކަ ދަންނަވައިލަން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ ބައެއް އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން މި އިއްޒަތްތެރި
މަޖިލީހުގައި ވާހަކަދައްކަވަމުން ރައްޔިތުންނަށް ޙަޤީޤަތް އޮޅޭ ގޮތަށް ބައެއް ވާހަކަތައް ވިދާޅުވެދެއްވައިފި. އެގޮތުން
މީގެކުރިން ދައުލަތުގެ ބަޖެޓުގެ 1% ކަމަށް، 1% ސިޔާސީ ޕާޓީތަކަށްދޭ ގޮތަށް ނިންމާފައި އޮތް ވާހަކައަކީ ރަނގަޅު
ވާހަކައެއް. އެހެންނަމަވެސް، މިއަދު މި ގެނެވޭ އިޞްލާޙަކީ ވަރަށް ފުރިހަމަ އިޞްލާޙެއް. އެއީ ލިބޭ އާމްދަނީގެ 0.1%
އެހެންވީމާ، އަޅު ގަނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި މިއީ ރާއްޖެއަށް ނުލިބޭ އާމްދަނީއަކަށް ބަލައި ގެން މުޅި ބަޖެޓުގެ ދަރަންޏާ
އެއްކޮށް، ޑެފިސިޓާ އެއްކޮށް ކޮންމެހެންނެއް ސިޔާސީ ޕާޓީތަކަށް 0.1% ދޭންޖެހޭ ކަމަކަށް އަޅުގަނޑު ގަބޫލެއްނުކުރަން.
އެހެންކަމުން، މި އިޞްލާޙަށް އަޅުގަނޑު ތާއީދުކުރާ ވާހަކަ ދަންނަވައިލަން. ޖުރިމަނާތައް ބޮޑުކުރާ ވާހަކަ މި
ދަންނަވަނީ. އަޅުގަނޑު މި އިޞްލާޙަށް ވެސް ތާއިދުކުރަން. ސަބަބަކަށްވަނީ ސިޔާސީ ޕާޓީތައް ހިންގަންވާނީ
ޒިންމާދާރުކަމާ އެކު. ސިޔާސީ ޕާޓީތަކުގެ ވެރިން ވެސް ޒިންމާދާރުވާނެޖެހޭނެ. އަދި ޕާޓީތަކުގެ އާންމު މެންބަރުން ވެސް
އެ ޕާޓީއަށް ނިސްބަތްކޮށް ކުރެވޭ ކޮންމެ ކަމެއްގައި ޒިންމާދާރުކަމާ އެކު ކަންކަން ކު ރެވެންވާނީ. އަޅުގަނޑުމެންނަކީ
ވެސް އަޅުގަނ ޑުމެންގެ ރަނގަޅު އާދަކާދައަކާއި އަޅުގަނޑުމެންގެ ސަގާފަތަކާއި، އަޅުގަނޑުމެންގެ މި ވެށްޓާއި މި
މާހައުލާ ގުޅޭ ގޮތަށް އަޅުގަނޑުމެން ހިންގާ ހުރިހާ ސިޔާސީ ހަރަކާތްތަކެއް ވެސް ހިންގަންވާނީ. އަދި ދިވެހިރާއްޖޭގެ
ގާނޫނުގައިވާ ގޮތުގެ މަތީން ގަވާއިދުތަކާ ވެސް އެއްގޮތްވާ ގޮތުގެ މަތީން ކަންކަން ކުރަންވާނީ. ކޮންމެ ސިޔާސީ
ޕާޓީއެއްގެ ވެރިއަކު އެ ބޭފުޅަ ކު ބޭނުންވާ ގޮތަށް ބޭނުންހާ ކަމެއް ބޭނުންހާ ގޮތަކަށް ކުރާއިރުގައި އެއީ އެ ކަންކަމުގެ
މައްޗަށް ގާނޫނު އަރާ ހަމަ ނުކުރާ ކަމަށް ވާނަމަ އެއީ ޤައުމަށް، ރައްޔިތުންނަށް މުސްތަގުބަލަށް އޮތް ގެއްލުމެއްގެ
ގޮތުގައި އަޅުގަނ ޑު ސިފަކުރަނީ. ރަޖިސްޓަރީކުރެވިފައި ވާ ހުރިހާ ސިޔާސީ ޕާޓީތަކަށް ފައިސާ ލިބެންވާނެ ކަމަށް
އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަނީ. ކޮންމެހެން 10 ހާސް މެންބަރުން ހަމަނުވާ ޕާޓީތަކަށް ފައިސާ ލިބެންނުވާނެ ކަމަށް އޮންނަ
އޮތުމަށް އަޅުގަނޑު ތާއީދުނުކުރާ ވާހަކަ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް ދަންނަވައިލަން. އެއީ ރާއްޖޭގައި ގިނަ ސިޔާސީ ޕާޓީތައް
އުފެދިގެން އައުމަކީ އެއީ ރާއްޖެއަށް އޮތް ރަނގަޅެއް . އަދި ރާއްޖޭގެ ޑިމޮކްރަސީ ހަރުދަނާކުރުމަށް ގިނަ ބައެއްގެ
ޚިޔާލާއި މަޝްވަރާ ލިބި ކަންކަން ކުރިއެރުވުމަށް ލިބޭ ފަހި ފުރުޞަތަކަށްވެގެންދާނީ. އެހެންކަމުން، ރަޖިސްޓަރީ
ކޮށްފައި އޮތް ކޮންމެ ސިޔާސީ ޕާޓީއަކަށް ވެސް ފައިސާ ދިނުމަކީ އަޅުގަނޑު ތާއީދުކުރާ ކަމެއްގެ ގޮތުގައި
ދަންނަވައިލަން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ ސިޔާސީ ޕާޓީތައް އުފެދިގެން ދިޔުމަކީ ދިވެހިރާއްޖެއަށް އޮތް ރަނގަޅެއް. އެއީ
ގޯސްކަމެއް ނޫން. މި މައްސަލައަކަށް ވެގެން މި އައީ އަޅުގަނޑުމެންގެ އާދަކާދަ އާއި ސަގާފަތާއި އަޅުގަނޑުމެންގެ މި
ވެށްޓަށް ނުގުޅޭ ގޮތަށް ޕާޓީތައް އުފެދިގެން އައި އައުން އެއީ މައްސަލައަކީ. އެކަން އެގޮތަށް އެ ދިމާވީ ހުޅަނގުގެ
ފަރަންޖީން ގެންގުޅޭ އާދަކާދަތަކާއި، އެ ބޭފުޅުންގެ އެ ކަންތައްތައް ބަލައިގެން އަޅުގަނޑުމެންގެ މި ވެށީގައި ސިޔާސީ
13

20 ވަނަ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ 45 ވަނަ ޖަލްސާ 4 ނޮވެންބަރު 2024
ކަންތައްތައް ކުރަން ދިމާކުރީމަ. ދެންމެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރަކު ވިދާޅުވެއްޖެ އެމެރިކާގެ ކަންކަން ހިނގާ ގޮތް. ބަލަ
ފަރަންޖީ ޤައުމެއްގައި ހިނގާ ގޮތެއް ނޫނޭ އަޅުގަނޑުމެން ބަލަންވީ. އަޅުގަނޑުމެން ބަލަންވީ ސައްތައިން ސައްތަ
މުސްލިމު ޤައުމެއްގައި، އަޅުގަނޑުމެންގެ އާދަކާދަ އާއި ސަގާފަތާއި އަޅުގަނޑުމެންގެ ވެށްޓާއި، އަޅުގަނޑުމެންނާ
އެކަށީގެންވާ ސިޔާސީ ހަރަކާތްތަކެއް އަޅުގަނޑުމެންގެ ޤައުމުގައި ހިންގަންޖެހޭނީ. ސިޔާސީ ޕާޓީތަކުގެ ސަބަބުން
ރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުންނަށް ވީ ރަނގަޅު. ސިޔާސީ ޕާޓީތައް އުފެދިގެން އައުމަކީ މަލްޓި ޕާޓީ ޑިމޮކްރަސީގެ ތެރެއިން
ރަނގަޅު ކަމެއް ކަމުގައި އަޅުގަނޑު މި ދަންނަވަނީ، ރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުންނަށް މިހާރު ލިބެމުންދާ އަސާސީ އެތައް
ހައްގުތައް ލިބެން ފެށީ ސިޔާސީ ޕާޓީތައް ވުޖޫދުވެގެން އައުމުން. އެހެންނަމަވެސް، އޭރުގެ ޚާއްސަ މަޖިލީހުން
ޤާނޫނުއަސާސީ އިޞްލާޙުކުރަމުންދިޔައިރު އަދި އޭގެ ފަހުން ގެނެވުނު އިޞްލާޙަކީ ވެސް ރާއްޖެއަށް ލިބޭ އާމްދަނީއާ
ނުބައްދަލުގޮތަކަށް ހެދިފައި އޮތް ޤާނޫނުއަސާސީއެއް. އޭގައި އެބަހުރި އަޅުގަނޑުމެންގެ މި ޤައުމާ ނުކަތާވަރުގެ
އެމެރިކާއާއި، އިނގިރޭސިވިލާތާއި، ފްރާންސާ އި، ޖަރުމަނާއި، ޔޫރަޕްގެ ޤައުމުތަކުން ކަންކޮށްފައި ހުރި ގޮތް ބަލައިގެން
އަޅުގަނޑުމެންނަށް ނުލިބޭ އާމްދަނީތައް އެއީ ލިބޭ އެއްޗަކަށް ހަދައިގެން އަޅުގަނޑުމެންގެ ރައްޔިތުންނަށް ނުބައި
ވިސްނުންތަކެއް ވިސްނައިދީގެން އަޅުގަނޑުމެންގެ ޤައުމު މިއަދު މިހިސާބަށް މި ދިޔައީ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ސިޔާސީ
ޕާޓީތަކުގެ ވެރިން މިހާރަށްވުރެ ބޮޑަށް ޒިންމާދާރުވާންޖެހޭ ކަމަށް އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރާ ވާހަކަ މި ދަންނަވައިލަނީ މީގެ
ސަބަބުތަކެއް ހުރީމަ. ސިޔާސީ ޕާޓީތައް ހިންގާ ވެރިންނަކީ މި ޤައުމު ފަސާދަކުރާ ބަޔަކަށް ވެގެނެއް ނުވާނެ. ދޮގު
މަޢުލޫމާތު ރައްޔިތުންނާ ހަމައަށް ފޯރުކޮށްދޭ ބަޔަކަށް ވެގެނެއް ނުވާނެ. އަޅުގަނޑުމެންނަށް ނުލިބޭ އާމްދަނީއެއް އެއީ
ލިބޭ އެއްޗެއް ކަމުގައި ހަދައިގެން، އަޅުގަނޑުމެންގެ ތެރޭގައި ނުހިނގާ ކަންތައްތަކެއް އެއީ ހިނގާ ކަމެއްގެ ގޮތުގައި
ހަދައިގެން އެ ވާހަކަ އެގޮތަށް ދެކެވި ގެނެއްނުވާނެ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އެ ދެވެނީ އަޅުގަނޑުމެންގެ މުސްތަގުބަލަށް
ވަރަށް ނުރަނގަޅު މެސެޖުތަކެއް. ސިޔާސީ ޕާޓީތައް އުފެދިގެން އައި އިރުގައި އެ ބޭފުޅުންގެ ސިޔާސީ އެޖެންޑާތައް
ހާސިލުކުރުމަށް ޓަކައި އަޅުގަނޑުމެންގެ ތެރޭގައި ފަސާދަ ނުކުރާ އެއްވެސް ތަނެއް ނެތް. މިއަދު މަސްތުވާތަކެތީގެ
ވާހަކައާއި، އަޅުގަނޑުމެންގެ ދަރިވަރުންގެ ނުރަނގަޅު އަޚުލާޤުގެ ވާހަކައާއި ، އަޅުގަނޑުމެންގެ ތެރޭގައި ގާނޫނެއް
ގަވާއިދަށް އިޙުތިރާމު ނުކުރާ ވާހަކަޔާއި، އަޅުގަނޑުމެންގެ ތެރޭގައި އޮންނަންވީ އެއްބައިވަންތަކަން ނޯންނަ ވާހަކަޔާ، މި
ވާހަކަތައް މިއަދު ދައްކަން ބައެއް އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން ނުވަތަ ބައެއް ސިޔާސީ ޕާޓީތަކުގެ ވެރިން މިއަދު
ލަދުގަންނަންޖެހޭނެ ކަމަށް އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަނީ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މިހެން މި ދަންނަވައިލީ އަޅުގަނޑުމެން
ބޮޑުވެގެން އައި އިރު އަޅުގަނޑުމެންގެ ތެރޭގައި ރަނގަޅު ރީތި ސިފަތަކެއް އޮތް. ވެރިންނަށް ކިޔަމަންތެރިވަމުންދިޔަ
މަންޒަރުތަކެއް ފެނުނު. މުދައްރިސުންނަށް، ޓީޗަރުންނަށް ކިޔަމަންތެރިވާ ދަރިވަރުންތަކެއް އުޅުނުތަން ދެކުނިން.
އަޅުގަނޑުމެން އޭރުގެ ހާލަތަކީ ވަރަށް ނިކަމެތި ހާލަތު. އެ ހާލަތުގައި ވެސް އަޅުގަނޑުމެންގެ ތެރޭގައި
14

20 ވަނަ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ 45 ވަނަ ޖަލްސާ 4 ނޮވެންބަރު 2024
ވައްކަންކުރުމާއި ، މަސްތުވާތަކެތި ބޭނުންކުރުމާއި، މީހުންނަށް ގޯނާކުރުމާއި ، މީހުންނަށް ޖެއްސުންކުރުމާއި، މީހުންގެ
މުދަލަށް އަރައިގަތުން އެ ހާލަތުގައި ވެސް ނެތް އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މިއަދު ޑިމޮކްރަސީ އައިސްގެން މަލްޓި ޕާޓީ
ޑިމޮކްރަސީއެ އް ގެ ތެރެއިން އަޅުގަނޑުމެންނަށް އަސާސީ އެތައް ހައްގުތަކެއް ލިބޭއިރު އަޅުގަނޑުމެންނަކީ ވަރަށް
ހިތްހަމަޖެހިގެން ހަމަޖެހިލައިގެން އަރާމުކޮށް ނިދާލަންވީ ވަގުތު އަޅުގަނޑުމެންގެ ތެރޭގައި މިފަދަ ނޭއްގާނި އެތައް
ކަންތައްތަކެއް ހިނގާ ކަމީ މިއަދު އަޅުގަނޑު ހިތާމަކުރާ ކަމެއް. އަޅުގަނޑު އުއްމީދުކުރަނީ ދިއްދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި
މެންބަރު، އިއްޒަތްތެރި ރައީސް ؛ ޕާޓީއަށް ލބިފައި އޮތް ވަގުތު އަޅުގަނޑަށް އިތުރުކޮށްލަދެއްވުން ދަންނަވަން. ދިއްދޫ
ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު، އަޅުގަނޑުގެ އަޚު ޢަބްދުއްލަޠީފް މުޙައްމަދު މި އިއްޒަތްތެރި މަޖިލީހަށް ސިޔާސީ
ޕާޓީތަކުގެ ގާނޫނަށް އިޞްލާޙު ހުށަހެޅުމުގެ މި ބިލު ހުށަހަޅުއްވައިދެއްވީތީ އެ މަނިކުފާނަށް ވަރަށް އިޚުލާސްތެރިކަމާ
އެކު ޝުކުރު ދަންނަވަން. އަޅުގަނޑު އުއްމީދުކުރަނީ އަދި ޔަގީންކުރަނީ އަޅުގަނޑުމެން މި އިއްޒަތްތެރި މަޖިލީހުގައި
ބަހުސްކުރުމަށްފަހުގައި ވެސް ކޮމިޓީ މަރުޙަލާގައި އަޅުގަނޑުމެން މި ރާއްޖޭގެ މާހައުލާއި، މި ރާއްޖޭގެ ސަގާފަތާއި، މި
ރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުންގެ އެއްބައިވަންތަކަމާއި، ޤައުމުގެ މާލީ ތަނަވަސްކަމަށް ރިއާ ޔަތްކޮށް މި ބިލު އިޞްލާޙުތައް
ގެނެވިގެން ގާނޫނު ފުރިހަމަވެގެންދާނެ ކަމަށް އަޅުގަނޑު އުއްމީދުކުރާ ވާހަކަ ޔަގީންކުރާ ވާހަކަ ދަންނަވައިލަން
އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މުސްތަގުބަލުގައި ވެސް އަދި ކުރިއަށް އޮތް ތަނުގައި ވެސް މިއަދު ބައިބައިވެފައި އޮތް، އެންމެ
ބޮޑު އިދިކޮޅު ޕާޓީ ކަމަށް ބުނާ ބައިބައި ވެފައި އޮތް އެމް.ޑީ.ޕީއޭ އަޅުގަނޑުމެން މި ކިޔާ ސިޔާސީ ޕާޓީ އެ ބޭފުޅުންގެ
ސަފުތައް ރުކުރުވައިލަން އެ ކުރެވޭ މަސައްކަތް، އަޅުގަނޑު ޔަގީންކުރަނީ ނުވަތަ އުއްމީދުކުރަނީ އެ ސަފުތައް
ރުކުރުވައިލަން އެ ކުރާ މަސައްކަތުގައި ރާއްޖޭގެ އެއްވެސް ހަރުމުދަލަކަށް ގެއްލުންނުދީ، ރާއްޖޭގެ ޒުވާން ޖީލެއް
އަނެއްކާ ހަލާކުގެ ތެރެއަށް ނުގެންގޮސް ، ރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުންނަށް އަނެއްކާ ނުރަނގަޅު އާދަކާދަތަކެއް ދަސްކޮށް ނުދީ
އެ ޕާޓީގެ ސަފުތައް ރުކުރުވައިލެވިގެންދާނެ ކަމަށް އަޅުގަނޑު އުއްމީދުކުރަނީ. އަބަދުވެސް އިދިކޮޅު ޒިންމާދާރު ޕާޓީއެއް
އޮންނަންޖެހޭ ކަމަށް އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަނީ. އިދިކޮޅު ޒިންމާދާރު ޕާޓީއެއް ޒިންމާދާރުކަމާއެކީ ހިނގާ ކަމަށް ވާނަމަ،
އެއީ ރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުންނަށް އޮތް ރަނގަޅެއް. އެކަމަކު މި އިއްޒަތްތެރި މަޖިލީހަށް ހުށަހެޅޭ ކޮންމެ ބިލަކީ އެ
ބޭފުޅުންގެ ބައިވެރިވުމެއްނެތި ހުށަހެޅިގެންދާ ބިލަކަށް ވެސް ވެގެންދާކަށް އަޅުގަނޑު ގަބޫލެއް ނޫން. ރަނގަޅު
ކަންތައްތަކަށް ރަނގަޅޭ ބުނުމުގެ ބަދަލުގައި މުޅިން ދޮގު ހަދައިގެން ހުސް ގޯސް ވާހަކަ ދެއްކުން އެއީ އަޅުގަނޑު
ގަބޫލުކުރާ ޙަޤީޤަތެއް ނޫން އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އެހެންކަމުން، އަޅުގަނޑު އުއްމީދުކުރަނީ ސިޔާސީ ޕާޓީތައް މިހާރު
އުފެދިފައި، ރަޖިސްޓަރީކުރެވިގެން ހިންގާ ސިޔާސީ ޕާޓީތައް ވެސް ޒިންމާދާރުކަމާ އެކު ހިނގާނެ ކަމަށް. އަދި އެ
ސިޔާސީ ޕާޓީތަކުގެ ސަބަބުން ރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުންނަށް، ރާއްޖޭގެ މުސްތަގުބަލަށް އިތުރު އާރޯކަމަކާއި ތާޒާކަމެއް ،
ދިރުންތަކެއް ގެނުވާނެ ކަމަށް އަޅުގަނޑު އުއްމީދުކުރާ ވާހަކަ ދަންނަވައިލަން. ހަމަ އެހެންމެ، އަޅުގަނޑު ވާހަކަ
15

20 ވަނަ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ 45 ވަނަ ޖަލްސާ 4 ނޮވެންބަރު 2024
ނިންމައިލަމުން އަޅުގަނޑު ދަންނަވައިލަން ބޭނުންވަނީ މި އިއްޒަތްތެރި މަޖިލީހުގެ ސުޕަރ މެޖޯރިޓީއަކީ ޕީ.އެން.ސީ
ކަމަށް ވީހިނދު، ޕީ.އެން.ސީގެ ބޭފުޅުންނަށް މިއަދު ލިބިފައިވާ ފަހި ފުރުޞަތުގެ ތެރެއިން ރާއްޖޭގެ ޑިމޮކްރަސީ
ފައްކާކުރުމަށް ޓަކައި ހަމަހަމަ ކަމާ އެކު ކަންކަން ކުރުމުގައި އިސްކަންދެއްވުމަށް ތި ކުރައްވާ މަސައްކަތައް އަޅުގަނޑު
ތާއީދުކުރާ ވާހަކަ ދަންނަވައިލަމުން އަދި އެ ނޫން ގޮތަކަށް ޚުދުމުޚުތާރު ސިފަ އިސްނުކުރުމަށް ވެސް އަޅުގަނޑު މި
އިއްޒަތްތެރި މަޖިލީހުގެ ސުޕަރ މެޖޯރިޓީ ޕާޓީ، ޕީ.އެން.ސީއަށް ގޮވައިލަން. ދެއްވި ފުރުޞަތަށް އިޚުލާސްތެރިކަމާ އެކު
ޝުކުރު ދަންނަވަން. ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. ދެން އަޅުގަނޑު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ ފޭދޫ ދެކުނު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި
މެންބަރު އިބްރާހީމްދީދީއަށް.
ފޭދޫ ދެކުނު ދާއިރާގެ މެންބަރު އިބްރާހީމްދީދީ ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. 04/2013 އަށް (ސިޔާސީ ޕާޓީތަކުގެ ގާނޫނު)އަށް މި ގެނެވޭ އިޞްލާޙަށް އަޅުގަނޑު
ފުރިހަމައަށް ތާއީދުކުރަން. މި އިޞްލާޙަށް ތާއީދުކުރާ ސަބަބަކީ ސިޔާސީ ޕާޓީތައް ރާއްޖޭގެ ވުޖޫދަށް އައިސްގެން
މިހާހިސާބަށް އައިއިރު ، ޕާޓީތައް ހިނގަ އި އަދި ހިންގާފައިވާ ގޮތަށް ބަލާއިރު މިއީ ވަރަށް މުހިންމު އިޞްލާޙުތަކެއް. މި
އިޞްލާޙުތައް ދިރާސާކޮށް ނިމިގެން މި މަޖިލީހުގެ ތަޅުމަށް މި އަންނަންވާއިރަށް އަދި އިތުރަށް އިތުރު އިޞްލާޙުތަކެއް
ވެސް މީގެ ތެރެއަށް ގެންނަންޏާ ހަމަ ގެނެވިގެން ގެނައުމަކީ ވެސް ވަރަށް މުހިންމު ކަމެއް. ތި ބޭފުޅުންނަށް
އެނގިވަޑައިގަންނަވާނެ ސިޔާސީ ޕާޓީތައް ރާއްޖެ ވުޖޫދަށް އައިސްގެން ރާއްޖޭގެ ހަމަ ހިމޭންކަން، ރައްޔިތުންގެ
ކިބައިގައި މަޑުމައިތިރިކަން، ކެތްތެރިކަން، ސުލްޙަވެރިކަން މި ހުރިހާ ކަމެއް އޮއްވައި މި ހުރިހާ ކަމެއް ނަގައިލާ
ރާއްޖޭގެ މި އިޤުތިޞާދު ފުނޑި ހުރިހާ ކަމެއް ދިޔައީ ސިޔާސީ ޕާޓީތައް ހަރުދަނާނުކޮށް ސިޔާސީ ޕާޓީތައް ހިންގުމުގެ
މައްސަލަ، ހިންގުމުގެ ސަބަބުން. އެގޮތުން އަޅުގަނޑު ފާހަގަކޮށްލާނަން ފެބްރުވަރީ، 8 ،2012 ފެބްރުވަރީގައި
ރާއްޖޭގައި ހިނގައިދިޔަ ކަންތައްތައް. އެއީ ސިޔާސީ ޕާޓީއަކުން ހިންގި ހަރަކާތެއް . އެ ހަރަކާތުގެ ވާހަކަ ދެންމެ
މިތާނގައި ބައެއް އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން ވިދާޅުވެއްޖެ ، ބިރުވެރި ދުވަހެއް ، ނާމާން ދުވަހެއް. އަޅުގަނޑުމެން ރޭގައި މި
ފާހަގަކުރެވިގެންދިޔަ ނަޞްރުގެ ދުވަސް، ނޮވެންބަރު 3ގެ. އެ ދުވަހަށްވުރެ މާބޮޑެތި ގެއްލުންތައް މުޅި ދިވެހިރާއްޖޭގޭ
ރައްޔިތުންނަށް މާ ނާމާން މާ ބިރުވެރި ކަންތައްތަކެއް ސިޔާސީ ޕާޓީއަ ކުން ފެބްރުއަރީ 8، 2012ގަ އި ހިންގާފައިވޭ.
ކޮބައިތޯ ސިޔާސީ ޕާޓީ އައިސްގެން ރާއްޖެއަށް ލިބުނު ކުރިއެރުމުގެ ފައިދާ. ރާއްޖޭގެ ހުރިހާ ރައްޔިތުންގެ، ގިނަ
16

20 ވަނަ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ 45 ވަނަ ޖަލްސާ 4 ނޮވެންބަރު 2024
އަދަދެއްގެ ރައްޔިތުން ގެ އިޖުތިމާއީ ހުރިހާ ކަމެއް ހުރިހާ، ނޫނީ އިޤުތިޞާދު ފުނޑައިލީ. ރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުންގެ
ވަރިކައިވެނީގެ ސެޓްފިކެޓާއި ، ދެގޮރާއި ތަރިކައިގެ މުދަލާ މި ހުރިހާއެއްޗެއްގެ އަންދައިލީ. އެއްވެސް ބޭފުޅަކަށް ނޭނގޭ
ތިމަންނަގެ ތަރިކަ ވީ ތަނެއް. ތިމަންނަގެ ވަރިކައިވެނީގެ ސެޓްފިކެޓް ވީ ތަނެއް. އެއްވެސް އެއްޗެއް؛ ހުރިހާ އެއްޗެއް،
ހުރިހާ ޝަރީޢަތެއް ނިމި ދިޔައީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ތާރީޚުގައި ބޮޑެތި ސިޓީތަކުގައި. ސިޔާސީ ޕާޓީއަކުން އަޑީގައި ތިބެގެން
ރާވައި ހިންގި ޓެރަރިޒަމްގެ ޢަމަލެއް މިއީ. ދެންމެ މިތާނގައި އިއްޒަތްތެރި މެންބަރަކު ވިދަޅުވެއްޖެ ޑިމޮކްރަސީގެ
ނަމުގައި ޓެރަރިޒަމް ހިންގާ ވާހަކަ. ޑިމޮކްރަސީގެ ނަން ކިޔާ ޕާޓީތަކެއް ކޮންމެ ތަނެއްގައި ވެސް އުފެދިދާނެ.
އެހެންނަމަވެސް، އެ ޕާޓީތައް ހިނގާ ގޮތް ބަލަން އެބަ ޖެހޭ. ހަމަ އެއާއެއްކޮށް ސިޔާސީ ޕާޓީތައް ހިންގައި، ސިޔާސީ
ޕާޓީތަކުން ވެރިކަންކޮށްފައި ކުރީގެ ރައީސުންގެ ނަމުގައި ތިއްބަވާ ބޭފުޅުން ވެސް ހަމަ މިބާވަތުގެ ކަންތައްތައް ހިންގަނީ
ދައުލަތުގެ ފައިސާ ނަންގަވައިގެން. އެވަގުތަކު ރާއްޖޭގައި ވެރިކަންކުރާ ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާއަކަށް ލިބިވަޑައިގަންނަވާ
މުސާރައަށްވުރެ ބޮޑު މުސާރައެއް ނޫނީ ބޮޑު އިނާޔަތެއް އެބަ ލިބޭ ސިޔާސީ ޕާޓީތަކުން ވެރިކަންކޮށްފައި ތިއްބަވާ ކުރީގެ
ރައީސުންނަށް ވެސް. އެ ފައިސާ ނަންގަވައިގެން އެ ބޭފުޅުން ކުރައްވަނީ ކޮންކަމެއްތޯ ވެސް ބަލަން އެބަޖެހޭ ނޫންތޯ.
ޤައުމު ފަސާދަކުރުން، އިޖުތިމާއީ އެއްވެސް ހަރަކާތެއް ހިންގޭތޯ؟ ޤައުމުގެ ތަރައްޤީއަށް ނޫނީ ޤައުމަށް ކުރިއެރުން
ހޯދުމަށް ޓަކައި އެއްވެސް ކަމެއް ކުރައްވާތޯ؟ ފަސާދަކުރުން ނޫން އެހެން ކަމެއް ނުކުރައްވާ އިނގޭތޯ އިއްޒަތްތެރި
ރައީސް. އެހެންވީމަ، ސިޔާސީ ޕާޓީތައް ހަރުދަނާކުރަން މަސައްކަތްކުރަން ބަލައިލާއިރު އަޅުގަނޑުމެންނަށް މިހާތަނަށް
ފެނިގެންދިޔައީ ސިޔާސީ ޕާޓީތަކުގެ އުސޫލުން ގަވާއިދާ ޚިލާފަށް ސިޔާސީ ޕާޓީތައް ހިންގަވަން ދިމާކުރީމަ. ސިޔާސީ
ޕާޓީތަކުގެ ލީޑަރުން އެކަހެރިކޮށްލާފައި ސިޔާސީ ގޮތުން ވެރިކަންކުރައްވާ ބޭބޭފުޅުންގެ އަނބިއަނބިކަނބަލުން ސިޔާސީ
ޕާޓީތައް ހިންގާތަން އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފެނިގެންގޮސްފައިވޭ މި ރާއްޖޭގައި. މިއީ ސިޔާސީގޮތުން ވެރިކަންކުރެއްވި
ބޭފުޅުން، ޤައުމުތަކުގެ ވެރިކަންކުރާ ބޭފުޅުން މިކަމާ ދޭތެރޭ ވިސްނަން އެބަ ޖެހޭ. މިއަދު އަޅުގަނޑުމެންގެ އިއްޒަތްތެރި
ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާގެ ފަރާތުން މިކަމެއް އަޅުގަނޑުމެންނަކަށް ނުފެނޭ އެގޮތަށް ކުރައްވާ ތަނެއް. އެ މަނިކުފާނުގެ
އަނބިކަނބަލުން އަޅުގަނޑުމެންނަށް ނުފެނޭ ސިޔާސީ ޕާޓީ ހިންގަން ހުރިހާ، ސަރުކާރުގެ ވުޒާރާތަކުގެ ހުރިހާ ވެރިން
ލައިގެން ހިންގާ ތަނެއް ސިޔާސީ ޕާޓީއެއް ޕާޓީ ހިސާރުކޮށްފައި. އެހެންވީމަ، މިއީ ރާއްޖޭގައި ކަންތައްތައް ވެފައި ހުރި
ގޮތް. މި ކަންތައް މިގޮތަށް ދިޔައީ ކުރީގައި. އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެބަ ފެނޭ ރާއްޖޭގައި ކުރީގައި ވެރިކަން ކޮށްފައި
ތިއްބެވި ބައެއް ބޭފުޅުން ހަމަ މި ޢިނާޔަތާއި އެލަވަންސްތައް ނަންގަވައިގެން ރާއްޖެއިން ވެސް ނުފެންނަތަން. މުޅިން
އެހެން ނިޒާމެއްގައި އެހެން ތަނެއް އެ ބޭފުޅުން އުޅުއްވަނީ. އެހެންވީމާ، ސިޔާސީ ޕާޓީތައް ހިންގުމަށް ޓަކައި ދައުލަތުން
ބޮޑެތި ހޭދަތަކެއް ކޮށްގެން މަސައްކަތްކުރައްވާއިރު މި ކަންތައްތަކާ ދޭތެރޭގައި ވެސް ވިސްނަން އެބަ ޖެހޭ. މިއީ ހަމަ
ދައުލަތުން ކުރެވޭ ޚަރަދުތަކެއް ނޫންތޯ؟ ދައުލަތުން ކުރާ މަސައްކަތްތަކެއް ނޫންތޯ؟ ޤައުމަށް ޓަކައި ކޮންމެފަދަ؛
17

20 ވަނަ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ 45 ވަނަ ޖަލްސާ 4 ނޮވެންބަރު 2024
ވަޒީފާތައް ، ސިޔާސީ ވަޒީފާތައް ގިނަވެގެން ވާހަކަފުޅު ދައްކަވާފައި ދެން އެ ވަޒީފާތައް މަދުކުރަން ފެށީމަ އަނެއްކާ
މަދުކުރާ ވާހަކަ ދައްކަފާނެ. އާސާންދަ ނިޒާމުގެ ތެރެއިން ރާއްޖެއަށް ގެއްލުންތަކެއް ވާ ވާހަކަ ދައްކަފާނެ. އެ
ކަންތައްތައް އިޞްލާޙުކުރަން ފެށީމަ އެ ވާހަކަ އަނެއްކާ އިދިކޮޅުން ދައްކަނީ. ހެޔޮ ގޮތެއް ނޫންތޯ. ކޮބައިތޯ މި ފައިސާ
ޚަރަދަކޮށްގެން މި ބޭފުޅުން ދައުލަތަށް ކުރެއްވި ، ނޫނީ ރައްޔިތުންނަށް ފައިދާ ހުރި ގޮތަކަށް ކޮން ވާހަކަފުޅުތަކެއްތޯ
ދެއްކެވީ. އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފެނިގެން މިދަނީ މިއަދުގެ ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ؛ ދެންމެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރަކު
އާސަންދައިގެ ވާހަކަ ދެއްކެވި. އާސަންދަ ހައްގު ވާ ހުރިހާ ރައްޔިތުންނަށް އެންސްޕާގެ ތެރެއިން ވެސް ހުރިހާ ކަމެއް
ކުރިއަށްވުރެ ރަނގަޅަށް ކޮށްދިނުމަށް ޓަކައި އިންތިޒާމުތަކެއް ކުރެވިގެންދާ މަންޒަރު އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި ފެންނަނީ.
އެހެންނަމަވެސް، އެ ބުނާ ޑިމޮކްރެޓިކް ޕާޓީން އެ ކަންތައްތަކަށް ކޮށްފައި ވަނީ އެގޮތަކަށް ނޫން. ހައްގުވާ މީހާއަށް
ހައްގު ވާ މިންވަރަށް ނުދެވި އެ ބޭފުޅުންގެ ވެރިކަންތައް ނިމިގެން ދިޔައީ. ނުހައްގުން ހުރިހާ އެއްޗެއް ހޯދިތަން
އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފެނިގެން ދިޔައީ. ދައުލަތުގެ ހުރިހާ ފައިސާއާއި މުދަލާ އޭގެ ހައްގު ވެރިންނަށް ނުލިބި ނާޖާއިޒު
ގޮތުގައި އުސޫލުން ބޭރުން ސިޔާސީ ޕާޓީތަ އް ހިންގައި އެއްޗެހި ބޭނުންކުރި މަންޒަރު އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފެނިގެން
ދިޔައީ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު މި ދަންނަވަނީ ރާއްޖޭގައި ޕާޓީތައް ހިންގާއިރު ޕާޓީ ނިޒާމުގެ ތެރެއިން ޕާޓީ ހިންގަން
އަޅުގަނޑުމެން ހަރުދަނާކުރަން އެބަ ޖެހޭ. މި ގާނޫނު އިޞްލާޙުވެގެން އައިސްގެން މި ގާނޫނުގެ ތެރެއިން އެއް ލައްކަ
ރުފިޔާއެއް ނޫން، އެއަށްވުރެ ބޮޑު އަދަދަކުން ވެސް ޖުރިމަނާ...
ރިޔާސަތުން ވަހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. ދެން ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ މިލަންދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޙަސަން
މުފީދަށް.
މިލަންދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޙަސަން މުފީދު ޢަބްދުލްޤާދިރު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ގާނޫނު ނަންބަރު 4 /2013، ސިޔާސީ ގާނޫނަށް އިޞްލާޙު ގެނައުމުގެ ބިލަށް
އަޅުގަނޑު ވެސް ފުރިހަމައަށް ތާއީދުކުރަން. އަދި މި ބިލު ހުށަހެޅުއްވައިދެއްވި ، އަޅުގަނޑު މި ދެންނެވީ
ސްޕޮންސަރކުރެއްވި ދިއްދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޢަބްދުއްލަޠީފު މުޙައްމަދަށް ނިހާޔަތަށް ޝުކުރުދަންނަވަން.،
އަޅުގަނޑުގެ ނަމުން ނަމަ ލަތީބެ، ލަތީބެ މި ހުށަހެޅުއްވި ބިލަށް އަޅުގަނޑު ތާއީދުކުރާ މައިގަނޑު ސަބަބުތަކުގެ
ތެރޭގައި ވަރަށް ބައިވަރު ސަބަބުތައް އަޅުގަނޑު ދަންނަވައިލަން ބޭނުންވޭ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރާ
ގޮތުގައި މަލްޓި ޕާޓީ ދިމޮކްރެސީގެ ފޭރާން ހެޔޮވާންޖެހޭ. ހެޔޮވާންޖެހޭ، ހެޔޮވާންޖެހޭ. ހަމަ އެގޮތަށް ޤައުމަށް ލިބެން
18

20 ވަނަ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ 45 ވަނަ ޖަލްސާ 4 ނޮވެންބަރު 2024
އަންނަ ފަހި ފައިދާ ބޮޑު ޕްރޮޖެކްޓުތައް ބޮއިކޮޓުކުރުން ނޫނީ އެކަމަށް ހުރަސްއެޅުން އެއީ މަލްޓި ޕާޓީގެ ސިޔާސަތެއްގެ
ގޮތުގައި ގަބޫލުކުރި ގަބޫލުކުރުން، އެ ޒަމާން އަޅުގަނޑުމެންނަކަށް ރަނގަޅެއް ނޫން. ޕާޓީ ތެރޭގައި ހިތްނުތަވަސްވާ
ކޮންމެ ފަހަރަކު ޤައުމުގައި ހުޅުޖަހައި، އެތައް ގެއްލުމެއް ދިނުން އަޅުގަނޑުމެންނަކަށް ރަނގަޅެއް ނޫން. ރަނގަޅެއް
ނޫން. އެ ގަބޫލުކުރި ގަބޫލުކުރުން އަޅުގަނޑުމެން ބަލައެއް ވެސް ނުމެގަންނަމު. އަދި އެއީ ޑިމޮކްރެސީގެ ބާބެއްގެ
ގޮތުގައި ދެކެމުން އައި ދެކުން ވެސް އަޅުގަނޑުމެން ބަލައެއް ނުގަންނަމު. މި ހުރިހާ ކަންކަމެއް ބިނާވަނީ ސިޔާސީ
ޕާޓީއެއްގެ ތެރޭގައި އެއީ ވަރަށް ނޭއްގާނީ ކަމެއްގެ ގޮތުގައި. އަޅުގަނޑުމެން ސިޔާސީ ޕާޓީއެއް ވުޖޫދުކޮށް ، ސިޔާސީ
ގޮތުން ރައްޔިތުންނަށް ޚިދުމަތްކުރެއްވުމަށް ޕާޓީ އުފައްދައިގެން މަސައްކަތްކުރަނީ ޤައުމާއި ރައްޔިތުންނަށް ލާބަޔާއި
މަންފާ ލިއްބައިދިނުމަށް ޓަކައި. މިއީ އަޅުގަނޑުމެން ދަމަހައްޓަންޖެހޭ، އަޅުގަނޑުމެން ހިފަހައްޓަންޖެހޭ އަސާސްތަކަކީ.
ހަމަ އެގޮތަށް އަޅުގަނޑު އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ ދަންނަވައިލާނަން، މި ބިލުގެ ހުށަހެޅުމުގެ މައިގަނޑު ސަބަބުތަކުގެ
ތެރޭގައި އަޅުގަނޑު އަދިވެސް އެއްފަހަރު ހަނދާންކޮށްލަދިނުމަށް ޓަކައި ދަންނަވައިލާނަން. ސަރުކާރުން މި ބިލު
ހުށަހެޅުމުގެ ބޭނުމަކީ ސިޔާސީ ޕާޓީތައް ހިންގުމަށް ދައުލަތުގެ ބަޖެޓުން ފައިސާ ދިނުމަށް ގާނޫނު ނަންބަރު 4/2013
(ސިޔާސީ ޕާޓީގެ ގާނޫނު)ގައި ކަނޑައަޅާފައިވާ އުސޫލު އިޞްލާޙުކުރުމަށާއި، ގާނޫނާއި ޚިލާފުވާ ހާލަތްތައް
މަދުކުރުމަށްގައި ސިޔާސީ ޕާޓީތަކުން ޒިންމާ އުފުލުމަށް ބާރު އެޅުމަށް ޓަކައި ވަކިވަކި ޢަމަލުކުރާ ފަރާތްތައް
ޖުރިމަނާކުރުމުގެ އިތުރުން، ޕާޓީ ވެސް ޖުރިމަނާކުރާގޮތަށް ހަމަޖެއްސުމަށާއި، ސިޔާސީ ޕާޓީ ރަޖިސްޓަރީކުރުމަށް
ހުށަހަޅާ ފޯމު ގާނޫނުގެ ޖަދުވަލުގައި ހިމެނުމުގެ ބަދަލުގައި އިލެކްޝަން ކޮމިޝަނުން ކަނޑައަޅާ ނަމޫނާއަކާ އެއްގޮތަށް،
އެއްގޮތްވާ ގޮތު ގެ މަތީން ހުށަހެޅޭގޮތަށް ހަމަޖެއްސުމަށް ޓަކައި ބުނެވިދިޔަ ގާނޫނަށް ގެންނަންޖެހޭ އިޞްލާޙުތައް
ގެނައުން. މިއީ ޕާޓީ ނިޒާމުގެ ތެރޭގައި މައިގަނޑު އަސާސް ތަރުތީބުވެފައި އޮންނަންވާނެ ގޮތްކަމަށް އަޅުގަނޑު ދެކެން.
އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ މި އިޞްލާޙަށް އަޅުގަނޑަށް ތާއީދުކުރެވޭ އެންމެ މުހިންމު އެއް ސަބަބެއްގެ ގޮތުގައި އަޅުގަނޑު
ދެކެނީ، މިފަދަ އިޞްލާޙުތަކުގެ ސަބަބުން އާންމު ފަންޑުން ޕާޓީތަކުން އަމިއްލަ އަދި ކުންފުނިތަކުގެ ހަދިޔާތަކަށް
ބަރޯސާވާވުން މަދުކުރެވިގެންދާނެ. އޭގެ ސަބަބުން ނާޖާއިޒު ނުފޫޒު ނުވަތަ މަސްލަހަތު ފުށުއަރާ ފުށުއެރުންތައް
މަދުކުރެވިގެންދާނެ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ ހަމަ އެއާއެކީގައި އަދި މި އިޞްލާޙުގެ ސަބަބުން ދައުލަތުގެ ފައިސާގެ
އެހީގައި ސިޔާސީ ޕާޓީތަކަށް ތަނަވަސްކަން ގެނުވައި، ބޭނުންތައް ފުއްދައިދީ، އާންމުންގެ މަސްލަހަތަށް ޚިދުމަތްކުރުމަށް
އިސްކަންދެވިގެންދާނެ. މިއީ އަޅުގަނޑުމެން މި އިޞްލާޙަށް ތާއީދުކުރާ ސަބަބުތައް. ހަމަ އެއާއެކުއެކީގައި އަޅުގަނޑަށް
ދަންނަވައިލަން ކެރޭނެ މި ބިލު އިޞްލާޙުވެގެން އަންނައިރުގައި ހަމަ މި ދަންނަވައިލަން އުޅޭ ބާބު ނޫނީ މާއްދާ ނޫނީ
އަޅުގަނޑުމެންގެ ޚިޔާލު ވެސް މީގައި ހިމެނިގެންދޭ. މި އިޞްލާޙު ފާސްވެ ގާނޫނަކަށްވުމުން ދައުލަތުން ފައިސާ
ހޯދައިގެން ސިޔާސީ ފައިނޭންސިންގ ދިނުމުގައި ޕާޓީތަކުން ފައިސާ ދޫކުރާ ގޮތާއި، ބޭނުންކުރާ ގޮތް
19

20 ވަނަ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ 45 ވަނަ ޖަލްސާ 4 ނޮވެންބަރު 2024
ހާމަކަންބޮޑުގޮތެއް ގައި ކުރިއަށް ގެންދެވޭނެކަން ކަށަވަރުކުރެވިގެންދާނެކަން އަޅުގަނޑު ފާހަގަކޮށްލަން. މިއީ ވަރަށް
މުހިންމު އިޞްލާޙެއް. ހަމަ އެއާއެކީގައި އަޅުގަނޑު ދަންނަވައިލާނީ އެއް ޒަމާނެއްގައި، އެއްއިރެއްގައި އެއް ޕާޓީއަކުން
ދިވެހި ޤައުމާއި ދޭތެރޭގައި ޕާޓީތެރޭގައި ރުޅިވެރިކަމެއް އިސްވާ ކޮންމެހިނދަކު ޤައުމުގެ މުޅި އެސެޓުތަކުގައި ހުޅުޖަހާ
ހުޅުޖެހުމަށް އަޅުގަނޑުމެންނަށް މިކަމުގެ ތެރެއިން ޙައްލު ލިބިގެންދާނެ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު މި އިޞްލާޙަށް
ތާއީދުކުރާ ވާހަކަ ދަންނަވައިލަމުން ދެއްވި ފުރުޞަތަށް ޝުކުރުދަންނަވަން.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. ދެން އަޅުގަނޑު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ ހުޅުދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު
މުޙައްމަދު ޝާހިދަށް.
ހުޅުދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޙައްމަދު ޝާހިދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
.` ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މިއަދުގެ މި އިއްޒަތްތެރި މަޖިލީހަށް ދިއްދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި
މެންބަރު ޢަބްދުއްލަޠީފް ހުށަ ހެޅުއްވި ސިޔާސީ ޕާޓީތަކު ގެ ގާނޫނަށް ގެނެވޭ އިޞްލާޙުގެ ބަހުސް ކުރި އަށްދާއިރު
އަޅުގަނޑު ވެސް ދެތިން ނުކުތާއެއް ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުން އެބަވޭ. މި ވާހަކަ ދެކެވެމުންދާއިރުގައި އަޅުގަނޑު ބަލައިލަން
އެބަޖެހޭ މިއީ ކޮންކަހަލަ ބަދަލުތަކެއްތޯ މި ގެނެވެނީ. ސިޔާ ސީ ޕާޓީތަކުގެ ގާނޫނަށް މި ގެނެވޭ އިޞްލާޙު، މައިގަނޑު
5 އިޞްލާޙެއް މި ގެނެވެނީ. ގެނެވޭއިރުގައި ސިޔާސީ ޕާޓީތައް ވުޖޫދުވެގެން އައިއިރުގައި ސިޔާސީ ޕާޓީތައް
ވުޖޫދުވެގެން މި ރާއްޖެއަށް މިއަށް ޢަމަލުކުރަމުން އައިގޮތަކީ ކޮބައިތޯ ވެސް އަޅުގަނޑުމެން ބަލައިލަން އެބަޖެހޭ. ބައެއް
އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން އެބަ ވިދާޅުވޭ ސިޔާސީ ޕާޓީއަކީ މި ރާއްޖެއަކަށް ނުވަތަ ސިޔާސީ މަސައްކަތަކީ އެއްވެސް
ހާލެއްގައި އޮންނަންޖެހޭ ކަމެއް ނޫނޭ. އަޅުގަނޑު އެއާ ދެކޮ ޅު. ސިޔާސީ ހަރަކާތްތައް ހިންގެން އެބަޖެހޭ. ސިޔާސީ
މަސައްކަތް ކުރަން އެބަޖެހޭ. ދިވެހިރާއްޖެ މިއަދު ބަދަލުވަމުން މި އަންނަ ބަދަލުވުންތަކާއެއްކޮށް ސިޔާސީ ހަރަކާތްތައް
އޭގެ އެންމެ ރަނގަޅުގޮތުގައި ހިންގުމަށް ޓަކައި ދިވެހި ދައުލަތުން، މިއަދުގެ ސަރުކާރުން ސިޔާސީ މަސައްކަތްކުރުމަށް
ފުރުޞަތުތައް ފަހިކޮށްދެމުންދާ މަންޒަރު އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި ފެނިގެން މިދަނީ. އެހެންނަމަވެސް، މިފަދަ ކޮންމެ
ފުރުޞަތެއްގައި ނާޖާއިޒު ފައިދާ ނަންގަވައި، ސިޔާ ސީ ޕާޓީ ވުޖޫދުވުމަށްފަހު އެ ސިޔާސީ ޕާޓީތަކުގެ ވެރިން ޤައުމާއި
ރައްޔިތުން އެކަހެރިކޮށް އެ ބޭފުޅުންގެ އަމިއްލަ މަންފާއަށް މަސައްކަތްކުރާ މަންޒަރު ފެންނާތީވެ އެކަމާ އަޅުގަނޑު
ހިތާމަކުރަން. ސިޔާސީ ޕާޓީތަކުން ދިވެހި ރައްޔިތުންނަށް ވަރަ ށް ގިނަ ކުރިއެރުމާއި، ޤަ އުމަށާއި ރައްޔިތުންނަށް ވަރަށް
ގިނަގުނަ ފައިދާތައް ކުރަމުން އެބަދޭ. އެ މަސައްކަތުގައި ސި ޔާސީ ހަރަކާތް ހިންގާއިރުގައި ސިޔާސީ ހަރަކާތް ހިންގޭ
20

20 ވަނަ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ 45 ވަނަ ޖަލްސާ 4 ނޮވެންބަރު 2024
ގޮތާމެދު އަޅުގަނޑުމެން ވިސް ނައިލަން އެބަޖެހޭ. ޕާޓީތައް ރެގިއުލޭޓު ކުރެވޭ ރެގިއުލޭޓަރީ ބޮޑީއެއް އޮންނައިރުގައި އެ
ބޮޑީއަކީ މިސާލަކަށް ބަލާ ކަމަށް ވަންޏާމު އިލެކްޝަންސް ކޮމިޝަން ކަމަށް ވަނީނަމަ، އެ ބޭފުޅުންނަށް އެބަޖެހޭ
ބާރުތަކެއް ލިބެން. އެ ބޭފުޅުން އެބަޖެހޭ އިސްވެ ސިޔާސީ ޕާޓީތައް އޭގެ ފާލުން ނެއްޓިގެންދާ ވަގުތު ހަމަމަގަށް
އަޅުވަން މަސައްކަތްކުރަން ގާނޫނީ ބާރުތަކުގެ ބޭނުންކުރަން. މީގެ މާނަޔަކީ ސިޔާސީ މަސައްކަތް ހުއްޓުވުމެއް ނޫން.
ރާއްޖޭގައި ވެސް ސިޔާސީ ޕާޓީތައް އެކުލެވިގެން، އުފެދިގެން މި އަންނަހިނދު މިއަދާ ހަމަޔަށް އައިއިރުގައި މިވީ 15،
16 ވަރަކަށް އަހަރު ތެރޭގައި ސިޔާސީ ވަރަށް ގިނަ ހަރަކާތްތައް މި ވަނީ ހިންގިފައި. ސިޔާސީގޮތުން ދިވެހި ރައްޔިތުން
އެކި ދިމަދިމާލަށް އެކި މިސްރާބު ޖައްސަވައި، އެކިއެކި ލީޑަރުން އެކި ގޮތްގޮތަށް ވާހަކަދައްކަވާ. ޙަޤީޤީ ބޭނުމަކީ
ވެރިކަމުގެ ބާރު ހޯދުން، ލިބިގަތުމަށް ޓަކައި މަކަރާއި، ހީލަތާއި، އޮޅުވައިލުންތައް ގިނަވަނީ. ޙަޤީޤީ ވާހައެއް ނުދައްކާ.
މިއަދު އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފެނިގެން މި ދަނީ މިއަދުގެ ސަރުކާރުން، އާދެ! ޕީ.އެން.ސީން، ޕީ.އެން.ސީގެ ރައީސް
ދިވެހިރާއްޖޭގެ އިއްޒަތްތެރި ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ އެ މަނިކުފާނު ސިޔާސީ މަސައްކަތް ފެއްޓެވި ހިސާބުން ފެށިގެން، އެ
ދުވަހުން ފެށިގެން މިއަދާ ހަމަޔަށް ވެސް ވެރިކަމުގެ ތަޚުތުގައި މިއަދު ހުންނެވި އެ މަނިކުފާނު. އިއްޔެ ދެއްކެވި ވާހަކަ
މިއަދު ވެސް އެ ދައްކަވަނީ އެއް ވެސް ބަދަލެއް ނެތި، އޮޅުވައިލުމެއް ނެތި ދިވެހި ރައްޔި ތުންނަށް ވަރަށް ސާފުކޮށް
ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހުރިހާ މަންޒަރެއް ކިޔުއްވައިދެއްވަމުން ގެންދަވާ މަންޒަރު އަޅު ގަނޑުމެ ންނަށް ފެންނަނީ އެއްވެސް
ހާލެއްގައި އެއްވެސްވަރަކަށް އޮޅުވައިލުމެއް ނެތި. މިއަދު އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެބަ އަޑުއިވޭ އާސަންދައާއި އަދި
އެހެނިހެން ޚިދުމަތްތައް މެދުކެނޑިގެންދާ ވާހަކަ. އެ ކަންކަމުގެ ޙައްލު ހޯއްދަވައިދެއްވުމަށް އެ ހުރިހާ މައްސަލަތަކާއި
ގޮންޖެހުންތައް، ޤައުމަށް މި ހުރިހާ ގެއްލުންތައް ސިޔާސީ ޕާޓީތަކުން ދީފައި ދިޔަހިނދު ވެސް އެ ހުރިހާ ކަމެއް ވެސް
ހުރިކަމަށް ގަބޫލުކުރައްވައި ، ދި ވެހި ރައްޔިތުންނަށް ސިޔާސީ މަންފާއަކަށްވުރެ ބޮޑަށް ޙަޤީޤަތް ހާމަކޮށްދިނުމަށް ޓަކައި
ސިޔާސީ މަސައްކަތްކުރައްވާތަން އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފެނިގެން މިދަނީ. މިއަދު ހުށަހެޅިގެން މިދާ އިޞްލާޙުތަކަކީ ވެސް
ސިޔާސީގޮތުން ޕާޓީތައް ބާރުވެރިކޮށް، ސިޔާސީ ހަރަކާތް ހިންގާ ފަރާތްތަކަށް ވެސް ޙިމާޔަތާއި، ރައްކާތެރިކަން
ލިބޭނެގޮތަކަށް ސިޔާސީ ޕާޓީތަކަށް ވެސް އެ އިނާޔަތާއި، ރައްކާތެރިކަމާއި، ޙިމާޔަތުގެ ތެރޭ ގައި މަސައްކަތްކުރެ ވޭނެ ގޮތް
ހޯއްދަވައިދެއްވުމަށް ކުރައްވަމުން ގެންދަވާ މަސައްކަތްތަކެއް. އިޞްލާޙުތަކުގެ ތެރޭގައި އަޅުގަނޑު ހަމަ ފާހަގަކޮށްލަން
ސިޔާސީ ޕާޓީތަކަށް މީހުން ވަދެފައި މިއަދު ވަންނަނީ މާދަން ނުކުންނަނީ. މިވެސް އަޅުގަނޑުމެން ވިސްނައިލަންޖެހޭ
ކަމެއް. ސިޔާސީ ޕާޓީއަކަށް ވަނުމަށްފަހުގައި އެ ސިޔާސީ ޕާޓީތަކުގެ މެންބަރެއްގެ ގޮތުގައި މަދުވެގެން އަހަރެއް، 2
އަހަރު ވަންދެން އެ މެންބަރަކު ހުންނަންޖެހޭ ކަހަލަ އިޞްލާޙެއް ވެސް އައުމަކީ އަޅުގަނޑު އެދޭކަމެއް. އެހެންވީމާ،
މިކަމާ ދޭތެރެ ވެސް ކޮމިޓީ މަރުޙަލާގައި އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަނީ ވާހަކަދެކެވޭނެކަމަށް. ވާހަކަދައްކައި މިކަމަށް ވެސް
ޙައްލެއް ހޯދަން އެބަޖެހޭ. މިވެސް ފަސޭހަކަމެއް ނޫން. ހެނދުނު އަޅުގަނޑުމެން ޕާޓީއަކަށް ސޮއިކުރީ. ހަވީރު އަނެއް
21

20 ވަނަ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ 45 ވަނަ ޖަލްސާ 4 ނޮވެންބަރު 2024
ޕާޓީއަށް ސޮއިކުރަނީ. ރައްޔިތުން ވެސް އެބަޖެހޭ ދެއްތޯ ޕާޓީތަކަށް ވަންނައިރުގައި ޒިންމާދާރުވާން. ހަމަ ހުރެފައި ފޯމެއް
ދިއްކޮށްލާއިރަށް ސޮއި ވެސް ކުރަނީއެއް ނޫން. ކޮންމެވެ ސް ސިޔާސަތުތަކަކާއި ހަމަތަކެއް ގަބޫލުކުރުމަށްފަހުގައި
ޕާޓީތަކަށް މި ވަންނަނީ. ވަންނަންޖެހޭނީ ވެސް އެގޮތަށް. އެހެންނަމަވެސް، ހިތާމަޔަކީ ހަމަ އިރުއިރުކޮޅާ ސިޔާސީ
ޕާޓީތަކަށް މީހުން ބަދަލުވުމުގެ މައްސަލަތައް ވެސް ފެންމަތިވެގެން އެބައާދޭ ނޫނީ ވަރަށް ފަސޭހައިން އެ ކަންކަން އެބަ
ކުރޭ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު ހަމަ އިލެކްޝަން ކޮމިޝަނަށް ގޮވައިލަން ސިޔާސީ ޕާޓީތަކުގެ ބެލެނިވެރި ފަރާތަކީ
އިލެކްޝަންސް ކޮމިޝަނަށް ވީހިނދު، މިކަމާ ދޭތެރެގައި ވެސް މުސްތަ ގުބަލުގައި ތި ބޭފުޅުން ވިސްނަވައި ،
ހަރުދަނާގޮތެއްގައި މި ރާއްޖޭގައި ސިޔާސީ މަސައްކަތްކުރެވޭނެ ގޮތަށް ޕާޓީތައް ހަރުދަނާކުރުމަށް ޓަކައި ވަރަށް ބޮޑަށް
މަސައްކަތްކުރަން އެބަޖެހޭ. ސިޔާސީގޮތުން ހަމަ ކޮންމެފަދަ ކަމެއް، ކޮންމެފަދަ އަނިޔާއެއް ތިމާގެ އަޚާއަށް ނުވަތަ މި
ޤައުމަށް ނުވަތަ ރައްޔިތު މީހާއަށް ދީފައި ބާރު ހޯދުމަކީ އެއްގޮތަ ކަށް ވެސް ކޮށް ގެންވާނެ ކަމެއް ނޫން. އެ ސިޔާސީ
ހަރަކާތް މި ރާއްޖޭގައި ހިން ގަ ންޖެހޭނީ. މި ދެންނެވިގޮތަށް މި ހުރިހާ އުނދަގުލާއި ، ދަތިކަމަކާއި، ނުރައްކަލުން ޤައުމު
ސަލާމަތްކުރުމަށް ކުރަންޖެހޭ ކަންކަން. ސިޔާސީ ޕާޓީއެއްގެ ވެރިޔަކީ، ކޮންމެ ވެރިޔަކީ އެއްގޮތަކަށް ވެސް ޤައުމުގެ
ވެރިކަންކުރަން އަންނަން ހިތުލައިގެން އެނޫން އެހެން އެއްވެސް ކަމެއް ނެތްކަމަށް، ތިމަންނަ ކުރަންޖެހެނީ ޤައުމުގެ
ވެރިކަންކަމަށް ދެކިގެން އަން ނަންޖެހޭ ފަރާތެއް ވެސް ނޫން. ސިޔާސީ ޕާޓީތަކުން އެބަޖެހޭ އެކިއެކި ގޮތްގޮތަށް ދިވެހި
ރައްޔިތުން ހޭލުންތެރިކުރުވަން. ސިޔާސީ ޕާޓީ ހައްދަވައިގެން ކޮންކަމެއްތޯ މި ކުރައްވަނީ؟ އިންތިޚާބެއްގައި
ވާދަކުރަނީއެއް ނޫން. ހަމައެކަނި ޓީވީއެއް ދޮށުގައި މައިކެއް ހިފައިގެން ކޮންމެ ރެޔަކު، ކޮންމެ ދުވަހަކު މުޅި ޤައުމު
ފިތުނަފަސާދަ އުފެއްދުމެއް ނޫން އަދި ތިމާ އެދޭގޮތަކަށް ވާހަކަދެއްކުމެއް ވެސް ނޫން...
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. ދެން ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ ހަނިމާދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު
ޢަބްދުލްޣަފޫރު މޫސާއަށް.
ހަނިމާދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަބްދުލްޣަފޫރު މޫސާ ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ ރައީސް. ސިޔާސީ ޕާޓީތަކުގެ ބިލަށް ހުށަހެޅިފައިވާ އިޞްލާޙުތަކަކީ ކަންބޮޑުވުން އޮތް އިޞްލާޙުތަކެއް
އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އެހެންނަމަވެސް، ދައުލަތު ގެ ލިބޭ އާމްދަނީން ސިޔާސީ ޕާޓީތަކަށް ލާރި ދޭ އުސޫލު އެއީ ރަނގަޅު
އުސޫލެއް. އެއާ އެއްކޮށް ޖުރިމަނާތަކާއި ދެން އެހެރަ ކަންތައްތަކަކީ ބަލައިގަނެވޭނެ ކަމެއް ނޫން އިއްޒަތްތެރި ރައީސް.
އަޅުގަނޑުމެން މިދަނީ ޚުދުމުޚުތާރު ވެރިކަމަކާ ދިމާލަށް. އެ މަންޒަރު ކޮންމެ ދުވަހަކު އަޅުގަނޑުމެނަށް ފެންނަމުން
22

20 ވަނަ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ 45 ވަނަ ޖަލްސާ 4 ނޮވެންބަރު 2024
މިދަނީ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މި މަޖިލީހުގައި ބައެއް ބޭފުޅުން ވިދާޅުވޭ ސިޔާސީ ޕާޓީތައް އައިސްގެނޭ މި ކަންކަން
ގޯސްވެގެން މިދަނީ. ނޫން، އެހެނެއް ނޫން. ސިޔާސީ ޕާޓީތައް އައިމަ މި ޤައުމަށް ލައްކަ ރަނގަޅުވެގެން ހިނގައްޖެ
އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އެ ރަނގަޅުގައި އަޅުގަނޑުމެން ރަނގަޅަށް މަސައްކަތްކުރީމާ އަދި އެއަށްވުރެ މާބޮޑަށް ކަންކަން
ރަނގަޅުވެގެންދާނެ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މިއަދު އަޅުގަނޑުމެން ގަބޫލުކުރަންޖެހޭ ޙަޤީޤަތަކީ، ސިޔާސީ ޕާޓީތަކުން
ޚުދުމުޚުތާރު ގޮތް ދޫކޮށްލައި ރައްޔިތުންގެ ހައްގު ގައި ވެރިކަންކުރަން ދަސްކުރަންވީ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަނޑުމެން
ކުރި މަސައްކަތުން ރައްޔިތުންނަށް ލައްކަ ކަން ކަން ހޯދައިދީފިން އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ތިޔަ ވާހަކަދައްކަވާ
އަޅުގަނޑުމެންނާ އިދިކޮޅު ޚިޔާލުގެ ބޭފުޅުން ވިދާޅުވެ ބައްލަވަ ފެހި ޤާނޫނުއަސާސީ ހޯދަން މަގުމައްޗަށް ނުކުތް އެކަކު
ވެސް އެ ބޭފުޅުންގެ ތެރެޔަކު ނުހުންނާނެ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އެއީ އެ ބޭފުޅުން ދަންނަކަމެއް ނޫން އިއްޒަތްތެރި
ރައީސް. 18 އަހަރުވީމާ ވޯޓުލެވޭ ގޮތް ރައްޔިތުންނަށް ހަދައިދޭކަށް މަގުމައްޗަށް ނުކުތް ބޭފުޅަކު އެ ބޭފުޅުންގެ ތެރެޔަ ކު
ނުހުންނާނެ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަނޑުމެން ރައްޔިތުންނަށް އާސަންދަ ހޯދައިދިނީ. އަޅުގަނޑުމެން ފޮތް ލިސްޓު
ހޯދައިދިނީ. އަޅުގަނޑުމެން ދަތުރުފަތުރުގެ ނިޒާމެއް މި ޤައު މަށް ގެނެސްދިނީ. އަޅުގަނޑުމެން ދޮށީއުމުރުގެ މީހުންނަށް
ފައިސާ ލިބޭނެ ޕެންޝަން ސްކީމެއް މި ޤައުމުގަ އި ގާއިމުކޮށްދިނީ. އަދި ހިލޭ ޑި ގްރީއަށް ކިޔަވައިދޭން ވެސް ފެށްޓީ
އަޅުގަނޑުމެންގެ ސަރުކާރުން އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މިއީ ޙަޤީޤަތަކީ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑުމެން
މި ވާހަކަ ދައްކާނެ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އެއީ އަޅުގަނޑުމެން ރައްޔިތުންނަށް ގެނެސްދިން ބަދަލުތަކަކީ. އެ ބަދަލުތަކުގެ
ފޮނިމީރުކަން ރައްޔިތުން އެ ދަނީ ހޯދަމުން އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މިއަދު ރައްޔިތުންގެ ކަންބޮޑުވުން އެބަ އޮތް
އާސަންދައަށް ވަމުން މިދާ ގޮތާ ދޭތެރޭގައި އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މިއީ އަޅުގަނޑު ދައްކާ ވާހަކައެއް ނޫން. ދިމާވާ
ކޮންމެ...
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މަޑުކޮށްލަދެއްވުން އެދެން. ފޭދޫ ދެކުނު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އިބްރާހީމްދީދީއަށް ނިޒާމީ
ނުކުތާއަކަށް ފުރުޞަތުއަރުވަން.
(ނިޒާމީ މައްސަލަ)
ފޭދޫ ދެކުނު ދާއިރާގެ މެންބަރު އިބްރާހީމްދީދީ ވާހަކަދެއްކެވުން:
އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ އަޅުގަނޑު ނިޒާމީ ނުކުތާއެއް ނެގީ މަޖިލީހުގައި ދޮގުހެދުމަކީ މި މަޖިލީހުގެ ގަވާއިދާ ޚިލާފުކަމެއް
މިހާރު. އެހެންވީމާ، ދޮގުހަދަންޏާ އެއީ ދޮގެއްކަން ހާމަކޮށްދޭންޖެހޭނެ. އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޣަފޫރު ހުންނެވީ
23

20 ވަނަ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ 45 ވަނަ ޖަލްސާ 4 ނޮވެންބަރު 2024
ސިފައިންގޭގައި އޭރު. އަޅުގަނޑުމެން މަގުމައްޗަށް ނުކުމެ 18 އަހަރުގެ ކުދިންނަށް ސިޔާސީ ހަރަކާތް ހިންގޭ ގޮތް
ހެދީ. އެއީ އޭރު ގާނޫނުން މަނާކަމެއް، ސިފައިން އެ މަސައްކަތުގައި ބައިވެރިވުމަކީ ގާނޫ ނުން މަނާކަމެއް. އެ ހެއްދެވީ
ބޮޑު ދޮގެއް އިއްޒަތްތެރި ރައީސް.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. މި މަޖިލީހުގައި ވާހަކަދައްކަވާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން ތެދުބަހުން ވާހަކަދެއްކުމަށް
މަޖިލީހުގެ ގަވާއިދުގައި ބަޔާންކޮށްފައި އޮންނަނީ. އެއީ އެކަން ކުރަންވާނެ ގޮތަކީ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު ވަރަށް
އިޚުލާސްތެރިކަމާ އެކީގައި ދަންނަވަން މަޖިލީހުގެ ތަޅުމުގައި ވާހަކަ ދައްކަވާއިރު ތެދުބަހުން ވާހަކަ ދެއްކެވުމަށް.
އިއް ޒަތްތެރި މެންބަރު ނެންގެވީ ނިޒާމީ ނުކުތާއެއް ކަމަށް ގަބޫލުކުރަން. އެއީ މަޖިލީހުގައި އިތުރުފުޅު
ހައްދަވައިގެންނުވާނެ. އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ކުރިއަށް ގެންގޮސްދެއްވާ.
ހަނިމާދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަބްދުލްޣަފޫރު މޫސާ ވާހަކަދެއްކެވުން:
އެމް.ޑީ.ޕީން މަގުމައްޗަށް ނުކުމެ ފެހި ޤާނޫނުއަސާސީ ހޯދައިދިނީ. އެމް.ޑީ.ޕީން މަގުމައްޗަށް ނުކުމެ 18 އަހަރު
ކުދިންނަށް ވޯޓު ހޯދައިދިނީ. އެމް.ޑީ.ޕީއަކީ އަޅުގަނޑު އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އެއީކީ ދެބަސްވެވެން އޮތް ޙަޤީޤަތެއް ނޫން
އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ހަޖަމުކުރާނެ. ހަޖަމުކުރާށޭ އަޅުގަނޑުމެން ދައްކާ ވާހަކަ ވެސް. އަޅުގަނޑުމެން މި ދައްކަނީ 55
ބިލިއަން ރުފިޔާގެ ބަޖެޓެއް ފެންތަށްޓަކާ ނުލައި ދިރުވާލައިގެން ހުސްކޮށްލި ވާހަކަ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ކޮބައިތޯ
ރައްޔިތުންނަށް ވި ކަމަކީ، ރައްޔިތުންނަށް ލިބުނު ފައިދާއަކީ؟
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ކުރިމަތީގައި އޮންނަ ބިލު ބޭނުންކޮށްގެން އެނޫން ވާހަކަ ދައްކާކަށް ރިޔާސަތުން ފުރުޞަތެއް
ނާރުވާނަން. ބިލަށް ވާހަކަފުޅު ދައްކަވަންވާނީ.
ހަނިމާދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަބްދުލްޣަފޫރު މޫސާ ވާހަކަދެއްކެވުން:
މި ބިލުގައި އަޅުގަނޑު މި ދަންނަވަނީ އެހެރަ ޖުރިމަނާތަކާ މި ކަންކަމަކީ އަޅުގަނޑުމެންނަށް ގަބޫލުކުރެވޭނެ ކަންތަކެއް
ނޫނޭ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަނޑުމެން 5 އަހަރު ދުވަހުގެ ވެރިކަމެއް ނިންމިއިރު ތި ބޭފުޅުން އިދިކޮޅުގައި
ތިއްބެވިއިރަކު އަޅުގަނޑުމެން ގާނޫނެއް ބަދަލެއް ނުކުރަމޭ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މިއަދު ފެބުރުވަރީ 8ގެ ވާހަކަ
24

20 ވަނަ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ 45 ވަނަ ޖަލްސާ 4 ނޮވެންބަރު 2024
ދައްކާއިރު ފެބުރުވަރީ 7ގައި ކުރީ ކޮންކަމެއްތޯ ވެސް މިތާ އެބަޖެހޭ ކިޔައިލަން އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ގާނޫނީގޮތުން
އުފެދިފައި އޮތް ސަރުކާރެއް ވައްޓައިލީ. އެ ވާހަކަ ދައްކާފައި 8ގެ ވާހަކަދެއްކީމަ ތާހިރުވެފައި ރީތިވާނީ އިއްޒަތްތެރި
ރައީސް. އެއީ އެ ކަންކަން އޮތްގޮތަކީ. އަޅުގަނޑުމެން ރަނގަޅަށް ކަންކަން ކުރަންޖެހޭނީ. އަޅުގަނޑުމެން ޑިމޮކްރަސީއާ
ދިމާލަށް ދާންޖެހޭނީ. ޑިމޮކްރަސީގައި މިހިރަ ކަންތައްތައް ގޯސްވަނީ ވާ ވަޢުދުތައް ނުފުއްދުނީމަ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް.
އެ ވަޢުދުތައް ފުއްދައިގެން ރަނގަޅު ނިޒާމެއް ގާއިމުކޮށްގެން އަޅުގަނޑުމެން ކުރިއަށްދާން މަސައްކަތްކުރަނީ. ވެރިކަމަކީ
އެއްވެސް މީހެއްގެ މުށުތެރޭގައި އަބަދު އޮންނާނެ އެއްޗެއް ނޫން އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ވަޢުދު ފުއްދަންޖެހޭނެ.
އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަނޑުމެ ނަށް މި ފެންނަނީ ދިމާ އިދިކީއްޔަށް ހުރިހާ ކަމެއް ހިނގަމުންދާތަން. ކޮބައިތޯ ބާލަން
ބުނި އިންޑިއާ ސިފައިން؟ ގަމީސް ބާލައިފި. އިންޑިއާ ސިފައިންނެއް ނުފޭބި. އެކަން އޮތީ އެހެން އިއްޒަތްތެރި ރައީސް.
ކޮބައިތޯ ހޯދަން ބުނި ޗާގޯސް؟ ޗާގޯސް އެބަ އޮތް އެތާނގައި. އެތަނަށް ދިޔައިމަ އެތަން ފެންނާނެ. އެއަށްވުރެ
ބޮޑުވަރެއްނުވޭ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑުމެން މި ވާހަކަ ދައްކާނެ. ދެއްކީމާ އެކަމެއް ހަޖަމެއް
ނުކުރެވޭނެ. އެ ކަންކަމުގެ ވާހަކަ އަޅުގަނޑުމެން މި ދައްކަނީ. ކޮބައިތޯ ރައްޔިތުންނަށް އަގުހެޔޮކޮށްދޭން ބުނި މުދާ؟
ކޮންތާކުތޯ އެ މުދާ ގަންނަން ލިބެން ހުރީ؟ އެއެއް ނެތް ލިބޭކަށް އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އެހެންވީމާ، ރާއްޖޭގެ
އިޤުތިޞާދަށް އަންނަ ބަދަލުތަކާއި، ސިޔާސީ ހަރާކާތްތަކާއި އަދި ސިޔާސީ ޕާޓީގެ ބިލާ މި އެއްޗެއްސާ ކުޅެން
ދިމާކުރީމާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، ކަންކަން ގޯސްވެގެން މިދަނީ. އެކަން އަޅުގަނޑުމެން އަބަދުވެސް
ހަނދާންކުރަންޖެހޭނެ. އަޅުގަނޑުމެން ރަނގަޅަށް ކަންތައް ކުރަންޖެހޭނީ. ރައްޔިތުންނަށް ޓަކައި ވެފައިވާ ވަޢުދުތައް
ފުއްދޭތޯ އަޅުގަނޑުމެން ރަނގަޅަށް މަސައްކަތްކުރަންޖެހޭނީ. އަޅުގަނޑުމެންނަކަށް ގަބޫލެއް ނުކުރެވޭ އިއްޒަތްތެރި
ރައީސް، ސަރުކާރެއް އައިސް 1 އަހަރު ނުވަނީހެއް ރައްޔިތުން އިނދަޖެހޭވަރަށް ޓެކްސް ނަގައި ރައްޔިތުންނަށް
ލިބެމުން އަންނަ ޚިދުމަތްތައް ލިބުން ހުއްޓައިލީމަކާ ދެން ރައްޔިތުންނެއް ހިތްހަމައެއްނުޖެހޭނެ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް.
ކޮންމެ ދިމާލަކުން އިވެނީ އެ އަޑުތައް އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އެ އަޑުތައް ނީވޭގޮތަކަށް ސަރުކާރުގެ ކަންތައްތައް
ބައްޓަންކުރަން އެބަޖެހޭ. ރައްޔިތުން އުއްމީދުތަކަކާ އެއްކޮށް ގެނައި ސަރުކާރެއްގައި މިއަދު މި ފެންނަނީ ރައްޔިތުންގެ
ނާއުއްމީދު އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ރައްޔިތުންގެ އުއްމީދުތަކަށް އަޅުގަނޑުމެން އެބަޖެހޭ ސަރުކާރުން އިޖާބަދޭން
އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ރައްޔިތުންނަށް ފައިދާވާނެ ގޮތަށް ކަންތައްތައް ކުރަން މި ސަރުކާރުން އެބަޖެހޭ އިއްޒަތްތެރި
ރައީސް. އެއާ އިދިކީއްޔަށް ހުރިހާ ކަމެއް ހިނގަމުންދާ މަންޒަރު މި ފެންނަނީ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އިންތިހާއަށް
ޓެކްސް، އިންތިހާއަށް އެހެން ކަންތައްތައް. ކޮރަޕްޝަނާއި، ފަސާދަ ސަރުކާރު ތެރޭގައި ދުވަހަކު ވެސް މި ޤައުމުގައި
ނެތްވަރަށް މިއަދު މިވަނީ ބޮޑުވެފައި. ކޮންޓެއިނަރއިން އެ ބޭރުކުރަނީ މުދާ ވަގަށް އިއްޒަތްތެރި ރައީސް.
25

20 ވަނަ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ 45 ވަނަ ޖަލްސާ 4 ނޮވެންބަރު 2024
ކޮންޓެއިނަރގައި މުދާ ވަގަށް އެ ބޭރުކުރަނީ. އެހެންވީމާ، ސަރުކާރެއް މި ޤައުމުގައި އެބަ އޮތްތޯ ވެސް އެބަޖެހޭ
ރައްޔިތުން މިއަދު ސުވާލުކޮށްލަން އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ ދެއްވި ފުރުޞަތަށް.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! މިހާރު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ މާފަންނު ދެކުނު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޢަބްދުاله ރިފާޢުއަށް.
اله
މާފަންނު ދެކުނު ދާއިރާގެ ޢަބްދު ރިފާޢު މެންބަރު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ސިޔާސީ ޕާޓީތަކުގެ ގާނޫނު، (4/2013)އަށް އިޞްލާޙު ހުށަހެޅުމަށް ޓަކައި ދިއްދޫ
ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަބްދުއްލަޠީފް މުޙައްމަދު، އަޅުގަނޑުމެންގެ ލަތީބެ ހުށަހަޅުއްވައިދެއްވި ކަމަށް ޓަކައި އެ މަނިކުފާނަށް
ޝުކުރުދަންނަވަން. މި އިޞްލާޙުތަކަށް އަޅުގަނޑު ވެސް ވަރަށް ތާއީދުކުރަން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ މޮޅެތި ވާހަކަ
ދައްކާއިރުގައި އަޅުގަނޑުމެނަށް ހައްގުތައް ހޯދައިދިނުމުގެ ވާހަކައަކީ އެމް.ޑީ.ޕީން ކުރާ ކަމެއްގެ ގޮތުގައި ދައްކަމުން
އަބަދު ވެސް އާދޭ. އެހެންނަމަވެސް، މި އިޞްލާޙުގައި އެ ހައްގުތައް ހޯދައިދޭ ވާހަކަ އޮތީމާ އެ ވާހަކައެއް ނުދައްކާ.
އެންމެ މުހިންމު އެއް ކަމެއްގެ ގޮތުގައި މި އޮތީ، ސިޔާސީ ޕާޓީތަކުގެ ޕްރައިމަރީތަކުގައި ވާދަކުރާ ފަރާތްތަކަށް އެ
ޕްރައިމަރީން ބަލިވި ކަމުގައިވިޔަސް އެހެން ގޮތްގޮތުން ހަމަ އެ އިންތިޚާބުތަކުގައި ވާދަކުރެވޭނެ ފުރުޞަތު ހަނިކޮށްފައި
އޮތް އޮތުން އަލުން އިޔާދަކުރާ ވާހަކަ. އެއަށްވުރެ ބޮޑު ހައްގެއް ކޮބައިތޯ؟ އަޅުގަނޑަށް ޤާނޫނުއަސާސީން އެބަ ލިބިދޭ
ކޮންމެ އިންތިޚާބެއްގައި ވެސް ބައިވެރިވުމުގެ ހައްގު އަޅުގަނޑުގެ އެ އިންތިޚާބުގައި ބައިވެރިވުމުގެ ގާނޫނީ ކަންކަން
ފުރިހަމަވާ ކަމަށް ވަނީވިއްޔާ. އެހެންނަމަވެސް، ސިޔާސީ ޕާޓީގެ ގާނޫނުގެ ތެރެއިން މި ހައްގު ހަނިކޮށްގެން މިއޮތް
ހުރިހާ ދުވަހު އޮތް އޮތުން އަޅުގަނޑުމެން ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ އެ ހައްގު ރައްޔިތުންނަށް ހޯދައިދިނުމަށް އެ އިޞްލާޙު
ހުށަހެޅީމަ އެ ވާހަކަދައްކާކަށް މި ބުނާ ހައްގު ހޯދައިދޭ ޕާޓީއަކުން ފާހަގައެއް ނުކުރެވެނު. އެހެންނަމަވެސް، މި ކިޔަނީ
އާނ، ތިމަންނާމެންނޭ މިވެނި ކަމެއް. ރަނގަޅު ވާހަކައެއް ، ރައީސް މައުމޫންގެ ޒަޢާމަތުގެ ތެރޭގައި އާސަންދައިގެ
ފެށުން އައީ. އެހެންނަމަވެސް، އެއްވެސް ވާނުވާއެއް ނޭނގި ، އެއްވެސް ގޮތެއްފޮތެއް ނުބަލައި، އެއްވެސް އުސޫލެއް
ނެތި ތަންމިނަށް ހުޅުވާލައިގެން އާސަންދައިން ދިންދިނުމުން މި ޤައުމު މި ވަރަށް ދަރައިގެން މި އުޅެނީ އިއްޒަތްތެރި
ރައީސް. މި ވާހަކަ ވެސް ދައްކައިލަންވީ ނޫންތޯ؟ އަޅުގަނޑުމެންގެ ޤައުމަށް ފާޑުފާޑުގެ އެއްޗެހި ވަންނައިރުގައި،
އަޅުގަނޑުމެން ހަނދާން ހުރޭ ރޮށި ލާ ތަށީގެ ތެރޭގައި ވެސް ފާޑުފާޑުގެ އެއްޗެހި މި ޤައުމަށް ވަދެގެން އައި ވާހަކަ.
އެ ވާހަކަ ވެސް ދައްކައިލަން ވީ ނޫންތޯ އެ ދެއްކި ފަރާތްތަކުން. މިކަހަލަ ވާހަކަ ދައްކާކަށް، އެ މީހަކު ކުރާ ކަމެއްގެ
ވާހަކަ ދައްކާކަށް އެ މީހަކު ބޭނުމެއް ނުވޭ. މި އުޅެނީ އިޞްލާޙުކުރަން. އަޅުގަނޑުމެނަށް ނުލިބޭ އާމްދަނީއަކުން
26

20 ވަނަ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ 45 ވަނަ ޖަލްސާ 4 ނޮވެންބަރު 2024
ކިހިނެއްތޯ ސިޔާސީ ޕާޓީއަށް ލާރި އަޅަނީ؟ އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑުމެންނަށް ލިބޭ އާމްދަނީން ސިޔާސީ ޕާޓީ ހިންގަން
ވެސް ދައުލަތުގެ ބަޖެޓުން ފައިސާދޭން މި އިޞްލާޙުގައި މި އޮތީ. އެއީއެއް ނޫންތޯ ރައްޔިތުންނަށް އެންމެ ފައިދާ ހުރި؛
އަޅުގަނޑުމެންގެ ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ މިއަދު މި ވިސްނަވަނީ މި ޤައުމު އެހެން ލެވެލްއަކަށް ގެންދަން. ރައްޔިތުންނަށް
ލިބެންޖެހޭ ހައްގު އެ ރައްޔިތަކަށް ހޯދައިދޭން. އެންމެ މުއްސަނދި މީހާއަށް އަޅުގަނޑުމެންގެ ސަބްސިޑީ ބަޖެޓުން ލާރި
ދޭންޖެހުމަކީ އެއީ އެންމެ ބޮޑެތި އިންސާފެއް ނޫން. އެހެންވީމާ، އެ ކަންކަން ޙައްލުކޮށް އެންމެ ނިކަމެތި، އެ
އެހީތެރިކަން ބޭނުންވާ ފަރާތްތަކަށް އެހީތެރިކަން ދެވޭނެ އިންތިޒާމަކަށް ހުރިހާ ނިޒާމުތަކެއް ބައްޓަންކުރެވޭތޯ
އަޅުގަނޑުމެންގެ ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ އެ މަސައްކަތްކުރައްވަނީ. އެ ކަންކަމަށް އަޅުގަނޑުމެން އެއްބާރުލުންނުދީ ކޮން
ބައެއްތޯ އެއްބާރުލުންދޭނީ؟ މީގެ ނަތީޖާ އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެބަފެނެއޭ. އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެބަފެނޭ ކަންކަން ގޯސްކޮށް
ކުރީމާ، އަޅުގަނޑުމެންގެ ޤައުމުގައި ނެތް ވަސީލަތްތައް، އަޅުގަނޑުމެންގެ ޤައުމުގައި ނެތް ފައިސާއިން ޚަރަދުކުރީމާ
އަޅުގަނޑުމެންގެ ޤައުމަށް ވެގެން އުޅޭ ގޮތް މި އޮތީ ފެންނަން. އަޅުގަނޑުމެންގެ ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ ޕީ.އެޗް.ޑީއާ
ހިސާބަށް ވެސް ހިލޭ ކިޔަވައިދޭން ނިންމިދާނެ. އެހެންނަމަވެސް، އަދި ނެތޭ އަޅުގަނޑުމެންގެ އިޤުތިޞާދަކު އެ
ހަކަތައެއް އިއްޒަތްތެރި ރައީސް . ހިލޭ ޑިގްރީ ޕުރޮގުރާމެއް ފެށީމާ އޭގެން ވެސް އެންމެ މުއްސަނދި މީހާއަށް ވެސް އޭގެ
ފައިދާވެގެން ދިޔަ. އެކަމަކު އެންމެ ނިކަމެތި މީހާއަށް ވެސް ރަނގަޅު. އެހެންނަމަވެސް، މި ވެސް އެ އުސޫލުގެ
ތެރެއަށް ބައްޓަންކުރީމާ ޙަޤީޤީ މި ބޭނުންވާ މީހާއަށް، ތަޢުލީމު ހާސިލުކުރަން ބޭނުންވާ ކުއްޖާއަށް އެކަން ކުރެވޭނެ
މަގުފަހިވެގެން ދިޔުމަކީ އެންމެންނަށް މާ ބޮޑެތި ފައިދާތަކެއް ވާނެ ކަމެއް. އެހެންވީމާ، މި ކޮންމެ ޕުރޮގުރާމެއް އެބަޖެހޭ
އިޞްލާޙުކުރެވެން. އެ ގޮތުން މި ގާނޫނަށް ވެސް އިޞްލާޙުތައް މި އޮތީ ގެނެވިފައި. ސިޔާސީ ޕާޓީތައް ހަދައިގެން އޭގެ
ފަހަތުގައި ތިބެގެން އެތައްއެތައް ޖަރީމާއެއް ހިންގާއިރުގައި އެ މީހާއަށާއި އެ ޕާޓީއަށް ގެއްލުންވާނެ ގޮތަކަށް ނުވަތަ
ޖުރިމަނާވާނެހެން ނިޒާމުތަކެއް އެކުލަވައިލުމަކީ ކުރަންޖެހޭ ކަމެއް. ބޭނުންހާ ސަކަރާތެއް ޖަހާކަށް މި ޤައުމަކު އެއް
ޖާގައެއް ނުދެވޭނެ. އެހެންވެގެން މި އިޞްލާޙުތައް މި ގޮތަށް ހުށަހެޅީ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ މި އިޞްލާޙުތަކަށް
ފުރިހަމައަށް ތާއީދުކުރާ ވާހަކަދަންނަވަމުން އަޅުގަނޑަށް ދެއްވި ވަގުތުކޮޅަށް ޓަކައި ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. މިހާރު މި ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ ވިލިމާލެ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު
މުޙައްމަދު އިސްމާޢީލަށް.
ވިލިމާލެ ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޙައްމަދު އިސްމާޢީލް ވާހަކަދެއްކެވުން:
27

20 ވަނަ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ 45 ވަނަ ޖަލްސާ 4 ނޮވެންބަރު 2024
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. 4 /2013 (ސިޔާސީ ޕާޓީތަކުގެ ގާނޫނު)އަށް މި ގެނެވޭ އިޞްލާޙަކީ އަޅުގަނޑު ހަމަ
ވަރަށް ބޮޑަށް ތާއީދުކުރާ އިޞްލާޙެއް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ 2008އިން ފެށިގެން ދިވެހިރާއްޖޭގައި މަލްޓި ޕާޓީ
ޑިމޮކްރަސީއެއް ދިވެހިރާއްޖެއަށް ގެންނަ ކަމަށް ބުނެ ވަރަށް ބޮޑަށް ވަކާލާތުކޮށް، ރާއްޖޭގައި އަދި މި ފުރަމާލޭގެ
މަގުތައް ހަލަބޮލިކޮށް، އެކިއެކި ދިމަދިމާލުގައި އޭރުގެ ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާއަކަށް ހުންނެވި ބޭފުޅާއަށް އެކިއެކި
ގޮތްގޮތުން، އެކިއެކި ކަންކަމުގައި ބަދުނާމުކޮށް ސިޔާސީ ޕާޓީތައް ޑިމޮކްރަސީ އެއް ދިވެހިރާއްޖެއަށް ގެނެސް، ފެހި
ޤާނޫނުއަސާސީ ވުޖޫދުކޮށް، ބައިވަރު ކަންތައްތަކެއް ހިނގައިދިޔަ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ ޕާޓީތަކުގެ ގާނޫނުގެ
ހިސްޓްރީއަށް ނޫނީ ޕާޓީތައް އުފެދިގެން އައި ގޮތަށް އެ ޕާޓީތަކުން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުންނަށް ކުރެވުނު، ކޮށްދެވުނު
ކަންތައްތަކަކާ ދޭތެރޭ ކޮންމެވެސް ވަރަކަށް ވިސްނައިލަން އެބަޖެހޭ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި
ދެންނެވި 2008އިން ފެށިގެން، 2004އިން ފެށިގެން މި ދެންނެވި އޮއިވަރު ދިވެހިރާއްޖޭގައި ހިނގަމުން އައިސް،
ޕާޓީތަކެއް އުފެދި، އެކިއެކި ޕާޓީތަކުން ވެރިކަންތައް ކުރަމުން އައިއިރު އަޅުގަނޑުމެން ދުށީމު ވަރަށް ވަރުގަދަ
ވެރިކަމެއް. އެ ވެރިކަމުގެ ނިޒާމުގެ ތެރެއިން ރައްޔިތުންނަށް ވަރަށް ގިނަ ކަންތައްތަކެއް ކޮށްދިން ވެރިކަމެއް
އަޅުގަނޑުމެން ދުށީމު. އެހެންނަމަވެސް، އެ ނިޒާމުގެ ތެރޭގައި ، އަޅުގަނޑުމެން މި ދެންނެވި ވެރިކަމުގެ ތެރޭގައި
ހިނގައިދިޔަ ޕާޓީތަކުގެ ވެރިން ކަންކަން ކޮށްފައި ހުރި ގޮތް އަޅުގަނޑުމެން ކޮންމެވެސް ވަރަކަށް ނަޒަރުހިންގައިލަން
އެބަޖެހޭ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ ޙަޤީޤަތުގައި ވެސް ދިވެހި ރައްޔިތުންގެ ލާބައާއި މަންފާއަށް ، ދިވެހި ޤައުމުގެ ލާބައާއި
މަންފާއަށް ޓަކައި ހެދިފައި ހުންނަ ނިޒާމުތަކުގެ ތެރޭގައި ޕާޓީތައް އުފެދިގެން އަންނައިރުގައި އެ ޕާޓީތަކުގެ ވެރިންނަށް
ތިބޭ ބޭފުޅުން، ނޫންނަމަ އެ ބޭފުޅުންގެ އަނބިކަނބަލުން، ނޫންނަމަ އެ ބޭފުޅުންގެ ޢާއިލާގެ ކަންކަން ކޮށްދިނުމަށް
ޓަކައި ނޫން ޕާޓީތައް ހެދިފައި ހުންނަނީ. އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފެނިގެންދިޔަ 2013އިން 2018އަށް ވެސް އުފެދުނު
ވެރިކަމެއް. އެ ވެރިކަމުގެ ނިޒާމުގެ ތެރެއިން އަޅުގަނޑުމެން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުންނަށް ވަރަށް ގިނަ ކަންކަން
ސާފުވެ އެނގި ގެން ގޮސްފައި ހުރީ. އެކިއެކި ނޫސްތަކުން އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފެނިގެންދިޔަ ކަދުރު ބަހާ ވާހަކައެއް.
އެކިއެކި ނޫސްތަކުން އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފެނިގެންދިޔަ ގޭތެރޭގެ ޚަރަދު އެ ޕާޓީއަށް ލިބޭ ލާރިން ފުއްދާ ވާހަކައެއް.
އެކިއެކި ނޫސްތަކުން އަޅުގަނޑުމެން ދިޔަ ޖަލުގައި އޮންނެވި ހިނދު، އެ ޕާޓީއެއްގެ ލީޑަރު ޖަލުގައި އޮންނެވި ހިނދު،
ލޯޔަރުން ފީ ދައްކާ ވާހަކައެއް. މި ހުރިހާ ކަމެއް މިހެން ހިނގަމުން ޕާޓީތަކުގެ ނިޒާމުގެ ތެރެއިން، އެ ޕާޓީއަށް ލިބޭ
ފައިސާގެ ތެރޭގައި ނާޖާއިޒު ގޮތުގައި އެ ބޭފުޅުންގެ ޢާއިލާ ދިރިއުޅުމަށް ޓަކައި ނޫންނަމަ، ޢާއިލާގެ ނޫންނަމަ އެ
ބޭފުޅުންގެ ކަންކަން ކުރުމަށް ޓަކައި ޚަރަދުކުރެވުނު ވާހަކަތަކެއް ވެސް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ނޫސްތަކުން ފެނިގެންދިޔަ.
އިއްޒަތްތެރި ރައީސް ؛ އަޅުގަނޑުމެންނަށް ޖެހިގެން އައި ވެރިކަމެއް، 18އިން 23އާ ދޭތެރޭގައި މި އުފެދުނު ވެރިކަމުގެ
ތެރޭގައި ކަންކަން ހިގައިދިޔަ ގޮތް އަޅުގަނޑުމެންނަށް އަނެއްކާވެސް ކޮންމެވެސް ވަރަކަށް ބަލައިލަން އެބަޖެހޭ.
28

20 ވަނަ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ 45 ވަނަ ޖަލްސާ 4 ނޮވެންބަރު 2024
ޕާޓީތަކުގެ ގާނޫނަށް އިޞްލާޙެއް ލެވިގެންދާއިރުގައި، އިޞްލާޙުކުރެވިގެންދާއިރުގައި މިހިރަ ކަންތައްތަކަށް ޕާޓީތަކުން،
ޕާޓީތަކުގެ ރައްޔިތުން ، ޕާޓީތަކުގެ އިސް ވެރިން ރައްޔިތުންނާ ދޭތެރޭގައި ކަންކަން ކޮށްފައި ހުރި ގޮތް
އަޅުގަނޑުމެންނަށް ބަލައިލަން އެބަޖެހޭ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ މިއަދު ދެންމެ މި ތަނުގައި އިއްޒަތްތެރި ބައެއް
މެންބަރުން ވާހަކަދެއްކިއިރުގައި، ޗާގޯސް ވާހަކައާއި އިންޑިޔާ ގެ ސިފައިންގެ ވާހަކައާއި ގަމީސް ބޭލި ވާހަކައަކާ
ވާހަކަތަކެއް ދެއްކެ ވި. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ މި ހުރިހާ ކަމެއް ހިނގަމުންދިޔައީ މި ބޭފުޅުންގެ ވެރިކަމުގެ ނިޒާމުގެ
ތެރޭގައި މި ބޭފުޅުން ވެރިންނަށް ތިބި ބޭބޭފުޅުންނާއި އަދި އެ ބޭބޭފުޅުންގެ ވާހަކަތައް ހިފައިގެން ހިނގަން ތިބި އިސް
ވެރިން އެ ބޭފުޅުންގެ އަމިއްލަ ލާބައަށް ޓަކައި ކޮށްފައި ހުރި ކަންތައްތަކުގެ ޤައުމަށް ދީފައި ހުރި ދެރަތަކުގެ ވާހަކަ މި
ދައްކަނީ. އަޅުގަނޑު ދެންމެ ފަހަތުން 13އިން 18އަށް އުފެދުނު ވެރިކަމެއްގެ ނިޒާމު ވެރިކަމުގެ ތެރޭގައި އޭރުގެ
ވެރިއަކަށް ހުންނެވި ބޭފުޅާގެ ވާހަކަ އަޅުގަނޑުމެންނަށް ކޮންމެވެސް ވަރަކަށް ދައްކައިލެވިއްޖެ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛
އަޅުގަނޑު ހަމަ މި ބިލަށް ފުރިހަމައަށް ތާއީދުކުރާ ހިނދު އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަނޑުމެންނަށް މިއަދު ސަރުކާރެއް
ލިބި، އެ ސަރުކާރުގައި މިއަދުގެ ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ ޑރ. މުޙައްމަދު މުޢިއްޒު ވެރިކަން، ޕާޓީގެ ވެރިކަމެއް
ދިވެހިރާއްޖޭގައި ގާއިމުކުރުމަށް ޓަކައި، ޕާޓީއަށް އިސްކަންދީގެން މަސައްކަތްކުރުމަށް ޓަކައި، ހަރުދަނާކޮށް އެ ޕާޓީ
ހިންގުމަށް ޓަކައި ކުރަމުންދާ މަސައްކަތްތައް ވެސް އަޅުގަނޑުމެންނަށް މިއަދު ނޫސްތަކުން އެބަފެނޭ. އެ މަނިކުފާނުގެ
ތެދުވެރިކަމާއި އިޚުލާސްތެރިކަމާ އެކު ޕާޓީއަށް، ޕާޓީއެއް ވަރުގަދަކޮށްގެން ޕާޓީގެ ނިޒާމުގެ ތެރެއިން ވެރިކަން
ކުރަމުންދާއިރުގައި އެ ކަންކަން ކުރެވޭ ހަރުދަނާ އުސޫލުތައް ވެސް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ތަފާތު ޕޯޑިއަމްތަކުގައި އެ
މަނިކުފާނުގެ ވާހަކަފުޅުން އެބަފެނޭ. އަމިއްލަފުޅަށް ޕާޓީ ހަދައިގެން އަމިއްލަފުޅަށް އެ ޕާޓީއަށް ލިބޭ ފައިސާއިން
ކަންކަން ކުރި ބޭފުޅުންގެ ވާހަކަ އަޅުގަނޑުމެން ދެންމެ އިސްވެ ފާހަގަކުރެވިގެން މި ދިޔައީ އަޅުގަނޑު ފާހަގަކޮށްލަން.
އެހެންނަމަވެސް، މިއަދު ތަފާތަކީ މިއަދުގެ ވެރިކަން، ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ އެ މަނިކުފާނުގެ ޕާޓީ، ޕީ.އެން.ސީ
ވަރުގަދަކުރުމަށް ޓަކައި ރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުންނަށް އެކިއެކި ގޮތްގޮތުން...
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. ދެން ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ އިހަވަންދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އަޙްމަދު
ނަޞީރަށް.
އިހަވަންދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އަޙްމަދު ނަޞީރު ވާހަކަދެއްކެވުން:
29

20 ވަނަ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ 45 ވަނަ ޖަލްސާ 4 ނޮވެންބަރު 2024
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ގާނޫނު ނަންބަރު 4 /2013 (ސިޔާސީ ޕާޓީގެ ގާނޫނު)އަށް މި ގެނައި އިޞްލާޙަށް،
ގެންނަން ހުށަހެޅި އިޞްލާޙަށް އަޅުގަނޑު ވެސް ތާއީދުކުރަން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ އަޅުގަނޑަށް ފާހަގަވެގެން މި
ދަނީ ސިޔާސީ ޕާޓީތައް އުފެއްދުމުގައި ، އުފެދިގެން އައިއިރު ދިމާވި މައްސަލަތަކެއްގެ ސަބަބުން މި އިޞްލާޙުތައް،
މިއަށް ވުރެ ބޮޑެތި އިޞްލާޙުތައް އަދިވެސް މި ގާނޫނަށް ގެންނަންޖެހޭ ކަމަށް. އޭރުގައި ޕާޓީތައް އުފެދިގެންދިޔައިރު
ޙަޤީޤަތުގައި ކަންކަން ވެގެންދިޔަ ގޮތުން ގިނަ އަދަދެއްގެ ރައްޔިތުން ހީކުރަނީ ސިޔާސީ ޕާޓީއަކީ އެއީ ޓައިމް ބޮމެކޭ.
ނޫނީ ސިޔާސީ ޕާޓީއަކީ އެއީ ޤައުމުގެ ކަންކަން ހަލާކުކުރުމަށް ޓަކައި، ނޫނީ ޤައުމުގެ އެކިއެކި ގޮތްގޮތުން ހުންނަ
ކަންކަން ހަލާކުކޮށް، ނޫނީ އަލިފާނުގެ ހާދިސާ ހިންގައި، ތަންތަން ރޯކޮށް، މިކަހަލަ މަސައްކަތް ވެސް ސިޔާސީ
ޕާޓީތަކުން ކުރަންޖެހޭ ކަމަށް. އެހެންނަމަވެސް، އެކިއެކި މަރުޙަލާތަކުގައި އެކިއެކި ގޮތްގޮތަށް ގެނެވުނު އިޞްލާޙުތަކާ
ގުޅިގެން ސިޔާސީ ޕާޓީތައް ހިންގުމުގެ އޮތް ހަރުދަނާވެ، މިއަދުގެ ސަރުކާރުން މި ގެންނަން ފެށި އިޞްލާޙުގެ ސަބަބުން
އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފެނިގެންދާނީ މުސްތަގުބަލުގައި ސިޔާސީ ޕާޓީ މި ޤައުމަށް ރަނގަޅު މަސައްކަތެއް ކޮށްދެމުންދާ
މަންޒަރު. އާދެ! އަޅުގަނޑުމެން ޕާޓީތަކަށް ދޭ ފައިސާ ދޭއިރު ޙަޤީޤަތުގައި ގިނަ އަދަދެއްގެ ބަޔަކު ޕާޓީއަށް ވައްދައިގެން
ފައިސާ ދިނުން އޮތުމަށް އެ ގެންނަ އިޞްލާޙުގައި ވެސް އަޅުގަނޑަށް ފާހަގަކުރެވެނީ، އަޅުގަނޑުމެންގެ ވާދަކުރާއިރު ،
މަޖިލީހަށް ވާދަކުރާއިރު އަދި ކައުންސިލްތަކަށް ވާދަކުރާއިރު އެ ގޮނޑިތައް ހޯދާ ތަރުތީބެއްގެ ތެރެއިން ދައުލަތުން ދޭ
ފައިސާ ޕާޓީތަކުން ދޭ ގޮތަށް ބަދަލުގެނައުން. އަދި މީގެ އިތުރަށް މަޖިލީހުގައި ވާހަކަދައްކާއިރު، ޕާޓީ ތަމްސީލުކުރަން
ވާހަކަދައްކާއިރު ވެސް އަޅުގަނޑަށް އިހުސާސްވަނީ އަޅުގަނޑުމެންގެ ޕާޓީއަށް ދެވިފައިވާ ވަގުތު އަދި އަޅުގަނޑުމެންގެ
މި ގޮނޑިއަށް ދެވިފައިވާ ވަގުތު ވަރަށް މަދުކޮށް. އެއީ ކުޑަ ޕާޓީއަކުން އެއް ގޮނޑި، ދެ ގޮނޑި ފުރާއިރު ވަރަށް ބޮޑު
އަދަދެއްގެ ޖާގަ މި އޮންނަނީ ދެވިފައި. އެހެންކަމުން، މި އިޞްލާޙަށް ވެސް ކޮމިޓީ މަރުޙަލާގައި އަޅުގަނޑުމެން
ރިއާޔަތްކުރަން އެބަޖެހޭ. ދެން ސިޔާސީ މަސައްކަތްކުރުމަށް ޓަކައި ޕާޓީތައް އުފައްދައި، ޕާޓީތަކުގެ މަސައްކަތް ފެށިގެން
ދިއުމާ ގުޅިގެން، އަޅުގަނޑަށް މި ޤައުމުން ވަރަށް ބޮޑަށް ފާހަގަވެގެން މި ދިޔައީ ޢިލްމީ ގާބިލު ބޭފުޅުން ޤައުމީ
މަސައްކަތާ ދުރަށްޖެހެމުންދާ މަންޒަރު. އެހެންކަމުން، ޙަޤީޤަތުގައި ވެސް ސިޔާސީ މަސައްކަތަކީ ވަރަށް ރިވެތި، ވަރަށް
އަޚުލާޤު ރަނގަޅު ގޮތެއްގައި ކުރެވޭ މަސައްކަތެ އްގެ ގޮތުގައި ހެދުމަށް ޓަކައި ގާނޫނަށް އެބަ އިޞްލާޙުތަކެއް ގެންނަން
އެބަޖެހޭ. ޤައުމުގެ އެންމެ ގާބިލު ބޭފުޅުންނަކީ ޤައުމުގައި އުފެދި ޢިލްމީ ގޮތުން ތަސައްރަފު ފުދިފައި ތިބި ބޭފުޅުން.
ސިޔާސީ ނިޒާމުގައި މަސައްކަތްކުރާއިރު ، މި ޕާޓީތަކުގެ ސިސްޓަމް ތެރޭގައި މަސައްކަތްކުރާއިރު އެ ބޭފުޅުން
އެކަހެރިވެގެން މި ދަނީ ޙަޤީޤަތުގައި މި މަސައްކަތްކުރަން ނުކުމެ ތިބި ބޭފުޅުން ކުރެވޭ ގޮތުންނާއި އަދި ސިޔާސީ
މަސައްކަތަކީ ވަރަށް ބޮޑަށް މަގުމަތީގައި ކުރާ މަސައްކަތެއް ކަމަށް ހީކޮށް، އެ ބޭފުޅުން އަޅުގަނޑުމެންނަށް ޤައުމު
ހިންގަން ދޭންޖެހޭ ލަފައާއި މަޝްވަރާ ވެސް ނުދީ، މަޑުމަޑުން ޤައުމުން ބޭރަށް ގޮސް ނޫނީ ޤައުމުގެ ތެރޭގައި އެހެން
30

20 ވަނަ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ 45 ވަނަ ޖަލްސާ 4 ނޮވެންބަރު 2024
މަސައްކަތަކާއިގެން މަޝްޣޫލުވެގެންދަނީ. ސިޔާސަތުތަކެއް ނޫނީ ސިޔާސީ މަސައްކަތެއް ރަނގަޅަށް ކޮށްގެން
ޙަޤީޤަތުގައި ޤައުމެއް ބިނާކުރެވޭނީ. ދެން އޭގެ އިތުރަށް ޕާޓީގައި ލީޑަރުން، އަޅުގަނޑުމެންނަށް ބޮޑުސިންގާ ޕާޓީއެއް
ހަދާފައި ޕާޓީ ރުކުރުވައިލާފައި އޮއްވައި އަޅުގަނޑުމެންނަށް ނުވެސް އެނގި ކުއްލިއަކަށް ލީޑަރު އެހެން ދިމާލަކަށް
ހިނގައިދާނެ. އަސްލު މިހެން އައިމަ ވެސް ޕާޓީގެ ވެރިން ނޫނީ ޕާޓީގެ ދެން ތިބި ބޭފުޅުންނަށް ވަރަށް ބޮޑެތި
އަސަރުތަކެއް ކުރާނެ ޙަޤީޤަތުގައި. އެހެންވީމާ، ޕާޓީ ސިސްޓަމުގެ ތެރޭގައި ތިބި ލީޑަރުންނަކީ، ވޯޓުލައިގެން ހޮވާ
ބޭފުޅުންނަކީ ވެސް އެއީ ވަރަށް ޒިންމާދާރުކަމާ އެކީގައި ، މި ދެންނެވި ގޮތަށް ޒިންމާދާރުކަމާ އެކީގައި
މަސައްކަތްކުރެވޭނެ، މަސައްކަތްކުރުމަށް ކުރަންޖެހޭ ބަޔަކަށް ވާން އެބަޖެހޭ. ޕާޓީ ހިންގުމަށް ޓަކައި މި ދެވޭ ފައިސާ
ދިނުމުން އެ ފައިސާ ބޭނުންކުރެވޭ ގޮތް އޮޑިޓުކުރެވި، އެ ފައިސާއަކީ ރައްޔިތުންނަށް ފައާިދުހރި ގޮތަކަށް ބަހުސްކުރަން
ބޭނުންކުރާ ފައިސާއަކަށްވެ، ނޫނީ ރައްޔިތުންނަށް ބޭނުންވާ ގާނޫނުތައް، ގަވާއިދުތައް ހެދިގެން ކުރަންޖެހޭ ފައިސާއަކަށް
ވާގޮތަށް އަޅުގަނޑުމެންގެ ކޮމިޓީ މަރުޙަލާގައި އެއަށް ވެސް އަޅުގަނޑުމެން ރިއާޔަތްކުރަން އެބަޖެހޭ. އިއްޒަތްތެރި
ރައީސް؛ ޙަޤީޤަތުގައި ޤައުމުގެ ކަންތައްތައް ރަނގަޅުކުރުމަށް ޓަކައި ސިޔާސީ މަސައްކަތްކުރުމަށް ޓަކައި ސިޔާސީ
ޕާޓީއެއް އުފައްދަނީ. އެހެންނަމަވެސް، މި މަސައްކަތުގައި އަޅުގަނޑުމެންނަށް މިހާތަނަށް ފެނިގެން މި ދިޔައީ ސިޔާސީ
ބޭފުޅުންނަކީ އެއީ ޤައުމު ހަލާކުކުރާ ބައެއްގެ ގޮތުގައި ރައްޔިތުންގެ ގިނަ އަދަދަކަށް ބޭފުޅުން ފާހަގަކޮށް، އަދި
ޚާއްސަކޮށް ކޮންމެ ޕްލެޓްފޯމެއްގައި ވެސް އަދި ނޫސްތަކުގައި ވެސް ސިޔާސީ މަގާމެއް ވެއްޖެއްޔާ އެއީ ރައްޔިތެއް
ނޫން. އެކަހަލަ ގޮތަކަށް މަރުޙަލާ ވާހަކަދެކެވޭ މަންޒަރުތަކާއި އެކަހަލަ ގޮތަކަށް ރައްޔިތުންނަށް ފީލްވާ މަންޒަރު ފެނޭ.
ހަމައެކަނި ޤައުމަށް ޚިދުމަތްކުރަނީ ސިވިލް ސަރވިސް މުވައްޒަފުން ނޫނީ ސިޔާސީ ގޮތުން މަސައްކަތްނުކުރާ ބޭފުޅުން.
ސިޔާސީ ބޭފުޅުންނަކީ ވެސް ހަމަ ޤައުމަށް ޚިދުމަތްކުރުމަށް ޓަކައި އަދި ސިޔާސީގޮތުން އެ ބޭފުޅާއަށް ލިބޭ ވަޒީފާއަކީ
ވެސް އެއީ ހަމަ އެއީ ދިވެހި ރައްޔިތަކަށް ވެގެން ލިބޭ ވަޒީފާއެއް. އެހެންވީމާ، މިކަހަލަ މައްސަލަ ދިމާވާ ކަންތައްތަކަށް
އަޅުގަނޑު....
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. ދެން ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ ކެލާ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޢަބްދުاله
ޝަރީފަށް.
ކެލާ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަބްދުاله ޝަރީފް ވާހަކަދެއްކެވުން:
31

20 ވަނަ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ 45 ވަނަ ޖަލްސާ 4 ނޮވެންބަރު 2024
އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ގާނޫނު ނަންބަރު؛ 4/2013 (ސިޔާސީ ޕާޓީތަކުގެ ގާނޫނު)އަށް އިޞްލާޙު
ގެނައުން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް ؛ އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި މި ބިލު، މި އިޞްލާޙު ހުށަހެޅުމުގެ މަގުސަދު ތެރޭގައި
ޕަބްލިކް ފަންޑިންގ މެދުވެރިކޮށް ޑިމޮކްރެޓިކްސް ވެލިއު ހަރުދަނާކުރުން މިއީ މި އިޞްލާޙު ގެނައުމުގައި އެންމެ
މުހިންމު އެއް ސަބަބު ކަމަށް އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަނީ. އެއާއެކުގައި މި ބިލު މަޖިލީހަށް ހުށަހަޅައިދެއްވީތީ އަޅުގަނޑުގެ
އަޚު ޢަބްދުއްލަޠީފް މުޙައްމަދަށް ވަރަށް ބޮޑަށް މަރުޙަބާ ކިޔަން. މި އިޞްލާޙަކީ ޙަޤީޤަތުގައި ވެސް ހުށަހަޅަންޖެހިފައި
އޮތް، ލަސްވެފައި އޮތް އިޞްލާޙެއް. ސަރުކާރުން މިކަން ކުރަން، ކޮންމެފަހަރަކު މިކަހަލަ ކޮންމެ ކަމަކަށް، މި
ދުވަސްވަރުގައި ސިޔާސީ މަސައްކަތުގެ ތެރޭގައި ސަރުކާރުގެ ހިންގުން ހަރުދަނާކުރުމަށް ޓަކައި ނޫނީ ޕާޓީ ނިޒާމު
ހަރުދަނާކުރުމަށް ޓަކައި އެކިއެކި ގާނޫނުތަކަށް އިޞްލާޙު ހުށަހެޅޭ ކޮންމެފަހަރަކު ޚުދުމުޚު ތާރު ވެރިކަމެއްގެ ނިޒާމަށް
ދާން ކުރާ މަސައްކަތެއް ކަމަށް ބުނެ މި ދެކެވޭ ވާހަކަތައް އަޅުގަނޑު ހަމަ ހަރުކަށި ޢިބާރާތުން ކުށްވެރިކުރަން.
ޙަޤީޤަތުގައި ވެސް އަޅުގަނޑުމެން މިއަދު އައިސް މިތިބީ މި ޤައުމުގައި، މި ވޭތުވެދިޔަ ދިގު މާޒީގައި، އަޅުގަނޑު
ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި މިތާނ ގައި ބައެއް އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން ފާހަގަކުރި ގޮތަށް ރަނގަޅު ވާހަކައެއް، ޕާޓީ ނިޒާމަކީ،
ޕާޓީތައް ވުޖޫދުވުމަކީ އޭގެ ހެޔޮ މާނާގައި، ހެޔޮ ނިޔަތުގައި މަސައްކަތްކުރަން ރަޖިސްޓަރީކުރާ ޕާޓީތަކެއް ކަމުގައި
ވެއްޖެއްޔާމު އެއީ ރަނގަޅު ނިޒާމެއްގެ ތެރޭގައި އުފެދޭ ރަނގަޅު ބޮޑީއަކަށް ވެގެންދާނެ. އެހެންނަމަވެސް، މިގޮތަށް
ރަޖިސްޓަރީ ކުރެވޭ ޕާޓީތަކަކީ ތިމާމެން އަމިއްލަ ގޭތެރޭގައި ހިންގާ ކުންފުންޏެއް ގޮތަށް، ކުރާ ވިޔަފާރިއެއް ގޮތަށް
ކުރަން ރަޖިސްޓަރީ ކުރާ ޕާޓީއެއް ކަމަށް ވެއްޖެއްޔާމު އެކަމަކުން، ޕާޓީ ނިޒާމަކުން ރައްޔިތަކަށް ލިބޭނެ ފައިދާއެއް
ނޯންނާނެ. މިތަނުގައި އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ ބައެއް މެންބަރުން ވާހަކަ ދެއްކިއިރުގައި ވިދާޅުވެއްޖެ އަޅުގަނޑުމެންނަކީ
ޑިމޮކްރަސީގެ ޗެމްޕިއަނުންނޭ. ތިމަންނަމެން މި ނިޒާމު ގެނެސް މި ޤައުމަށް ހެޔޮ ލާބައާއި މަންފާ ދިވެހި
ރައްޔިތުންނަށް ގެނެސްދީފީމޭ. އަޅުގަނޑަކީ ސިޔާސީގޮތުން މާ ދޮށީ މީހެއް ނޫން، އިއްޒަތްތެރި ރައީސް.
އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަނޑަކީ ވެސް ދިވެހި ރައްޔިތެއް. އަޅުގަނޑުމެން މިއަދު މިހިސާބަށް އައި އިރު އަޅުގަނޑުމެން
ދެކުނިން، އެ ދެންނެވި ހަރުދަނާ ޕާޓީ ނިޒާމުގެ ތެރޭގައި އެ ބޭފުޅުން ކުރެއްވި މަސައްކަތުގެ ސަބަބުން މިއަދު ވެސް
ދިވެހިރާއްޖޭގެ އެތަކެއް ރައްޔިތުންގެ އެ މީހުންގެ މަޢުލޫމާތާއި، ކައިވެނީގެ ސެޓްފިކެޓުތަކާއި ، އުފަންދުވަހުގެ
ސެޓްފިކެޓުތަކާ މި ހުރިހާ އެއްޗެއް ނެތިގެން ދިވެހި ރައްޔިތުން މަސައްކަތްކުރާ މަންޒަރު އެބަފެނޭ. އަޅުގަނޑު
ގަބޫލެއްނުކުރަން ޕާޓީ ނިޒާމުގައި ރައްޔިތުންނަށް ހެޔޮ ވެރިކަމެއްކުރަން އައިސް ކުރަންޖެހޭ މަސައްކަތަކީ ސަރުކާރުގެ
ހުރިހާ މުއައްސަސާތަކުގައި އަލިފާންޖަހައި ރޯކޮށް، އެ ތަންތަން އަންދައިލުން ކަމަކަށް. އެއީ އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރާ
ގޮތުގައި ޤައުމެއްގެ ހަޔާތުގައި ފަހަތަށް އެޅޭ ފިޔަވަޅެއް. އެއީއެއް ނޫން އަޅުގަނޑުމެން މި ގަބޫލުކުރާ ޑިމޮކްރަސީއަކީ.
އަޅުގަނޑުމެން ގަބޫލުކުރާ ޑިމޮކްރަސީއަކީ ރައްޔިތުންނަށް ލާބައާއި މަންފާއަށް އަދި އެއާއެކުގައި ދިވެހި ރައްޔިތުން މި
32

20 ވަނަ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ 45 ވަނަ ޖަލްސާ 4 ނޮވެންބަރު 2024
އެދޭ ގޮތަށް ، މި ބަވަނަވެފައިވާ ދުނިޔޭގައި ދުނިޔޭގެ އެހެން ޤައުމުތަކުގައި ވެސް މީހުން ދިރިއުޅޭގޮތަށް ރަނގަޅަށް
ވިސްނުންތެރިކަމާ އެކު ޤައުމު ބައްޓަންކުރުން. މިއަދު މިހެން އިޞްލާޙު ހުށަހެޅޭ ކޮންމެ ބިލަކަށް ދެކޮޅުވެރިކަމާ އެކު
ވާހަކަ ދެކެވިގެން މިދާ ސަބަބެއް ކަމަށް އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، އަޅުގަނޑަށް ގަބޫލުކުރެވެނީ އަޅުގަނޑުމެން ވެރިކަމަށް
އަންނަމުން އަޅުގަނޑުމެން ބުނީ އަޅުގަނޑުމެން މިދަނީ އަނެއް ދިވެހިރާއްޖެއަކަށް ނޫނޭ. އަޅުގަނޑުމެން މި އައީ
ދިވެހީންގެރާއްޖެއަށް. މިއަދު މި ޤައުމުގައި މި ކުރަނީ ދިވެހީންގެ ވެރިކަމެއް. މި ވެރިކަން މިގޮތަށް ކުރަން މި ކުރެވޭ
މަސައްކަތުގެ ތެރޭގައި ސިޔާސީ ޕާޓީތައް ހަރުދަނާކޮށް، ސިޔާސީ ޕާޓީތަކުން އެ މީހުންގެ މަސްއޫލިއްޔަތާއި ޒިންމާ
ފުރިހަމަގޮތުގައި އަދާކުރަންޖެހޭކަން ކަނޑައެޅިގެން ދިއުމަށް ޓަކައި، އެކަން ބާރުވެރިކުރުމަށް ޓަކައި ކުރެވޭ މަސައްކަތް
މި ދަނީ. މި ބިލުގައި މި ޖުރިމަނާގެ ވާހަކަ އެބަ ބައެއް މެންބަރުން ފާހަގަކުރެއްވި. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް ؛
ޖުރިމަނާކުރަންޖެހޭ. ޖުރިމަނާކުރަންޖެހޭ ސަބަބަކީ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، މި ހުސްވި ސަރުކާރުގައި ވެރިކަންކުރަމުން
ގެންދިޔައީ އެމް.ޑީ.ޕީ ކިޔާ ޕާޓީއަކުން. ޕާޓީ ވެރިކަން ނިމުނުއިރުގައި ސަރުކާރުގެ އެތަކެއް ކުންފުނިތަކަށް ބޮޑެތި
އަދަދުތަކުން ދަރާފައި އޮތީ. އެއީ ރައްޔިތުންގެ ފައިސާ. ހަމައެއް ލަމައެއްނެތި އެ ދުވަހު ލިބިފައި އޮތް ބާރުގެ
ބޭނުންކޮށްގެން އެކަން ކުރަމުން ގެންދިޔައީ. މިއަދު ވެސް ކޯޓުތަކު ގައި މައްސަލަ ހިނގަމުން އެދަނީ. އިއްޒަތްތެރި
ރައީސް؛ އެހެންވީމާ، މިހެން މި ކަންކަން ހުރީމަ އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި ޕާޓީތައް ހަރުދަނާކޮށް ހިންގުމަކީ އެއީ
މި ޤައުމަށް، މި ޤައުމުގެ ރައްޔިތުންނަށް ލާބައާއި މަންފާ އޮތް ކަމެއް. އެއާއެކުގައި ޕާޓީ ނިޒާމު؛ އަޅުގަނޑަށް
އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، ކުޑަ ވަގުތުކޮޅެއް. ޕާޓީ ނިޒާމު ހިންގަމުން އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، މިއަދު މި ފެންނަނީ ޕާޓީ
ނިޒާމު ހިންގަންވާ ގޮތަށް ހިންގާ މަންޒަރު. މިއަދު ވެސް ޕާޓީއެއްގެ ވެރިކަމެއް މި ޤައުމުގައި އެބަ ކުރޭ. ޕާޓީގެ
ރައީސަކު ވެސް އެބަހުރޭ. އެހެންނަމަވެސް، ޕާޓީ އޮފީސް ތެރޭގައި ޕާޓީގެ އެތެރޭގެ ހިންގުމުގެ ނިޒާމުގެ ހިންގުމުގެ
ކަންތަކުގެ ތެރެއަށް އަތްބާނާ، މުޅި ސިސްޓަމް ހަލާކުކުރާކަށް މަސައްކަތްކުރާތަނެއް ނުފެނޭ. އެ ގުނަވަނަކަށް އޮތް
ބާރެއް ދީގެން އެ ބަޔަކު އެ ބަޔަކާ މަތިކުރެވިފައި އޮތް މަސްއޫލިއްޔަތެއް އަދާކުރުމުގައި ބަރާބަރަށް އެ ޕާޓީ
ހިނގަމުންދޭ. އޭގެ ނަތީޖާއަކީ މިއަދު މި ޕާޓީއަށް މުޅި ރާއްޖޭގެ ކަންކޮޅުތަކުން މީހުން ވަންނަމުން މި ދަނީ. މިއީ
އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، ޕާޓީ ނިޒާމު ހިނގާ ގޮތަކީ. އަދި ކުރިއަށް އޮތްތަނުގައި މި ނިޒާމު މިއަށްވުރެ ހަރުދަނާވެގެން
ގެންދިއުމަށް ޓަކައި، ހަރުދަނާކުރުމަށް ޓަކައި ކުރެވޭ މަސައްކަތް މިއަދު މި ކުރަނީ. މި ބިލަށް އެހެން، މި ސަބަބަށް
ޓަކައި އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، އަޅުގަނޑު ފުރިހަމައަށް ތާއީދުކުރަން. އަޅުގަނޑު އުއްމީދުކުރަނީ މި ބިލު ކޮމިޓީ
މަރުޙަލާގައި ވެސް އިތުރަށް އިޞްލާޙުކުރަން ހުރި މުހިންމު ކަންކަން ފާހަގަކޮށް، ވަރަށް ރަނގަޅަށް ބަހުސްކުރެވި،
ވަރަށް ޢިލްމީ ދިރާސާތަކެއްކުރެވި އަދި އެއާއެކުގައި އެކިއެކި ޕާޓީތަކާ ވެސް މަޝްވަރާކުރެވިގެން މި އިޞްލާޙުވެގެން
އައުން. ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް ދެއްވި ފުރުޞަތަށް.
33

20 ވަނަ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ 45 ވަނަ ޖަލްސާ 4 ނޮވެންބަރު 2024
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. ދެން އަޅުގަނޑު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ މަނަދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު
ޙުސްނީ މުބާރިކަށް.
މަނަދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޙުސްނީ މުބާރިކް ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ގާނޫނު ނަންބަރު؛ 4/2013 (ސިޔާސީ ޕާޓީގެ ގާނޫނު)އަށް އިޞްލާޙު ގެނައުމަށް
ހުށަހަޅާފައި މިވާ ބިލަށް އަޅުގަނޑު ފުރިހަމައަށް ތާއީދުކުރާކަމުގައި ދަންނަވަން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ މި ބިލާ
ގުޅިގެން މައިގަނޑު ގޮތެއްގައި އަޅުގަނޑު ވެސް ހަމަ ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުން، ދައުލަތަށް ނުލިބޭ އާމްދަނީއެއްގެ
ނިސްބަތުން ސިޔާސީ ޕާޓީތަކަށް ފައިސާ ދޫކުރުން އެއީ އެންމެ ރަނގަޅު ގޮތެއް ނޫން. ސިޔާސީ ޕާޓީތަކެއް
އެކުލަވައިލެވި ހިނގަމުން މިދަނީ ޤައުމަށް ހެވާއި ލާބަ ހޯދުމަށް ޓަކައި، އެ ޕާޓީތަކުން ގަބޫލުކުރާ ފިކުރުތަކެއްގެ
ތެރެއިން ކޮންމެ ބަޔަކު ވެސް ސިޔާސަތުތަކެއް ކަނޑައަޅައިގެން ޤައުމަށް އެންމެ ރަނގަޅު ގޮތް ހޯދުމަށް. އެގޮތަށް
މަސައްކަތްކުރަމުންދާ ސިޔާސީ ޕާޓީތަކަކަށް ފައިސާ ދޫކުރާއިރު ޤައުމަށް ނުލިބޭ އާމްދަނީއެއްގެ ނިސްބަތުން ސިޔާސީ
ޕާޓީތަކަށް ފައިސާ ދޫކުރުން އެއީ އެންމެ ރަނގަޅު ގޮތް ކަމަކަށް ނުދެކެން. ހަމަ އެއާއެކީގައި ސިޔާސީ ޕާޓީތަކަށް
ފައިސާ ދޫކުރުމުގައި ޢަމަލުކުރަމުންދާ އުސޫލަށް ވެސް ބަދަލުތަކެއް ގެންނަންޖެހޭ ކަމަށް އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަނީ.
ސިޔާސީ ޕާޓީތަކަށް ދޭ ފައިސާގެ ވަކި އިންސައްތައެއް ރަޖިސްޓަރީވެފައިވާ ކޮންމެ ޕާޓީއަކަށް ދޫކުރުން، މެންބަރޝިޕްގެ
އަދަދަށް ބަލައި ވަކި އިންސައްތައެއް ދޫކުރުން އަދި ހަމަ އެހެންމެ ސިޔާސީ ހަރަކާތްތައް، ސިޔާސީ އެންމެ މުހިންމު
ހަރަކާތަކީ އިލެކްޝަންތައް ކާމިޔާބުކޮށް އެ ޕާޓީ ތަމްސީލުކުރުން. އެހެންކަމަށް ވާނަމަ އެ ނިސްބަތަށް ބަލައި ސިޔާސީ
ޕާޓީތަކަށް ކަނޑައެޅޭ ބަޖެޓުން ފައިސާ ދޫކުރަންޖެހޭ. މިގޮތަށް އެ ފައިސާ ދޫކުރުމުގެ އިންތިޒާމު ހަމަޖައްސަންޖެހޭ
ކަމަށް އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަނީ. އެއާއެކީގައި މި ފައިސާތައް ދޫކުރުމުގައި ޖުރިމަނާއާގުޅޭ އިޞްލާޙެއް ވެސް އެބަ އޮތް.
އެއީ ސިޔާސީ ޕާޓީތަކުގެ ގާނޫނާ ޚިލާފު ޢަމަލެއް ކުރާ މީހާގެ އިތުރަށް އެ މީހަކު ނިސްބަތްވާ، އެ ޚިލާފު ޢަމަލުކުރި
ނިސްބަތްވާ ސިޔާސީ ޕާޓީ ޖު ރިމަނާކުރުން. ވަރަށް ރަނގަޅު އިޞްލާޙެއް ކަމުގައި އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަނީ. ސަބަބަކީ،
މިގޮތަށް މި ޖުރިމަނާކުރެވިގެން މެނުވީ އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި ކަންކަން ޙައްލުނުކުރެވޭނެ. އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފެނިގެން
މިދަނީ ގާނޫނުތަކުގައި ވަރަށް ބޮޑަށް ޖުރިމަނާގެ އަދަދުތައް ލިޔެފައި، ޕަރސަނަލީ މީހާ، އެ ޢަމަލުކުރާ މީހާ
ޖުރިމަނާކުރެވޭ ގޮތަށް އޮތަސް، އެ ތަންފީޒުކުރެވޭތަނެއް ނާދޭ. އެ ޖުރިމަނާ ކަލެކްޓުކުރެވޭ ތަނެއް ނާދޭ. މިއަށްވުރެ މި
ނިޒާމު ހަރުދަނާކުރެވެން އެބަޖެހޭ. މިގޮތަށް ސިޔާސީ ޕާޓީތައް ޖުރިމަނާކުރެވޭ ގޮތަށް ބަދަލުކުރުމާ އެކީގައި ސިޔާސީ
34

20 ވަނަ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ 45 ވަނަ ޖަލްސާ 4 ނޮވެންބަރު 2024
ޕާޓީތަކަށް ދޭ ފައިސާ ދޫކުރުމުގައި އެ ޖުރިމަނާގެ އަދަދު އުނިކުރުން އެއީ އެންމެ މުހިންމު އެއް ކަން. ހަމަ އެއާއެކީ
ދެންމެ ކެލާ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އެ ފާހަގަކުރި ގޮތަށް، އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފެނިގެން އެބަދޭ ސިޔާސީ
ޕާޓީތަކުން ޚާއްސަގޮތެއްގައި ދައުލަތުގެ ކުންފުނިތަކަށް ދޭންޖެހޭ ފައިސާގެ ބޮޑު އަދަދެއް ނުދީ އޮންނަތަން. ކޯޓުތަކުގައި
މައްސަލަތައް ހިނގަމުންދާތަން އަޅުގަނޑުމެނަށް ފެނިގެން އެބަދޭ. އެހެންކަމަށް ވާނަމަ، ސިޔާސީ ޕާޓީތަކަށް މި ފައިސާ
ދޫކުރުމުގައި ކޯޓުތަކުގައި ހިނގަމުންދާ، ދައުލަތުގެ ކުންފުނިތަކަށް ނުދީ ހުރި ފައިސާތަކާއި ކޯޓުތަކުގައި ހިނގަމުންދާ
ފައިސާތަކާ ގުޅޭ އަދަދުތައް ހޯލްޑުކޮށްފައި ބަހައްޓާ ގޮތަށް މި ގަވާއިދުގެ ތެރެއިން ނަމަވެސް މި ކަންކަން
ތަރުތީބުކުރުން އެއީ އެންމެ ރަނގަޅު ގޮތް ކަމަށް އަޅުގަނޑު ދެކެނީ. އޭރުން އެއަށްވުރެ ޒިންމާދާރުކަމާއެކީގައި
ފައިސާގެ މުޢާމަލާތުތައް ކުރާނެ. އެ ދަރަނިތައް، އަބަދު ދަރަނީގެ ގޮތުގައި ކުންފުނިތަކަށް ނަހަމަގޮތުގައި ބޭނުންކޮށްގެން
މި ހިންގާ ޢަމަލުތައް ހުއްޓޭނެ ކަމަށް އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަނީ. ވީމާ، ފައިސާ ދޫކުރުމުގައި އެ އުސޫލަށް
ޢަމަލުކުރަންޖެހޭ ކަމަށް އަޅުގަނޑު ދެކެނީ. އެގޮތަށް ޢަމަލުކޮށްގެން މެނުވީ އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި ނަތީޖާތައް
ހާސިލުނުކުރެވޭނެ ގާނޫނަށް ބަދަލުތައް ގެނައިކަމުގައި ވިޔަސް. އެއާއެކީގައި އަޅުގަނޑު ހަމަ ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުންވަނީ،
ޕީ.އެން.ސީއަށް މެންބަރުން ވަންނަމުންދަނީ ޕާޓީގެ ސިޔާސަތުތައް ރަނގަޅުވެގެން. ޕާޓީން ކުރަމުންދާ ވެރިކަން
ރައްޔިތުންނަށް ހެވާއި ލާބަ އޮތް ވެރިކަމަކަށް ވެގެން. ހަތްދިހަ ފަސްހާހެއް ނޫން އެއަށްވުރެ އިތުރަށް ވެސް މެންބަރުން
ވަދެގެންދާނެ. އެހެން ޕާޓީތަކަށް އޮތީ މެންބަރޝިޕް އިތުރުކުރުމުގެ ފުރުޞަތު ހުޅުވަ އިލެވިފައި. މިއަދު ކެންދޫ ދާއިރާގެ
އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ފާހަގަކޮށްފި ޕީ.އެން.ސީގެ މެންބަރުން އިތުރުކުރަމުންދާ ވާހަކަ. އާދެ! ޕީ.އެން.ސީއަށް
އަޅުގަނޑުމެން، އެއްވެސް މަޖުބޫރުކަމެއް ނެތި މެންބަރުން ވަންނަމުން އެދަނީ ޕީ.އެން.ސީގެ ސިޔާސަތުތައް
ރަނގަޅުވީމަ. އަޅުގަނޑުމެންގެ ޕާޓީގެ ކުރިމަގު އުޖާލާވީމަ. މި ޤައުމުގެ މުސްތަ ގުބަލަށް ޓަކައި އަޅުގަނޑުމެންގެ
ޕީ.އެން.ސީން ކުރަމުންދާ ވެރިކަން، ރައީސް ޑރ. މުޙައްމަދު މުޢިއްޒުގެ ސިޔާސަތުތައް ރަނގަޅުވެގެން. އެކަން
ދެނެގެން. އެއީ އެއްވެސް މަޖުބޫރުކަމެއް ނެތި އަމިއްލަ އިޚުތިޔާރުގައި ހިތާއި ރޫހުން ވަންނަމުން ދަނީ. އެހެންކަމުން،
އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ ޕީ.އެން.ސީ ވެގެންދާނީ މި ރާއްޖޭގައި އޮތް އެންމެ ބޮޑު ސިޔާސީ ޕާޓީއަށް. ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި
ރައީސް.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. މިހާހިސާބުން އަޅުގަނޑުމެން މިހާރު ބާކީ 2 މިނެޓު މިހުރީ 10:30 ވާން.
އެހެންވީމާ، 2 މިނެޓު ތެރޭގައި ދެން ބަހުސެއްގައި މާބޮޑު ވާހަކަފުޅެއް އެއްވެސް އިއްޒަތްތެރި މެންބަރަށް ދެއްކިދާނެ
ކަމަކަށް ގަބޫލެއްނުކުރެވޭ. އެހެންވީމާ، މިހާހިސާބުން އަޅުގަނޑުމެން ދާނީ މިއަދުގެ ހުސްވަގުތުކޮޅަށް. އެހެންވީމާ، ދެން
35

20 ވަނަ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ 45 ވަނަ ޖަލްސާ 4 ނޮވެންބަރު 2024
އެނބުރި އަޅުގަނޑުމެން މަސައްކަތަށް އަންނާނީ 11 ޖަހާއިރު. އެހެންވީމާ، މަޖިލިސް މިހާހިސާބުން މެދުކަނޑައިލަން
ހުސްވަގުތުކޮޅަށް. ޝުކުރިއްޔާ.
}ހުސްވަގުތުކޮޅު: 10:29 އިން 11:02 އަށް{
(ރިޔާސަތުގައި އިންނެވީ ؛ މަޖިލީހުގެ ރައީސް ޢަބްދުއްރަޙީމް ޢަބްދުاله)
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
.` މި ދަންފަޅީގެ މަސައްކަތް ފަށާނަން. އެންމެ ފުރަތަމަ ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ ފުނަދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި
މެންބަރު މުޙައްމަދު މަމްދޫޙަށް.
ފުނަދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޙައްމަދު މަމްދްޫޙ ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ގާނޫނު ނަންބަރު 4/2013 (ސިޔާސީ ޕާޓީގެ ގާނޫނު)އަށް ހުށަހެޅިގެން މިދާ،
ސަރުކާރުގެ ފަރާތުން ހުށަހެޅިގެން މިދާ އިޞްލާޙު މި ބިލު ސްޕޮންސަރކޮށްދެއްވާފައިވާތީ ދިއްދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި
މެންބަރު ޢަބްދުއްލަޠީފް މުޙައްމަދަށް އަޅުގަނޑު ޝުކުރުދަންނަވަން. އަދި އެއާއެކީގައި ހަމަ އަޅުގަނޑު ފާހަގަކޮށްލަން
ބޭނުން، އަދުގެ ސަރުކާރުގެ ވިސްނުމަކީ ސިޔާސީ ޕާޓީތައް ޒިންމާދާރުކުރުވައި ރަނގަޅު ގޮތުގައި މި ނިޒާމު އިތުރަށް
ހަރުދަނާކޮށް ކުރިއަށްގެންދިޔު ން. މި އިޞްލާޙުތަކާއެކީގައި ، މި ބިލަށް މި ހުށަހެޅިގެންދާ 5 އިޞްލާޙާއެކީގައި
އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެންމެ ބޮޑަށް ފާހަގަކުރެވިގެންދާ އެއްކަމަކީ ޙަޤީޤަތުގައި، މި ނިޒާމަށް ރައްޔިތުންގެ މެދުގައި
ޒަމާންތަކެއް ވަންދެން ގެއްލެމުން ގެއްލެމުން މި އައި އިތުބާރު އަލުން އަނބުރާ ހޯދައިދީ، ސިޔާސީ ޕާޓީތަކުން ހިންގާ
ސިޔާސީ ހަރަކާތްތައް މި ޤައުމަށާއި މި ޤައުމުގެ ލޮބުވެތި ރައްޔިތުންނަށް ފައިދާވާނެ މަގަށް ޙަޤީޤަތުގައި
ބައްޓަންކުރުން. އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފެނިގެން ހިނގައްޖެ މާޒީގެ ތެރެއިން ސިޔާސީ ޕާޓީތަކުން މި ޤައުމަށް ބޮޑެތި
ގެއްލުންތައް ސިޔާސީ ކަންކަމުގެ ނަމުގައި ދެމުންދިޔަ ތަން. މާޒީގެ ތެރެއިން އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފެނިއްޖެ އެތައް
މިލިއަނެއް މި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ދިވެހި ލޮބުވެތި ރައްޔިތުންގެ ފަރާތުން ސިޔާސީ ޕާޓީތަކުން ހިންގަމުންދިޔަ ގޯސް ސިޔާސީ
ހަރަކާތްތަކާ އެކީގައި ޚަރަދުކުރަންޖެހުނު މަންޒަރު. އަޅުގަނޑު މި ދަންނަވަނީ އެމް.ޑީ.ޕީގެ ވެރިކަން، ފުރަތަމަ ވެރިކަން
ނިމިގެން ދިޔައިރު ދިވެހިރާއްޖޭގެ އެތައް މިތަނުގައި ސިޔާސީ ހަރަކާތެއްގެ ނަމުގައި، ސިޔާސީ ޖަޒުބާތެއްގެ ނަމުގައި
ހުޅުޖަހައި އަންދާލި ވާހަކަ. އެ ކަންކަމަށް ޒިންމާވާނެ ބަޔަކު، ޒިންމާވާނެ ފަރާތްތަކެއް ތިބެންޖެހޭކަން އަޅުގަނޑުމެން
ގަބޫލުކުރަން. ދިވެހި ލޮބުވެތި ރައްޔިތުން ގަބޫލުކުރޭ. މިއަދު މި ހުށަހެޅިގެންދާ އިޞްލާޙުތަކާ އެކީގައި
އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި ކަންކަން ކަށަވަރުކުރެވިގެންދާނެ. އަދި އެއާއެކީގައި ދައުލަތުގެ ފަރާތުން ސިޔާސީ ޕާޓީތަކަށް
36

20 ވަނަ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ 45 ވަނަ ޖަލްސާ 4 ނޮވެންބަރު 2024
ޚަރަދުކުރުމަށް މި އޮންނަ މިންވަރު، މި މިންވަރަށް މިއައި ބަދަލާއެކީގައި އަޅުގަނޑުމެންނަށް ޔަގީންކުރެވިގެންދާނެ މި
ޤައުމަށް ލިބޭ އެއްޗަކުން، އަޅުގަނޑުމެން އަތުގައި ނެތް އެއްޗަކުން ޚަރަދުކުރުމުގެ ބަދަލުގައި ލިބޭ އެއްޗަކުން
ޚަރަދުކުރެވިގެންދާނެކަން. އަދި އެއާއެކީގައި ދައުލަތުގެ ފަރާތުން ސިޔާސީ ޕާޓީތަކަށް މި ދޭ ފައިސާ ރަނގަޅު ގޮތުގައި
ވަކި ނިޒާމެއްގެ ތެރެއިން ޖަވާބުދާރީކުރުވޭނެ ގޮތަކަށް ޚަރަދުކުރެވޭނެކަން މި އިޞްލާޙުތަކާ އެކީގައި
ކަށަވަރުކުރެވިގެންދާނެ. އަދި ހަމަ އެއާއެކީގައި އަޅުގަނޑު ފާހަގަކޮށްލަންޖެހޭ، އެންމެ ބޮޑު މައްސަލައެއް ގޮތުގައި މި
އޮންނަނީ ޚާއްސަކޮށް މި ނިޒާމު އަޅުގަނޑުމެންނާ ހިސާބަށް ފުރަތަމައިނުން އައިއްސުރެ މަޑުމަޑުން ފެއިލިއަރއަކާ
ދިމާއަށް ދާ ތަން އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި ދަނީ ފެންނަމުން. މި ނިޒާމު އިޞްލާޙުކޮށް، ރަނގަޅުކޮށް، ހަރުދަނާކުރުމަށް
ރަނގަޅު އިޞްލާޙުތަކެއް ގާނޫނަށް ގެންނަންޖެހިފައި މި އޮތީ. އެކަން އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ މިއަދު މި މަޖިލީހުގެ ތެރެއިން
ކުރެވެމުން މި ދަނީ. ސަރުކާރުގެ ފަރާތުން އެ ކަމަށް މަސައްކަތްތަކެއް ކުރެވެމުން މި ދަނީ. މީގެ އިތުރުން ހަމަ މީގެ
ހަވަރަކަށް އަހަރު ފަހަށް އަޅުގަނޑުމެން ޖެހިލާ އިރު، އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފެނުނީ ގިނަ ކަންތައްތަކެއް ދޫކޮށްލެވިފައި
އޮތް ތަން. އެއްވެސް ބަޔަކު އެކައުންޓަބަލްކުރަން ގާނޫނަށް ރަނގަޅު އިޞްލާޙުތަކެއް ގެނެވުނު ތަނެއް
އަޅުގަނޑުމެންނަކަށް ފެންނާކަށް ނެތް. އެހެންނަމަވެސް، މިއަދު އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި ފެންނަނީ ސިޔާސީ ޕާޓީތައް
ވެސް އަދި އެ ޕާޓީތަކުން ހިންގާ ހަރަކާތްތައް ވެސް ރަނގަޅު ގޮތުގައި އެކައުންޓަބަލްކުރެވޭނެ މަގަށް ގާނޫނަށް
އިޞްލާޙުގެނެވޭ ތަން. މި ކަންކަން މިހެން އޮތް އިރު، އަޅުގަނޑުމެން ހަމަ ފާހަގަކޮށްލަންޖެހޭ މިއަދު ވެސް މި ހިންގޭ
ސިޔާސީ ތަފާތު އެކިއެކި ހަރަކާތްތަކުގައި ގައުމުގެ މަސްލަހަތު ނަގާލައި، ތަފާތު ދޮގު އެ ކި ވާހަކަތައް ފަތުރައިގެން
ސިޔާސީ ހަރަކާތްތައް ހިންގައިގެން، ރައްޔިތުންނާއި ސަރުކާރާ ޖެއްސުމަށް މަސައްކަތްތަކެއް މިއަދު ވެސް އެ ދަނީ
ކުރެވެމުން. ޙަޤީޤަތަކީ މިއަދު މި ނިޒާމުގެ ތެރެއިން އަޅުގަނޑުމެން ކުރަމުން އައި އެކިއެކި މަސައްކަތްތަކާ އެކީގައި
ކަންކަން އަޅުގަނޑުމެންނަށް ދޫކޮށްލެވިފައި އޮތް މިންވަރުން ޙަޤީޤަތުގައި އަޅުގަނޑުމެން މި އޮތީ ސުމަކުން ފަށަން
ޖެހިފައި. ހުރިހައި ކަމެއް އަޅުގަނޑުމެން މި މިއޮތީ ސުމަކުން ފަށަން ޖެހިފައި. އާސަންދަ ނިޒާމަށް ބަލާ އިރު ވެސް
އަޅުގަނޑުމެން މިއަދު މި ޖެހެނީ އެކަން އިޞްލާޙުކުރަން ޙަޤީޤަތުގައި ވަރަށް ގިނަ މަސައްކަތްތަކެއް ކުރަން. ސިޔާސީ
ޕާޓީތަކުގެ ކަންކަމަށް ބަލައިލިޔަސް، ސިޔާސީ ހަރަކާތްތަކަށް ބަލައިލިޔަސް، ދައުލަތުގެ ބަޖެޓަށް ބަލައިލިޔަސް،
ސަރުކާރުގެ ކުންފުނިތަކަށް ބަލައިލިޔަސް އަޅުގަނޑުމެން މި ޖެހެނީ އެ ކަންކަން އިޞްލާޙުކުރަން ގިނަ މަސައްކަތްތަކެއް
ކުރަން. އަޅުގަނޑު ހަމަ ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުން ނިންމައިލަމުން ވެސް، މިއަދުގެ ސަރުކާރުން މި ދަނީ ދިވެހިރާއްޖޭގައި
އަޅައިނުލެވި ދޫކޮށްލެވިފައި ހުރި އެތައް ކަމެއް އިޞްލާޙުކުރުމުގެ މަސައްކަތްތައް ކުރަމުން. އެ ކަންކަން ކުރުމަށް
ގާނޫނަށް ގެންނަންޖެހޭ ބަދަލުތައް މިއަދު އެ ދަނީ ގެނެވެމުން. ގާނޫނު މިދަނީ އިޞްލާޙުކުރެވެމުން. އެ ކަންކަން ކުރެވޭ
އިރު ސިޔާސީ ގޮތުން ރައްޔިތުންނާއި ސަރުކާރާ ޖެއްސުމަށް ތަފާތު ދޮގު ވާހަކަތައް ސިޔާސީ ޕާޓީތަކުން އަދި އެ
37

20 ވަނަ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ 45 ވަނަ ޖަލްސާ 4 ނޮވެންބަރު 2024
ޕާޓީތަކުގެ ލީޑަރޝިޕުން މިއަދު ވެސް އެ ދަނީ ފަތުރަމުން. ޙަޤީޤަތަކީ މިއަދު އަޅުގަނޑުމެންގެ އާސަންދަ ނިޒާމަށް މި
ގެނެވޭ ބަދަލާ އެކީގައި ޒަރޫރަތްތެރިކަން އެންމެ ބޮޑެތި ފަރާތްތަކަށް އާސަންދަ ދާނީ ލިބެމުން. އެ ކަމަށް ބޭނުންޖެހިފައި
ތިބި ދިވެހި ކޮންމެ ލޮބުވެތި ރައްޔިތަކަށް އާސަންދަ ޚިދުމަތް ދާނީ ލިބެމުން. އަދި އެއާއެކީގައި އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި
އިޞްލާޙުތަކާ އެކީގައި ޔަގީންކުރެވިގެންދާނެ؛ މިއަދު ވެސް އަޅުގަނޑުމެން ބަލައިލާ އިރު މީގެ އެތައް އަހަރުތަކެއް
ކުރިން އިންތިޚާބުތަކާ ދިމާކޮށް ސިޔާސީ ޕާޓީތަކުން ސަރުކާރުގެ އެސް.އޯ.އީތަކަށް ދައްކަން ހުރި އެތައް ފައިސާތަކެއް
މިއަދު ވެސް ނުދައްކާ ދޫކޮށްލާފައި އޮތް މަންޒަރު އަޅުގަނޑުމެންނަށް މިއަދު ވެސް ފެންނަން އެބަ އޮތް. މި ކަންކަން
އަޅުގަނޑުމެންނަށް ކަށަވަރު...
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. ދެން ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ ވައިކަރަދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޙުސައިން
ޒިޔާދަށް.
ވައިކަރަދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޙުސައިން ޒިޔާދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ގާނޫނު ނަންބަރު 4 /2013 (ސިޔާސީ ޕާޓީތަކުގެ ގާނޫނު)އަށް ހުށަހެޅިފައި މި އޮތް
އިޞްލާޙަށް އަޅުގަނޑުގެ އަމިއްލަ ވިސްނުމުގައި ބުނަނީ ނަމަ، އަޅުގަނޑު ވެސް މީގައި ފާހަގަކުރެވޭ އަޅުގަނޑު ވެސް
ގަބޫލުކުރާ އެއް ކަމެއް އެބަ އޮތް. އެ މާއްދާގައި ، ދައުލަތަށް ލިބޭ އާމްދަނީން ސިޔާސީ ޕާޓީތަކަށް ފައިސާ ދިނުމަކީ
ރަނގަޅު ކަމެއް ގޮތުގައި އަޅުގަނޑު ދެކެން. އެހެންނަމަވެސް، އޭގެ ނަތީޖާއަކީ ޕާޓީތަކަށް ލިބޭ އާމްދަނީ ދެން ވާނީ
މަދު. އެއީ ވެސް ގަބޫލުކުރަންޖެހޭނެ ޙަޤީޤަތެއް. އޭގެ އިތުރުން ދެން މި އޮތް 10 ވަނަ މާއްދާއަށް ހުށަހެޅިފައި މި އޮތް
އިޞްލާޙު އަޅުގަނޑު ހިތުން އެއީ މާ ކުރިން ވެސް ސުޕްރީމް ކޯޓުން ވެސް ބާޠިލުކޮށްފައި އޮތް މާއްދާއެއް ކަމަށް
އަޅުގަނޑަށް ގަބޫލުކުރެވެނީ. 2019 ވަނަ އަހަރުގަ އި ކާށިދޫ ދާއިރާގެ އިންތިޚާބުގައި އެކަމާ ގުޅުންހުރި މައްސަލައެއް
ސުޕްރީމް ކޯޓަށް ވެއްދި ހަނދާނެއް އަޅުގަނޑު ވޭ. މަޢުލޫމާތު ފަހަރުގައި ރަނގަޅުނުވެދާނެ ކަމަށް ޓަކައި އެކަން
ހަނދާނެއްގެ ގޮތުގައި މި ފާހަގަކޮށްލީ. ދެން މި ހުރި ކަންތައްތަކުގެ ތެރެއިން ކޮންމެ އިޞްލާޙެއް މަޖިލީހަށް
ހުށަހެޅުމަށްފަހު މީގައި ނެތް މިންވަރަށް މި ވާހަކަ މޮޅުކޮށްގެން ދައްކަންހަދައިގެން ގިނަ ފަހަރު ޙަޤީޤަތުގައި މީގައި
ހާސިލުކުރަންވާ ކަންކަން ހާސިލުނުކުރެވޭ. އަޅުގަނޑުމެން ސިޔާސީ ޕާޓީތައް އެބަ ޖެހޭ މޮނިޓަރކޮށް ބެލެހެއްޓޭނެ
ނިޒާމެއް އޮންނަން. އެ ގަބޫލުކުރަން އަޅުގަނޑު ވެސް. ޙަޤީޤަތަކީ އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި ދައުލަތުން ސިޔާސީ
ޕާޓީތަކުގެ ދަފުތަރު ބަލަހައްޓާކަށް ނުޖެހޭ. އެކަން ކުރަން ޖެހޭނީ ޕާޓީތަކުން. ދައުލަތުން ފައިސާއެއް ދެނީ ކަމަށް
38

20 ވަނަ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ 45 ވަނަ ޖަލްސާ 4 ނޮވެންބަރު 2024
ވެއްޖެއްޔާ އަޅުގަނޑު ދެކޭ ގޮތުގައި ދޭންވީ އެ ޕާޓީއަކުން ކުރާ މަސައްކަތަކަށް، ނެރޭ ނަތީޖާއަކަށް، ބައިވެރިވާ
އިންތިޚާބުތަކަކަށް. މިހާރު މި އޮތް ގޮތުން ވެއްޖެއްޔާ އަދަދު ހަމަވަނިކޮށް ފައިސާ އެބަ ލިބޭ އެއްވެސް ކަމެއް އެއްވެސް
ތަނެއްގައި ތަމްސީލުނުކުރާ ސިޔާސީ ޕާޓީއަކަށް. ދެން މި އޮތީ ސިޔާސީ ޕާޓީން ކުރާ މަސައްކަތް. ސިޔާސީ ޕާޓީ؛
އެންމެ ގިނަ މެންބަރުން އެ ފާހަގަކުރެއްވީ އޮޅުވަ އިލުމާއި މަކަރުހަދައިގެން ވެރިކަމަށް އަންނަ ވާހަކަ. މި ވާހަކަ
ދައްކައިލަން މި މަޖިލިސް ހަމަ ވަރަށް ރަނގަޅު. ދައްކައިލަން ރަނގަޅު ވާހަކައެއް، އިއްޒަތްތެރި ރައީސް.
އަޅުގަނޑުމެން ދުށިން؛ އަޅުގަނޑަށް މީގައި ކަންބޮޑުވުމެއް އޮތީކީ ނޫން. އަޅުގަނޑު މި ދަންނަވަނީ މިހެން އަންނަ
ކޮންމެ އިޞްލާޙެއްގެ ފަހަތަށް އަދި އެއް މާއްދާ އިތުރުކުރަންޖެހޭ. އެއީ މި މާއްދާއަށް ޢަމަލުކުރާނީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ
ރައީސް ކަމުގައި ރައީސް ޑރ. މުޙައްމަދު މުޢިއްޒު ހުންނައިރުއޭ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ ކަން މާޒީގައި ހިނގާފައި އޮތް
ގޮތުން އަޅުގަނޑު މިކަން މި ފާހަގަކުރީ. މި މަޖިލީހުގެ ސުޕަރ މެޖޯރިޓީއަށް ގަބޫލުކުރެވޭ މިހާރު މި ހުންނެވި
ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާއާ ދޭތެރޭގައި އެއްވެސް ޝައްކެއް ނެތް. އެހެންނަމަވެސް، ކަންކަން ހިނގަމުން އައި ގޮތް
ރައްޔިތުންނަށް ފެންނާނެ. ދިވެހީންގެރާއްޖޭގައި ދިވެހީން އުޅޭ ހާލަތު ވެސް މިއަދު އެނގޭނެ. ހަމަ މިކަހަލަ ރައީސެއް
އަޅުގަނޑުމެން ދުށީން، 18 ވަނަ މަޖިލީހުގައި މަޖިލިސް މެންބަރުން ތަމްސީލުކުރަމުން ދިޔަ. އެހެންނަމަވެސް، އެ
ރައީސާ ބެހޭގޮތުން މިއަދު ދައްކަވާ ވާހަކަ ޒަމާން ބަދަލުވީމަ މި އަންނަނީ ވަރަށް ބޮޑަށް ބަދަލުވެގެން. އިއްޒަތްތެރި
ރައީސް؛ މިއީ ހަމަ ގޮނޑި. ގޮނޑިއަކަށް އާދެވުމުން ބޮޑެތި ބަދަލުތަކެއް އެބަ އާދޭ. އަޅުގަނޑުމެން މި ކުރަނީ ގާނޫނު
ހަދާ މަޖިލީހުގެ މަސައްކަތް. މި މަޖިލީހުގެ މަސައްކަތް މިހާރު ހުންނަ ގޮތުން ސިފަވަނީ، ފަހަރުގައި މިހާރު ތިއްބެވި ޅަ
އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންނަށް މި ކަން ނޭނގި ވެސް އޮވެދާނެ. ބޮޑު މާލޫދު ކިޔާއިރު ބޮޑާށި މައްޗަށް އަރުވާނެ ފޮތްފޮށި
ކިޔަން ކުދިން. ރިޔާސަތުން ވުރި ބުނީމަ ދެން ފޮތްފޮށި ކިޔާ ކުދިން ހަމަ ކިޔާނެ އެ ކުއްޖަކަށް ވީވަރެއް. އެކަހަލަ
ގޮތަކަށް މަޖިލިސް މި ދަނީ. ރައްޔިތެއްގެ ހައްގު ގައި؛ މީގެން ނިކުންނާނެ ނަތީޖާއާ ބެހޭގޮތުން އެއްޗެއް ބުނާނެ ހަމަ
އެކަކު ވެސް ނެތް. އަޅުގަނޑުމެން ދޮގުހަދާކަށް ނެތިން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް ؛ އާސަންދަ މިހާރު ނުލިބޭ.
ކަނޑައެއްނުލާ. ނުލިބެނީ. މަސްވެރިންނަކަށް ވިހި ރުފިޔާގެ މަތިންނެއް އަގެއް ނުލިބޭ. ޑޮލަރު އުޅެނީ ނަވާރައިން
މަތީގައި. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް ؛ މިއީ ޙަޤީޤަތް. މިކަން ރަނގަޅުކޮށްދޭށޭ މި ބުނަނީ. ފަންސާސް ބިލިއަން ބަޖެޓު މި
އޮތް ދަނީ ހުސްވެގެން. ނިމެނީ. އަދި ނާދޭ މިއަކަށް. ޑޮލަރު ވެސް ހުރީ ހަމަ އެ ގޮތަށް. ވިދާޅުވި ތިމަންނައެއް ހަމަ
ގައިމުވެސް އެއްވެސް ؛ ތަކުރާރުކޮށް އެންމެ ގިނައިން ދެއްކެވި އެއް ވާހަކައަކީ ފް ލެޓެއް، ގޯއްޗެއް ތިމަންނަ
އަތެއްނުލާނަމޭ. އެ ގޮތަކަށް ނޫން ކަން ހިނގަނީ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ އަޅުގަނޑުމެންގެ ހިތުގައި ވަހުމު އެބަ ހުރި.
ޝައްކެއް ނެތް. ޔަގީންކަން އެބަ އޮތް، މިހާރު ދޮގު އެ ހައްދަވާ މިންވަރުން، އަޅުގަނޑުމެން މަޖިލީހުގެ މެޖޯރިޓީ
ހައުސް ޕީޖީ ލީޑަރު ވެސް ވިދާޅުވި ފޮތްތަކުގެ ލިޔާނޭ. ފޮތްތަކުގައި ލިޔާނެ. ވަރަށް ބައިވަރު ވާހަކަ އެބަ ހުރި.
39

20 ވަނަ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ 45 ވަނަ ޖަލްސާ 4 ނޮވެންބަރު 2024
ހެޓިލަރުގެ ވާހަކަ ވެސް ފޮތްތަކުގައި ލިޔެފައި ހުރި. އަބޫޖަހުލުގެ ވާހަކަ ވެސް ފޮތްތަކުގައި ލިޔެފައި ހުރި. އަދި ފޮތަކު
ލިޔުމަކުންނެއް؛ ރަނގަޅު ގޮތުގައި ލިޔެވޭ ހިސާބަށް ގެންދެވޭތޯ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް މަސައްކަތްޕުޅުކުރޭ. އަޅުގަނޑު
މަސައްކަތް މި ކުރަނީ ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާއަށް ރަނގަޅަށް މިކަން ކޮށްލެވޭތޯ. އެއީ ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާއަށް އަބަދު
ސަނާ ކިޔަމުންކިޔަމުން ގޮސް ރަނގަޅު ގޮތް ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާއަށް އޮޅިދާނެތީ. މިއޭ ރަނގަޅު ގޮތަކީ. ފޮތްތަކުގައި
ބޮޑުތަކުރުފާނު ގޮތުގައި ފަހަރުގައި ނުލިޔެދާނެ. އެހެންނޫން، މިހާރު ކަންތައް ހުރި ގޮތުން ދޮގުތަކުރުފާނު ގޮތުގައި
ފަހަރުގައި ފޮތްތަކުގައި ލިޔެފާނެ. އެ ގޮތް އަޅުގަނޑު ނޭދެން. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު މި ދަންނަވަނީ ރަނގަޅަށް
ރައްޔިތުންގެ އިހުސާސްތައް ދަނެގެން، ޤައުމު މިއަދު އޮތް ހާލަތު ދަނެގެން ތެދު ބަހުން ރަނގަޅު އިޚުލާސްތެރިކަމާ
އެކު މި ރާއްޖޭގެ ވެރިކަންކޮށްދޭށޭ. ދިވެހީންގެރާއްޖެ އަދި އޮތީ ދިވެހީންނަށް ވަރަށް ނާމާންކޮށް. އަދި އޮތީ.
ރަނގަޅުވޭތޯ އަޅުގަނޑު ވެސް އުއްމީދުކުރަނީ. ދެއްވި ފުރުޞަތަށް ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރުދަންނަވަން.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. ދެން ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ ބާރަށު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އިބްރާހީމް
ޝުޖާޢަށް.
ބާރަށު ދާއިރާގެ މެންބަރު އިބްރާހީމް ޝުޖާޢު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. 4 /2013 (ސިޔާސީ ޕާޓީތަކާ ބެހޭ ގާނޫނު)އަށް ދިއްދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި
މެންބަރު ހުށަހެޅުއްވި އިޞްލާޙަށް އަޅުގަނޑު ތާއީދުކުރާ ވާހަކަ ދަންނަވަން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ މިއަދު މި ތަނުގައި
މި ދެކެވޭ އެއް ވާހަކައަކީ ސިޔާސީ ޕާޓީތަކާ ބެހޭ ވާހަކަ. ސިޔާސީ ޕާޓީތަކާ ބެހޭ އިޞްލާޙެއް އައީމަ މި ދެކެވެނީ
އެހެން ވާހަކަތައް. އޭގެން އަޅުގަނޑުމެންނަށް ދޭހަ މި ކޮށްދެނީ ދިވެހީންގެ ޙަޤީޤީ ރާއްޖެއަށް ދިވެހި ރައްޔިތުން
ދިޔުމަށް ޓަކައި މި ކުރާ މަސައްކަތުކުގައި މި ގެނެވޭ، ގާނޫނުތަކަށް ގެނެވޭ އިޞްލާޙުތަކަކީ ވަރަށް މުހިންމު
އިޞްލާޙުތަކެއްކަން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ މީގައި އަޅުގަނޑު މި ގާނޫނުން ފެންނަނީ 10 ވަނަ މާއްދާ. 10 ވަނަ
މާއްދާގައި މި އޮންނަނީ ސިޔާސީ ޕާޓީއެއްގެ ޕްރައިމަރީގައި ވާދަކުރާ މީހަކަށް އެ ޕްރައިމަރީގައި ވާދަކޮށްފައި އޭނަ
ނާކާމިޔާބުވުމުން ދެން އިންތިޚާބެއްގައި ވާދަނުކުރެވޭ ގޮތަށް އޮތްއޮތުން އުނިކުރީ މި. ދެން އެއީ އެމް.ޑީ.ޕީ މެންބަރުން
ވެސް އެއަށް ތާއީދު އެބަ ކުރައްވާ. އެހެންވީމާ، މިއަކު އެއްވެސް މައްސަލައެއް އޮތް ކަމަކަށް އަޅުގަނޑުމެންނަކަށް
ގަބޫލެއްނުކުރެވޭ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ ދެވަނަ ކަމަކަށް މި އޮތީ ސިޔާސީ ޕާޓީތައް ރަޖިސްޓަރީކުރުމަށް ފޯމު ހުށަހަޅާ
ގޮތުގެ ވާހަކަ. އަޅުގަނޑުމެންނަކީ ވާދަވެރި އިދިކޮޅު ސިޔާސީ ޕާޓީއެއްގެ ގޮތުގައި ތިއްބަވައިގެން އައި އިރު،
40

20 ވަނަ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ 45 ވަނަ ޖަލްސާ 4 ނޮވެންބަރު 2024
އަޅުގަނޑުމެންގެ ދަފުތަރު ވަގަށް ކާލި މީހުން މިއަދު މި ވާހަކަ މި ދައްކަނީ ވާހަކައަކީ. އެހެންވީމާ، އިލެކްޝަންސް
ކޮމިޝަނަށް ނުފޫޒުފޯރުވައިގެން އަޅުގަނޑުމެން ޕާޓީގައި ތިބި ފަސްވަރަކަށް ހާސް މެންބަރުން އޭރު ވަގަށް
ބަދަލުކޮށްލާފައި އައިސްފައި، މިހާރު މެންބަރުން ވެއްދުމާ ބެހޭގޮތުން ވަރަށް ތާހިރު ވާހަކައެއް ނޫންތޯ މި ދައްކަމުން މި
ގެންދަނީ. އެހެންވީމާ، އެއަށް ވެސް މި ގެނެވެނީ ، ރައީސް ޑރ. މުޙައްމަދު މުޢިއްޒުގެ ސަރުކާރުން މި ގެނެވުނު
އިޞްލާޙު ވަރަށް ބޮޑަށް އެބަ ތާއީދުކުރޭ، އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ދެވަނަ ކަމަކަށް މި އޮތީ، މި ގާނޫނުގެ 35 ވަނަ
މާއްދާ. 35 ވަނަ މާއްދާގައި މި އޮތީ، ދައުލަތުން ސިޔާސީ ޕާޓީތަކަށް ދޭ ފައިސާގެ ވާހަކަ، އިއްޒަތްތެރި ރައީސް.
މީގައި މި ގާނޫނުގެ 35 ވަނަ މާއްދާގައި މި ބުނަނީ، ދައުލަތުގެ އަހަރީ ބަޖެޓުން % 0.1 އާއި % 2 އާ ދޭތެރޭ ފައިސާ
ސިޔާސީ ޕާޓީތަކަށް ދޭންޖެހޭނޭ. ދެން އަޅުގަނޑުމެން މި އިޞްލާޙުގައި މި އޮތީ ދައުލަތުން އަހަރަކަށް ލަފާކުރާ
އާމްދަނީން ދޭންޖެހޭނޭ. މުޅި ޖުމުލަ ބަޖެޓުން ދޭ ވާހަކައެއް ނޫން. ލަފާކުރާ އަދަދު. މީގެކުރިން ދެމުން މި ގެންދަނީ
ދަރަންޏާ އެއްކޮށް އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ދައުލަތް ހެޔޮ ދެރިޔަސް، ސިޔާސީ ޕާޓީތަކަށް ލާރިދޭންޖެހޭ. އެހެންވީމާ، އެ
އިޞްލާޙު މައިގަނޑު ގޮތެއްގައި އަޅުގަނޑު ފާހަގަކުރަނީ ސިޔާސީ ޕާޓީތަކަށް ފައިސާދިނުން. މިއީ ވަރަށް މުހިންމު
ވާހަކައެއް އަޅުގަނޑުމެން ދައްކާލަންޖެހޭ، އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ސިޔާސީ ޕާޓީތަކަށް ދައުލަތުން ފައިސާދެނީ ސިޔާސީ
ހަރަކާތް ރަނގަޅަށް ހިންގަން. އަޅުގަނޑުމެން ސިޔާސީ ޕާޓީ ރަނގަޅަށް ހިންގުމުގެ މަސައްކަތްކޮށްފައި އައިސްފައި ތިބި
ބައެއްވީމަ، އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، ރަނގަޅަށް އެނގިވަޑައިގަންނަވާ ސިޔާސީ ހަރުގެތަކާއި ރަށްރަށުގައި ތިބި ސިޔާސީ
ޕާޓީތަކުގެ ޖަގަހަތައް އޮޕަރޭޓުވަމުންދަނީ ރަނގަޅަކަށް ނޫންކަން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ ސިޔާސީ ޕާޓީ ގެ ރައީސަކަށް
ހުންނަ މީހާ، އޭނާގެ ދައުރު ނިންމައިލާފައި ދާއިރު ހަތަރު ސަތޭކަ، ފަސްސަތޭކަ މިލިއަން ރުފިޔާ މި ހުންނަނީ އޭނަގެ
އަމިއްލަ އެކައުންޓުގައި. މިއީ ދިވެހިރާއްޖޭގައި ވެރިކަމުގައި؛ ދައުލަތުން އެބަ ދޭންޖެހޭ ސިޔާސީ ޕާޓީތަކަށް ލާރި. ދެން
އަރާފައި މި ބުނަނީ ތިމަންނައަށް ހިލޭ އެހީގެ ގޮތުގައާއި ، ރައްޓެހި ރަޙުމަތްތެރިން ދީފައި ހުރި ފައިސާއޭ މިއީ. އެކަމަކު
ސިޔާސީ ޕާޓީއަށް ދޭންޖެހޭ ފައިސާއެއްވިއްޔާ ދޭންޖެހޭނީ ސިޔާސީ ޕާޓީއަށް. އެ ހުންނަން ޖެހޭނީ ސިޔާސީ ޕާޓީގެ
އެކައުންޓުގައި. އެއީ އޭރަކު ރައީސަކަށް ހުންނަ މީހަކު ނުވަތަ އެ ޕާޓީ ލީޑުކުރަން ހުންނަ މީހާ އެކައުންޓުގައި
ހުންނަންޖެހޭ އެއްޗެއް ނޫން، އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ދައުލަތުން އެބަ ފައިސާދޭ. އެ ފައިސާއިން ހޭދައެއް ޕާޓީ
ހިންގާކަށް ނުކުރޭ. އެހެންވީމާ، މި ކަންކަން އެބަޖެހޭ ހަމަޖެހޭ ގޮތެއްގައި ޙަޤީޤީ މަނައިގައި ސިޔާސީ ޕާޓީތައް ހިންގޭނެ
ނިޒާމެއް ގާއިމުވެފައި އޮންނަން. އެއީ މި ގާނޫނު އިޞްލާޙުގެންނަން މި ޖެހުނު ސަބަބު ކަމަށް އަޅުގަނޑަށް
ގަބޫލުކުރެވެނީ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ ސިޔާސީ ޕާޓީތަކަށް ފައިސާ ދޭ. އަޅުގަނޑުމެންގެ މިއަދުގެ ވާދަވެރި އިދިކޮޅު
ޕާޓީ އެމް.ޑީ.ޕީން ވެސް ހިންގާލަން ނަމުގައި އާއި ޕާޓީ ހިންގަން، އެކަމަކު ރަށްރަށުގެ ޖަގަހަތައް ހުރީ ވީރާނާވެފައި.
ޖަގަހަތަކަކަށް ފައިސާލިބޭނެ ގޮތެއް ނޯވޭ. ހަމަ އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަނޑުމެން މިއަދު ބޭނުންވަނީ ސިޔާސީ ޕާޓީ
41

20 ވަނަ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ 45 ވަނަ ޖަލްސާ 4 ނޮވެންބަރު 2024
ނިޒާމު އޭގެ ޙަޤީޤީ މާނައިގައި ހިނގަން. ސިޔާސީ ޕާޓީ ނިޒާމުގައި ހުރިހާ ބާރަކީ އޭރަކު ހުންނަ ރައީސެއްގެ އަތުގައި
އޮންނަންޖެހޭ އެއްޗެއް ނޫންކަން ރައީސް ޑރ. މުޙައްމަދު މުޢިއްޒު ބޭނުންފުޅުވަނީ ސާބިތުކޮށްދޭން. އެއީ ނިޒާމުގެ
ތެރޭގައި މުޅި ޕާޓީ ސްޓްރަކްޗަރއަކީ ގުޅިލާމެހިގެން ހިންގެންޖެހޭނެ ނިޒާމެއްގެ ގޮތުގައި އޮތުން އަޅުގަނޑުމެން
ގަބޫލުކުރާ ނިޒާމަކީ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ މިއަދު މި ވާހަކައިގެ ބަހުސްގައި މި ދެކެވެމުންގެންދާ ވާހަކައަކީ
އާސަންދައެއް ނުލިބެއޭ، އެންސްޕާއެއް ނުލިބެއޭ. ތިމަންނާމެންނޭ ދަތުރުފަތުރު؛ ދަރުތުފަތުރު ނިޒާމު ހިނގި ގޮތް
އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެނގޭ. ދަތުރުފަތުރުގެ ނިޒާމެއް އުފައްދާފައި ހައެއްކަ ފަޅުރަށް ދިނީ އެ ކުންފުންޏަށް. ނިޒާމެއް
ނުހިނގާ. ދެން ދިނީ ގެއްލުމުގެ ބަދަލު. މިއީ ނިޒާމު ހިންގި ގޮތް. ފްލެޓު އަޅާނަމޭ ކިޔާ ފައި ފްލެޓު ދޮންބެ ހެދިގެން
އައި ޕާޓީއަށް ފްލެޓެއް ނޭޅުނު. އަޅުގަނޑުމެންނަށް ޖެހުނީ މި ހުރިހާ ކަމެއް ކުރަން. ދިވެހި ރައްޔިތުންގެ
ބޯހިޔާވަހިކަމަކީ އަސާސީ ހައްގެއް ކަމަށް ގަބޫލުކުރަނީ އަޅުގަނޑުމެންގެ ޕާޓީ ލީޑަރު މިއަދު. އެމް.ޑީ.ޕީއަކަށް ވީ ކަމެއް
ނެތް. އަޅުގަނޑުމެން؛ ފެށި ފްލެޓުތައް އަޅަން އަޅުގަނޑުމެންނަށް ޖެހިފައި މި އޮތީ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އެހެންވީމާ،
ނިޒާމުގެ ތެރޭގައި ، މިއާ ނުގުޅޭ ވާހަކަ ދައްކާތީ އަޅުގަނޑު ވެސް ކޮންމެވެސް ވަރަކަށް ދާންޖެހުނީ. އިއްޒަތްތެރި
ރައީސް؛ ތަކެތީގެ އަގު މި ރާއްޖޭގައި ބޮޑެއްނުވޭ. އެއް ރަމަޟާން މަސް ރައީސް ޑރ. މުޙައްމަދު މުޢިއްޒު އެ
މަނިކުފާނުގެ ވެރިކަމުގައި ހޭދަކޮށްފި. ތަކެތީގެ އަގަކަށް ބަދަލެއްނާދޭ. އެމް.ޕީ.އެލް އިން ތަފާސްހިސާބު އެހެރީ ފެންނަން.
އާންމުކުރަމުން އެއޮތް ގެންދަނީ. މިއަދު އަޅުގަނޑުމެންގެ ތަފާސްހިސާބު ދައްކާ ގޮތުން ދައުލަތުގެ އާމްދަނީ އިތުރުވަނީ.
އެމް.ޕީ.އެލްގެ ގޭޓަށް ބަލައިލި ކަމުގައިވާ ނަމަ ތަފާސްހިސާބު އެހެރީ އާންމުކުރަމުން އެ އޮތް ގެންދަނީ. އެހެންވީމާ،
ދިވެހިރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުންނަށް ތަކެތީގެ އަގު ބޮޑުވެގެނެއް ނޫޅޭ، އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ވަޢު ދުތައް ބަރާބަރަށް ފުއްދަމުން
މި ސަރުކާރުން ދަނީ. ރައްޔިތުންނާ ގުޅޭ ޓެކްސްއެ އް ބޮޑެއްނުކުރޭ މި ސަރުކާރަކުން، އިއްޒަތްތެރި ރައީސް . އެއީ
ކަނޑައެޅިގެން ދޮގު ވާހަކަ. ސިޔާސީ ޕާޓީތަކުގެ ގާނޫނަށް އިޞްލާޙެއް ގެނެވޭ އިރު މި ހުރިހާ ވާހަކަތަކެއް
އަންނާނެކަން އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެނގޭ ، އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ސިޔާސީ ޕާޓީތަކަށް ދޭ ފައިސާއިން ހޭދަކުރަންޖެހޭނީ
ސިޔާސީ ހަރަކާތްތައް ހިންގަންޖެހޭނީ. އެއީ މީގެ ބޭނުމަކީ. ސިޔާސީ ޕާޓީތަކަށް ދައުލަތުން ފައިސާ ދައުލަތް
ދަރައިގެންނެއް ދޭކަށް ޖެހޭނެ ކަމަކަށް އަޅުގަނޑުމެންނެއް ގަބޫލެއްނުކުރަން. ދައުލަތަށް ލިބޭ އެއްޗަކުން ދޭންޖެހޭ
އެއްޗެއް ސިޔާސީ ޕާޓީތަކަށް ދޭ ފައިސާއަކީ އެއީ. އޭގެއިތުރުން އަޅުގަނޑު ހަމަ އެންމެ ކަންބޮޑުވާ އެއް ކަމަކީ
އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ މާޒީގައި ފެނުނު ވާހަކަތައް އަޅުގަނޑުމެން މި ދައްކަނީ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސަށް ވަރަށް
ރަނގަޅަށް އެނގިވަޑައިގަންނަވާނެ އަޅުގަނޑުމެންނަށް ވެސް އުޅެންޖެހުނު ހާލު. ބަރާބަރަށް ފައިސާކޮޅެއް ދެނީކީ އެއް
ނޫން. އޭރަކު އޮންނަ؛ އެހެންނަމަވެސް މި ސަރުކާރު ، ރައީސް ޑރ. މުޙައްމަދު މުޢިއްޒު ގެ ސަރުކާރުން ޕީ.އެން.ސީއަށް
ފައިސާދިން ދުވަހު އެމް.ޑީ.ޕީއަށް ވެސް ފައިސާ ދިނީ. އެހެނެއްނޫން މީގެ ކުރިން ވެގެންދިޔައީ. އަ ޅުގަނޑުމެންގެ
42

20 ވަނަ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ 45 ވަނަ ޖަލްސާ 4 ނޮވެންބަރު 2024
ފައިސާ ހިފަހައްޓާފައި އޮތީ ދައުލަތުން. އެމް.ޑީ.ޕީގެ ވެރިކަމުގައި ސިޔާސީ ޕާޓީތަކަށް ދޭ ފައިސާ އެ މީހުންނަށް
ދީފައި، އަޅުގަނޑުމެންގެ ފައިސާ އޮތީ ހިފަހައްޓާފައި. މިއަކަށް ދެކޮޅެއް ނެހެދޭނެ، އިއްޒަތްތެރި ރައީސް.
އަޅުގަނޑުމެންނަށް ޖެހުނީ ސަލާންޖަހަން. އާންމު މެންބަރުން އަތުން ފައިސާ ނަގައިގެން ސިޔާސީ ހަރަކާތް ހިންގަން.
އެކަމަކު އަޅުގަނޑުމެންގެ އޭރުގެ ޕާޓީގެ ލީޑަރު ވިދާޅުވީ ކޯޓުގައި، އެ މަނިކުފާނުގެ އެކައުންޓުގައި ހުރީ ޕާޓީ ލާރިއޭ.
އެކަމަކު ޕާޓީ އެކައުންޓަކު އެ ލާރިއެއް ނުހުރޭ، އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އެހެންވީމާ އަޅުގަނޑުމެން މި ދަންނަވާ
ވާހަކައަކީ އަޅުގަނޑުމެން އެބަ ޖެހޭ ޖުމުލަކޮށް މި ނިޒާމު ހަރުދަނާކުރުމުގެ ވާހަކަ ދައްކަން. ޖުމުލަ ނިޒާމު
ހަރުދަނާކުރެވިގެން ނޫނިއްޔާ ސިޔާސީ ޕާޓީ އޭގެ ޙަޤީޤީ މާނައެއްގައި މި ގައުމުގައި ނުހިނގާނެ، އިއްޒަތްތެރި ރައީސް.
ސިޔާސީ ޕާޓީތަކަށް ވެސް ލާޒިމު އެބަ ކުރަންޖެހޭ އަތޮޅުތެރޭ ބިންތަކުގައި ސިޔާސީ ޕާޓީތަކުގެ ޖަގަހަތައް ހެދިފައި
ހުންނަންޖެހޭނެ ކަމާއި، ވަސީލަތްތައް ފުރިހަމަވެފައި ހުންނަންޖެހޭނެ. އެ މިސްރާބަށް ރައީސް ޑރ. މުޙައްމަދު މުޢިއްޒު
މި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސިޔާސީ ޕާޓީތަކުގެ ނިޒާމު ގެންދިޔުން، އެއީ މި އިޞްލާޙުގެ މައިގަނޑު އެއް ސަބަބު. އެހެންވެގެން
އަޅުގަނޑުމެން ދައުލަތަށް ލިބޭ ފައިސާއަކުން ސިޔާސީ ޕާޓިތަކަށް ފައިސާދީގެން މި ނިޒާމު ހަރުދަނާކުރަން އެ
މަނިކުފާނު ބޭނުންފުޅުވަނީ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު މި އިޞްލާޙަށް ވަރަށް ބޮޑަށް ތާއީދުކުރަން އިއްޒަތްތެރި ރައީސް.
އަދި ހަމަ އެހެންމެ ޖުރިމަނާގެ ވާހަކަ، ޖުރިމަނާގެ ވާހަކަ ދައްކަންޖެހޭނެ. ސިޔާސީ ޕާޓީތަކުން ހިންގާ ހަރަކާތްތަކުގެ
ތެރޭގައި ސިޔާސީ ޕާޓީތަކުގެ މެންބަރުން ގާނޫނާއި ގަވާއިދާ ޚިލާފަށް ކުރާ ކަންކަމުގެ ޒިންމާ އޭނަ ވެސް
އުފުލަންޖެހޭނެ، އޭނަ ނިސްބަތްވާ ޕާޓީ ވެސް އުފުލަންޖެހޭނެ. އެއީ، މިކަން އޮންނަންޖެހޭނެ ގޮތް. އަޅުގަނޑުމެން
ވާދަވެރި އިދިކޮޅު ޕާޓީއެއްގެ ގޮތުގައި ހުރި އިރު އަޅުގަނޑުމެން އޮފީސް ބަންދުކުރި. އެކަމަކު ޖުރިމަނާ ވެސް ކުރަނީ
އަޅުގަނޑުމެން ޕާޓީ. ސިޔާސީ ޕާޓީތަކުގެ ގަނޫނުގެ ތެރެއިން އެއްވެއުޅުމާއި ޚިޔާލުފާޅުކުރުމުގެ މިނިވަންކަމުގެ ތެރެއިން
ޚިޔާލުފާޅުކުރީމާ އައިސްފައި ބަންދުކުރަނީ އަޅުގަނޑުމެންގެ ޕާޓީ ދޮރު. އަދި ހަމަ އެހެންމެ ޖުރިމަނާ ޗުޓި ވެސް
އަންނަނީ ޕާޓީއަށް. އެހެންވީމާ، މި ހަމަޖެހޭ ނިޒާމެއްގެ ތެރެއިން ސިޔާސީ ޕާޓީތައް ހިންގަން އުޅެފައި މާތްކަލާކޯ، އައި
ބައެއް ނޫން ތި ބޭފުޅުންނަކީ، ތި އެމް.ޑީ.ޕީ މެންބަރުން. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑުމެން މި އުޅެނީ ޙަޤީޤީ މާނައިގައި
ދިވެހިރާއްޖޭގެ މަލްޓި ޕާޓި ނިޒާމަށް އިންޤިލާބީ ބަދަލެއް ގެނެސް، ސިޔާސީ ޕާޓީތަކަކީ އަމިއްލަ ފައިމައްޗަށް ތެދުވެގެން
ތިބޭ ބައެއްގެ ގޮތުގައި މި ނިޒާމު ގާއިމުކުރަން. އޭރުން ރަށްރަށުގެ ޖަގަހަތަކަށް މެންބަރުންގެ ޖީބަކުން ނުޖެހޭނެ ޓީވީ
ގަނެދޭކަށް އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މެންބަރުންގެ ޖީބަކުން ނުޖެހޭނެ ޖަގަހަތަކުގެ ފުރާޅުގައި އަޅާ ކަށް ސަތަރި ގަންނާކަށް
އަޅުގަނޑުމެން ނުޖެހޭނެ. ސިޔާސީ ޕާޓީން ޖަގަހަތައް ހިންގަންޖެހޭނީ. އެ ވަރަށް ފައިސާ އެބަދެން. އެކަމަކު މިހާރު
ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހުރިހާ ކަންކޮޅުތަކެއްގައި އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި ޖެހެނީ ހުރިހާ ކަމެއްކުރަން. އޭރަކު އެ ތަނާ
ހަވާލުވެގެން ހުންނަ މީހާ މި ޖެހެނީ ސަލާންޖަހަން ލައުޑު ސްޕީކަރު ގަންނަން، ނަރު ބޮނޑިއެއް ގަންނަން، ޓީވީއެއް
43

20 ވަނަ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ 45 ވަނަ ޖަލްސާ 4 ނޮވެންބަރު 2024
ގަންނަން. އެހެންވީމާ، މިއެއް ނޫން މި ނިޒާމު ހިންގަންވާނެ ގޮތެއް ކަމަށް ރައީސް ޑރ. މުޙައްމަދު މުޢިއްޒާއި މި
ސަރުކާރުން ގަބޫލުކުރާގޮތަކީ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އެހެންވީމާ، މިގޮތަށް ފައިސާ ދެވުނީމަ އެ ފައިސާ ރަނގަޅު
ގޮތުގައި ހޭދަކުރެވޭނެ. އެ ފައިސާ ރަނގަޅުގޮތުގައި ހޭދަކުރެވުނީމާ މި ނިޒާމު ވަރުގަދައަށް ހިނގާނެ. ރައީސް ޑރ.
މުޙައްމަދު މުޢިއްޒު ބޭނުންފުޅުވެވަޑައިގަންނަވަނީ، އަޅުގަނޑުމެންގެ މި ސަރުކާރުން ބޭނުންވަނީ ރަށްރަށުގައި އެ
ސިޔާސީ ޕާޓީއަކަށް ލިބޭ އެބައެއްގެ ބިމުގައި ސިޔާސީ ހަރަކާތް ހިންގަން. ކުއްޔަށް ނަގައިގެނެއް ނޫން. މިއަދު
އަޅުގަނޑުމެން ހިތާމަކުރަން، އެގޮތަށް ވަޢުދުވެގެން އަންނަ ސިޔާސީ ޕާޓީތަކަށް ވެސް މި އުޅެނީ ގްރާސްރޫޓު
ނުހިންގިގެން. އޭގެ ތެރޭގައި އެއް ބައެއް އެމް.ޑީ.ޕީއަކީ. ހިންގާލަން ނަމުގައި އައީ ، ނުހިނގި. އެހެންވީމާ، އެބަ އެނގޭ
ކޮންމެވެސް މައްސަލަތަކެއް އެބައުޅޭކަން. ހަމަ ތުހުމަތުތައް އަންނާނެ، ޕާޓީ ތެރެއަށް ލިބޭ ހުރިހާ ފައިސާއެއް އެ
ތަނުގައި ތިބޭ ބަޔަކަށް ބަހަމުން ގެންދަނީއޭ ވެސް އެބަކިޔާ ވާދަވެރި އިދިކޮޅު ޕާޓީގެ ތެރޭގައި މިހާރު. އެހެންނަމަވެސް،
އަޅުގަނޑު ދަންނަވައިލަން ބޭނުންވަނީ، ރަނގަޅުގޮތުގައި ދައުލަތަށް ލިބޭ އެއްޗަކުން ސިޔާސީ ޕާޓީތައް ހިންގަން ފައިސާ
ދެވިއްޖިއްޔާ ރަށްރަށަށް ފޯރުވިގެންދާނެއޭ. ޖަގަހަތައް ވެސް ހިންގޭނެއޭ. އަޅުގަނޑުމެން ނުޖެހޭނެއޭ މިއަށް އިތުރު
ފައިސާ ހޯދާކަށް އިތުރު ތަންތާކަށް؛ މިއީ ކުޑަކުޑަ ޤައުމެއް، ހަތަރު ސަތޭކައެއްހާ މީހުންގެ ޤައުމެއް. މިތަނުގައި
އެބައުޅޭ ގާތްގަނޑަކަށް 13 ވަރަކަށް ސިޔާސީ ޕާޓީ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑުމެން ގަބޫލުކުރަންވެއްޖެ މި ނިޒާމު
ހަރުދަނާކުރަންވެއްޖެކަން މިއަދު. އެހެންވީމާ، އޭގެން މި އިޞްލާޙު ބުނެދެނީ އެ އިޞްލާޙު. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު
ގަބޫލުކުރާގޮތުގައި މިއީ އަޅުގަނޑުމެން ހުރިހާ އެންމެން ސިޔާސީ ވާހަކަތަކުން އެއްކިބާވެފައި، މި ނިޒާމު
ހަރުދަނާކުރުމަށް އެންމެން އެކުއެކީގައި މަސައްކަތް ކުރަންޖެހޭ ވަގުތު މިއީ. ކުރީގައި އޮންނަނީ އޭރަކު ހިންގަން ހުންނަ
ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ މިއަށް ފުރުޞަތު ނުދެނީ. އެކަމަކު މިއަދު މި އޮތީ މި ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ މިއަށް ފުރުޞަތު
ދީފައި. މިއަށް އަޅުގަނޑުމެން އެންމެން މަރުޙަބާ ކިޔަންވީ. މިފަދަ އިޞްލާޙެއް އައީމަ ދައްކަންވީކީ ޓެކްސް ބޮޑުކުރާ
ވާހަކައާއި، އާސަންދަ ނުލިބޭ ވާހަކައެއް ނޫން. އާސަންދަ ވެސް ލިބޭ ޓެކްސްއެއް ވެސް ބޮޑެއް ނުކުރޭ. އެހެންވީމާ،
ދައްކާނެ ވާހަކަ ނެތިއްޔާ މި ބިލަށް ވާހަކަ ނުދައްކަންވީ އެމް.ޑީ.ޕީ މެންބަރުން. އެމް.ޑީ.ޕީ މެންބަރުން ދައްކާނެ ވާހަކަ
ހުސްވެއްޖެކަމުގައި ވަންޏާ މިއަށް ވާހަކަ ނުދައްކަންވީ. ތިމާމެންގެ އަމިއްލަ ޕާޓީއަށް اެلهގ ހެޔޮ ރަޙުމަތުން މި
އިޞްލާޙާ އެކީގައި ލިބޭ ފައިސާކޮޅު ހެޔޮގޮތުގައި ހޭދަކުރެވޭތޯ ތި ބޭފުޅުން ބައްލަވަންވީ. އެއީ ރަނގަޅު ނަސޭހަތެއް
ކަމަށް އަޅުގަނޑު ދަންނަވަ އިލަމުން އަޅުގަނޑުގެ ވާހަކަ ކުރުކޮށްލާނަން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރު
ދަންނަވަން ކުޑަކުޑަ ވަގުތުކޮޅެއް އިތުރަށް ދެއްވިކަމަށް ޓަކައި. ޝުކުރިއްޔާ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
44

20 ވަނަ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ 45 ވަނަ ޖަލްސާ 4 ނޮވެންބަރު 2024
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. ދެން ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ ހިތަދޫ ދެކުނު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު
އިބްރާހީމް ނާޒިލަށް.
ހިތަދޫ ދެކުނު ދާއިރާގެ މެންބަރު އިބްރާހީމް ނާޒިލް ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ސިޔާސީ ޕާޓީގެ ގާނޫނު 4 /2013 އަށް މި ގެނެވޭ ކުޑަކުޑަ އިޞްލާޙަކީ ވެސް
ކަންބޮޑުވުންތަކެއް ހުރި އިޞްލާޙުތަކެއް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ ޕާޓީއަށް ނިސްބަތްވާ މެންބަރަކު ކުރާ ކުށަކުން އެ
މެންބަރާ އެކީގައި ޕާޓީ ވެސް ޖުރިމަނާ ވެގެން މި ދަނީ ބޮޑު އަދަދަކުން. އަޅުގަނޑު ހަމަ ހިތަށްއަރާ އެ މެންބަރު އެ
ބައިވެރިވާ ބައިވެރިވުމަކީ ޕާޓީން ގޮތެއް ނިންމާފައި އޮތް ނިންމުމަކާ ގުޅިގެން ބައިވެރިވާ ބައިވެރިވުމެއްތޯ ވެސް
ވިސްނަންޖެހޭ. އެހެންނަމަވެސް، ކަންބޮޑުވާ ކަންބޮޑުވުމަކީ، ކޮންބައެއްތޯ މި ޖުރިމަނާ ކުރުން ނިންމަން ތިބި ބަޔަކީ.
އެއީ، މިހާރު އުފެދޭ ސުވާލަކީ. އިޞްލާޙުވެގެން އަންނަ ގާނޫނުތަކާ އެކީގައި މި ނިންމުން ނިންމަނީ
ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާގެ ފަރާތުން އައިސްފައި ތިބޭ ބައެއް ކަމަށް ވަންޏާމު އެއީ މީގައި މި ކަންބޮޑުވާ ހިސާބު
އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ ވަރަށް ގިނަ ގާނޫނުތަކަށް ކުދިކުދި އިޞްލާޙުތަކެއް ގެނެވިގެން އަންނަ
އިރު މިކަހަލަ ބައިވަރު ކަންބޮޑުވުންތަކެއް އެބައާދޭ. ބައެއް އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން އެ ވިދާޅުވަނީ މީގެ ކުރީގައި އެ
މެންބަރުން އެ ބޭފުޅަކަށް ޓަކައި ފަޚުރުވެރިވީ އޭރުގެ ރައީސް، ރައީސް، ރައީސް ، ރައީސް ވިދާޅުވަމުން ރޮމުންރޮމުން
މަގުމަތީގައި ދުވެފައި އައި ވާހަކަ. އެ ބޭފުޅާގެ އެކައުންޓުގައި މިލިއަނުންމިލިއަނުން ހުރި ވާހަކަ. އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ
މި ވާހަކަ އެންމެ ބޮޑަށް ވެސް އެނގިވަޑައިގަންނަވާނީ އިއްޒަތްތެރި ރައީސަށްހެން. މީގެތެރޭގައި ހަމަ މިހާރު ވެސް
އަޅުގަނޑުމެން މި ދަންނަވަނީ، ކީއްކުރަންހޭ ރައީސް ، މިހާރުގެ ރައީސަށް ރައީސް، ރައީސް މާގިނައިން ކިޔުއްވަނީ.
އަދި ދުވަސްކޮޅަކުން ތި ބޭފުޅުން އަނެއްކާ ޢަމަލު އެހެންގޮތަކަށް ވެސް ބަހައްޓަވަންޖެހިދާނެ. ތިއީ ހަމަ ހައްތަހާ ވެސް
ސިޔާސީ ބޭފުޅުން. އެހެންވީމާ، އޭރު ރައީސެއް ނެތިގެން އެ ރައީސަކުން ނެއްޓިނުލައިގެން އުޅުނު ރައީސެއްގެ ވާހަކަ
އޭރު ވެސް ދެކެވުނީ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ އަޅުގަނޑު މި ވާހަކައިގެ ތެރެއިން ބޭނުން ގެންނަން އިލެކްޝަން
ކޮމިޝަނާއި، އޭ.ސީ.ސީއާ އި، އެލް.ޖީ.އޭއާ އި، އެމް.އެމް.އޭއާ އި، ބޭންކު އޮފް މޯލްޑިވްސްއާއި ، އެންސްޕާއާ އި،
އިންޝުއަރެންސާ އި، އާސަންދައާ މިހެންގޮސް މި ހުރިހާ ތަނެއް ނޯތު ކޮރެއާއާ އެއްގޮތަށް ރައީސް އޮފީހަށް ބަދަލުވާ
ވާހަކަ ވެސް އަޅުގަނޑުމެންނަށް އަޑުއިވޭ. މިއީތޯ ޙަޤީޤަތުގައި މި ރައްޔިތުން ބޭނުންވާ ރަނގަޅު ގޮތަކީ؟ މިއީ މިއަދު
އަޑުއިވޭ މަންޒަރު. ސިޔާސީ ޕާޓީ ކަމަކު ނުދޭ، ލާމަރުކަޒީ ގާނޫނު ކަމަކު ނުދޭ، ވޯޓުލުން ވެސް ކަމަކު ނުދޭ.
އެހެންވީމާ، މިކަހަލަ ގޮތަކަށްތޯ ނިމިގެންދާނީ؟ މިއީ ކަންބޮޑުވުންތައް. މިގޮތަށް ހުރިހާ ބާރެއް ވަކިތަނަކަށް ޖަމާވީމަ
މިއީ ރައްޔިތުންނަށް ލިބޭނެ ދެރައެއް. މާދަމާ ހަމަ ޖެހިދާނެ މި ކަމާ ދެކޮޅަށް ވާހަކަ ދައްކަން ތި ބޭފުޅުން ވެސް.
45

20 ވަނަ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ 45 ވަނަ ޖަލްސާ 4 ނޮވެންބަރު 2024
އެހެންވީމާ، މި ކަމާ ގޮތް ނިންމާއިރު، މި އިއްޒަތްތެރި މަޖިލީހުގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން ވަރަށް ފުންކޮށް
ވިސްނާވަޑައިގަންނަވަން އެބަޖެހޭ. ކުރީގައި ނިންމި ނިންމުންތައް ވެސް އެނގޭ. އެހެންނަމަވެސް، އަންނަ ހުރިހާ
އެއްޗަކަށް ރަބަރ ސްޓޭމްޕް ޖެހުމުގެ ބަދަލުގައި މަޖިލިސް އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން ވިސްނާވަޑައިގެން ގޮތް ނިންމާއިރު،
ތި ބޭފުޅުންގެ ޚިޔާލާ އެއްގޮތަށް ރަނގަޅު އިޞްލާޙުތަކެއް ގެނެވިގެން ނިންމުމަކީ އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ އަޅުގަނޑުމެން
އެންމެންނަށް ވެސް އޭގެ މަންފާކުރާނެގޮތްހެން. އެ ވާހަކަ އަޅުގަނޑު ދަންނަވަ އިލަން ބޭނުން. ޖުރިމަނާ ތެރޭގައި މި
އަންނަ ޖުރިމަނާ އެއީ ކަންބޮޑުވާ ކަންބޮޑުވުމެއް. ކޮމިޓީ ސްޓޭޖުގައި މިއާ ދޭތެރޭގައި ރަނގަޅު ގޮތްތަކެއް
ނިމިގެންދާނެކަން ވެސް އަޅުގަނޑު ހަމަ އުއްމީދުކުރަން. އެއާއެކީގައި ސިޔާސީ ޕާޓީތަކަށް ދެވޭ ފައިސާގެ ވާހަކަ ،
އަޅުގަނޑު ވެސް ގަބޫލުކުރާގޮތުގައި އާމްދަނީ 0.1% އާއި 0.2% އާ ދޭތެރޭގައި ސިޔާސީ ޕާޓީތަކަށް ފައިސާދެވޭ
ގޮތަށް ގާނޫނުގައި ލިޔެވިފައި އެބަ އޮތް. އެހެންނަމަވެސް، އޭގެ އެންމެ މަދު މިންވަރު އިޚުތިޔާރުކުރަނީ ކީއްވެތޯ ވެސް
ސުވާލު އުފެދޭ. މި ގެނެވުނު އިޞްލާޙާއެކީގައި ސިޔާސީ ޕާޓީތައް ވެސް ހިންގާ ، އަދި ދެންމެ ވެސް އިއްޒަތްތެރި
މެންބަރު ފާހަގަކުރެއްވި ސިޔާސީ ޕާޓީތަކުން ދަރަނި އޮންނަ ވާހަކަ، ސިޔާސީ ޕާޓިތަކުން ރަށްރަށުގައި ހަރުގެތައް
ނުހިންގޭ ވާހަކަ. މި ހުރިހާ ކަމެއް ވެސް ގުޅިފައި މި އޮންނަނީ ފައިސާއާ. އެ ފައިސާކޮޅު މިގޮތަށް މަދުކޮށްލީމާ
ޙަޤީޤަތުގައި ސިޔާސީ ކަންތައްތަކުގައި ރައްޔިތުންނާ އެންމެ ކައިރިން މަސައްކަތްކުރެވޭނެ ގޮތްތައް އެ ހުއްޓުނީ
އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެބަ އޮތް އާމްދަނީގެ ތެރެއިން ވެސް 0.1% އާއި % 0.2 އާ ދޭތެރޭގައި
ބަޖެޓު ދެވެން އޮތީމާ އަދިވެސް ހަމަ އެ އިޞްލާޙު ގެނެސް ރަނގަޅަށް ޕާޓީތައް ހިންގޭނެ، ސިޔާސީގޮތުން ރަނގަޅަށް
ޕާޓީ ހިންގޭނެ، ރައްޔިތުންނާ ކައިރިން ޕާޓީތައް ހިންގޭނެ ގޮތަށް ރަނގަޅު ބަޖެޓެއް ދީގެން ސިޔާސީ ޕާޓީތައް ހިންގުން
ވެސް އެބަ އޮތް. އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެބައެނގޭ އިލެކްޝަން ކޮމިޝަންގެ ބޮޑު އިންތިޚާބެއް ދެން އޮންނާނީ އަނެއްކާ
ވެސް 2028ގައި. އެހެންވީމާ، މި ދޭތެރޭގައި ޕާޓިތަކުގެ ކަންތައްތަކާއި އަދި ސިޔާސީ ހަރަކާތްތައް ހިންގޭނެގޮތަށް
ހަރުގެތަކާ ހުރިހާ ކަމެއް ހިންގޭނެގޮތަށް ރަނގަޅު ބަޖެޓެއް ދެވިދާނެ. އިލެކްޝަން ކޮމިޝަނަށް ބޮޑު ބަޖެޓެއް އެންމެ
ބޮޑަށް ވެސް މި ދަނީ ބޮޑެތި އިންތިޚާބުތަކާ އެކީގައި. 2026ގައި އޮންނަ ލޯކަލް ގަވަރމަންޓް އިލެކްޝަން،
ކައުންސިލްތަކުގެ އިލެކްޝަން، އެ އިލެކްޝަނާއި އޭގެފަހުން 2028 ގައި އޮންނަ އިލެކްޝަނާ. އެހެންވީމާ، މިހާރު
ކުރިއަށް މި އޮތް ދެ އަހަރު ވެސް އަދި މި ފަސް އަހަރު ތެރޭގައި، މި ދައުރު ތެރޭގައި ތިން އަހަރު ވެސް
އަޅުގަނޑުމެންނަށް ބޮޑު ބަޖެޓެއް ދީގެން ސިޔާސީ ޕާޓީތައް އެކަށީގެންވާ ރަނގަޅު ގޮތުގައި ހަރުދަނާގޮތަކަށް
ހިންގޭނެކަމާ ދޭތެރޭ ޝައްކެއް ނެތް. ގާނޫނަށް މި ގެނެވުނު އިޞްލާޙާއެކީގައި އާމްދަނީން 0.1% އާއި % 0.2 އާ
ދޭތެރޭގައި ވެސް އަޅުގަނޑުމެންނަށް އަދިވެސް މިއަށްތުރެ ރަނގަޅު ބަޖެޓެއް ސިޔާސީ ޕާޓީތަކަށް ދެވިދާނެ. އެއީ ވެސް
އަޅުގަނޑުމެންނަށް ހަމަ ވާހަކަ ދެއްކިދާނެ ކަންތައްތައް. އަޅުގަނޑަށް އެނގޭ... އަޅުގަނޑަށް ވެސް ވަރަށް ސާފުކޮށް
46

20 ވަނަ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ 45 ވަނަ ޖަލްސާ 4 ނޮވެންބަރު 2024
އެނގޭ އޭރަކު ސަރުކާރެއް އޮންނަ ޕާޓީއަށް ފައިސާގެ ދަތިކަން ސަރުކާރުގައި ނޯންނަ ޕާޓީތަކާ ބަލާއިރު ކުޑަވާނެ.
ސަރުކާރު ހިންގާ ޕާޓީއަށް އެކި ގޮތްގޮތުން އެހީތެރިވާނެ، މަދަދުވެރިވާނެ ފަރާތްތައް ވެސް ތިބޭނެ. އެހެންވީމާ،
އެއާއެކީގައި ސަރުކާރުގައި އޭރު ނެތި ސިޔާސީ ކަންތައްތައް ކުރާ ފަރާތްތަކަށް ވެސް މަގުފަހިވާނެގޮތަށް މި ކަހަލަ
އިޞްލާޙުތަކެއް ގެނެވުނީމާ އެއީ މުސްތަގުބަލުގައި ވެސް އަޅުގަނޑުމެން އެންމެންނަށް ވެސް އެޅޭ ރަނގަޅު ފިޔަވަޅެއް
ކަމަށް، ފާލެއް ކަމަށް އަޅުގަނޑު ދެކެން. ޝުކުރިއްޔާ ދެއްވި ފުރުޞަތަށް.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. ދެން ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ އިނގުރައިދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު
އިބްރާހީމް ފަލާޙަށް.
އިނގުރައިދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އިބްރާހީމް ފަލާޙް ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އާދެ! މިއަދު އަޅުގަނޑުމެން ބަހުސްކުރަމުން މި ދަނީ ސިޔާސީ ޕާޓީތަކުގެ ގަނޫނަށް
ގެނެވުނު އިޞްލާޙުތަކާ ބެހޭގޮތުން. 4/2013، ސިޔާސީ ޕާޓީގެ ގާނޫނަށް މިއަދު މި އަޅުގަނޑުމެންގެ ޕީ.އެން.ސީއަށް
ނިސްބަތްވެވަޑައިގަންނަވާ ދިއްދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު، އަޅުގަނޑުމެންގެ ރީތި ބަހުންނަމަ ލަތީބެ މި
ހުށަހަޅުއްވައިދެއްވި އިޞްލާޙުތަކަށް ވަރަށް ބޮޑަށް އަޅުގަނޑު ތާއީދުކުރަން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ ސިޔާސީ ޕާޓީތައް
އުފެދިގެން މި އައީ 2005 ވަނަ އަހަރު، ތަ އާރަފުވެގެން މި އައީ. ސިޔާސީ ޕާޓީތައް މި ރާއްޖެއަށް ތަ އާރަފުކުރިއިރުގައި
އޭރުގައި އޮތް ސިޔާސީ ޕާޓިތައް އުފެއްދުމަށް އެންމެ ބޮޑަށް ވަކާލާތުކުރަމުން ދިޔައީ އެމް.ޑީ.ޕީ. އޭރުގެ އަޅުގަނޑުމެންގެ
މި ޤައުމުގެ ރައީސްކަން ވެސް ކުރެއްވި ބޭފުޅެއް ، ރައީސް ނަޝީދު އެ މަނިކުފާނު އިސްވެ ހުންނަވައިގެން ޙަޤީޤަތުގައި
މި ޕާޓީ ނިޒާމު ތައާރަފު ކުރަން އެންމެ ބޮޑު މަސައްކަތެއް ކުރެވިގެން ދިޔައީ. ޕާޓީތައް އުފެދުނުފަހުން ގާތްގަނޑަކަށް
އަށާރަ، ވިއްސަކަށް އަހަރާ ކައިރިވަމުންދާ އިރު އަޅުގަނޑުމެން ބަލައިލަން އެބަޖެހޭ ދިވެހި ރައްޔިތުން މިއަދު ދެކެނީ މި
ސިޔާސީ ޕާޓީތަކާ ދޭތެރޭ ކޮން ނަޒަރަކުންތޯ. މިއީ ދިވެހި ރައްޔިތުން ތާއީދުކުރާ ނިޒާމެއްތޯ ނުވަތަ ތާއީދުނުކުރާ
ނިޒާމެއްތޯ. ޝައްކެއްނެތް، މިއަދު މި ސިޔާސީ ޕާޓީގެ މި ގާނޫނަށް ހުށަހެޅިފައިވާ އިޞްލާޙުތެރޭގައި އެންމެ މުހިންމު
އެއް އިޞްލާޙު ކަމަށް އަޅުގަނޑަށް ގަބޫލުކުރެވޭ، ކުރިން މި ގާނޫނުގައި މި ބަޔާންކޮށްފައި މި އޮންނަނީ ޕާޓީތަކަށް މި
ދޫކުރާ ފައިސާ ދޫކުރެވޭނީ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓުގެ % 0.1 އާއި % 0.2 އާ ދޭތެރޭގެ އަދަދެއް ކަމަށް. މިހާ ހިސާބަށް
އާންމުކޮށް ޢަމަލުކުރަމުން އައީ 0.1% ދޫކުރަމުން މި އައީ. މިސާލަކަށް މި އަހަރަށް ބަލައިފި ކަމަށް ވަންޏާމުން މި
އަހަރު ދައުލަތުގެ ބަޖެޓަކީ މިއީ 49 ބިލިއަން ރުފިޔާ. އެހެންވީމާ، 0.1% މި ބަޖެޓުން ޕާޓީތަކަށް ބަހާއިރު
47

20 ވަނަ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ 45 ވަނަ ޖަލްސާ 4 ނޮވެންބަރު 2024
ގާތްގަނޑަކަށް 49 މިލިއަން ރުފިޔާ ޕާޓީތަކަށް ބަހައިފި. އެހެންނަމަވެސް، 49 ބިލިއަން ރުފިޔާގެ މި ބަޖެޓުގައި
ޑެފިސިޓު އެބައުޅޭ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، ގާތްގަނޑަކަށް ބުނަނީ ނަމަ ފަނަރަވަރަކަށް ބިލިއަން ރުފިޔާ. އެހެންވީމާ،
ނުލިބޭ ލާރިން ވެސް ސިޔާސީ ޕާޓީތަކަށް މިހިރީ ލާރި ބަހައިގެން ދީފައި. އެހެންނަމަވެސް، މިއަދު މި ހުށަހަޅާފައިވާ
އިޞްލާޙުގައި މި ބުނަނީ، އެއް އިޞްލާޙުގައި މި ބުނަނީ ސިޔާސީ ޕާޓީތަކަށް ދައުލަތުގެ ބަޖެޓުން ފައިސާ ދޫކުރާނީ
ދައުލަތުގެ ބަޖެޓަށް، ދައުލަތަށް އާމްދަނީ ލިބޭނެ ކަމަށް ލަފާކުރާ ނިސްބަތުންނޭ. މި އަހަރު މި އޮތީ ގާތްގަނޑަކަށް،
2025 ވަނަ އަހަރަށް އަޅުގަނޑުމެން ލަފާ މި ކުރަނީ 55 ބިލިއަން ރުފިޔާގެ ބަޖެޓެއް. ލިބޭނެ ކަމަށް ލަފާ މި ކުރެވެނީ
40 ނުވަތަ 41 ބިލިއަން ރުފިޔާ. އެހެންވީމާ، އުސޫލެއްގެމަތިން މިފަހަރު ސިޔާސީ ޕާޓީތަކަށް ބެހޭނީ އަޅުގަނޑަށް
ގަބޫލުކުރެވޭގޮތުގައި 0.1% ބަހާ ކަމަށް ވަންޏާމު 41 މިލިއަން ރުފިޔާ. އެހެންނޫނިއްޔާމު އަޅުގަނޑުމެން ކުރިން މި
ގަވާއިދު އޮތްގޮތަށް، މި ގާނޫނު އޮތްގޮތަށް ޢަމަލުކުރާ ކަމަށް ވަންޏާމު އަޅުގަނޑުމެން ޖެހޭނެ 0.1% މި ބަޖެޓުން ނަގާ
ކަމަށް ވަންޏާމު 55 މިލިއަން ރުފިޔާ ޕާޓީތަކަށް ބަހަން. އެއީ 0.1% ބެހިޔަސް. ދޭތެރޭގައި އިޚުތިޔާރެއް އެބަ
އޮވޭ % 0.1އޭ ނޫނިއްޔާ 0.2%އޭ. ފަހަރެއްގައި ކިޔުމުގައި އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، މިހެން އަކުރެއް ފިއްޔެއް
ތަފާތުވެދާނެ. ވީމާ ބައެއްފަހަރު ސޯޝަލް މީޑިއާ އަށް ވެސް އެބައަރާ. އެކަމަށް ޓަކައި އެކަހަލަ އެއްޗެއް
ދެންނެވިއްޖިއްޔާ މާފަށް އެދެން. އެހެންނަމަވެސް، ސޯޝަލް މީޑިއާގައި ވެސް ބައެއް ވާހަކަ ދައްކާ ބޭފުޅުންނަށް
ދަންނަވައިލަން ބޭނުން ދިވެހި ބަހުން ލިޔަންކިޔަން އެނގޭތީ ކަމަށް މި މަޖިލީހުގެ ދެވަނަ ދައުރެއް ފުރަމުން މި ދަނީ.
އަދި އަޅުގަނޑަކީ އިނ ގުރައިދޫ ދާއިރާއަށް ނިސްބަތްވާ އެ ދާއިރާގެ ރަށެއްގެ ރައްޔިތެއް. މިއީ ދެވަނަ ރައްޔިތުންގެ
މަޖިލީހުގެ ދައުރު. އަޅުގަނޑަކީ މިފަހަރު ވެސް ދިވެހިރާއްޖޭއްގައި ބޭއްވުނު ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ އިންތިޚާބުގައި،
އަޅުގަނޑުމެން ޕާޓީގެ މުޅި ރާއްޖޭގައި ބޭއްވުނު ޕްރައިމަރީގައި ޕަސެންޓޭޖުން އެންމެ މަތީ ޕަސެންޓޭޖުން އަޅުގަނޑު
ނެގީ ވޯޓު. އަދި ޓެން، ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހަށް އިންތިޚާބުވެފައި ތިބި އެންމެ ގިނަ އަދަދަށް ވޯޓު ލިބުނު 10
މެންބަރުން ތެރޭގައި ހިމެނޭ މެންބަރެއް މިއީ. އެހެންވީމާ، އެ ވާހަކަ ވެސް ބައެއް ސޯޝަލް މީޑިއާގައި ވާހަކަފުޅު
ދައްކަވާ ބޭފުޅުންނަށް ދަންނަވައިލަން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ އަޅުގަނޑު ދަންނަވައިލަން ބޭނުންވޭ، ސިޔާސީ ޕާޓީތަކަށް
ޙަޤީޤަތުގައި ބަހައިގެން ދައުލަތުގެ ބަޖެޓުން މި ދޭ ފައިސާ ބޭނުންކުރެވެންޖެހޭނީ އެ ޕާޓީތައް، ރައްޔިތުންނަށް، މި
ޤައުމަށް އެންމެ ފައިދާ ހުރި ގޮތުގައި . އަޅުގަނޑަކީ މި ސިޔާސީ މައިދާނަށް އަޅުގަނޑު ވަނީ ޕީ.ޕީ.އެމް ކިޔާ؛
އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ ވަގުތު އޮތް ކަމަށް ވަންޏާ ވަގުތު އިތުރުކޮށްދެއްވުން އެދެން. އަޅުގަނޑު ފުރަތަމަ ސިޔާސީ
މަސައްކަތްކުރަން ފެށީ ޕީ.ޕީ.އެމް ކިޔާ ޕާޓީއަކުން ފެށިގެން. އޭރުގަ އި ޕީ.ޕީ.އެމްގެ ޒަޢީމަކަށް ހުންނެވީ ރައީސް، ރައީސް
އަލްއުސްތާޛު މައުމޫން ޢަބްދުލްޤައްޔޫމު. އަޅުގަނޑު ނަސީބު ކަންދިމާކުރި ގޮތުން ޕާޓީއާ ގުޅުނުތާ މާގިނަ ދުވަހެއް ނުވެ
ޕާޓީގެ 2013 ވަނަ އަހަރު، 2013 ވަނަ އަހަރު ބޭއްވި ރިޔާސީ އިންތިޚާބުގައި އަޅުގަނޑުމެން ޕާޓީގެ ރައީސަކަށް ،
48

20 ވަނަ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ 45 ވަނަ ޖަލްސާ 4 ނޮވެންބަރު 2024
ރާއްޖޭގެ ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާއަކަށް ވަޑައިގަތީ ޕާޓީގެ އިސް ބޭފުޅެއް. ރައީސް ޢަބްދުاله ޔާމީން ޢަބްދުލްޤައްޔޫމް.
އަޅުގަނޑުމެން ވަރަށް ހަގު އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، އޭރު ސިޔާސީ މަސައްކަތަށް. ހަ ގޭ މި ދެންނެވީ މިހާރު ދޮށި
ވާހަކައެއް ނޫން އެއްގޮތަކަށް ވެސް. މިހާރު މާބޮޑަށް ކަންކަން އެނގޭ ވާހަކައެއް ވެސް ނޫން. އެހެންނަމަވެސް،
އޭރުއްސުރެ ޕީ.ޕީ.އެމްއަކީ ރާއްޖޭގައި އެންމެ މެންބަރުން ގިނަ އެއް ޕާޓީ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސަށް
އެނގިވަޑައިގަންނަވާނެ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސަކީ އޭރު ވެސް އެ ޕާޓީގެ އެންމެ އިސް، އެ ޕާޓީގެ ރައީސް ފިޔަވައި
އެންމެ އިސް ހުރިހާ ހަރަކާތެއްގައި އެންމެ އިސްކޮށް ހުންނެވީ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އެހެންވީމާ، ޕީ.ޕީ.އެމްއަށް
ޙަޤީޤަތުގައި މެންބަރުންގެ ނިސްބަތުން ދައުލަތުގެ ބަޖެޓުން އެންމެ ގިނަ އަދަދަކަށް ފައިސާ ލިބޭ އެއް ޕާޓީގެ ގޮތުގައި
ޕީ.ޕީ.އެމް އޭރު ވެސް އޮތީ. އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަނޑު ހިތަށްއެރީ އޭރުގައި ވެސް ، އަބަދު ވެސް ސުވާލު އުފެދޭ
ޕީ.ޕީ.އެމްއަށް ދައުލަތުގެ ބަޖެޓުން ލިބޭ ފައިސާއަށް ވަނީ ކިހިނެއްހޭ، ކިހިނެއްތޯ، ކިހިނެއްތޯ މި ވަނީ. އެހެންނަމަވެސް،
މިހާރު މިތާނގައި އެމް.ޑީ.ޕީ ބައެއް ބޭފުޅުން ވިދާޅުވެއްޖެ، އަޅުގަނޑުމެން އެދުވަހު 2014 ،2018 އާ އެ ދޭތެރޭގައި
އަޅުގަނޑުމެން ސަނާކީ ރައީސަކާ ބެހޭ ގޮތުންނޭ މިއަދު މިތާނގައި ބައެއް ބޭފުޅުން މި ވާހަކަ ދައްކަނީ. ރައީސް،
އަޅުގަނޑު ދަންނަވައިލަން ބޭނުންވަނީ، އަންބަކު ވެސް އިނދެގެން އުޅެ މި ވަރިކުރަނީ ކޮންމެވެސް މައްސަލަތަކެއް
ދިމާވީ؛ މައްސަލަތައް ދިމާވާކަން، އިންނައިރަކު ނޭނގޭ ކަމެއް ދިމާވާ ކަމެއް. އެއީ ހަޔާތުގައި ވޭތުކުރާ ދުވަސްތަކުގައި
ދިމާވާ ކަންތައްތަކެއްގެ ސަބަބުން ދެމަފިރިން ވަކިވެގެން ގޮސް، މަންމަ ކައިރީގައި ވެސް އަންހެނުން އޭރުގައި ހެދީ
މިހެންނޭމިހެންނޭ ކިޔަނީ. އެހެންވީމަ، މިއަދު ރައީސް ޔާމީން ވާހަކަ ދައްކަންޖެހެނީ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ އަޅުގަނޑު
ދަންނަވައިލަން ބޭނުންވަނީ، ޕީ.ޕީ.އެމް، އޭގެ ފަހުން އަޅުގަނޑުމެން ޕީ.އެން.ސީ ވެސް މިއޮތީ. ޕީ.ޕީ.އެމް ވެސް މިއޮތީ.
ޕީ.ޕީ.އެމްއަށް ލިބުނު ފައިސާގެ، ދައުލަތުގެ ބަޖެޓުން ލިބުނު ފައިސާގެ އަދި އެކިއެކި ސިޔާސީ މަސައްކަތްކުރަން
ޕީ.ޕީ.އެމްއަށް އަމިއްލަ ވިޔަފާރިވެރިންނާއި އަދި އެނޫން ވެސް ފަރާތްތަކުން ދިން ވަރަށްގިނަ އެހީތައް އަޅުގަނޑުމެނަށް
ސާފުވެގެން ދިޔައީ މީގެ އަހަރެއްހާ ދުވަސް ކުރިން. އޭރުގައި ރައީސްކަން ކުރި ރައީސް ޔާމީންގެ މައްސަލަތަކެއް
ފެންމަތިވީ އެ މަނިކުފާނު ވެރިކަމުން ފައިބާ ވަޑައިގެންނެވި ފަހުން. އަޅުގަނޑުމެން ޚިޔާލަށް ވެސް ނާދޭ
އެމް.އެމް.ޕީ.އާރު.ސީގެ ވައްކަމޭ ކިޔާ ވައްކަމެއް އެ މަނިކުފާނުގެ ސަރުކާރުގައި ހިންގި ކަމެއް. އެހެންނަމަވެސް، ބޮޑު
ލިސްޓެއް ނުކުތްއިރު އަޅުގަނޑުމެންގެ ނަން ވެސް އޭގައި އޮތް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް ؛ މި މައްސަލަތަކަކީ ޙަޤީޤަތުގައި
ވަރަށް ބޮޑަށް ރައްޔިތުން މި މަޖިލީހުގައި ވަކާލާތުކޮށް، ދިވެހި ރައްޔިތުންނަށް ހާމަކޮށްދޭންޖެހޭ މައްސަލަތަކެއް. ނަން
ކިޔަންޖެހޭ ސަބަބަކީ، އޭރުގެ ރައީސޭ ކީމަ އެއީ ކާކު ކަމެއް ސާފެއްނުވޭ. އިބޫ ކަމެއް، ވަޙީދު ކަމެއް، ޔާމީން ކަމެއް،
މައުމޫން ކަމެއް. އަޅުގަނޑުމެން ދުނިޔެއަށް އައިފަހުން ކޮށްފި ހަތަރު ފަސް ރައީސުން ރައީސްކަން. އެހެންވީމާ، އޭރުގެ
ރައީސޭ ކީމަކައެއް ރައީސް ނޭނގޭ. ނަން، ނަން ކީމަ ދިވެހި ރައްޔިތުންނަށް ސާފުވާނީ އެ ކިޔަނީ ޔާމީން ވާހަކަތޯ
49

20 ވަނަ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ 45 ވަނަ ޖަލްސާ 4 ނޮވެންބަރު 2024
ނޫނީ އިބޫ ވާހަކަތޯ ނޫނީ މައުމޫނު ވާހަކަތޯ ނޫނިއްޔާ ވަޙީދު ވާހަކަތޯ. އެހެންވީމަ، އަޅުގަނޑު ރައީސް ޔާމީންގެ ވާހަކަ
މި ދަންނަވަނީ. ރައީސް ޔާމީނަކީ ޙަޤީޤަތުގައި އަޅުގަނޑުމެން ޕީ.ޕީ.އެމަށް ވެސް، ޕީ.އެން.ސީއަށް ވެސް އޭރު ދައުލަތުގެ
ބަޖެޓުން ލިބުނު ފައިސާގެ 90% އެ މަނިކުފާނު ނަގައިގެން ވަގަށް ކައިފަ ވީ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އިއްޒަތްތެރި
ރައީސް؛ މި ވާހަކަ ދައްކަން މި ޖެހެނީ މިއީ ތޯތޯ، މީހަކު ބުނި ވާހަކައެއްގެ އަޑު އަހައިގެން، އެއްގޮތަކަށް ވެސް
ހީއަކަށް ދައްކާ ވާހަކައެއް ނޫން އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މި ވާހަކަ ދައްކަންޖެހޭ ސަބަބު އަޅުގަނޑު މީގެ ކުރީގައި ވެސް
މި މަޖިލީހުގައި އޮންނާނީ ދަންނަވާފައި. ސިޔާސީ ޕާޓީތަކުން އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، މި ލިބޭ ފައިސާއަކީ ދައުލަތުގެ
ބަޖެޓުން، ދައުލަތަށް އާމްދަނީގެ ގޮތުގައި ޓެކްސް ފައިސާގެ ގޮތުގައި ރައްޔިތުންގެ އަތުން ނަގާ ފައިސާ މިއީ.
އެއްގޮތަކަށް ވެސް މިއީ ސިޔާސީ ޕާޓީތަކުގެ މަސައްކަތުން ދައުލަތުންގެ ބަޖެޓުން ހޯދައިދީފައި ހުންނަ ފައިސާއެއް ނޫން.
އެއްވެސް ސިޔާސީ ޕާޓީއަކުން މަސައްކަތްކޮށްދީގެން ދައުލަތުގެ ބަޖެޓަށް ސަޕޯޓުދޭކަށެއް މީރާއަކަށެއް ޓެކްސްގެ ގޮތުގައި
އެހެން ގޮތަކުން ވެސް ފައިސާއެއް ނުދައްކާ. އެހެންނަމަވެސް، އާންމު ރައްޔިތުންނާއި ވިޔަފާރިވެރިންނާ ދައުލަތަށް
ދައްކާ ޓެކްސް ފައިސާގެ ގޮތުގައި ލިބޭ ފައިސާއިން ސިޔާސީ ޕާޓީތަކަށް ހިންގަން ފައިސާ މި ދޫކުރަނީ. މިއީ
ރައްޔިތުންގެ ފައިސާ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ މިއަދު އަޅުގަނޑު ހަމަ ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުންވޭ، އަޅުގަނޑުމެން
ދިވެހިރާއްޖޭގެ އެކި ރަށްރަށުގައި، 180 ވަރަކަށް ރަށް މީހުން ދިރިއުޅުއްވާ އެބަ އުޅޭ. ސިޔާސީ ހަރަކާތްތައް އެންމެ
ބޮޑަށް ހިނގަމުން މިދަނީ ރާއްޖެތެރޭ ރަށްރަށުގައި. ބޮޑެތި ކޮންމެ ޕާޓީއަކަށް 10 މިލިއަނުން، 15 މިލިއަނުން، މި ދިޔަ
ފަހަރު އެމް.ޑީ.ޕީއަށް ލިބުނު 24 މިލިއަން ރުފިޔާ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ ބައްލަވާ! އެ ތަނުން އެންމެ ރުފިޔާއެއް ވެސް
އެމް.ޑީ.ޕީން ފޮނުވިތޯ ރާއްޖެތެރޭ މީހުން ދިރިއުޅޭ ރަށެއްގެ ހިންގާ ޖަގަހައަކަށް. ނުފޮނުއްވާ. ހަމަ މިތާނގައި އެ
ބޭފުޅުން އެ ޖަހާ ސަކަރާތެއް އެ ޖައްސަވަނީ. އެހެންނަމަވެސް، މިއަދު އަޅުގަނޑުމެން، އަޅުގަނޑަށް ޕީ.އެން.ސީއަށް
ނިސްބަތްވެ ހުރެ، ޕީ.އެން.ސީއަށް ދައުލަތުގެ ބަޖެޓުން ލިބުނު ފައިސާކޮޅަށް ވާގޮތް އެބަ އެނގޭ. އޮފީސް ކުލި އެބަ
ދައްކާ. ސިޔާސީ ހަރަކާތް އެބަ ހިންގާ. އަޅުގަނޑުމެން އިންތިޚާބުތަކުގައި ވާދަކުރާ ކަމަށް ވަންޏާ އިންތިޚާބުތަކަށް އެބަ
ޚަރަދުކުރޭ. ރަށްރަށުގައި ޖަހަގަހަތައް ހިންގުމަށް ޓަކައި އެހީވުމަށް ޓަކައި އަޅުގަނޑުމެން މިދަނީ ތައްޔާރުވަމުން.
އެހެންވީމަ، އެހެންވީމަ އަޅުގަނޑުމެން މިއަދުގެ ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާގެ ވާހަކަ އެ މަނިކުފާނަށް ތަޢުރީފުކޮށް މި
ދައްކަން ޖެހެނީ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ މިއަދު މި ހުށަހެޅުނު އެއްވެސް އިޞްލާޙެއްގައި ނޯންނާނެ ޕީ.އެން.ސީ
އުނިކޮށްފައި މި ކަންކަން އެހެން ޕާޓީތަކަށް އެކަނި ވާގޮތަކަށް. މީގައި ޖުރިމަނާއެއް އަޔަސް އެހެން ކަމެއް އަޔަސް
ޕީ.އެން.ސީ ވެސް މީގެ ތެރޭގައި ވެސް ހިމެނިގެން މި އަންނަނީ. އެހެންވީމަ، މިތާނގައި ވާހަކަފުޅު ދެއްކި އެމް.ޑީ.ޕީ
މެންބަރުން ވެސް ވަރަށް ބޮޑަށް މި އިޞްލާޙުތަކަށް ޙަޤީޤަތުގައި ތާއީދު އެބަ ކުރައްވާ. އެ ބޭފުޅުން މިއާ ބެހޭ ގޮތުން
މިތާނގައި ވާހަކަފުޅު އެ ދައްކަވަނީ އެ ބޭފުޅުން ޕާޓީގެ ފަރާތުން ކޮންމެވެސް އެއްޗެއް މިތާނގައި ދަންނަވަންޖެހޭތީ، އެ
50

20 ވަނަ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ 45 ވަނަ ޖަލްސާ 4 ނޮވެންބަރު 2024
ބޭފުޅުންނަށް ވާހަކަ ދައްކަންޖެހެނީ. އެއީ އެ ބޭފުޅުންގެ ތެރޭގައި ވެސް އެބަ އޮތް ވަރަށް ބޮޑު ވާދަވެރިކަމެއް.
އެހެންވީމަ، އެ ބޭފުޅުން މިތާނގައި ރައްޔިތުންގެ މަޖިލިސް މި ތަޅުމުގައި އެ ބޭފުޅުން އެ ވާހަކަފުޅު ދައްކަވަނީ
އަޅުގަނޑުމެން މި ހުށަހަޅާ އިޞްލާޙުތަކަށް އެއްގޮތަކަށް ވެސް ތާއީދުނުކުރާތީކީ ނޫން އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އެހެންވީމަ،
ޙަޤީޤަތުގައި ސިޔާސީ ޕާޓީގެ މި ގާނޫނަށް އިޞްލާޙުތަކެއް އަންނައިރުގައި ވަރަށް މުހިންމު އިޞްލާޙުތަކެއް ހުރިކަން
އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، އަޅުގަނޑަށް ފާހަގަކުރެވޭ. އޭގެ ތެރޭގައި ހަމަ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، އަޅުގަނޑުމެން މި
ރާއްޖޭގައި ބޭއްވޭ އެކިއެކި އިންތިޚާބުތަކުގައި ސިޔާސީ ޕާޓީތަކުން ހޯދާ ކާމިޔާބީތަކުގެ މައްޗަށް ވެސް އެ ޕާޓީތަކަށް
އާމްދަނީ ލިބޭނެ ގޮތެއް އޮންނަން އެބަޖެހޭ. ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހަކީ ޙަޤީޤަތުގައި މި ރާއްޖޭގެ ހުރިހާ ކަމެއް ، އެންމެ
ބޮޑަށް ރައްޔިތުންގެ ހުރިހާ ކަމެއްގައި ވަކާލާތުކޮށް، ހުރިހާ ކަމެއްގައި އެންމެ ބޮޑަށް ބަސްބުނާ ތަނަކީ ރައްޔިތުންގެ
މަޖިލިސް. މި މަޖިލީހުގައި، ދިވެހިރާއްޖޭގައި މިވަގުތު ސިޔާސީ 10 ޕާޓީއެއް އެބަ އޮތް އުފައްދާފައި އިލެކްޝަން
ކޮމިޝަންގެ ރަޖިސްޓަރީކޮށްފައި . ކިތައް ޕާޓީތޯ މި މަޖިލިސް މިއަދު ތަމްސީލު މި ކުރަނީ. އެންމެ 4 ޕާޓީ އިއްޒަތްތެރި
ރައީސް މި މަޖިލީހުގައި ތިބީ. ޕީ.އެން.ސީ، އެމް.ޑީ.ޕީ، ޖުމްހޫރީ ޕާޓީ، އެމް.ޑީ.އޭ، އެމް.އެން.ޕީ. ދެން ފަސް ޕާޓީއޭ
ކިޔަމާ ހިނގާ. އެހެންވީމާ، ދެބައިކުޅަ، ފިފްޓީ ޕަސެންޓު ޕާޓީގެ މެންބަރުން މި ތަނަށް ވަދެ މި ތިބީ. އެހެންނަމަވެސް،
މި ދިޔަ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ އިންތިޚާބުގައި، އަޅުގަނޑަށް ފާހަގަކޮށްލެވޭ އަޅުގަނޑުމެންތެރޭ ވަރަށް ސަޕޯޓު އޮތް
ކަމަށް ވަކާލާތުކުރާ ޕާޓީއެއް މި ޕީ.އެން.އެފަކީ. ރާއްޖޭގެ ހުރިހާ ގޮނޑިއަކަށް ވާދަކުރި، ހުރިހާ ގޮނޑިއަކަށް ވާދަކުރި.
އެންމެ ގޮނޑިއެއް ވެސް ލިބިއްޖެތޯ ރައީސް؟ ނުލިބޭ. އެންމެ ގޮނޑިއެއް ވެސް ނުލިބޭ. އޭގެ ފަހުން ކިތައް އިންތިޚާބު
ކިތައް، ބައި އިލެކްޝަން ރާއްޖެތެރޭ ބާއްވައިފިތޯ؟ އެންމެ؛ ހުރިހާ އިންތިޚާބެއްގައި ވާދަކުރަނީ ވަގަށް. އެންމެ
ގޮނޑިއެއް ވެސް ނުލިބޭ. އެހެންވީމާ، ޙަޤީޤަތުގައި މީކީ ޕާޓީތަކެއް ނޫން. އަޅުގަނޑު ގަބޫލެއް ނުކުރަން 3000
މެންބަރުން ހަމަކޮށްގެން، 3000 މެންބަރުން އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، ހަމަކުރެވިދާނެ އަޅުގަނޑަށް ރ. އަތޮޅުން އެކަނި
ވެސް ޕާޓީއަކަށް. އެކަމަކު ، މީގެ މުހިންމު ޕޮއިންޓަކީ، 3000 މެންބަރުން ހަމަކޮށްގެން ޕާޓީއެއް މިހެން ގޮސް 5 ،4
އަހަރު 10 އަހަރު ވާއިރުގައި ވެސް ތިންހާހަށްވުރެ އިތުރު ނުވާ ކަމަށް ވަންޏާމު އެއީ ސިޔާސީ ޕާޓީއެއް ނޫން ރައީސް.
އެ ނުވާނެ ސިޔާސީ ޕާޓީއަކަށް . އެ ރަނގަޅު މަ އުލޫދު ޕާޓީ ކިޔަން. އެހެންވީމާ، ޙަޤީޤަތުގައި މި ގާނޫނަށް އިޞްލާޙު
ގެންނައިރު އިލެކްޝަން ކޮމިޝަނުން އެބަޖެހޭ ވަރަށް ބޮޑަށް ރިއާޔަތްކުރަން ސިޔާސީ ޕާޓީއެއް އުފައްދަން، އޯކޭ ތިން
ހާސް މީހުން ފަށައިގަންނަން މައްސަލައެއް ނެތް އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އެހެންނަމަވެސް، އޭގެ ފަހުން މިސާލަކަށް އެ
3000 މެންބަރުން ތިބެގެން 1 އަހަރު ނޫނީ 2 އަހަރުގެ މުއްދަތެއް ކަނޑައަޅާފައި ، އެ ދެ އަހަރު ތެރޭގައި މިސާލަކަށް
5000 މެންބަރުން ހަމަނުވަނީއޯ. 6000 މެންބަރުން ހަމަ ނުވަނީއޯ. މި އަދަދުތަކެއް ކަނޑައަޅާފައި މި އަދަދުތަކަށް
ރީޗްނުވެވޭ ކަމަށް ވަންޏާމު އެ ޕާޓީ އެބަޖެހޭ އުވައިލަން ރައީސް. އުވައިލަން އެބަޖެހޭ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އެއީ
51

20 ވަނަ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ 45 ވަނަ ޖަލްސާ 4 ނޮވެންބަރު 2024
ޙަޤީޤަތުގައި ކީއްކުރަންތޯ އިންތިޚާބުތަކުގައި ވާދަނުކުރާ، އިންތިޚާބުތަކުގައި ވާދަކޮށްގެން އެ އިންތިޚާބުތައް ކާމިޔާބުނުވާ ،
ރައްޔިތުންގެ ތާއީދެއް ނެތް، އެހެންވެއްޖެއްޔާ ، މި ޕާޓީއެއް ނަމުގައި ރަޖިސްޓަރީވެގެން ހަމަ ތިބެގެން ދައުލަތުން ލާރި
ނަގައިގެން، ތަންތާ ކުދިކުދި ޖަލްސާ 6 މީހުން ލައިގެން ބާއްވައިގެން މި ޤައުމު ފިތުނަފަސާދައިގެ ތެރެއަށް ވައްދާލަން
ކީއްކުރާ ޕާޓީތަކެއްތޯ އެ ހުންނަނީ؟ އެވެރިންނަށް ހީވޭ އެހެންނަމަވެސް، އެ ވެރިންނެއް ނޫން، ހަމަ ޔާމީނަށް، ޔާމީނަށް
ހީވޭ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، ޔާމީނަކީ ވަރަށް ތާއީދު އޮތް ރައީސެކޭ. މިހާރު ވެސް ރަނގަޅަށް ޗެކްކުރައްވާ އެ ޕާޓީގައި
ނުތިބޭނެ 3000 މެންބަރުންނެއް. އަޅުގަނޑަށް ޔަގީން ސައްޙަ 3000 މެންބަރުން ޔާމީނު ޕާޓީގައި ނުތިބޭނެކަން.
އަނެއްކާ އެ ކިޔާ ނަން ބައްލަވާ! އެ އިނގިރޭސި ބަހަށް ތަރުޖަމާކުރާއިރު އަންނަ ނަން ރައީސް ބައްލަވާ. ނަން ވެސް
ކިޔަންވާނީ ރީތި ނަންނަން ޕާޓީތަކަށް. އެކަހަލަ ނަންނަން އެއީ ނަން ނަމެއް ނޫން. އެއީ މަލާމާތްކުރަނީ އަޅުގަނޑުމެން
މި ދީނަށް ވެސް އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އެހެންވީމާ، ޙަޤީޤަތުގައި ސިޔާސީ ޕާޓީގެ މި ގާނޫނަށް މި ގެނެވިފައި މިހިރަ
އިޞްލާޙުތަކަކީ އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި ވަރަށް މުހިންމު ވަރަށް ފުރިހަމަ އިޞްލާޙުތަކެއް އިއްޒަތްތެރި ރައީސް.
މި އިޞްލާޙުތަކުގެ ތެރެއިން އަޅުގަނޑު އިތުރުކޮށްލަން ހަމަ ކޮމިޓީ މަރުޙަލާގައި ، ނޫނިއްޔާމު އަޅުގަނޑުމެން މަޖިލިސް
ތެރޭގައި މި ބަހުސްގެ މަރުޙަލާގައި ވެސް މި ކަންކަމަށް ރިއާޔަތްކުރަން ވަރަށް މުހިންމު. އަޅުގަނޑުމެން 3000
މެންބަރުން ހަމަ ކުރާ ޕާޓީތައް ހަމަ އެގޮތަށް 20 އަހަރު ވިޔަސް 30 އަހަރު ވިޔަސް ބާއްވާނީތޯ، ނުވަތަ 3000
މެންބަރުންގެ އެ އަދަދާއެ އްކޮށް ދެމި ތިބެވޭނީ ވަކި މުއްދަތެއްގައިތޯ ކަނޑަ އެޅުމަކީ ވަރަށް މުހިންމު ކަމެއް އިއްޒަތްތެރި
ރައީސް. 3 އަހަރު ދުވަސް ރަނގަޅު ގިނަވެގެން. އެ 3 އަހަރު ދުވަސް ތެރޭ ތިން ހާސް ނުވަތަ ފަސްހާހަށް
ބަދަލުނުކުރެވޭ ކަމަށް ވަންޏާ އެ ޕާޓީތައް އުވަ އިލަންޖެހޭ އެބަ. ނުވަތަ އިންތިޚާބުތަކުގައި ވާދަކޮށް ދިވެހި ރައްޔިތުންގެ
ސަޕޯޓާއި ތާއީދު ، އެ އިންތިޚާބުތަކުން ކާމިޔާބީ ނުހޯދޭ ކަމަށް ވަންޏާ އެ ޕާޓީތައް އުވަ އި ލަންޖެހޭ އެބަ އިއްޒަތްތެރި
ރައީސް. އެ ޕާޓީތަކުގައި ތިބި މެންބަރުން އެބަޖެހޭ އެހެން ޕާޓީތަކަށް އެ މެންބަރުން ވަދެގެން އެ މެންބަރުން ސިޔާސީ
މައިދާނުގައި ، މި ޤައުމުގެ ތަރައްޤީއަށް ހުރި ކަންކަމުގައި ބަސް ބުނަން. މި ޤައުމުގެ ޒުވާނުންނަށް ސިޔާސީ
މައިދާނުގައި ފުރުޞަތު ލިބެން އެބަޖެހޭ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އެއްގޮތަކަށް ވެސް ރައީސްކަން ތިމަންނާ ކުރީމޭ ކިޔާފައި
4 މީހުން ޕާޓީއަށް ލައިގެން ޕާޓީއެއް ހަދައިގެން އެ ޕާޓީގެ ނައިބު ރައީސަކަށް އަންހެނުން ލައިގެން، ދަރިފުޅު
ރައީސަކަށް ލައިގެން، ދެންހުރި އަންހެން ދަރިފުޅު އެ ޕާޓީގެ ޚަޒާންދާރަކަށް ލައިގެން ޕާޓީ ހިންގާ ޒަމާނެއް ނޫން މިއީ
ރައީސް. އެ ޕާޓީތަކުގެ ރައީސުންނަށާއި، ސިޔާސީ އެ ބަސް ބުނެވޭ ހިސާބުގައި ތިބެންވާނީ ޤައުމަށް ޚިދުމަތްކުރާ،
ޤައުމުގެ ރައްޔިތުންނަށް ވަފާތެރި ޤައުމަށް ހެޔޮއެދޭ ބޭފުޅުން އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އެހެންވީމާ، މި އިޞްލާޙުތަކަށް
ވަރަށް ފުރިހަމައަށް ތާއީދުކުރަން. މި ހަމަ އިޞްލާޙުތަކަށް އިތުރަށް ވެސް އަޅުގަނޑު މި ވާހަކަ ދެއްކި ކަންކަމަށް
52

20 ވަނަ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ 45 ވަނަ ޖަލްސާ 4 ނޮވެންބަރު 2024
ރިއާޔަތްކޮށް ކޮމިޓީ މަރުޙަލާގައި ފާސްކޮށްދެއްވުމަށް އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން ބާރުއަޅުއްވާނެ ކަމަށް ހީކޮށް، އަޅުގަނޑު
މިއަދުގެ ވާހަކޮޅު ނިންމައިލާނީ. ދެއްވި ފުރުޞަތަށް ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. ދެން ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ ހުޅުމާލެ އުތުރު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު
ޙުސައިން ޝަރީފަށް.
ހުޅުމާލެ އުތުރު ދާއިރާގެ މެންބަރު ޙުސައިން ޝަރީފު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ގާނޫނު ނަންބަރު 4/2013 (ސިޔާސީ ޕާޓީގެ ގާނޫނު) އަށް އިޞްލާޙު
ހުށަހެޅިގެންދާއިރުގައި ސިޔާސީ ޕާޓީތަކުގެ ބަލަދުވެރިކަން މި ނިސްބަތްވަނީ އިކެލްޝަން ކޮމިޝަނަށް އަދި
ޤާނޫނުއަސާސީން ވެސް 30 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) އެބަ ބުނޭ ސިޔާސީ ޕާޓީ އުފައްދައި، ހިންގައި، ޕާޓީތަކުގެ
ހަރަކާތްތަކުގައި ބައިވެރިވުމުގެ ހައްގު ކޮންމެ ރައްޔިތަކަށް ލިބިގެންވެއޭ . މީގެން އަޅުގަނޑުމެން ބަލައިލަމާ ހިނގާ
މިހާރު މި ކުރެވެމުންދާ މަސައްކަތުން ނިކުންނަ ނަތީޖާ. އިލެކްޝަން ކޮމިޝަނުގައި ސިޔާސީ ޕާޓީތަކުގެ ދަފުތަރެއް
އެކުލަވައިލެވި، އެ ދަފުތަރުތައް ބެލެހެއްޓުމުގައި ރެޔާއިދުވާލު މިދިޔަ ގާތްގަނޑަކަށް ބުނާ ނަމަ 15 ވަރަކަށް އަހަރު
ކުރި މަސައްކަތުން ނިކުންނަ ނަތީޖާ. އަޅުގަނޑުމެން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ވޯޓު ނުވަތަ ޕާޓީގެ ހަރަކާތެއް، ނޫނީ ޕާޓީގައި
ބައިވެރިވުމުގެ ހައްގު ލިބިފައިވާ ރައްޔިތުންގެ ނިސްބަތައް ބަލާއިރުގައި އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި ފެންނަނީ
ގާތްގަނޑަކަށް % 52 ރައްޔިތުން މި ޕާޓީތަކުގައި އުޅޭތަން. އެއް ޕާޓީން އަނެއް ޕާޓީއަށް ބަދަލުވާތަން އެބަ ފެނޭ.
އެއިރެއްގަ އި ވެރިކަމަށް އަންނަ ޕާޓީއަކަށް މެންބަރުން އިތުރުވާތަން އެބަ ފެނޭ. ނަތީޖާއަށް ބަލައިލާއިރުގައި ދިވެހި
ދައުލަތުން މުއައްސަސާއެއް ގާއިމުކޮށްފައި، އެ މުއައްސަސާގެ ތެރޭގައި އަބަދުވެސް މި ކަންތައްތައް ބެލެހެއްޓުމުގައި
އެއް ބަޔަކު އަނެއް ބަޔަކަށް އިނގިލި ދިއްކުރަމުންދާތަން މި ފެންނަނީ. އަޅުގަނޑުމެން ސިޔާސީ ޕާޓީ، ސިޔާސީ ޕާޓީ
އުފަންކުރަނީއަކީ ރައްޔިތުންގެ ހައްގު ކަށަވަރު ކުރުމަށް ޓަކައި. ސިޔާސަތެއްގެ މައްޗަށް އަޅުގަނޑުމެން ބޮޑީއެއް ނުވަތަ
އަޅުގަނޑުމެން މުއައްސަސާއެއް ގާއިމުކޮށްގެން ކަންކުރާއިރުގައި މި ކުރަނީ ކޮންބައެއްގެ ހައްގުތައް އަދާކުރަންތޯ ބަލަން
އެބަޖެހޭ. އަޅުގަނޑުމެންނަށް މާޒީއަށްދިޔަ ތާރީޚަށް ބަލައިލާއިރުގައި، ސިޔާސީ ޕާޓީ އުފަންކޮށްގެން އިދިކޮޅުގައި އޮންނަ
ފަރާތް ސަރުކާރެއް އޮންނައިރުގައި ކުރަމުންދާ މަސައްކަތުގައި ރައްޔިތުންގެ ހައްގަށް ކުރީ ކޮންކަމެއްތޯ، ސިޔާސީ
ޕާޓީއެއް އިދިކޮޅުގައި އޮވެގެން ރައްޔިތުންނަށް ޓަކައި ކޮށްދެނީ ކޮން މަސައްކަތެއްތޯ ވެސް ބަލައިލަން އެބަޖެހޭ.
އަޅުގަނޑުމެންނަކަށް ނުފެނޭ، ދިވެހިރާއްޖޭގެ އިޖުތިމާއީ ފޭރާމާ ގުޅިފައި އޮންނަ އެންމެ ބޮޑު މަސްލަހަތު ހިމާޔަތްކޮށްދޭ
53

20 ވަނަ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ 45 ވަނަ ޖަލްސާ 4 ނޮވެންބަރު 2024
ކަމަކީ ބޯހިޔާވަހިކަން ކަށަވަރުކޮށްދިނުން. ވަޒީފާގެ ފުރުޞަތުތައް ތަނަވަސްކޮށްދިނުން. މިއިން ކަމަކަށް މިބުނާ
ޕާޓީތަކުން މަސައްކަތްކޮށްފައި އޮތް ތަނެއް ނުފެނޭ. އެހެންވީމާ، ކަން މިހެން އޮތް އިރުގައި އަޅުގަނޑުމެން
ގަބޫލުކުރަންޖެހެނީ، މި އިޞްލާޙުގެ ތެރެއަށް ގެންނަން އެބަޖެހޭ ޕާޓީއެއް އުފަންކޮށްގެން އެ ޕާޓީއެއްގައި ކަނޑައެޅޭ
މިނިމަމް ނުވަތަ ކަނޑައެޅޭ އަދަދެއް ކަނޑައެޅުމަށްފަހުގައި އިލެކްޝަން ކޮމިޝަނުން ދަފުތަރެއް ބަލަހައްޓަން
އޮންނަންޖެހޭ ކަމަކަށް އަޅުގަނޑު ނުދެކެން. ޕާޓީއެއް އެއީ ސިޔާސަތާ އެއްކޮށް ރައްޔިތުން ގަބޫލުކުރާ ޕާޓީއެއް ކަމުގައި
ވަންޏާމު އެ ސިޔާސަތުތަކުގެ މައްޗަށް އެ ޕާޓީއަކަށް މީހުން އަންނާނެ ކަމަކީ އެއްވެސް ޝައްކެއް އޮތް ކަމެއް ނޫން.
މިއީ 21 ވަނަ ގަރުނުގެ ރައްޔިތުން. މި ރައްޔިތުންނަށް އެނގޭނެ، ތިމާމެންނަށް ގެންނަނީ ރަނގަޅު ހެޔޮ އިޞްލާޙުތަ އް
ކަމުގައި ވަންޏާމު އެ ބައެއްގެ ފަހަތުން ދާނެ. އެކަން ފެނިގެން މި ދަނީ މިއަދު ޕީ.އެން.ސީއަށް. އަދުގެ
ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާގެ ބިނާކުރުވަނިވި ތަހުޒީބީ ތަސައްވުރަށް ދިވެހި ރައްޔިތުން އާނ ބަސް ބުނަމުންދާކަން އެބަ
އެނގޭ. އާދެ! ވާދަވެރި އެމް.ޑީ.ޕީން ވަރަށް އަޑަށް ބަރުލާފައި އެބަ ބުނޭ ތިމަންނަމެންނޭ ދިވެހި ރައްޔިތުންނަށް
ބޭސްފަރުވާއަށް ސަލާންޖަހަން އޮތް އޮތުން ނިމުމަކަށް ގެނައީ. ތިމަންނަމެންނޭ ފޮތްފަންސުރު ހޯދަން ސަލާންޖަހަން އޮތް
އޮތުން ނިމުމަކަށް ގެނައީ. ކިޔަމާ ހިނގާ އޭރުގައި ، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ތާރީޚުގައި ދިގު ވެރިކަމެއް ކުރެއްވި ރައީސް
މައުމޫން އެ މަނިކުފާނު ވެރިކަން ކުރެއްވިއިރު ޓެކްސް ތައާ ރަފެއް ނުކުރޭ. 7 ބިލިއަން ނުވަތަ 8 ވަރަކަށް ބިލިއަން
ރުފިޔާއިން ދައުލަތް ދިޔައީ ހިންގަމުން. ދައުލަތް ހިންގި ވަރަށް ފުރިހަމައަށް. އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެމް.ޑީ.ޕީން
ތައާރަފުކުރި މި ބުނާ މަލްޓި ޕާޓީ ޑިމޮކްރެޓިކް ނިޒާމު ރައްޔިތުންގެ ހައްގު ކަށަވަރުކޮށްދޭން ފެށި ހިސާބުން މިއަދާ
ހަމައަށް ނިކުތް ނަތީޖާ ބަލަމާ ހިނގާ. ދައުލަތްވީ ދަރަނިތޯ، ދައުލަތްވީ އަރަނިތޯ. ދައުލަތް ދަރައިފި އިންތިހާއަށް.
ރައްޔިތުންގެ ހައްގު ކަށަވަރުކުރުމަށް ޓަކައި ދެއްކި ވާހަކައިން ދައުލަތް ދެރީ. ރައްޔިތުން އަތުން އެތައް ޓެކްސް ފައިސާ
ނެގިއްޖެ. ސަތޭކަ ސައްބީހަކަށް ބިލިއަން ރުފިޔާއަށް ދެރިއިރުގައި އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެބަ އެނގޭ މި ދެ ތައާރަފުކުރި
ތައާރަފުކުރުމުން ނިކުތީ ރަނގަޅު ނަތީޖާއެއް ނޫންކަން. އާދެ! ފާރަވެރިކަމާ އެއްކޮށް އިދިކޮޅު ސިޔާސީ ޕާޓީއެއް
އޮވެގެން އުފައްދަން ޖެހެނީ ފިތުނައެއް ނޫން. އެހެންވީމާ، އެ އޮންނަނީ ޝަރުޢުގައި ވެސް الْفِتْن ةُ أشدُّ مِ ن الْق تْلِ . މީހަކު
މެރުމަށްވުރެ ފިތުނަ އުފެއްދުން މާ ނުރައްކާތެރިކަން ބޮޑު. ކީއްވެގެންތޯ ޝަރުޢުގައި މިކަން ކަނޑައެޅީ؟ ކަނޑައެޅީ
ޖަމާޢަތެއްގެ މެދުގައި ފިތުނަ އުފައްދައި، އެ ތަނެއް ހަލާކުކޮށް ނެތިކޮށްލަން ކުރަނީކަމުގައި ވާނަމަ، ޤަތުލުކުރުމަށް ވުރެ
ވެސް އެކަމުގެ ނުރައްކާ މާބޮޑޭ. އެހެންވީމާ، މިއަދު އިދިކޮޅު ފަރާތްތަކުން، ސިޔާސީ ޕާޓީ އެމް.ޑީ.ޕީން އަޑަށް
ބާރުލާފައި އެ ދައްކަނީ ވާހަކަ. އަދުގެ ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ 54 ބިލިއަން ރުފިޔާ ފެންފޮދަކާ ނުލައި ދިރުވައިލިއޭ.
ދިރުވައިލި ގޮތެއް ނުބުނެދޭ. އެހެންވީމާ، ވަރަށް ބޮޑު ފިތުނައެއް އެ އުފެއްދެނީ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އެ މަނިކުފާނު އެ
54 ބިލިއަން ރުފިޔާ ދިރުވައި ލިއޭ ބުނާ ބުނުމުގެ މައްޗަށް ހެއްކާއި ގަރީނާ ދައްކަންޖެހޭނެ. އެ މަނިކުފާނު ކުރި
54

20 ވަނަ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ 45 ވަނަ ޖަލްސާ 4 ނޮވެންބަރު 2024
ކަންތައް، އެ މަނިކުފާނު ކޮރަޕްޝަނަށް މަގުފަހިވާ ގޮތަށް ދައުލަތުގެ ފައިސާ ނަހަމަ ގޮތުގައި ބޭނުންކުރި ކުރުން ،
މިއަދު އެބަތިބި މިނިވަން މުއައްސަސާ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ އަޅުގަނޑަށް ކުޑަ... (ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު) އިރުގަ އި
އަޅުގަނޑުމެން އެބަޖެހޭ ރައްޔިތުންގެ މެދުގައި ، މިކަމާ ގުޅޭގޮތުން ރައްޔިތުންގެ މެދުގައި ފިތުނަ އުފެދިގެން ދަންޏާމު އެ
ކަންކަން ހާމަކޮށްދިނުމަކީ މި އިއްޒަތްތެރި ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ޒިންމާއެއް މިއަދު. އެހެންވީމާ،
ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާގެ ބޮލުގައި އެވަރުގެ ބޮޑު ތުހުމަތެއް އެޅިގެންދާއިރުގައި އެއްވެސް ހާލެއްގައި މިއަދަކު ނުބުނޭ އެ
މަނިކުފާނު އެ ބޭނުންކުރެއްވީ ކޮން ގޮތެއް ކަމެއް ނުބުނޭ. ބުނަނީ 54 ބިލިއަން ރުފިޔާ ފެންފޮދަކާ ނުލައި
ދިރުވާލައިފިއޭ. ދިރުވަ އިލި ގޮތެއް ނުބުނޭ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެބަ އެނގޭ ދަރަނިވެފައި އޮތް، އިންތިހާއަށް
ފޫގޮސްފައި އޮތް ނިޒާމެއްގެ ތެރެއިން އަދުގެ ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ އައިސްފައި މި ގެންނަވާ އިޞްލާޙީ ބަދަލުތައް،
އިޞްލާޙީ ބަދަލުތައް، ތަހުޒީބީ ރަނގަޅު ހެޔޮ ދައުލަތެއް ބިނާކުރުމަށް ޓަކައި، ތަހުޒީބީ ހެޔޮ މުޖުތަމަޢުއެއް
ބިނާކުރުމަށް ޓަކައި، އަޅުގަނޑުމެން އެއްބަޔަކު އަނެއް ބަޔަކަށް އިތުބާރު އުފެދޭ ނިޒާމެއް ގާއިމުކުރުމަށް ޓަކައި އަދުގެ
ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ މި ގެންނަވާ އިޞްލާޙުތަކަކީ އާދަޔާއި ޚިލާފު ފަހުގެ ތާރީޚެއްގައި އެއްވެސް ބަޔަކަށް ކުރަން
ނުކެރިފައި، ފަޔަށް ބަރުވެފައި އޮތް ބަރުވުން މި ނިމުމަކަށް މި ގެންނަނީ. އާދެ! މިއަދު އިއްޒަތްތެރި ރައީސް
ހުށަހެޅުއްވި ބައްވަލާ! ޖިނާޢީ އިޖުރާތުގެ، ޤާނޫނުލްޢުޤޫބާތަށް ހުށަހެޅުއްވި އިޞްލާޙު. މިއީ އަޅުގަނޑުމެން މީގެ ކުރިން
އަބަދުވެސް ކޮރަޕްޝަނާއި ފަސާދައާއި ، ދައުލަތް ނަހަމަ ގޮތުގައި ބޭނުންކުރުމާއި، ދައުލަތުގެ ފައިސާގައި ޖެހުމާއި،
ދައުލަތުގެ މުދަލަށް އަރައިގަތުމާއި މި ހުރިހާ ވާހަކަތަކެއް ދައްކަދައްކައި ދައްކަދައްކައި ކޮޅަކުން ނުޖެހި، އަބަދުވެސް
ކޮންމެ ފަސް އަހަރަކުން ފަސް އަހަރަކުން ބަދަލުކުރަމުންދިޔަ ދިޔުން ނިމުމަކަށް ގެނެސް، އިތުބާރު، ރައްޔިތުންގެ
މެދުގައި އިތުބާރު، ރައްޔިތުންނަށް ގަބޫލުކުރެވޭ، ރައްޔިތުންގެ މުދަލަށް ނަހަމަ ގޮތުގައި ބޭނުމެއް ކޮށްފި ކަމުގައި
ވާނަމަ، އެކަމުގެ މައްޗަށް ވާހަކައަކީ ޤާނޫނުލްއުޤޫބާތު އަރައި، ގާނޫނު އަރައި ހަމަކުރާނެ ކަމުގެ ތަހުޒީބީ ނިޒާމެއް
ގާއިމުކުރާތަން މި ފެންނަނީ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ ސިޔާސީ ޕާޓީގެ ވެރިން މިއަދު ސިޔާސީ ޕާޓީ އައްޑަނައަކަށް
ނަގައިގެން އިދިކޮޅުގައި ތިބެގެން ކުރާ ކުރުމުގައި ދައުލަތެއް ހިންގަން ހުންނަ ރައީސްއަކަށްވުރެ ބޮޑަށް
ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާކަން ކޮށްފައި، އިދިކޮޅު ޕާޓީއެއް ހިންގަން ތިބޭ ފަރާތްތަކަށް ދައުލަތުން ދޭ ޢިނާޔަތްތައް މާ ބޮޑޭ.
މިއީ ވެސް އަޅުގަނޑުމެން ވިސްނަންޖެހޭ ކަމެއް. ނިކަން ބައްލަވާ އަޅުގަނޑުމެންގެ ޤައުމުގެ ވެރިކަންކޮށްފައި ދިޔަ
ފަރާތްތަކުގެ ތެރެއިން އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި ފެންނަނީ ދައުލަތަށް ރައްޔިތުންނަށް ޚިދުމަތް ކުރުމުގެ ބަދަލުގައި އިދިކޮޅު
ޕާޓީއެއްގެ ގޮތުގައި ތިބެގެން އޭރެއްގައި އޮންނަ ސަރުކާރަކާ ދޭތެރޭގައި އަބަދުވެސް ރައްޔިތުންގެ ހިތްތަކުގައި ނަފުރަތު
އުފައްދައި، ފަސާދައަށް މަގުފަހިވާ ގޮތަށް...
55

20 ވަނަ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ 45 ވަނަ ޖަލްސާ 4 ނޮވެންބަރު 2024
(ބަންގި ވަގުތަށް ޖަލްސާ މެދުކަނޑައިލެއްވުން)
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ވާހަކަ ނިންމައިލުމަށް އަޅުގަނޑު ފުރުޞަތުއަރުވަން.
ހުޅުމާލެ އުތުރު ދާއިރާގެ މެންބަރު ޙުސައިން ޝަރީފް ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އާދެ! ބަންގީގެ މަތިވެރި ކަލިމަތަކަށް އިޖާބަ ދިނުމަކީ ނަމާދު ގާއިމުކުރުން.
އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑުގެ ވާހަކަ ކުރުކޮށްލާފައި ނަމާދަށް އަޅުގަނޑު ވެސް އަވަސްވެގަންނާނަން. އަދި މިއާއެއްކޮށް
ފިތުނައަށް މި މަގު ހުޅުވިގެންދާ ދިޔުމުގައި، ރައީސްކަން ކުރައްވާފައި ތިބި ބައެއް ބޭފުޅުން ސިޔާސީ އައްޑަނައަކަށް
ޕާޓީ ނަންގަވައިގެން އެއިރެއްގައި އޮންނަ ސަރުކާރަކާ މެދު ރައްޔިތުންގެ ހިތުގައި ނަފުރަތާއި ރުޅިވެރިކަމާއި، އިޖުތިމާއީ
ގޮތުން ޤައުމެއް ފަސާދަކުރުމަށް ކުރާ ކަންތައްތައް، ގާނޫނީގޮތުން އެކަން ހުއްޓުވަން އެބަޖެހޭ. މިއީ ކޮންމެހެން
ކުރަންޖެހޭ ކަމެއް. އަބަދުމެ، އަޅުގަނޑުމެން މިނިވަން ޑިމޮކްރެޓިކް ޤައުމެކޭ ކިޔާފައި ހިތަށް އެރިހާ އެއްޗެއް ގޮވަ އި،
ހިތަށް އެރިހާ ދޮގުތަކެއް އުފަންކޮށްގެން އަޅުގަނޑުމެން ޤައުމު ތެރޭ ރައްޔިތުންގެ މެދުގައި ނުތަނަވަސްކަމާއި ،
ބައިބައިވުމާއި، ނަފުރަތު އުފެއްދޭ ގޮތަށް އޮންނަ އޮތުމަކީ އެއްވެސް ހާލެއްގައި ތަހުޒީބީ މުޖުތަމަޢުއެއްގައި ކަން
ހިނގައިގެންވާނެ ގޮތެއް ނޫން. އަޅުގަނޑުމެންގެ ޤައުމު ޤައުމެއްގެ ގޮތުގައި ހިނގާނީ ގާނޫނު ރަނގަޅަށް
ތަންފީޒުކުރެވިގެން. ދައުލަތުން މިފަދަ ކަންތައްތަކަށް މަގުފަހިވެފައި، ރައީސްކަން ކުރައްވާފައި ތިބޭ ބޭފުޅުންނަށް ދޭ
ޢިނާޔަތްތަކަކީ ޤައުމު ފަސާކުރުމަށް އެ ބޭފުޅުންނަށް ހިތްވަރަކަށް ދޭ ފައިސާ ކަމު ގައި ވަންޏާމު އެއީ ރައްޔިތުންގެ
ފައިސާއަށް އަމާނާތްތެރިވީއެއް ނޫން. ރައްޔިތުންގެ ޓެކްސް ފައިސާއިން އަޅުގަނޑުމެން ޚިޔާނާތްތެރިވަނީ ދައުލަތް
ހިންގަން ތިބެގެން. އެހެންވީމާ ، މި ކަންކަމަށް އަޅުގަނޑުމެން އަވަސް ޙައްލެއް ހޯދައި، ގާނޫނީގޮތުން އެޅެން އޮތް
ފިޔަވަޅެއް އަޅަ އި ގެން ވެސް މި ކަންކަން ހުއްޓުވުމަކީ މިއަދުގެ މުޖުތަމަޢު ސަލާމަތްކުރުމަށް ޓަކައި ކޮންމެހެން
ކުރަންޖެހޭ ކަމެއް. އަޅުގަނޑުމެންގެ ޅަދަރިންނަށް ރަނގަޅު ހެޔޮ، ރަނގަޅު އަޚުލާޤެއްގެ މައްޗަށް އެ ކުދިން ބިނާކޮށް،
ޤައުމާ ދޭތެރޭގައި ލޯބި ޖެހޭނެ ކަމަށް ވަންޏާ ފަސާދައަށް ހުޅުވޭ ދޮރުތައް ބަންދުކުރުމަކީ ވެސް އަޅުގަނޑުމެން މިއަދު
ދައުލަތް ހިންގަން ތިބި ބައެއްގެ މައްޗަށް ލާޒިމު ކަމެއް. އެ ކަންކަން ކުރާނެ ކަމަށް އަޅުގަނޑު ރައީސާ ދޭތެރޭގައި
ހަމަ ފުރިހަމަ އިތުބާރާއި ޔަގީންކަން އެބަ އޮތް. އަމިއްލައަށް އިސްނަގައިގެން ވެސް މި ކަންތައްތައް ކުރައްވާނެ ކަމަށް
އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަނީ ސިޔާސީ ތަޖުރިބާތަކުގެ މައްޗަށް. ދެއްވި ފުރުޞަތަށް ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ.
56

20 ވަނަ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ 45 ވަނަ ޖަލްސާ 4 ނޮވެންބަރު 2024
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. މިހާހިސާބުން އަޅުގަނޑުމެން މި ދަންފަޅީގެ މަސައްކަތް ނިންމައިލާނީ. ދެން
އެނބުރި މަސައްކަތަށް އަންނާނީ 1:00ގައި. 1 ޖަހާއިރު މަޖިލިސް ފަށާފައި އަޅުގަނޑުމެން ހަމަ ކުރިއަށް ގެންދާނީ
ބަހުސް. މިއަދުގެ މަސައްކަތަ ކުން ވޯޓަށް އެއްވެސް ކަމެއް އަދިއެއް ނުދޭ. އެހެންވީމާ، މެދުކަނޑައިލާނަން މިވަގުތަށް.
}ހުސްވަގުތުކޮޅު: 11:58 އިން 13:00 އަށް{
(ރިޔާސަތުގައި އިންނެވީ ؛ މަޖިލީހުގެ ރައީސް ޢަބްދުއްރަޙީމް ޢަބްދުاله)
7. ނުނިމި ހުރި މަސައްކަ ތް
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
.` މި ދަންފަޅީގެ މަސައްކަތް ފަށާނަން. މިހާރު އަޅުގަނޑު މި ދަނީ އެޖެންޑާ ނަންބަރު 7 އަށް. އެއީ ނުނިމި
ހުރި މަސައްކަތް.
-{7.1} ސަރުކާރު ގެ ފަރާތުން ފެލިދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އާދަމް ޒާހިރު ހުށަހަޅުއްވާފައިވާ ގާނޫނު ނަންބަރު
13/2008 (އެންޓި-ކޮރަޕްޝަން ކޮމިޝަނުގެ ގާނޫނު)އަށް އިޞްލާޙު ގެނައުމުގެ ބިލުގެ ބަހުސް ކުރިއަށް ގެންދިޔުން. މި
ބިލަށް ބަހުސްކުރެއްވުމަށް ކަނޑައެޅިފައިވަނީ ޖުމުލަ 4 ގަޑިއިރު. މި ބިލަށް ބަހުސްކުރެއްވުމަށް ކަނޑައެޅިފައިވާ ޖުމުލަ
4 ގަޑިއިރުގެ ތެރެއިން ބާކީ އޮތީ 2 ގަޑިއިރާއި 15 މިނެޓު. ޕީ.އެން.ސީއަށް 1 ގަޑިއިރާއި 11 މިނެޓު. އެމް.ޑީ.ޕީ 18
މިނެޓު. އެމް.ޑީ.އޭ 9 މިނެޓު. ޖުމްހޫރީ ޕާޓީ 12 މިނެޓު. އެމް.އެން.ޕީ 12 މިނެޓު. ވަކި ޕާޓީއަކަށް
ނިސްބަތްވެވަޑައިނުގަންނަވާ ކޮންމެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރަކަށް 7 މިނެޓު. ވާހަކަފުޅުދެއްކެވުމަށް އެދިވަޑައިގެންނެވުމަށް
އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންނަށް ފުރުޞަތުއަރުވަން. މި ބިލުގެ ބަހުސް 1:30 ވުމުގެ ކުރިން ނިމިއްޖެއްޔާ 1:30ގައި ބިލު
ބަލައިގަތުމާ މެދު ގޮތެއް ނިންމުމަށް ވޯޓަށް އަހާނެ ވާހަކަ ވެސް ދަންނަވަން. މިހާރު އަޅުގަނޑު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ
ހުޅުމާލެ އުތުރު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޙުސައިން ޝަރީފަށް.
ހުޅުމާލެ އުތުރު ދާއިރާގެ މެންބަރު ޙުސައިން ޝަރީފް ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އެންޓި-ކޮރަޕްޝަން ގާނޫނަށް ހުށަހެޅިފައިވާ އިޞްލާޙަށް ވާހަކަ ދައްކާއިރުގައި މީގައި
މި އިޞްލާޙުގެ މަގުސަދާ ދޭތެރޭގައި އަޅުގަނޑުމެން އެއްޗެއް ބުނަން އެބަޖެހޭ. އާދެ! ދިވެހިރާއްޖޭގައި ރައްޔިތުންގެ
57

20 ވަނަ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ 45 ވަނަ ޖަލްސާ 4 ނޮވެންބަރު 2024
މެދުގައި އިތުބާރު އުފެދުމަށް ޓަކައި މިނިވަން މުއައްސަސާތައް ގާއިމުކޮށް، އެ މުއައްސަސާތަކަކީ ދައުލަތެއް
ހިނގަމުންދާއިރުގައި، އެ ދައުލަތުން ކުރާ ކަންތައްތައް ފާރަވެރިވުމަށް ޓަކައި ކަނޑައެޅިފައިވާ މުއައްސަސާތަކެއް. އާދެ!
ވަރަށް ކުޑަކުޑަ އިޞްލާޙެއް އެންޓި-ކޮރަޕްޝަން ގާނޫނަށް މި ހުށަހެޅިފައި އޮތީ. އެއީ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހަށް
ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާއަކު ފޮނުއްވާ ނަންތަކުގެ ތެރެއިން ޚިޔާރުކުރާ ފަސް ނަމެއް، ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުން ފާސްކުރާ
ފަސް ނަމެއް، އެ ފަސް ނަމުގެ ތެރެއިން ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ ކަނޑައަޅާ ރައީސްއަކާއި ނައިބު ރައީސްއަ ކަށް އަނެއްކާ
މި އިއްޒަތްތެރި މަޖިލީހުން ދޭ ރުހުމުގެ މައްޗަށް އެންޓި-ކޮރަޕްޝަންގެ މުއައްސަސާ ތަރުތީބުކޮށްލުން. މިކަން މިގޮތަށް
ކުރަންޖެހޭ އެންމެ ބޮޑު އެއް ސަބަބަކީ، އެންޓި-ކޮރަޕްޝަން ގާނޫނުގެ ދަށުން އެންޓި-ކޮރަޕްޝަން ގާނޫނަށް
މަތިކުރުވާފައިވާ ޒިންމާތައް އަދާކުރުމުގައި ދައުލަތުގެ އެންމެ އިސްވެރިޔަކަށް ރައްޔިތުން އިންތިޚާބުކޮށްފައި ހުންނަ
ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާއަކަށް ޤާނޫނުއަސާސީން ލާޒިމު އެބަކުރޭ އެ މުއައްސަސާ ވެސް ހިނގަނީ ރަނގަޅަށްތޯ ބެލުން.
އާދެ! އެ މުއައްސަސާގެ މައްޗަށް އެބަހުރި ދިވެހިރާއްޖޭގައި ކޮރަޕްޝަން މަނާކޮށް ހުއްޓުވުމަށް ޓަކައި ހެދިފައިވާ
ގާނޫނުތަކުގެ ތެރެއިން ހުށަހެޅިފައިވާ އެތައް މައްސަލަތަކެއް. އެ މައްސަލަތައް މިއަދާ ހަމައަށް ވެސް ނުނިމިފައި
ހުރުމަކީ ވަރަށް ބޮޑު ކަންބޮޑުވުމެއް. ރައްޔިތުންގެ މެދުގައި އިތުބާރު ގެއްލިގެންދާ ކަމެއް. ރައްޔިތުންގެ މެދުގައި
އެއިރެއްގައި އޮންނަ ސަރުކާރާ ދޭތެރޭގައި އިތުބާރު ގެއްލިގެންދާ އެންމެ ބޮޑު އެއް މައްސަލައަކީ މިއީ.
އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފެންނަނީ މުއައްސަސާތަކުގެ މައްޗަށް އަ އްޔަންކުރާ ބޭފުޅުން މިނިވަންކަމާ އެކު މަސައްކަތްކުރުމަށް
ޓަކައި ދައުލަތަށް ނުލިބޭ އާމްދަނީއެއްގެ މައްޗަށް އެތައް އި ނާޔަތްތަކާ އެކު، އެ ބޭފުޅުން މިނވަން މުސްތަގި އްލުކަމާ
އެކު މަސައްކަތްކުރުމަށް ޓަކައި ފުރުޞަތު ތަންމިނަށް ހުޅުވައިލާފައި އޮތްކަން. ޤާނޫނުއަސާސީން ވެސް ހުޅުވައިލާފައި
އޮތްކަން. އެންޓި-ކޮރަޕްޝަނަށް މިއަދު ނެތްތޯ ލާޒިމުކުރުވާފައި، ކޮރަޕްޝަނަށް މަގުފަހިވާ ކަމެއް، އެކަމެއް ހިނގާކަން
އެ ބޭފުޅުންނަށް އެނގޭ ހިސާބުން މަސައްކަތްކުރުމަށް ޓަކައި ވެސް ޤާނޫނުއަސާސީން މިއަދު އެ ވަނީ އެ ބޭފުޅުންގެ
މައްޗަށް ގާނޫނުން ލާޒިމުކުރުވާފައި. އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފެންނަނީ އެ ތަނަށް ހުށަހެޅޭ މައްސަލަތައް އެއްގޮތަކަށް ވެސް
ނުބެލި، ބޮޑު މީހާ ބޮޑުކޮށް، ފަލަކޮށް ވަރުގަދަކޮށް ދައުލަތުގެ ތެރެއިން ނަހަމަ ގޮތުގައި ނާޖާއިޒު މަންފާ ހޯދުމަށް
ޓަކައި ދޫކޮށްލާފައި ހުންނަ ތަން. އާދައިގެ ނިކަމެތި ރައްޔިތެއްގެ މައްޗަށް ކަމެއް ތުހުމަތުކުރެވިއްޖެއްޔާ އެ މީހާ ދަމާ،
ކޫއްތާ އެ މީހާގެ ފަހަތުން އަޅާ ތަން. މީގެ ކުރިން ވާހަކަދެއްކެވި ބޭފުޅުން ދެއްކެވި އެންޓި-ކޮރަޕްޝަން ގާނޫނުގައި
ރާއްޖޭގެ އެކި ކަންކޮޅުތަކުގައި ކޮރަޕްޝަނަށް މަގުފަހިވާ ކަމަކަށް ކުޑަކުޑަ ހަތަރުހާސް ރުފިޔާގެ ކަންތައްތަ ކުގައި އެ
ބޭފުޅުން ކުރާ ދަތުރަށް ވެސް އެއަށް ވުރެ މާ ގިނަ އުޖޫރަ ނޫނީ ގާތްގަނޑަކަށް ވިހިތިރީހަކަށް ހާސް ރުފިޔާ
އަރައިގެންދާއިރު ގައި ވެސް މައްސަލަ ވަކި ކޮޅެއްގައި ނުޖެހި އޮންނަނީ. އެހެންވީމާ، މީގެއިން ވެސް މި އެނގެނީ މި
ހުށަހެޅިފައިވާ ގާނޫނުން، ހުށަހެޅިފައިވާ އިޞްލާޙުން އެނގެނީ ރައްޔިތުން ބާރުވެރިކުރުވުންކަން. ރައްޔިތުން މި ބާރުވެރި
58

20 ވަނަ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ 45 ވަނަ ޖަލްސާ 4 ނޮވެންބަރު 2024
ކުރުވަނީ. ބައެއް ބޭފުޅުން އެބަ ބުނޭ، އިދިކޮޅު ވާދަވެރި އެމް.ޑީ.ޕީގެ ފަރާތުން ވާހަކަދައްކަމުން އެބަ ބުނޭ ވަރަށް
ބޮޑަށް އަޑަށް ބާރުލާފައި ޚުދުމުޚުތާރު ވެރިކަމަކާ ދިމާލަށް ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ މިސްރާބު ޖަހާފައި ހުރި ވާހަކަ.
ޚުދުމުޚުތާރު ކަމަކާ ދިމާއަކަށް ނޫނެއްނޫންތޯ، ރައްޔިތުންގެ މެދުގައި ރައްޔިތުންގެ މަންދޫބުން ގޮތުގައި އިންތިޚާބުކޮށްފައި
ތިބި ބައެއްގެ ރުހުމާ އެކު އެންޓި-ކޮރަޕްޝަނަށް ރައީސްއަކާއި ނައިބު ރައީސްއަކު އައްޔަންކުރުމަކީ ޙަޤީޤަތުގައި
ރައްޔިތުން ބާރުވެރިކުރުވުން. އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި މަޖިލީހަށް ގެންނަ ރައީސްއަކާއި ނައިބު ރައީސްއަކީ އެ މީހެއްގެ
މައްޗަށް، އެ މީހެއްގެ ފަސްބައިގައި ނަޒާހަތްތެރިކަން ނެތް މީހެއް ކަމުގައި ވަންޏާ ރައްޔިތުންގެ ފަރާތުން ބަސް
ބުނުމުގެ ހައްގު ވަރަށް ރީތިކޮށް މި އޮތީ ލިބިފައި ފުރުޞަތު. އެހެންވީމާ، މީގެން ވެސް މި އެނގިގެން ދަނީ،
ހާމަވެގެންދަނީ އަދުގެ ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ ތަހުޒީބީ މުޖުތަމަޢުއަކަށް، ތަހުޒީބީ ކުރިއަރާފައިވާ މުޖުތަމަޢުއަކަށް، ލޯ
ހުޅުވިފައިވާ މުޖުތަމަޢުއަކަށް އަޅުގަނޑުމެންގެ ޤައުމު މިސްރާބު ޖަހާފައި ހުރިކަން. ރައްޔިތުންގެ ބައިވެރިވުން ،
ބައިވެރިކޮށްގެން ވީހާވެސް ބޮޑަށް ދައުލަތް ނުވަތަ ޤައުމު ނުވަތަ ސަރުކާރު ހިންގުމަށް މަސައްކަތްކުރާ ތަން.
އެހެންވީމާ، އެމް.ޑީ.ޕީން މި ދައްކާ ވާހަކަ އެއްގޮތަކަށް ވެސް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ދިމަލެއް ނުވޭ. މަޖިލިސް ފްލޯރގައި
މި ދައްކަވަނީ، ހައްތަހާވެސް މި އުޅެނީ ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ ކަންކަމާ؛ މިހެން ބަލައިލާއިރު އިލެކްޝަން ކޮމިޝަނަށް
ބަލާއިރު ހަމަ އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެނގެން އޮތީ، ނިމިދިޔަ ރިޔާސީ އިންތިޚާބުގެ ކުރިން މަޖިލީހުން އައްޔަންކޮށްފައި
ތިބި ފަސް މެންބަރުންގެ މެދުގައި އިޚުތިލާފު އުފެދިގެން އެ ބޭފުޅުންގެ މެދުގައި އެއް ބަޔަކު އަނެއް ބަޔަކަށް
ނުފޫޒުވަދެގެން ގޮއްސަ ރައިސްއާ ދޭތެރޭގައި، އިއްޒަތްތެރި ރައީސް ކުޑަ، ހަމަ ދެތިން މިނެޓުގެ ވަގުތުކޮޅެއް. ކުޑަކުޑަ
ކަމެއްގައި ރައީސްގެ މައްޗަށް އިތުބާރު ނެތިގެން މުއައްސަސާ ތެރޭގައި ގަޑުބަޑުވެގެންދިޔަކަން އަޅުގަނޑުމެންނަށް
އެނގެނީ. މިފަދަ ކަންތައްތައް ، މިފަދަ ހާލަތްތަކަށް މުއައްސަސާއެއް އަތުވެއްޖެ ކަމުގައި ވާނަމަ ޤާނޫނުއަސާސީން
ދައުލަތުގެ މައްޗަށް ލާޒިމުކޮށްފައި އެންމެ ބާރުވެރި ވެރިޔަކަށް އަޅުގަނޑުމެންގެ ރައްޔިތުންގެ ފަރާތުން ކަނޑައަޅާފައި
ހުންނަނީ އެއިރެއްގެ ރައީސް. އެ ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާގެ މައްޗަށް އެ ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާގެ އިސްތަށިފުޅުގައި ނުވަތަ
ކޮނޑުފުޅުގައި އެޅުވިފައިވާ ޒިންމާއެއް އެއީ މުއައްސަސާ ރަނގަޅަށް ހިންގުން ރައްޔިތުންގެ ހައްގުގައި. އެހެންވީމާ،
އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފެނިގެން މިއޮތް ދިޔަ އިޞްލާޙަކީ ވެސް އޭގެޒާތުގައި ޙަޤީޤަތަށް ބަލާއިރުގައި ރައްޔިތުންގެ
މަސްލަހަތު، ރައްޔިތުން ވީހާ ވެސް ބޮޑަށް ބައިވެރިކޮށްގެން ހުށަހެޅިފައިވާ ރަނގަޅު ހެޔޮ އިޞްލާޙެއް. މި ފެންނަނީ
ރައްޔިތުންގެ ބާރުވެރިކަން. ބާރުވެރިކަމުގައި ކުރި އަށްދާ ތަން. ބާރު ސްޕީޑުގައި އިން ގިލާބީ ބަދަލާ އެއްކޮށް ހެޔޮ ބަދަލު
ގެންނާނެ 5 އަހަރެއް ގޮތުގައި ފެނިގެންދާނެކަން ކަނޑައެޅިގެން މިއޮތީ ފެންނަން. އަޅުގަނޑުމެން ޤައުމުގައި މި ތިބީ
ޢިލްމީ، ތަޖުރިބާ، ކިޔަވާފައި ތިބި، ދުނިޔެއަށް ލޯހުޅުވިފައި ތިބި އެތައް ޢިލްމީ ދަރިންތަކެއް މަދު ބަޔަކު ދައްކާ
59

20 ވަނަ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ 45 ވަނަ ޖަލްސާ 4 ނޮވެންބަރު 2024
ވާހަކަތަކަށް އިޖާބަދޭ ގޮތަކަށް ނޫން އަޅުގަނޑުމެންގެ ޤައުމުގެ ގިނަ ރައްޔިތުން ތިބީ. ގިނަ ރައްޔިތުން ތިބީ
ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ ގެންނަވާ އިޞްލާޙަށް ހަމަ ހަބޭހަށް ތާއީދުކޮށްގެން. ޝުކުރިއްޔާ ވަރަށް ބޮޑަށް.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. ދެން ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ މަތިވެރި ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޙަސަން
ޒަރީރަށް.
މަތިވެރި ދާއިރާގެ މެންބަރު ޙަސަން ޒަރީރު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ގާނޫނު ނަންބަރު 13 /2008 (އެންޓި-ކޮރަޕްޝަން ގާނޫނު)އަށް އިޞްލާޙުގެނައުން ،
އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ މި އިޞްލާޙަށް އަޅުގަނޑު ފުރިހަމައަށް ތާއީދުކުރަން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ 21 ވަނަ ގަރުނަށް
ދިވެހިން ލޯހުޅުވިގެން އައިއިރުގައި ޒަމާނީ ޑިމޮކްރަސީއެއްގެ ހުވަފެންތައް ، އެ ކުލަވަރުތައް، އެ ވާހަކަތައް
އަޅުގަނ ޑުމެން ދިޔައީ ދައްކަމުން. ޙަޤީޤަތުގައި ދިގު 30 އަހަރެއްގެ ވެރިކަން ނިމުމަށް ޓަކައި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ވަރަށް
ގިނަ ބަޔަކު އެކި ފިކުރުގެ އަދި އެކި ކުލައިގެ އަދި އެކި ވިސްނުމުގެ މީހުންތައް އެއްގަލަކަށް އަރައި އަޅުގަނޑުމެން
ކުރި މަސައްކަތަކީ މި ރާއްޖެއަށް ޒަމާނީ ޑިމޮކްރަސީ ގެނައުމުގެ މަސައްކަތް. ޙަޤީޤަތުގައި މި ކަމުގައި ވަކި ޕާޓީއެއް ،
ވަކި މީހެއް މީގެ އެޑްވާންޓޭޖު ނަގައިގެން ކޮންމެހެން ތިމަންނަ އަމިއްލައިން ކުރި ކަމެކޭ ދެންނެވޭކަށް ނެތް. މިއީ ހަމަ
ރާއްޖޭގެ ހުރިހާ ފިކުރެއްގެ ވެސް ހުރިހާ ޚިޔާލެއްގެ ވެސް ބަޔަކު ހަމަ އެއްވެގެން ކުރި މަސައްކަތެއް. ގަބޫލުކުރަންޖެހޭ
ޙަޤީޤަތަކީ ރާއްޖެ އޭރު ހިނގަމުންދިޔައީ، ހިނގަމުންދިޔައީކީ އަޅުގަނޑުމެން ގަބޫލުކުރާ ނިޒާމުގެ ތެރެއިން ނޫންކަން. އެ
ނިޒާމު ބަދަލުކޮށް ޒަމާނީ ޑިމޮކްރަސީއެއް އަޅުގަނޑުމެން ގެނެސް މަލްޓި ޕާޓީ ސިސްޓަމުގެ ތެރެއިން މިއަދު
ވެރިކަންކުރާތާ ހަތަރުފަސް ރައީސެއް އަޅުގަނޑުމެން ދެކެފީމު. އަދި އަޅުގަނޑުމެން ވަރަށް ގިނަ މިނިވަން
މުއައްސަސާތައް ވެސް ގާއިމުކޮށްފީމު. އެގޮތުން އަޅުގަނޑު މެން ވަރަށް ފޮނި އުންމީދެއްގައި އަދި ވަރަށް މުހިންމު
މަސައްކަތެއްކުރަން، މި ރާއްޖޭގައި ޒަމާނު އްސުރެ އަށަގަނެފައިވާ ކޮރަޕްޝަން ނައްތާލައި ، އެކަމަށް މަގުފަހިކުރުމަށް
ޓަކައި އަޅުގަނޑުމެން އުފެއްދި އެންމެ މުހިންމު އެއް ކޮމިޝަނަކީ އެންޓި-ކޮރަޕްޝަން. އަޅުގަނ ޑު ހިތަށް އަރާ މިހާރު
އެ ކޮމިޝަން ފަކްޝަންކުރަމުންދަނީ އެންޓި-ކޮރަޕްޝަނުގެ މާނައިގައިތޯ ނުވަތަ އަންއެންޓި -ކޮރަޕްޝަނުގެ މާނައިގައިތޯ.
މިއީ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، އުފެދޭ ސުވާލެއް މިއީ. ކޮބައިތޯ ނެރެވުނު ނަތީޖާއަކީ، ކުރެވުނީ ކޮން ކަމެއްތޯ އެބަޖެހޭ
ބަލައިލަން. އަޅުގަނޑުމެން ނިމިގެންދިޔަ މީގެ ކުރީގެ ވެރިކަމުގައި ވެސް އަދި އޭގެކުރީ ވެރިކަމުގައި ވެސް ބޮޑެތި
ޖަރީމާތަކެއް ޚާއްސަކޮށް ސަރުކާރު ހިއްސާވާ ކުންފުނިތަކުން އެ ކުންފުނިތަކުގެ ވެރިން އެ ބޭފުޅުން ޖީބަށް މިލިއަނުން
60

20 ވަނަ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ 45 ވަނަ ޖަލްސާ 4 ނޮވެންބަރު 2024
މިލިއަނުން ފައިސާ އަޅަމުން ގޮސް، އެ އެތައް ކުންފުންޏެއް އަޅުގަނޑުމެންގެ ކުރިމަތީގައި ބަނގުރޫޓުވެގެންދިޔަ އީ. 5
އަހަރު ނިމިގެންދިޔައީ. ކީއްވެގެ ންތޯ އޭގެ އެންމެ މައްސަލަ ނުބެލެނީ؟ ކޮބައިތޯ އެންޓި-ކޮރަޕްޝަން؟ ކީއްތޯ އެ ބޭފުޅުން
ކުރީ؟ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓުން ބަޖެޓުގައި ޖެހިގެން ކޮންމެ އަހަރަކު ވެސް އަޅުގަނޑުމެން އެ ބޭފުޅުން ބަޖެޓު ކޮމިޓީއަށް
ގެނެސް އެ ބޭފުޅުން އެ ބުނާ ކަންތައްތައް ކޮށްދޭ، ބަޖެޓު ވެސް ބޮޑުކޮށްދޭ. ވަސީލަތްތައް ވެސް ގާއިމުކޮށްދޭ.
އެހެންނަމަވެސް، ނަތީޖާއެއް އަދާހަމައަށް ވެސް ، އަދާހަމައަށް ވެސް އެންޓި-ކޮރަޕްޝަން ކޮމިޝަނުން ނަތީޖާއެއް
ނުނެރެވި މިއޮތީ ކީއްވެގެންތޯ އެބަޖެހޭ ބަލަން. ކޮބައިތޯ މައްސަލައަކީ، ކިހާ ހިސާބަކުންތޯ މައްސަލަ މި ޖެހެނީ، އެ
އޮނިގަނޑު އޮތް ގޮތުންތޯ ނުވަތަ އެ ބޭފުޅުންގެ މަސްއޫލިއްޔަތުގެ ގޮތުން ނުވަތަ ބާރު އެ ބޭފުޅުންނަށް ނުދެވެނީތޯ؟ އެ
ބޭފުޅުންނަށް ނުދޭ އެއްވެސް ބާރެއް ނެތް ޙަޤީޤަތުގައި. އެކަން ފެނިގެން މި ދަނީ ހަމަ ކޮންމެ ސަރުކާރެއްގައި ވެސް
އެންވަޔަރަންމަންޓް ކޮންމެވެސް އެއްޗެކޭ ކިޔާފައި ހިއްކަމުންދާ ބިމެއް ނުވަތަ ޕްރޮޖެކްޓު ހުއްޓުވައިލުމުގެ ބާރު އެ
ބޭފުޅުންނަށް އޮވޭ. ވަރަށް ފަސޭހަ އެކަން ހުއްޓުވައިލަން. ހުއްޓުވައިލާފައި އަނެއްކާ އެ މައްސަލަ ނުބަލައި، ދައުލަތަށް
އެބަ ގެއްލުންވޭ. އެކަން ކުރާ ކުންފުންޏަށް އެބަ ގެއްލުންވޭ. އެތައް މަހެއް އަހަރުތަކެ އް ނަގަމުންދޭ އެ މައްސަލަތައް
ބަލަން ވެސް. އެހެންވީމާ، އެންޓި-ކޮރަޕްޝަނުގެ ނާގާބިލުކަމުން، އެންޓި-ކޮރަޕްޝަން ކޮމިޝަނުގެ މަސައްކަތް އެ
ބޭފުޅުން ކޮށްފައި ހުރި ގޮތް މިހިރީ އަޅުގަނޑުމެންނަށް މާޒީން ފެންނަން. އެހެންކަމުން، އެ ކަންކަން ރަނގަޅުކުރުމަށް
ޓަކައި މިއަދު އަޅުގަނޑުމެން މި ޖެހެނީ މި އިޞްލާޙުގެންނަން. މި އިޞްލާޙު މިގޮތަށް ގެނައިމަ އަދި އެމް.ޑީ.ޕީގެ
ބޭފުޅުން ކިތަންމެ ވަރަކަށް ފާޑުކިޔެއްކަމަކު އެ ބޭފުޅުންނަށް އެނގިވަޑައިގަންނަވާނެ މިއަށްވުރެ ވަކި މިނިވަންކޮށް
ޙަޤީޤަތުގައި އެންޓި-ކޮރަޕްޝަން ކޮމިޝަނަށް ރައީސާއި ނައިބު ރައީސް ނެގޭނެ ގޮތެއް އަދިއެއް ނެތް މިހާތަނަކަށެއް.
ކުރިން ނަގަމުންދަނީ ކުރީ ދުވަހު ދެންނެވިހެން 5 މެންބަރުންގެ ވޯޓަކުން. އެކަމަކު މިއަދު މި އިޞްލާޙު މި
ރިފަރކުރަނީ ކީކޭތޯ؟ 93 މެންބަރުންގެ، ރައްޔިތުން އައްޔަންކޮށްފައި ތިބި މަންދޫބުން އެ ބޭފުޅުންނޭ ތި ބޭފުޅުން
އައްޔަންކުރާނީ. އެއީ ދެން މިނިވަން ގޮތުގައި އެ ބޭފުޅުންނަށް ނުވިސްނެންޖެހޭ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ އަޅުގަނޑަކަށް
ހަމަ އެއް ގޮތަކަށް ނޭނގޭ އެ ބޭފުޅުންނަށް ފަހުމުވާ ގޮތަށް މި ވާހަކަ ދައްކާނީ ކޮން ބަހުރުވަޔަކުން ކަމެއް ވެސް.
މިއޮތީ 5 ބޭފުޅުން ނަގާ ކަމެއް މިނިވަންވެގެން އެ ވާހަކަދައްކާއިރުގައި، ރައްޔިތުން ހޮވާފައި ތިބި މެންބަރުންގެ
ތެރެއިން 93 މެންބަރުންގެ ވޯޓުން އެ ބޭފުޅުން ހޮވީމަ ގޯސްވީމަ ދެން ވަރަށް ބޮޑު އަރަތެއް މިއީ. އިއްޒަތްތެރި
ރައީސް؛ ވަރަށް ބޮޑު އަރަތެއް މިއީ. އެކަމަކު މިކަމާ ވެސް އެ ބޭފުޅުން އެބަ ފާޑުކިޔާ. ދެން ފާޑުކިޔަންވެއްޖެއްޔާ
އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، ކޮންމެ ކަމެއް ވެސް ފާޑުކިޔޭނެތާ. ހަމަ އެހެން ކިޔާ ފާޑެއް ގޮތުގަ އި އަޅުގަނޑަށް ހަމަ
ތަސައްވުރުވެގެންދަނީ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ އެންޓި-ކޮރަޕްޝަނާއި ދިވެހިރާއްޖޭގައި އުފެދިފައި ހުރި ހަމަ ގިނަ
މުއައްސަސާތައް އޮތީ މި ހާލަތުގައި. 1932ގަ އި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ފުރަތަމަ ޤާނޫނުއަސާސީ ވުޖޫދަށް އައިސް އޭރު ވެސް
61

20 ވަނަ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ 45 ވަނަ ޖަލްސާ 4 ނޮވެންބަރު 2024
އަޅުގަނޑުމެން ހައްގުތަކުގައި ލިޔެވިގެން ގުޅަކުޅޭ ފަސްގަނޑަށް އެއްވެ، ރައްޔިތުންގެ އޭރު ހިތްހަމަނުޖެހިގެން އެ ވީދާ
އަޅައިލީ. އޭގެފަހުން އަނެއްކާ އެއަށް ބަދަލުތަކެ އް ގެނެސް އެތައް އަހަރެއް ފާއިތުވެގެން ގޮސް 2008 ވަނަ އަހަރުގައި
އަޅުގަނ ޑުމެން ފެހި ޤާނޫނުއަސާސީ ވުޖޫދަށް އައިސް އެ ބާރުތައް މުތުލަގަށް، މުތުލަގަށް ދުނިޔޭގެ ބޮޑެތި ޑިމޮކްރަސީ
އެތައް އަހަރެއް ، 100 އަހަރުވެފައި ހުރި ޤައުމުތަކުން ނުދޭހާ ބާރުތައް މި ޤައުމުން ދިނީ. ހުރިހާ މިނިވަން
ކޮމިޝަންތައް އުފައްދަވަ އި އެ ކޮމިޝަންތަކަށް އެ ބާރުތައް ދިނީ. ޔޫރަޕުން އެ ޤައުމުތަކުން ނުލިބޭ ބާރުތައް،
އިންޑިޔާއިން، ދުނިޔޭގެ އެންމެ ބޮޑު ޑިމޮކްރަސީން އިންޑިޔާއިން ނުލިބޭ ބާރުތައް އަޅުގަނޑުމެން މިނިވަން
ކޮމިޝަންތަކަށް ދިނިން. އޭގެ ތެރެއިން އެއް ކޮމިޝަނަކީ އެންޓި-ކޮރަޕްޝަން. އެއީ މި ރާއްޖެއަށް އަޅުގަނ ޑު ކުރިން
ބުނިހެން އުފެދިފައިވާ ކޮރަޕްޝަނުގެ މައްސަލަ ޙައްލުކުރުމަށް ޓަކައި އަޅުގަނ ޑުމެން އުފެއްދެވި ކޮމިޝަނެއް.
އެހެންނަމަވެސް، އެ ކޮމިޝަން އުފެއްދި ފަހުން މި ރާއްޖޭގެ ކޮރަޕްޝަންވީ އިތުރު. ޚާއް ސަކޮށް ނިމިދިޔަ 5 އަހަރު
އޭގެ އެއީ ރިކޯޑު އަދަދަކަށް. އަޅުގަނޑު ނުބުނަން ކުރީ އަހަރުތަކުގައި ވައްކަންނުކުރާ ވާހަކައެއް. ކުރީގައި ވެސް އެބަ
އޮތް ޖަރީމާތައް ހިންގާފައި. އެހެންނަމަވެސް، ނިމިދިޔަ 5 އަ ހަރަކީ އޭގެ ރިކޯޑު އަދަދެއް މި ޤައުމުގައި ވައްކަންކުރި.
124 ބިލިއަން ޤައުމު ދަރުވައިލިއިރުގައި މިއީ ނިމިދިޔަ 50-40 އަހަރުގައި މި ޤައުމުގައި ނުހިންގާ ވަރުގެ ޖަރީމާތައް
ހިންގައިގެން ޙަޤީޤަތުގައި މި ޤައުމުގެ ދަރަނި ބޮޑުވެގެން މި ދިޔައީ. މިސް މެނޭޖުކުރެވުނީ. ބަލަހައްޓަން ނޭނގުނީ.
ހިސާބުކިތާބު ޖަހަން ނޭނގުނީ. ޖަރނަލްއެއް އެއްޗެއް ކުރިއޭޓުކުރަނީކީ ނޫން. ޕްރޮކިއުމަންޓް ޑިޕާޓްމަންޓުތައް އެ
ބޭފުޅުންތައް ހިސާބުތައް ބަހައްޓަނީ ހިތަށް އެރި ގޮތަކަށް... (ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު) އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ ކުރިން ބުނިހެން
ޚާއްސަކޮށް ސަރުކާރުގެ ކުންފުނިތައް އެ ބޭފުޅުންގެ ޕްރޮކިއުމަންޓުތައް ޕާޓްޝަން ޑިޕާޓްމަންޓުތަކުގެ ހިސާބުކިތާބު
ބަލަހައްޓާފައި ހުރީ އަޅުގަނޑު މެން އަމިއްލަ ގޭގެ ކުޑަކުޑަ ކަޑައެއްގެ ހިސާބުކިތާބު ނުބަލަހައްޓާހާ ވެސް ދޯދިޔާކޮށް.
އޭގެ ނަތީޖާއަކަށް ވެގެންދިޔައީ މި ޤައުމުގެ ކުންފުނިތައް ބަނގުރޫޓުވެގެން ދިޔައީ. އެ ކަންތައްތައް އިޞްލާޙުކުރުމަށް
ޓަކައި، އެ ކަންތައްތައް ކުރުމަށް ޓަކައި މިއަދު ގާނޫނުތަކަށް އަދި ޤާނޫނުއަސާސީ އިޞްލާޙުތައް ގެނެސްގެން މި
މަސައްކަތް ކުރަމުންދާން ފެށީމަ ދެން ފާޑުކިޔާފައި އެ ވާހަކަދައްކާނެ ކަމެއް ނެތް. ތިޔަ ބޭފުޅުންނަށް ވެސް ވެރިކަން
ލިބުނު އަދި އެހެން ބޭފުޅުން ވެސް ވެރިކަންކުރި. ކީއްވެގެންތޯ މިކަން ނުކުރުނީ؟ ކީއްވެތޯ ނަތީޖާ ނުދެއްކުނީ؟ އެ
ނަތީޖާ ނުދެއްކުނީމަ، ނަތީޖާ ނެރެވޭނެ ގޮތަށް މިއަދު މި ޒަމާނަށް ފެތޭ ގޮތަށް މި ޤާނޫނުއަސާސީ މި އިޞްލާޙުކުރަނީ.
އިއްޒަތްތެރި ރައީސް ؛ އަޅުގަނ ޑަށް ޔަގީން ކަށަވަރު ފާޑުކިޔަސް އަދި ކިތަންމެ ވަރަކަށް އެ ބޭފުޅުން އަޅުގަނޑުމެންނާ
ދިމާއަށް އެއްޗެހި ކިޔަކަސް ކަންކަން ކުރެވޭނީ ކެރިގެން އެ ކަން ކުރަން އޮންނަ ގޮތަށް. މިއަދު ޑރ. ރައީސް މުޢިއްޒު
އެ ކުރައްވަނީ އެ މަސައްކަތް. އަޅުގަނޑުމެން މި ތިބީ އެ މަނިފާނުގެ ފަހަތުގައި، اެلهގ ވާގިފުޅާ އި ހެޔޮ ރަޙްމަތްފުޅާ
އެކީ އިރާދަކުރެއްވިއްޖެއްޔާ އަޅުގަނޑުމެން އެ މަސައްކަތް ކާމިޔާބުކުރާނަން. ސިޔާސީ ގޮތުން، ސިޔާސީ ގޮތުން އެ
62

20 ވަނަ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ 45 ވަނަ ޖަލްސާ 4 ނޮވެންބަރު 2024
މަނިކުފާނަށް ގެއްލުން ކަނޑައެޅިގެންވާނެކަން އެނގޭއިރު ވެސް މި ޤައުމާ ދޭތެރޭ ވިސްނާތީ، މި ޤައުމާ ދޭތެރޭ
ވިސްނާތީ މިއަދު މި ގާނޫނުތަކަށް އިޞްލާޙު ގެނެސް، މި ޤައުމު ހަމަމަގަށް އެޅުވުމަށް މަސައްކަތްކުރަނީ. 30 އަހަރު
ފާއިތުވެގެންދިޔައީ ، 5 އަހަރެއް ފާއިތުވެގެންދިޔައީ، 2 އަހަރެއް ފާއިތުވެގެންދިޔައީ. އަނެއްކާވެސް 5 އަހަރެއް
ފާއިތުވެގެންދިޔައީ ޑިމޮކްރަސީއެއް ގެނައި ފަހުން 17 ،16 އަހަރުވެގެންދިޔައީ. ނެތް ލިބުނު ނަތީޖާއެއް. އެ ކަންކަން
ރަނގަޅުކުރަން މިއަދު މި އުޅެ ނީ. ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. ދެން ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ ވައިކަރަދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޙުސައިން
ޒިޔާދަށް.
ވައިކަރަދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޙުސައިން ޒިޔާދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. 13 /2008 (އެންޓި-ކޮރަޕްޝަން ގާނޫނު)އަށް މި ހުށަހެޅިފައި އޮތް އިޞްލާޙާ މެދު
އަޅުގަނޑު ވާހަކަދައްކާއިރުގައި އަޅުގަނޑު ހިތަށް އަރަނީ، އަޅުގަނޑުގެ ކުރިން އިއްޒަތްތެރި މެންބަރަކު ވާހަކަފުޅު
ދައްކަވައިފި. އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަނޑު ހަމަ އެ މެންބަރާ އެކު އެހެން މަޖިލީހެއްގައި ވެސް އިންނެވި. ފުރުޞަތު
އަޅުގަނޑަށް ވެސް ލިބުނު. އަޅުގަނޑު ހިތަށް އަރާ ބައިވަރު ވާހަކަ އެބަހުރި. އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަނޑު ނެތިން އެ
ވާހަކަ ދައްކާކަށް. އަޅުގަނޑު ދައްކަން މި އުޅޭ ވާހަކައަކީ، މިއީ މި ފަހަތަށް އެޅޭ ފިޔަވަޅެކޭ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛
އަޅުގަނޑު ކުރާ ކަމެއް ގޯސްކޮ ށްކުރޭތޯ ބަލަން އަޅުގަނޑު މީހަކު މުސާރަ ދީފައި ބަހައްޓައިފިއްޔާ އެންމެ ރަނގަޅަކަށް
އެ ކަމެއް ނުދާނެ. އެއީ އެންމެ ރަނގަޅު ގޮތް ކަމަށް އަޅުގަނޑަށް ފެންނަނީ. އެންޓި-ކޮރަޕްޝަން ގާނޫނަށް މި ގެންނަ
އިޞްލާޙަކީ ރައީސާއި ނައިބު ރައީސް ކަނޑައަޅާނީ ރައީސުލްޖުމްހުރިއްޔާއޭ. މި މަޖިލީހުގެ ކޮމިޓީތަކުގެ މުގައްރިރުން
ވެސް ކަނޑައަޅަނީ ވެސް ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ. މަޖިލީހުގެ ރައީސް ވެސް ކަނޑައަޅަނީ ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ. ހިއުމަން
ރައިޓްސް ކޮމިޝަނަށް ވެސް މީހަކު ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ. ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ އެބަ ވިދާޅުވޭ ތިމަންނަ އެހާ ބާރު
ބޭނުމެއް ނޫނޭ. ރަނގަޅު ނިޔަތެއްގައި ކަމެއް ކުރާއިރު...
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އިއްޒަތްތެރި، އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު، އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މަޑުކޮށްލަދެއްވުން އެދެން. ނިޒާމީ ނުކުތާއަކަށް
ފުރުޞަތުއެރުވުމުގެ ކުރިން ރިޔާސަތުން އެއްޗެއް ދަންނަވައިލަން މި ފަހަރު ބޭނުންވޭ އެބަ. އެއީ މަޖިލީހުގެ ތަޅުމުގައި
63

20 ވަނަ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ 45 ވަނަ ޖަލްސާ 4 ނޮވެންބަރު 2024
ވާހަކަފުޅު ދައްކަވަންވާނީ ޙަޤީޤަތާ އެއްގޮތަށް. މަޖިލީހުގެ ރައީސް ކަނޑައަޅުއްވަނީކީ ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާއެއް ނޫން.
މަޖިލީހުގެ ރައީސް އިންތިޚާބުކުރަނީ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން. އެހެންވީމާ، އެކަހަލަ
ކަނޑައެޅިގެން ޙަޤީޤަތާ ޚިލާފަށް ވާހަކަފުޅު ނުދެއްކެވުމަށް އަޅުގަނޑު އިއްޒަތްތެރި މެންބަރަށް ހަމަ ދަންނަވައިލަން
ބޭނުން. އަދި މިނިވަން މުއައްސަސާތަކަށް ވެސް ރައީސުން ކަނޑައަޅަން މި އަންނަނީ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހަށް. އައިމަ
ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންނަށް ފެނިވަޑައިގަންނަވަންޏާ އެ ބޭފުޅަކު އެ މަގާމަށް މި
އިންތިޚާބުކުރެވެނީ. އެހެންވީމާ، ޙަޤިޤަތާ ޚިލާފަށް ވާހަކަ ނުދައްކަވައި، ވަރަށް ތެދުވެރިކަމާއި އިޚުލާސްތެރިކަމާ އެކީގައި
ވާހަކަދެއްކެވުމަށް ފުރުޞަތުއަރުވަން އިއްޒަތްތެރި މެންބަރަށް.
ވައިކަރަދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޙުސައިން ޒިޔާދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ ރައީސް. އަޅުގަނޑު ވެސް ހަމަ އިޚުލާސްތެރިކަމާ އެކު ހެޔޮ ނިޔަތުން ތެދުހަދައިގެން ވާހަކަ މި ދައްކަނީ.
ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ، ތި ހިސާބަށް އިއްޒަތްތެރި ރައީސަށް ވަޑައިގެންނެވުނު ގޮތް ވެސް އަޅުގަނޑަށް އެނގޭ.
އިއްޒަތްތެރި ރައީސް ވެސް އެކަން ހަނދުމަފުޅުގައި ބަހައްޓަވާނެ ކަމަށް އަޅުގަނޑު އު އްމީދު މި ކުރަނީ.
ރައިސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ އެ ހިސާބަށް ވަޑައިގެންނެވީ ވަރަށް ފަސޭހަ ގޮތަކަށް. ކާލި ބަނދެގެން. ރައީސް ތި ހިސާބަށް
ވަޑައިގެންނެވީ ބުރަ މަސައްކަތުން. ކުރާ، ބޭރަށް ފެންނަން ނެތަސް. ވަރަށް މަސައްކަތުން ވަޑައިގެންނެވީ.
ފުރަތަމައިނުން ދެއްކެވީ ހުސް ގޮނޑި. އެ ކާލިގަނޑު ކަނޑައިލީ. އެ ބައި ނިމުނީ. ޒުވާނުން ނިމުނީ. މަސްވެރިން
ނިމުނީ. މިއަދު އެ ހުންނެވީ ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާއާ ހަމައިގައި. ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ މިއަދު އެ ހުންނަވަނީ މަޖިލިސް
ރައީސްއާ ހަމައިގައި. އެ ކާލި ކަނޑާލައިފިއްޔާ ވެއްޓޭނެ ވަރަށް ފަސޭހައިން. އަޅުގަނޑަށް އެނގޭ އައި މަގު. ހުރިހާ
ދިވެހި ރައްޔިތުން އެކަން ދަނޭ. ތެދުބަހުން އަޅުގަނޑު މި ވާހަކަ ދައްކަނީ. ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ ބޭނުންފުޅުވީމަ ތި
ހިސާބުގައި ތި އިންނަވަނީ. މި މަޖިލީހަކީ ވެސް ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާގެ 100% ބާރުގައި އޮތް ކަމެއް. ވަރަށް ރީތިކޮށް
މި ވާހަކަ ދެއްކިދާނެ. ކޮމިޝަނެއް ވެސް ކަނޑައަޅަނީ ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ. އަޅުގަނޑު މި ދަންނަވަނީ
ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ ކުރާ ކަންކަން ބަލަން ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ މެންބަރަކު ކަނޑައެޅީ. އެހެންނޫނިއްޔާ ހިންގަވާ
ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ، މި ހުރިހާ ކަމެއް ބާއްވާފައި ނޫ ޤާނޫނުއަސާސީއަށް ދާން. އޭރުގައި ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހަކީ
ގޭދޮށު 10 ކުދިންނާއި ކެބިނެޓާ ލައިގެން އޮންނަ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހެއް. މިއެކޭ އެއެކޭ ތަފާތެއް ނެތް. މި
މަޖިލީހަކުން ރައްޔިތެއްގެ ހައްގުގައި ބަހެއް ބުނާނެ ހަމަ އެކަކު ވެސް ނެތް. ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާގެ މޮޅު ވާހަކަދެއްކުން
ނޫން ކަމެއް ނެތް. އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެނގޭ އެއްޗަކީ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު ހުސްވެއްޖެ. އެއް އަހަރު ހިނގައްޖެ. ނިމި
ހިނގައްޖެ. ވީކަމެއް ރައްޔިތުންނަކަށް ނެތޭ. އެންޓި-ކޮރަޕްޝަން ކޮމިޝަނަށް މަޖިލީހުން މީހަކު އައްޔަންކުރީމަ ވަކި
64

20 ވަނަ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ 45 ވަނަ ޖަލްސާ 4 ނޮވެންބަރު 2024
އަންނާނެ ތަފާތަކީ ކޮބައިތޯ؟ މި މަޖިލީހުގައި އެބަހުރިތޯ ކަމެއް ގޯސްވީމަ ގޯސްކަން؛ ހަމަ މީޑިއާއިން އެއްޗެއް ބުނީމަ
ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ ބަދަލުކުރަނީ. މިއަދު ޤައުމު ހިންގަނީ އެކްސްގައި. ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާގެ އަމިއްލަ އަށް، އަމިއްލަ
އެކްސް އިން ލިޔާލިޔުމެއް އެކަނި އޮންނަނީ. ކެބިނެޓުން ނިންމާ ނިންމުމެއް ނޫން އޮންނަނީ. އެހެންވީމާ، އަނެއް ދުވަހު
ބަދަލުވާން އެ ޖެހެނީ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަނޑުމެން މި ދަނީ، ރަނގަޅުކުރެވޭތޯ މަސައްކަތް މި ކުރަނީ.
އަޅުގަނ ޑަށް އެނގޭ ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ ވޯޓުލައިގެން ނޫންކަން ރައީސް ތިތާ ތި އިންނަވަނީ. އަޅުގަނޑަށް އެނގޭ
ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާގެ ވޯޓަކުން ނޫންކަން މި ތަނަނަށް ވަޑައިގެން މި އިންނަނީ. އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަނޑު ކުރިން
ވެސް ފާހަގަކުރިން، މި އިޞްލާޙުތައް ގެންނައިރު ފަހަތަށް އަދި އެއް މާއްދާ އިތުރުކޮށްލަދޭށޭ. ތިވަރުގެ އިތުބާރެއް
ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާއާ ދޭތެރޭގައި އޮ ވެއްޖެއްޔާ؛ އަޅުގަނޑު މިހެން މި ދަންނަވަނީ ސަބަބެއް އޮވެގެން އިއްޒަތްތެރި
ރައީސް. އިއްޔެގައި މި ތާނގައި އެ މީހަކަށް ޓަކައި ޖާނުންފިދާވާން، އި އްޒަތްތެރި ރައީސް ވެސް އަޅުގަނޑު ދުށިން،
މިއަދު ވެސް އަޅުގަނޑަށް ހިތަށް އެ މަންޒަރު ސިފަވީމަ ލޮލުން ފެން އާދޭ. ބައްދަބައްދާފައި ކީރިތިކުރެއްވި ތަން. އެ
ވެރިޔާއާ ދިމާއަށް މިއަދު ގޮވާ ލާ އެއްޗެހި އަޅުގަނޑަށް އެ ފަރާތުން އެ އިވުނީ. މި ފަރާތުން އެ އިވުނީ. ޖާނާއިމާލުން
އެ ވެރި ޔަކަށް ޓަކައި ޤުރުބާންކުރި ވެރިޔެއް ، ބަދަލު އެބައާދޭ ރައީސް. ޒަމާނަށް ބަދަލުވީމަ ބަދަލުތަކެއް އިންސާނުންވީމަ
އާދޭ. އެ އަންނާތީ މި ގާނޫނެއް މި ހަދަނީ. މިއީ އަބަދަށް ޢަމަލުކުރަން ހަދާ ގާނޫނު، ތިރީގައި ހަމަ ލިޔަންވީ
ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ ޑރ. މުޙައްމަދު މުޢިއްޒު ވެރިކަމުގައޭ މިއަށް ޢަމަލުކުރާނީ. އެހެންނޫނީ އެއްކަލަ ކަހަލަ ވެރިޔެއް
އަތުވެދާނެ ނޫންތޯ؟ ކުރީގައި ޕީ.ޕީ.އެމްގެ ހުރި ކަހަލަ ވެރިއެއް. ނޫނިއްޔާ ކުރިން އެ މެންބަރު ތާއީދުކުރި ކަހަލަ
ވެރިޔަކު ވެސް އަތުވެދާނެ ނޫންތޯ؟ ރައްޔިތުންގެ ހައްގުގައި އަޅުގަނޑު މި ވާހަކަ ދައްކަނީ. ރައްޔިތުންނަށް ޓަކައި މި
ވާހަކަ މި ދައްކަނީ. މި އިޞްލާޙުގެންނަނީ ކަމަށް ވެއްޖެއްޔާ އެގޮތަށް ގެނައުން ބުއްދިވެރިއޭ. އަޅުގަނޑަކަށް ނުފެނޭ
ގާނޫނުތައް މިކަމުގައި އިޞްލާޙުކުރާކަށް. މިއަދު ވެސް ހުރިހާ ކޮމިޝަނަށް މީހުން އައްޔަންކުރުމުގެ ބާރު އޮތީ
ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާއަށް. މި މަޖިލީހަކު ނެތް ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ ގޮތަކަށް، އިޒްރޭލު މައްސަލައިގައި ފިޔަވައި ،
ގޮތަކަށް ވިދާޅުވެއްޖެއްޔާ އެ ގޮތަކަށް ނަހަދާނެ. މުޅި ސަރުކާރުން އިޒުރޭލު ޕާސްޕޯޓު މައްސަލައިގައި ބަދުނާމުކުރީ
ރައްޔިތުންގެ މަޖިލިސް. އަޅުގަނޑު އެ ދުވަހެއްގައި ވަރަށް ތަޢުރީފު މަޖިލިސްގެ ރައީސަށް ކުރިން. ވަރަށް އިތުބާރު
އޮތީމަ އެ ދުވަހު ކުރީ އެއަށް ގޮތެއް ނިންމައިދޭން. ގޮތެއް ނިންމަން. އޭގައި ޕީ.އެން.ސީން ވެސް ބަޔާނެއް ނެރެވި.
ޔަހޫދީން ވެސް ތިބީ ކޮސްވެފަ އި އެ ބަޔާން ފެނިފައި. އެ ލެވެލްގައި ކަންކަން މިއަދު މިހިރީ. އެހެންވީމާ، އިއްޒަތްތެރި
ރައީސް، މި ދަންނަވަނީ، ރައްޔިތުންގެ ހައްގު ގައި ތެދުބަހުން އަޅުގަނޑު މި ވާހަކަ ދައްކަނީ. ވަރަށް ބޮޑަށް
ޝުކުރިއްޔާ ދެއްވި ފުރުޞަތަށް.
65

20 ވަނަ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ 45 ވަނަ ޖަލްސާ 4 ނޮވެންބަރު 2024
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަނޑު މިހާރު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ ފޭދޫ ދެކުނު
ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އިބްރާހީމްދީދީއަށް.
ފޭދޫ ދެކުނު ދާއިރާގެ މެންބަރު އިބްރާހީމްދީދީ ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަނޑު ހަމަ ހައިރާންވެ އަންތަރީސްވެއްޖެ އެމް.ޑީ.ޕީއަށް، މި ޑިމޮކްރަސީއޭ ކިޔާ
ޕާޓީގެ މެންބަރަކު މި ޑިމޮކްރަސީގެ މި ނިޒާމު ވުޖޫދަށް ގެނައި ބޭފުޅުން، ވައިކަރަދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު
ޙުސައިން ޒިޔާދު ޑިމޮ ކްރަސީއާ ޚިލާފަށް ވާހަކަ ދެއްކީތީވެ. ވަރަށް ސާފު ޢިބާރާތުން ޑިމޮކްރަސީއާ ޚިލާފަށް
ވާހަކަދެއްކެވީ. ބަލަ މި ނިޒާމުގެ ތެރެއިން މި ބޭފުޅުން، މި ނިޒާމުން، ޕާޓީ ނިޒާމު ވުޖޫދަށް ގެނައިއިރު މި
ބޭފުޅުންނަށް އެނގިވަޑައިގަންވާނޭ ނޫންތޯ މި ނިޒާމުގައި އޮތީ ޕާޓީގެ ފަރާތުން އިންތިޚާބެއް ކާމިޔާބުކޮށްގެން އަންނަ
ބަޔެއް، ޕާޓީގެ މެޖޯރިޓީ އޮންނަ ގޮތަކަށްކަން ޕާޓީން ކަންތައްތައް ނިންމާނީ. މިއަދުގެ ޕީ.އެން.ސީގެ މެޖޯރިޓީ އޮތުމަކީ
މިއީ މައްސަލައެއްތޯ؟ ޕީ.އެން.ސީގެ ރައީސާ އި، ޕީ.އެން.ސީގެ ޗެއަރޕަރސަންއާއި، ޕީ.އެން.ސީގެ މަޖިލިސް
މެންބަރުންނާއި، ޕީ.އެން.ސީގެ މެޖޯރިޓީއަށް ފެންނަ ގޮތަކަށްނޫންތޯ، ޑިމޮކްރަސީގައި މެޖޯރިޓީން ނޫންތޯ ކަންތައްތައް
ނިންމާނީ؟ މި މަޖިލީހުން މަޖިލީހުގެ އިއް ޒަތްތެރި ރައީސް އިންތިޚާބު ކުރެއްވީ. އެއީ ޕީ.އެން.ސީގެ މެޖޯރިޓީ އޮތީމަ.
އެހެންވީމާ، ވާނީ ޕީ.އެން.ސީގެ ރައީސް ވެސް ބޭނުންވާ ގޮތަށްތާ އެކަން އޮންނާނީ ވެފައި. ބަލަގަ އެމް.ޑީ.ޕީން ވެރިކަން
ކުރެއްވި އިރު، މި ދިޔަ 5 އަހަރު ޤައުމު މިހާވަރަށް ދަރައި އަޅިބޯކޭއިރު، 127 ބިލިއަން ރުފިޔާއަށް ދިޔައިރު
ހުއްތުވެ ގެން ނޫންތޯ ތި ބޭފުޅާ ހުންނެވީ، ޙުސައިން ޒިޔާދު ވެސް. އަނގައިން ވެސް ބުނިތޯ؟ މި ސަރުކާރު ވުޖޫދަށް
އައިސްގެން، މި މަޖިލިސް ވުޖޫދަށް އަންނަން ދެން މި ސަރުކާރުގައި ކެބިނެޓަށް ތި ބޭފުޅުން ވޯޓުނުދެއްވާ ތިބީ.
ކެބިނެޓަށް ގާބިލު، ރާއްޖޭގާއި ތިބި އެންމެ ރަނގަޅު ވަޒީރުން މި ތަނަށް ފޮނުއްވީމަ . މިއީތޯ ޕާޓީ ސިސްޓަމް
އޮންނަންވާ ގޮތަކީ؟ ނޫން! ޕާޓީ ސިސްޓަމުގެ ތެރެއިން އެމް.ޑީ.ޕީން ޤައުމު ފަސާދަކޮށްލާފައި، ޤައުމު ހުޅުޖަހާފައި،
ޤައުމުގެ ހުރިހާ ތަންތަން ވީރާނާކޮށްފައި ދާންތޯ ޕާޓީ ސިސްޓަމް ވުޖޫދަށް އަޅުގަނޑުމެން ގެނައީ؟ މިތާނގައި މި ވާހަކަ
ދައްކާއިރު މި ބޭފުޅުން ލަދެއް ހަޔާތެއް ނުހުރެއޭ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ޤައުމުގެ ވެރިކަން ކޮށްފައި ތިބޭ މީހުން
ހަރުގެތައް ހަދައިގެން ، މުޅި ޤައުމު ފަސާދަކޮށް ވީރާނާކޮށްފައި ސުންނާފަތިކުރާއިރު ވެސް އެމް.ޑީ.ޕީން މިއަދު ރައީސް
ޔާމީނެކޭ ވެސް ވިދާޅެއް ނުވޭ. މިދިޔަ 5 އަހަރު ރައީސް ޔާމީން، ރައީސް ޔާމީން، އެ މަނިކުފާނު ޖަލަށްލައިގެން
ހުރިހާ އަނިޔާއެއްކުރެއްވީ އެމް.ޑީ.ޕީން. މި ކުރި ހުރިހާ ވާހަކައެއް ދެއްކީ ވެސް އެ މީހުން. މިއަދު އެވަރު ބޭފުޅެއް
ވެސް ނެތް. ބަލަގަ! އޭރު ވެސް ހަމަ އެއީ ގޯސްވެއްޖެއްޔާ ގޯސްތާ. މިއަދުވެސް ގޯސް ވާނެ. އެކަމަކު މިހާރު އެ
66

20 ވަނަ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ 45 ވަނަ ޖަލްސާ 4 ނޮވެންބަރު 2024
ވާހަކައެއް ނުދައްކާ. މިހާރު ތިބީ ބައިވެގެން. މިކަހަލަ މުޑުދާރު ޢަމަލުތައް ނުކޮށްބަލާށޭ. މި ވުޖޫދަށް މި ނިޒާމު ގެނައި
މީހުން މިއަދު މި ބުނަނީ މި ނިޒާމު ސަކަރާތޭ. މި ނިޒާމު ރަނގަޅުވީމަތާ، އެއްފަހަރު ބުނާނެ ތިމަންނަމެންނޭ 18
އަހަރު ވޯޓު ލެވޭ ގޮތަށް ހެއްދެވީ. ކުރީގެ މި މަޖިލީހުގައި އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު، އެމް.ޑީ.ޕީގެ މެންބަރު ތިމަންނަމެންގެ
ހިއްސާ؛ އެ ބޭފުޅާ އޮތީ ރައީސް މައުމޫނުގެ ފަހަތުގައި ސިފައިންގޭގައި. އަޅުގަނޑުމެން ފަހައި ލަޓިބުރި ހިފައިގެން
ދިޔައީ. އެހެން ޒުވާނުންނާއި އެހެން މީހުން، މިއަދު މި މަޖިލީހުގައި ޕީ.އެން.ސީގެ މި ތިބަ ގިނަ ބޭފުޅުން އޭރު
ޑިމޮކްރަސީ ހޯދަން މަސައްކަތްކުރެއްވީ. އެހެންވިމާ، އެމް.ޑީ.ޕީއަށް މިހާރަކު ނެތޭ، އޭރު އެމް.ޑީ.ޕީގައި ތިއްބެވި
މެންބަރުން ގިނަ ބޭފުޅުން މިހާރު ތިއްބެވީ ރާއްޖޭގެ އެހެން ޕާޓީތަކުގައި. ޑިމޮކްރަސީ މިހާރު އޮތީ ޕީ.އެން.ސީގެ
ތެރޭގައި. ޕީ.އެން.ސީ ތެރޭގައި ޑިމޮކްރަސީ އޮތީ. ޑިމޮކްރަސީއަކީ މައިނޯރިޓީ ބޭނުންވާ ގޮތަށް ހުރިހާ ކަމެއް ނިންމުމެއް
ނޫން. މައިނޯރިޓީއަށް ވެސް ރެސްޕެކްޓް، އެ ބޭފުޅުން ވެސް ހަމަ ޚިޔާލުފާޅުކުރަންވީ. އެހެންނަމަވެސް، ވޯޓުން ކަންކަން
ނިންމާއިރު ޑިމޮކްރަސީއަކީ މެޖޯރިޓީން ނިންމާ ގޮތަށް ތަބާވުން. އެ ތަބާވާން ނޭނގޭ މައިނޯރިޓީ މީހުން ތިބިއްޔާ އެއީ
ޑިމޮކްރަސީއާ ޚިލާފު ވާހަކަ އެ ދެއްކަނީ. މިތާނގައި ކޮންމެ ނިޒާމެއްގައި އޮތަސް، ރަނގަޅު އެއްޗެއް އަޔަސް ގޯސް
އެއްޗެއް އޮތަސް، އަބަދުވެސް އެއާ ދެކޮޅަށް ވާހަކަ ދެއްކުމަކީ އެއީ ޑިމޮކްރަސީއެއް ނޫން ކޮންމެހެން. ޑިމޮކްރަސީއަށް
ވަކާލާތުކުރަން ބޭނުންވަންޏާ، ޑިމޮކްރަސީއަށް ރަނގަޅު ގޮތް ހޯދައިދޭން ބޭނުން ވަންޏާ ޤައުމު ރަނގަޅު މަގަށް
އަޅުވަން ބޭނުން ވަންޏާ، މިހާރުގެ ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ މި އިޞްލާޙުކުރައްވާ އިޞްލާޙީ އެޖެންޑާއަށް ތާއީދުކުރައްވަން
އެބަޖެހޭ. ތިމަންނާމެންގެ ސަރުކާރުގެ 5 އަހަރު ވެގެންދިޔައިރު ޤައުމަށް މި ލިބުނު ހުރިހާ ނުރަނގަޅު، ހުރިހާ ނުބައި
ކަންތައްތައް ރަނގަޅުކުރަން މިއަދު އަޅުގަނޑުމެން މި ސަރުކާރުން ޕީ.އެން.ސީ މެޖޯރިޓީ އޮތީމަ މި މަޖިލީހުން،
ޕީ.އެން.ސީގެ މެޖޯރިޓީ އޮތް މަޖިލީހަކަށް ވާތީވެ މި މަސައްކަތް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ކުރަން މަޖުބޫރު މި ވަނީ. މި ދިޔަ
ސަރުކާރު ތި ބޭފުޅުންނަށް މެޖޯރިޓީ އޮވެގެން މިކަން ނުކުރެވުނެއް ނޫންތޯ؟ ހަމަ މި އިޞްލާޙު ވެސް ހުށަހަޅަންވީ
ނޫންތޯ؟ ސިޔާސީ ޕާޓީތަކަށް މި އިޞްލާޙު ގެނެސްގެން ކީއްވެގެންތޯ ތި ބޭފުޅުން ފާސްނުކުރެއްވީ؟ ރާއްޖޭގެ
ރައްޔިތުންގެ އަބުރު ކަތިލައި، އަބުރާއި އިއްޒަތަށް އަރައިގަތުމަށް މި މަސައްކަތްކުރެވޭ ގޮތަށް މި ނިޒާމު
ބަދަލުކޮށްގެން، މި އަޅުގަނޑުމެން 18 ވަނަ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގައި ތިބެގެން މީހުންގެ އިއްޒަތާއި އަބުރަށް
އަރައިގަނެ ދޮގު މަޢުލޫމާތު ފަތުރައި ދޮގު ވާހަކަ ދައްކާތީވެ، އެކަން ހުއްޓުވުމަށް ޓަކައި ގަވާއިދެއް ހެދިގެން ގާނޫނަށް
ބަދަލު ގެނައީ. އެމް.ޑީ.ޕީން އައިސްފައި އޭތި ވެސް އަނެއްކާ ވެސް އުވައިލީ. ބޭނުންވަނީ ދޮގު ހަދަން، ފަސާދަކުރަން.
މިއަދު އަޅުގަނޑުމެން މިތާ މި ވާހަކަ ދައްކާއިރު މިއީ ދޮގު ވާހަކައެއް ނަމަ، އެ ގާނޫނުގައި، އެހެންނަމަ ޓީވީ
ޕުރޮގުރާމެއް ގައި އެހެން ތަނެއްގައި މީހެއްގެ އަބުރާ ބެހުނީމަ ފިޔަވަޅު އެޅޭނެއެއް ނޫންތޯ؟ އެކަމަކު އެ ހުރިހާ ނުބައެއް
ވުޖޫދަށް ގެނައި ބޭފުޅުން މިއަދު މި ތާނގައި ތިބެގެން، ޕާޓީ ހުންނަ ރައީސެކޭ ކަންކަން ނިންމަނީ. ޕާޓީ ރައީސް
67

20 ވަނަ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ 45 ވަނަ ޖަލްސާ 4 ނޮވެންބަރު 2024
ވިދާޅުވާނެ އެ ރައީސަށް ފެންނަ ގޮތެއް. އެކަމަކު ޑިމޮކްރަސީއެއް ގައި އެ ޕާޓީގެ މެޖޯރިޓީ އޮންނަންޏާ ޕާޓީން މެޖޯރިޓީން
ނިންމާ ކަންތައްތަކަކީ އެއީ ޑިމޮކްރަސީއާ އެއްގޮތަށް ހިނގާ ކަންތައްކަން އަޅުގަނޑު ދަންނަނީ. އެއީ ދުނިޔޭގެ ހުރިހާ
ތަނެއްގައި ވެސް ، ވަކި ކަމެއް ނިންމަންވީމަ މި ބޭފުޅުންނަށް އެމެރިކާއާއި ، އިނގިރޭސިވިލާތާއި ، އިންޑިއާ ހުރިހާ
ޤައުމެއް ފެނޭ. އެހެންނަމަވެސް، ބައެއްކަހަލަ ކަންތައްތަކުގައި މި ބޭފުޅުންނަށް މި ބޭފުޅުން ޤައުމުގެ އެ ސިފަ ، އެ
ރޫހު ގާއިމުކުރާކަށް ބޭނުމެއް ނުވޭ. އެހެންވިމާ، އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ އަޅުގަނޑު މި ދަންނަވަނީ ހަމަ ވަރަށް ސާފުކޮށް
މި ރާއްޖޭގައި މިހާރު މިދަނީ ޑިމޮކްރަސީގެ އެންމެ ސާފު އެންމެ ރީތި އުސޫލުން ކަންތައްތައް. އެހެންނަމަވެސް،
ވެރިކަން ބޭނުންވެގެން ވެރިކަމަށް...
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ. މިހާރު ދެން އަޅުގަނޑު ފުރުޞަތުއަރުވަން މިއޮތީ ވެލިދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މުޙައްމަދު
ޢައްބާސަށް. އަޅުގަނޑު ފެށިއިރު ދެންނެވިން 1:30 ހަމައަށް މި ބިލުގެ ބަހުސް ނިމިޖިއްޔާ ވޯޓަށް ދަންނަވާނަމޭ.
އެހެންވީމާ، މިހާރު ބިލުގެ މަސައްކަތް މި ދިޔަ ގޮތުން އަޅުގަނޑުމެންނަކަށް 1:30ގައި ވޯޓަކަށް ނުއެއް ދެންނެވޭނެ.
އެހެންވީމާ، 1:30ގައި މަޖިލިސް ނިންމައިލާނަން. އެހެންވިމާ، ބާކީ މިއޮތީ 5 މިނެޓު. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު
މުޙައްމަދު ޢައްބާސަށް ފުރުޞަތުއަރުވަން.
ވެލިދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޙައްމަދު ޢައްބާސް ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. 13 /2008، އެންޓި-ކޮރަޕްޝަން ކޮމިޝަންގެ ރައީސާއި ނައިބު ރައީސް
ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ އަ އްޔަންކުރާ ގޮތަށް މި ހުށަހެޅިފައި އޮތް އިޞްލާޙަށް އަޅުގަނޑު ކުރިން ވެސް ދެންނެވި ފަދައިން
ކަންބޮޑުވުންތަކާ އެކު ތާއީދުކުރަން. ޙަޤީޤަތުގައި ވެސް މީގެކުރިން ވެސް ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހަށް ހަމަ މި ހުރިހާ
ބޭފުޅުންގެ ނަންތައް ހުށަހެޅި، ރައްޔިތުން މަޖިލީހުގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން ތާއީދުކުރައްވައިގެން އެ ބޭފުޅުން އެ
މަގާމުތަކަށް އަ އްޔަންކުރެވިގެން މި ދަނީ. ދެންމެ ބައެއް އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން ފާހަގަކުރެއްވި ގޮތަށް ފައިތުވެގެންމިދާ
15 ވަރަކަށް 17 އަހަރު ދުވަސް ތެރޭގައި މިގޮތަށް މުސްތަގިއްލު މުއައްސަސާތައް އުފަންކުރުވީ ވަރަށް މާތް
މަގުސަދެއްގައި. އެހެންނަމަވެސް، ޚާއްސަކޮށް އެންޓި-ކޮރަޕްޝަން ކޮމިޝަން (އޭ.ސީ.ސީ) ، އެ ބޭފުޅުންނަށް ރަނގަޅު
އިނާޔަތާއި ، ހިމާޔަތާއި ރައްކާތެރިކަން ލިބިގެން ވީހިނދު، އަދި އެ ބޭފުޅުންނަށް ކޮރަޕްޝަނާ ގުޅުންހުރި މައްސަލަތައް
ބެލުމަށް، އެ ކަންކަމަށް ފާރަވެރިވުމަށް ރަނގަޅު ގާނޫނުތަކެއް ހެދިފައި ހުރިއިރު ވެސް އެ ބޭފުޅުން ވަނީ އެ ކަމަށް
ނުކުޅެދިފައި. އަޅުގަނޑު ކުރިން ދުވަހު ވެސް ދެންނެވިން މިހާރު އޮތް އޭ.ސީ.ސީއަކީ މިހާރުން މިހާރަށް ވެސް
68

20 ވަނަ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ 45 ވަނަ ޖަލްސާ 4 ނޮވެންބަރު 2024
ބޭރުކޮށްލަންޖެހޭ ބޭފުޅުންތަކެއް ތިބި ކޮމިޝަނެއް ކަމަށް. އެއީ ކީއްވެގެންތޯ؟ މިއަދު މަޖިލީހުން އަޅުގަނޑުމެން
ބަހުސްކުރާ ގާނޫނު ނުވަތަ މި ހުށަހެޅިފައި އޮތް އިޞްލާޙާމެދު ބަހުސްކުރަމުންދާއިރުގައި މި ހާލަތު ގެނުވީ އެމް.ޑީ.ޕީން.
މި ހާލަތު ގެނުވީ މީގެކުރިން 19 ވަނަ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ ފާއިތުވެގެންދިޔަ އަހަރުތަކުގެ
ތެރޭގައި އެކިއެކި ސަރުކާރު ތަކުގައި ތިއްބެވި ބޭފުޅުން ދައުލަތުގެ މުދަލާއި ފައިސާއަށް ޚިޔާނަތްތެރިވެ، ބޮޑެތި
ވައްކަންތައް ކުރާ ކަމަށް ތުހުމަތުވެގެންދިޔަ ހިނދު ވެސް ، އެންޓި-ކޮރަޕްޝަން ކޮމިޝަން (އޭ.ސީ.ސީ) އޮތީ ނިދާފައި.
އެ މައްސަލަތައް ބެލުމަކަށް އެ ބޭފުޅުން އެއްވެސްވަރަކަށް އެކަށީގެންވާ މަސައްކަތްތަކެއް ކުރައްވާފައި ނެތްކަން މިއީ
ދިވެހި އެންމެ ކުޑަ ކުއްޖާއާއި ހިސާބުން ގޮއްސަ އެންމެ މުސްކުޅި މީހާއާ ހިސާބަށް ރަނގަޅަށް އެނގެން ހުރި
ކަންތައްތައް އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ނިމިދިޔަ ސަރުކާރުން ބޮޑެތި ވައްކަންތައް ކުރާ ކަމަށް ރައްޔިތުން ތުހުމަތުކޮށް،
ރާއްޖޭގެ މީޑިއާތަކުން ފާޅުގައި ބަސް ބުނަމުންދިޔަ ހިނދު ވެސް އޭ.ސީ.ސީ އޮތީ ނިދާފައި. އެހެންނަމަވެސް، ސަރުކާރު
ބަދަލުވުމަށްފަހު އޭ.ސީ.ސީ ނިދިން ހޭލާ، ނޫސް ބަޔާންތައް ނެރެ މާ ކަން ކުރާ ބަޔަކަށްވެ އެ ބޭފުޅުން މަގާމު
ދިފާޢުކުރަން އުޅުނު މަންޒަރު ފެނިގެން މި ދިޔައީ މި ދިޔަ ދުވަސްތަކުގައި އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އެހެންވިމާ،
އޭ.ސީ.ސީއަށް ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ އޭ.ސީ.ސީގެ ރައީސާ އި ނައިބު ރައީސް އައްޔަންކުރަން މިއަދު އެ ނިންމެވި
ނިންމެވުމަކީ ދިވެހި ރައްޔިތުން ގެނުވި ހާލަތެއް ، މި އިއްޒަތްތެރި މަޖިލީހުން ގެނުވި ހާލަތެއް. އެ ކޮމިޝަނުން ގެނުވި
ހާލަތެއް. އެއްގޮތެއް ނެތިއްޔާ އަނެއް ގޮތަކުން ވެސް ދިވެހި ރައްޔިތުންގެ ފައިސާއަށް ޚިޔާނާތްތެރިވި ވަގުންތައް ހިފައި
ހައްޔަރުކޮށް، އެބައި މީހުންނަށް ލިބެންޖެހޭ ހައްގު އަދަބު ދީ ގާނޫނު އަރާ ހަމަކުރަންޖެހޭ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް.
މިތާނގައި އެއްވެސް ކަމެއް ނުކުރެވޭ ވާހަކަ ، 1 އަހަރު ދުވަސް ނިމިގެންދާ ވަހަކަދައްކާއިރު ދުނިޔޭގެ ލަދުގަންނަން
ޖެހޭނެ. ދައުލަތުގެ ޚަރަދަށް ޒިންމާވުމުގެ ގާނޫނުގެ ދެ މާއްދާ ސަސްޕެންޑުކޮށްފައި 8 ބިލިއަން ރުފިޔާ ޗާޕުކޮށްފައި
މަގުމައްޗަށް އަޅައިލި ބަޔަކު ދެން ކޮން ވާހަކައެއް މިތާ ދައްކާކަށް. އެ ދުވަހު ކީއްވެގެންތޯ ދައުލަތުގެ މުއައްސަސާތައް
ޖަވާބުދާރީ ނުކުރުވީ؟ އެދުވަހު ކީއްވެގެންތޯ އިލެކްޝަންސް ކޮމިޝަނާއި އެންޓި-ކޮރަޕްޝަން ކޮމިޝަނާއި، އެހެނިހެން
މުއައްސަސާތައް ޖަވާބުދާރީ ނުކުރުވީ؟ ކީއްވެގެންތޯ؟ ޖަވާބު ދެއްވާ! ކޮން ބައެއްގެ ސުޕަރ މެޖޯރިޓީއެއްތޯ އޮތީ؟ މުޅި
ދައުލަތުގެ ހުރި ހުރިހާ ގުނަވަންތަކެއް އެ ބޭފުޅުންގެ ބަނޑުދަށަށް ލައިގެން އުޅުނުއިރު ވެސް ހަދަނީ ހަދާނެ އެއްޗެއް.
ކުރީ ކުރާނެ ކަމެއް. މުޅި ދައުލަތް ދަރުވައިލާފައި އެ ދިޔައީ. އެހެންވީމަ، މި އެއް އަހަރު ދުވަހު އެއްވެސް ކަމެއް
ނުވީމާ މިއަދު ވިސްނައި ފިކުރުކުރަންޖެހޭ. ރަނގަޅު، ދިވެހި ރައްޔިތުންގެ ކަންބޮޑުވުން އެބަ ހުރި. ރަށްފުށުގެ
ރައްޔިތުންގެ އިންތިހާއަށް ކަންބޮޑުވުން އެބަ ހުރި ތަރައްޤީގެ މަޝްރޫޢުތައް ނުހިނގާތީ. ތަރައްޤީގެ މަޝްރޫޢުތައް
ނުހިނގަނީ މުޅި ދައުލަތް ދަރުވައިލާފައި އޮތީމަ. ދައުލަތުން ވައްކަން ކުރި ވަގުންތައް ހިފައި ހައްޔަރުކޮށް، އެ މީހުންގެ
މުދާ ވެސް ދައުލަތަށް ނަގަންޖެހޭ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މިގޮތަށް މިއަދު އަޅުގަނޑުމެން ޢަމަލުނުކޮށްފި ނަމަ މާދަމާ މި
69

20 ވަނަ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ 45 ވަނަ ޖަލްސާ 4 ނޮވެންބަރު 2024
ސަރުކާރު ތެރެއިން ވައްކަންކުރާ ވަގުންތައް ވެސް ގިނަވާނެ. އަޅުގަނޑު އުއްމީދުކުރަނީ، ޔަގީންކުރަނީ މި އިއްޒަތްތެރި
މަޖިލީހުން ރައީސާއި ނައިބު ރައީސް ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ އައްޔަންކުރައްވާ ގޮތަށް ނިންމެވި ކަމުގައި ވިޔަސް،
ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ ޑރ. މުޙައްމަދު މުޢިއްޒުގެ ޒަޢާމަތުގައި މި ސަރުކާރުގެ ތެރެއިން ވެސް ކިރިޔާ ވެސް
ވައްކަންކުރާ ކަމަށް ތުހުމަތުކުރެވޭ މީހެއްގެ މައްސަލަ ބެލުމަށް އެ މަނިކުފާނު ޖެހޭނީ އިސްނަންގަވަން. އަދި އެފަދަ
ފަރާތްތަކާ ދޭތެރޭގައި އަޅުއްވަންޖެހޭ ފިޔަވަޅު އަޅުއްވަންޖެހޭނެ. އެފަދަ ބޭފުޅަކު މަގާމުން ވަކިކުރަންޖެހޭ ނަމަ މި
އިއްޒަތްތެރި މަޖިލީހަށް ނަން ފޮނުވައިގެން އެ ބޭފުޅަކު ވަގުތުން ވަގުތަށް ގެޓްއައުޓުކުރަންޖެހޭނެ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް.
އަޅުގަނޑުމެން އެބަ ޖެހޭ އަޅުގަނޑުމެންގެ ޤައުމުގެ ރައްޔިތުންގެ ފައިސާ ހިމާޔަތްކުރަން. ރައްޔިތުންނަށް އަސާސީ
ޚިދުމަތްދޭން. ރައްޔިތުންނަށް ރަނގަޅު ބޭސްފަރުވާއާއި ، ރަނގަޅު ތަޢުލީމާއި ތަރުބިއްޔަތު ދޭން. އެ ކަންކަން ކުރެވޭނީ
އިޚުލާސްތެރި ހިތެއް އޮވެގެން. އެހެންވީމަ، އަޅުގަނޑު ގަބޫލު ކުރަނީ މިފަދަ މުހިންމު ކަންތައްތައް ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ
ހުށަހަޅުއްވަނީ ޤައުމަށް އިޞްލާޙު ގެންނަން ބޭނުންވާތީ. ފާއިތުވެދިޔަ 50 އަހަރު ދުވަސް ވަންދެން އެ ބުނުއްވާ
މުސްތަގިއްލު މުއައްސަސާތަކަށް ބޮޑެތި މުސާރައާއި އިނާޔަތާއި، ހިމާޔަތާއި ރައްކާތެރިކަން ދީގެން ނުގެނެވުނު ޙައްލު
ގެނުއްވާނެ ކަމަށް. ދެއްވި ފުރުޞަތަށް ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އިއްޒަތްތެރި މެންބަރަށް ފުރުޞަތު އެރުވުމުގެ ކުރިން އަޅުގަނޑު ދަންނަވައިލިން
1:30ގައި މަޖިލިސް ނިންމައިލާނަމޭ. އެހެންނަމަވެސް، މަޖިލީހުގެ އެޖެންޑާގައި އިތުރު މަސައްކަތްތައް ހުރީމަ
އަޅުގަނޑަށް މި ޖެހެނީ 2 ޖަހަންދެން މަޖިލިސް ގެންދަން. އެހެންވީމަ، އަޅުގަނޑު މިހާރު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ
އިނގުރައިދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އިބްރާހީމް ފަލާޙަށް.
އިނގުރައިދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އިބްރާހިމް ފަލާޙް ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އާދެ! އެންޓި-ކޮރަޕްޝަން ކޮމިޝަންގެ ގާނޫނަށް އިޞްލާޙު ހުށަހެޅިގެން މި
މަޖިލީހުގައި މިއަދު މިދަނީ ބަހުސްކުރެވެމުން. ބިލު ހުށަހެޅުއްވި ސަބަބު ކަމަށް، ސަރުކާރުގެ ފަރާތުން މި ބިލު
ހުށަހެޅުމުގެ ބޭނުމަކީ މުސްތަގިއްލު ކޮމިޝަންތަކުގެ ހިންގުން ހަރުދަނާކޮށް، ކޮމިޝަންތަކަށް އައްޔަންކުރާ މެންބަރުންގެ
ތެރެއިން އެ ކޮމިޝަންތަކުގެ ރައީސާއި ނައިބު ރައީސް މަގާމަށް މެންބަރުން އައްޔަންކުރުމުގައި ޢަމަލުކުރަމުން އަންނަ
އުސޫލު އެއް ހަމައަކުން، އެއް ހަމައަކުން ހުރިހާ ކޮމިޝަންތަކަށް މީހުން އައްޔަންކުރުން ކަމަށް ބުނެފައި މި އޮތީ
އިނގޭތޯ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ މިތާނގައި ވަރަށް ގިނަ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން ފާހަގަކުރައްވައިފި، އެންޓި-
70

20 ވަނަ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ 45 ވަނަ ޖަލްސާ 4 ނޮވެންބަރު 2024
ކޮރަޕްޝަން ކޮމިޝަނަށް ރައީސަކާއި ނައިބު ރައީސް އައްޔަންކުރަން މި މަޖިލީހަށް ފޮނުވުމަކީ ޙަޤީޤަތުގައި މިހާރު އެ
ކޮމިޝަނަށް ރައީސަކާއި ނައިބު ރައީސް އައްޔަންކުރުމަށްވުރެ މާ ހާމަކަންބޮޑު ގޮތެއްގައި، މާ ރައްޔިތުންނަށް ފައިދާ
ހުރި ގޮތެއްގައި އެކަން ކުރެވޭނެ ގޮތެއް. މިހާރު އެ ކޮމިޝަނަށް ރައީސާއި ނައިބު ރައީސް މި އައްޔަން ކުރަނީ އެ
ކޮމިޝަނަށް އައްޔަންކުރާ 5 މެންބަރުންގެ ތެރެއިން އެ ބޭފުޅުން ވޯޓުލައިގެން ހޮވޭ ރައީސަކާއި ނައިބު ރައީސެއް.
އެހެންނަމަވެސް، މިހާރު މިއޮތް ގޮތުން ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ އެ ކޮމިޝަނަށް އައްޔަންކުރާ 5 މެންބަރުން ތެރެއިން މި
މަޖިލީހަށް މި ފޮނުވަނީ ރައީސަކާއި ނައިބު ރައީސެއް ހޮވައިދިނުމަށް އެދި ނަންތަކެއް. އެ ނަންތައް ފޮނުވީމަ މި
ކޮމިޓީގައި މި ތިބަ 93 މެންބަރުން މިތާނގައި އެ ފޮނުއްވާ ނަންތަކާ ދޭތެރޭގައި ބަހުސްކުރައްވައި، މި މަޖިލީހުގެ އެ
ކަމާ ގުޅޭ ކޮމިޓީތަކަށް ގެންގޮސް، އެ ބޭފުޅުންގެ ގާބިލުކަމާ ދޭތެރޭގައި އެ ކޮމިޓީ މަރުޙަލާގައި ބަހުސްކުރެވި، އެ
ބޭފުޅުން އެ ކުރައްވާ ދިރާސާތަކެއް ކުރައްވައި ، އަނެއްކާ ކޮމިޓީ ރިޕޯޓު ގެނެސް މި ފްލޯރއަށް ހުށަހަޅައިގެން މި
ފާސްކުރަނީ. އެހެންނަމަވެސް، އެމް.ޑީ.ޕީން މި ވިދާޅުވަނީ މިއީ ފަހަތަށް އަޅާ ފިޔަވަޅެކޭ. އަޅުގަނޑު ހަމަ
ހައިރާންވެފައި އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، މިހިރީ. މި ފިޔަވަޅު މި ފަހަތަށް އެޅެނީތޯ، ކުރިއަށް އެޅެނީތޯ، މިހާވަރަށް މިތާ
ތިބި ބައެއް މެންބަރުން މި ސުވާލު އުފަ އްދާއިރު އެ މެންބަރުންގެ ގާބިލުކަމާ ދޭތެރޭގައި ވެސް ސުވާލު އުފަ އްދަން އެބަ
ޖެހޭ. ޙަޤީޤަތުގައި އެންޓި-ކޮރަޕްޝަން ކޮމިޝަނަކީ ޤައުމެއްގައި ބަލާ ކަމަށް ވަންޏާމު އެންމެ މުހިންމު އެއް ކޮމިޝަން
އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ޚާއްސަގޮތެއްގައި މި އޭޝިއާ ޤައުމުތަކުގެ ތެރެއިން ދިވެހިރާއްޖެ މިހާރު މިއީ ކޮރަޕްޝަންގެ
މައްސަލަތަކުގައި އެންމެ ކުރީގައި އުޅޭ އެއް ޤައުމު. މި ޤައުމުގައި މި ކޮށްފައި ހުރި ގިނަ ވައްކަންތަކާއި ، ހިންގާފައި
ހުރި ޖަރީމާތައް ހިންގާފައި ހުރީ މި ޤައުމުގެ ވެރިކަންކޮށްފައި ތިބި ވެރިން. ޚާއްސަގޮތެއްގައި މި ޤައުމުގައި
ވެރިކަންކޮށްފައި ހުރި ވެރިއެއް ކަމުގައިވާ ރައީސް ޢަބްދުاله ޔާމީން ޢަބްދުލްޤައްޔޫމް. ވެރިކަމަށް ވަޑައިގަތުމުގެ ކުރިން
ވެސް އަޅުގަނޑުމެން ޅައިރުގައި ވެސް އަޑުއިވޭ އޭރުގައި އެސް.ޓީ.އޯ ޗެއަރމަނަކަށް ހުންނެވިއިރުގައި އެސް.ޓީ.އޯއިން
ކުރި ވައްކަންތަކުގެ ވާހަކަ ވެސް. އަޅުގަނޑަށް އޭރުގައި އެސް.ޓީ.އޯގައި އުޅުނު ބޭފުޅަކު ކިޔައިދިން، އެސް.ޓީ.އޯ
ކުރިމަތީގައި އިންނާނެ ސައިހޮޓަލެއް. އެއީ އެ ދުވަސްވަރަކަކީ ދެން ވެދާނެ 80 ކަމަށް، 70ގެ އަހަރުތައް ކަމަށް ވެސް.
އެ ސައިހޮޓަލުގައި އާންމުގޮތެއްގައި އޭރު އެ ޗެއަރމަނުން ފޮތުގައި ޖައްސާފައި ކަމަށް ސައި ބޯނީ. މަސް ނިމުނީމަ
ކަމަށް ފައިސާ ދައްކާނީ. އޭރުގައި ވެސް ސައިބިލަށް މަހަކު 60 އެރީމަ ސޭޓަށް 30 ރުފިޔާ ދީފައި، އެ ބިލު ވީދާލާ
ކަމަށް ވަނީ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ ބައްލަވާ! ދެން ޤައުމެއް އަތުޖެހުނީމަ ހަދައިލާނެ ގޮތް. އެހެންވީމަ، މި
ކޮމިޝަންތައް މި ހަރުދަނާކުރަންޖެހެނީ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މި 5 މެންބަރުން ތެރޭ ހޮވަން މި ކޮމިޝަންތަކަށް
ދޫކޮށްލީމަ ވާގޮތަކީ ، މިހެން ތިބޭ ވަގުން އެ ތަންތާ ތިބޭ، ކޮމިޝަނުގައި ތިބޭ 5 މީހުންނަށް ލާރި ދީގެން ބޭނުން މީހާ
ހޮވަނީ. އެހެންވީމާ، އެމް.ޑީ.ޕީއަށް ވެސް، ރައީސް ޔާމީނަށް ވެސް މި ކަންކަން ކަމުނުގޮސްގެން މި އުޅެނީ.
71

20 ވަނަ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ 45 ވަނަ ޖަލްސާ 4 ނޮވެންބަރު 2024
އަޅުގަނޑުމެންގެ އިއްޒަތްތެރި ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާއަކީ ނަޒާހަތްތެރި ރައީސެއް. ވައްކަމެއް ނުކުރައްވާނެ. ދައުލަތުގެ
މާލިއްޔާއިން ބައި ލޯލާރިއެއްގައި ވެސް ނުޖެހޭނެ. އެކަން އެ މަނިކުފާނުގެ އެ ދިރިއުޅުއްވުމުން ހާމަވެގެން އެބަ ދޭ.
އެކަމަކު، އަޅުގަނޑު މި ދަންނަވާ ރައީސް ޔާމީން، އެ މަނިކުފާނު އަރިހަށް ނުވާނޭ ޖީބަށް ލާރިއެއް ލައިގެން ވެސް
ގާތްވާން. ނަގާނެ ވަގަށް. ނަގާނެ އިނގޭތޯ ރައީސް. އަޅުގަނޑު މި ނަންގަތީ ޖީބުގަ އި، ފުރަގަހު ޖީބުގައި ވޮލެޓަށް
ލާފައި އޮތަސް ކައިރީ އިންދާ ނަގާ ގޮތެއް ނުވެސް އެނގޭނެ. މި ވާހަކަތައް ދައްކަން މި ޖެހެނީ ސަބަބުތަކެއް ހުރީމަ
އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަނޑުމެންނަށް އަސަރުކުރޭ، އަސަރުކުރޭ އެއްވެސް ކަހަލަ ވިޔަފާރިއެއް ނުކޮށް؛ ވަގުތު
އޮތިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، ވަގުތުކޮޅެއް އިތުރުކޮށްލަދެއްވުން ވަރަށް އެދެން. އެއްވެސް ކަހަލަ ވިޔަފާރިއެއް
އަމިއްލަފުޅަށް ނުކުރައްވާ ބޭފުޅަކު ދިރިއުޅުއްވުމުން އެ ފެންނަ ތަނަވަސްކަމުން އަޅުގަނޑުމެންނަށް އަސަރުކުރަނީ.
އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ އެ ފައިސާއަކީ ދިވެހި ރައްޔިތުންގެ ފައިސާ އިނގޭތޯ. އެހެންވީމަ އަސަރުކުރަނީ. އަދި އެވަރުގެ
ވައްކަންކޮށްގެން ކުދިކުދި ޕާޓީ ހަދައިގެން ގޭގައި، އަމިއްލަ ގޭގައި ކުދިކުދި ގޮޅިގޮޅީގައި ހަތަރު މީހުން، ފަސް މީހުން
ލައިގެން ބޮޑެތި ސިންގާ ޤައުމުތައް މިހެން ފާސާދަކޮށްލަން ޖާގަދިނުމަކީ ބަލައިގަނެވޭނެ ކަމެއް ނޫން އިއްޒަތްތެރި
ރައީސް. ބައްލަވާ! މިހާރު ވެސް ދައުލަތުން އެ ރައީސަށް އެ ކުރާ ޚަރަދު، ރައީސް ޔާމީނަށް ކުރާ ޚަރަދު. ތިން ލައްކަ
އެތައް ހާސް ރުފިޔާއެއް، އަހަރަކު ތިނެއް ޕޮއިންޓު އެތައް މިލިއަން ރުފިޔާއެއް ރައީސް ޔާމީނަށް ޚަރަދުކުރޭ އެބަ. ކޮން
ކަމެއްތޯ މި ޤައުމުގެ ލާބަޔާއި މަންފާއަށް ކޮށްދެއްވަނީ؟ މި ޤައުމު ފަސާދަކުރުން ނޫން ކަމެއް ކުރައްވާތޯ އެބަ؟
އެހެންވީމަ، މިހެން ތިބި ހުރިހާ ވެރިންނަށް ދޭ އިނާޔަތާއި ރައްކާތެރިކަން އެބަޖެހޭ މި މަޖިލީހުން ކަނޑައިލަން
އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަނޑު ގޮވައިލަން ކަނޑައިލަން. މި ޤައުމެއް މި ހަލާކުކޮށްލަނީ އިނގޭތޯ. މި ވާހަކަތައް
ދައްކަންޖެހެނީ ސަބަބުތަކެއް ހުރީމަ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އެގޮތަށް ވައްކަންކޮށްފައި ތިބި އަނެއް ބައިގަނޑު މި
އެމް.ޑީ.ޕީއަކީ. މި ވާހަކަ ދައްކަން މި ޖެހެނީ މިއަހަރުގެ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓަށް ބަލައިލައިފި ކަމަށް ވަންޏާމު އެ ބޭފުޅުން
ވަރަށް ސަޅި ވާހަކަ ދައްކާ އެބަ ދެއްތޯ؟ އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި ދައުލަތް، މި ސަރުކާރު ހަވާލުވީއިރުގައި މި އޮތީ
ބާފޮތިގަނޑަކަށް ހަދައިލާފައި ރައީސް. އެއްވެސް އެއްޗެއް ނެތް، އެއްވެސް އެއްޗެއް. ސޮވްރިންގ ފަންޑުގައި 250
މިލިއަން، 250 މިލިއަން ޑޮލަރު ހުއްޓައި އަޅުގަނޑުމެން އެމް.ޑީ.ޕީއާ ހަވާލުވެ ، އަޅުގަނޑުމެންނާ ހަވާލުވިއިރުގައި
މީގައި މިހިރީ 2 މިލިއަން ޑޮލަރު އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ނަސީބެއްނޫންތޯ ރައްޔިތުންނަށް ކާންދެވޭކަން، ބޯންދެވޭކަން،
މުސާރަ ދެވޭކަން އަޅުގަނޑުމެންގެ އިއްޒަތްތެރި ރައީސްގެ ހިތްވަރުން. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑުމެން ރައީސް މުޢިއްޒަށް
ތަޢުރީފުކުރަނީ. އެ މަނިކުފާނަށް ސާބަސްދެނީ އެހެންވީމަ. މިއީ ބާފޮތިގަނޑަކަށް ހަދައިލާފައި ހަވާލުކޮށްފައި އޮތް
ދައުލަތެއް ސަރުކާރަށް މި އޮތީ ހިންގަންޖެހިފައި އިނގޭތޯ. ފެނަކަ އެ އޮތީ އެއްގޮ ތަކަށް ވެސް ސަލާމަތްނުވާ
ދަރަޖައިގައި. ދެން ހުރި ކުންފުނިތައް އެހެރީ ސަލާމަތްނުވާ ދަރަޖައިގައި. އެހެންވީމާ، މިފަދަ ކޮމިޝަންތަކަށް މި
72

20 ވަނަ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ 45 ވަނަ ޖަލްސާ 4 ނޮވެންބަރު 2024
ގެނެވޭ އިޞްލާޙުތަކާ ދޭތެރެ މި ބޭފުޅުން ބިރުގަންނަނީ. އެހެންވީމާ، އިއްޒަތްތެރި ރައީސް ، އަޅުގަނޑު ވަރަށް ބޮޑަށް
ވަރަށް ބޮޑަށް މި އިޞްލާޙަށް ތާއީދުކުރަން. މި އިޞްލާޙު ވީ އެންމެ އަވަހަކަށް މި މަޖިލީހުން ފާސްކޮށްދިނުމަށް
އަޅުގަނޑު ހަމަ މަޖިލީހުގެ އިއްޒަތްތެރި ހުރިހާ މެންބަރުންނަށް ގޮވައިލަން. ދެއްވި ފުރުޞަތަށް ވަރަށް ބޮޑަށް
ޝުކުރިއްޔާ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. ދެން އަޅުގަނޑު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ ކެނދިކުޅުދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި
މެންބަރު މުޙައްމަދު ޢަފޫ ޙާ މިދަށް.
ކެނދިކުޅުދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޙައްމަދު ޢަފޫ ޙާމިދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އާދެ! ގާނޫނު ނަންބަރު 13 /2008 (އެންޓި-ކޮރަޕްޝަން ކޮމިޝަނުގެ ގާނޫނު)އަށް މި
ގެނެވޭ އިޞްލާޙަށް އަޅުގަނޑު ފުރިހަމަޔަށް ތާއީދުކުރާ ވާހަކަ ދަންނަވަން. އާދެ! އަޅުގަނޑުމެން ބަލައިލަން އެބަޖެހޭ
މިހާރު މި ވަގުތު ވެސް އެންޓި -ކޮރަޕްޝަން ކޮމިޝަންގެ މި ހިމެނިވަޑައިގަންނަވާ 5 މެންބަރުން އައްޔަންކުރެވިގެން މި
ދަނީ ކިހިނެއްތޯ. މިހާރު ވެސް މި މަސައްކަތް، މިކަން ހިނގާގޮތަކީ ހަމަ ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ ނަން ފޮނުވައިގެން މި
އިއްޒަތްތެރި މަޖިލީހުން ރުހުންދީގެން މި ކުރިއަށްދަނީ. މިހާރު އަޅުގަނޑުމެން ބަލަން މި ޖެހެނީ 5 މެންބަރުން ހިމެނޭ
ބަންދު ކޮޓަރިއެއްގެ ތެރޭގައި ނަގާ ވޯޓަކުން އެ ކޮމިޝަނުގެ ރައީސާއި ނައިބު ރައީސް އިންތިޚާބުކޮށްގެންތޯ ނުވަތަ މި
އިއްޒަތްތެރި މަޖިލީހުގެ 93 މެންބަރުންގެ ރުހުމާއި ތާއީދާ އެކު އަޅުގަނޑުމެންގެ މެދުގައި ނެގޭ ވޯޓެއްގެ ތެރެއިން ؛
އަޅުގަނޑުމެންނަކީ ކޮންމެގޮތެއްވި ޔަސް، މި އިއްޒަތްތެރި މަޖިލީހުގެ ކޮންމެ މެންބަރަކީ ވެސް ރައްޔިތުން
އިންތިޚާބުކޮށްފައި ތިބި މެންބަރުން. ރައްޔިތުންގެ މަންދޫބުން. ވީމާ، މި އިޚުތިޔާރު އަޅުގަނޑަށް ފެނިގެންދަނީ މި
އިޞްލާޙުގެ ތެރެއިން ރައްޔިތުންނާ ހަމަޔަށް ޑިމޮކްރަސީގެ އަސްލު ޙަޤީޤީ މާނައިގައި ބޭނުންކުރެވިގެންދާތަން. އަދި ހަމަ
އެހެންމެ އަޅުގަނޑުމެން ބަލައިލަން އެބަޖެހޭ، އަޅުގަނޑުމެން އަބަދުވެސް ކޮންމެ ވެރިކަމެއް އަންނައިރުގައި ވެސް
ވައްކަމާ ދެކޮޅަށް ވަރަށް ގިނަ ވާހަކަތައް ދެކެވޭ. ޒީރޯ ޓޮލަރެންސޭ ކިޔައި އަޑަށް ބާރުލައި ވާހަކަދެއްކި މިންވަރަކަށް
ކުރާ ވައްކަމުގެ އަދަދު އިތުރުވެގެންދަނީ. އަދި އެންމެ ގިނައިން ފާހަގަ މި ކޮށްލެވެނީ ސިޔާސީ ޕާޓީތައް
ނިވާފަތްގަނޑެއްގެ ގޮތުގައި ބޭނުންކޮށްގެން މި ފަރާތްތަކުން މި ކުރާ ހުރިހާ ވައްކަމެއް މި ކުރަނީ. ދަންނަވަން މިއުޅޭ
ވާހަކައަކީ، ދިވެހިރާއްޖޭގައި މި ތިބަ މަދު ސިޔާސީ ބޮޑުންނާއި އަދި ހަމަ އެހެންމެ ދައުލަތުން ނުހައްގު މުއްސަނދިކަން
ހޯދާ ފަރާތްތަކުން މި ހިންގާ ނާޖާއިޒު ޖަރީމާތަކުގެ އަގު ދިވެހި ލޮބުވެތި ރައްޔިތުން ދައްކަންޖެހުނީމަކާ އޭތި އޯކޭ އެއް
73

20 ވަނަ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ 45 ވަނަ ޖަލްސާ 4 ނޮވެންބަރު 2024
ނޫނޭ. އާދެ! އަޅުގަނޑުމެން މިއަދު ދިވެހިރާއްޖޭގެ އިޤުތިޞާދީ ހާލަތު އޮތްގޮތުގެ ވާހަކަ ކޮންމެ ދުވަހަކު ކެނޑިނޭޅި
ދައްކަމުން މި ދަނީ. އެހެންނަމަވެސް، އަ ޅުގަނޑުމެން އަޅުގަނޑުމެންގެ ފަރުދީ ޒިންމާ އަދާކޮށް، އަޅުގަނޑުމެންގެ
ޚަރަދުތައް ކުޑަކޮށް މިހެންގޮސް ޤައުމުގެ އިޤުތިޞާދީ ހާ ލަތު ރަނގަޅުކުރުމަށް ޓަކައި އެޅެންހުރި އެތައް ފިޔަވަޅެއް
އެޅިދާނެ. މީގެތެރެއިން ވެސް އެންމެ މުހިންމުކަމަކީ އަޅުގަނޑުމެންގެ ދައުލަތުން ޚިޔާނާތްތެރިވެފައި ހުރި،
ނާޖާއިޒުގޮތުގައި ހުރި، ވަގަށް ނަގާފައި ހުރި ފައިސާ ހޯދުން. މި ފައިސާ ދައުލަތަށް ހޯދިއްޖެ ކަމަށް ވަނީވިއްޔާމު
ފަސޭހަކަމާ އެއްކޮށް އަޅުގަނޑުމެންނަށް އަޅުގަނޑުމެންގެ ދިވެހިން އެދޭ ދިވެހިންގެ ރާއްޖެއަށް މި ދިވެހިރާއްޖެ
ވާސިލުކޮށްދެވޭނެ. އާދެ! އަޅުގަނޑުމެން އެބަ ދައްކަމު ފެނަކައިގެ ކޮރަޕްޝަނުގެ ވާހަކަ. 4 ބިލިއަން ރުފިޔާއިން
ދަރުވައިލި ވާހަކަ. މި ދިވެހިރާއްޖެ 126 ބިލިއަން ރުފިޔާއިން ދަރުވައިލި ވާހަކަ. އާދެ! ފެނަކައިގެ ވާހަކަ ދައްކާއިރުގައި
އަޅުގަނޑު ތަމްސީލުކުރަމުން މިދާ ކެނދިކުޅުދޫ ދާއިރާއަށް ނިސްބަތްވާ 2 ރަށެއްގެ މައްސަލަ މި ވަގުތު ވެސް އެންޓި-
ކޮރަޕްޝަން ކޮމިޝަނުގައި އެބަ އޮތް. އެހެންނަމަވެސް، ހިތާމަޔަކީ މި މައްސަލަތަކެއް ނުހިނގާ. ކީއްވެގެންތޯ
ނުހިނގައިގެން މިއު ޅެނީ؟ އަދި ހަމަ އެހެންމެ އެންޓި-ކޮރަޕްޝަން ކޮމިޝަން މި ވަގުތު އަޅުގަނޑުމެން އެދޭ މިންވަރަށް
ނުހިނގާ ވާހަކަ ދައްކާއިރު އަޅުގަނޑުމެން ކޮންމެވެސްވަރަކަށް އެބަޖެހޭ ތަފާސްހިސާބުތަކަށް ބަލައިލަން. އާދެ! މި
ހިނގާ 2023 ވަނަ އަހަރުގެ އެނުއަލް ރިޕޯޓް ތަފާސްހިސާބުތަކުން ދައްކާގޮތު ގައި ވެއްޖެއްޔާމު 1151 ޝަކުވާ މި
ކޮމިޝަނަށް އެބަވޭ ހުށަހެޅިފައި. އޭގެތެރެއިން 742 މައްސަލަ އެބަވޭ ލޮޖުކުރެވިފައި. މީގެތެރެއިން، މި 742
މައްސަލައިގެ ތެރެއިން ދަޢުވާކުރުމަށް ފޮނުވިފައި މި ވަނީ 40 މައްސަލަ. މި ރިޕޯޓް ދައްކާގޮތުން ވެއްޖެއްޔާމު
ދައުލަތަށް ލިބެންޖެހޭނެ ކަމަށް ނުވަތަ ދައުލަތުން ކްލެއިމްކުރަންޖެހޭނެ ކަމަށް މި ދަންނަވާ 74 މިލިއަން ރުފިޔާ
އޮތްއިރު ގައި ދައުލަތަށް ލިބިފައި މިހާތަނަށް މި ވަނީ އެންމެ ދެލައްކަ ތިރީސް ހަތަރުހާސް ރުފިޔާ. މިއީ އެންމެ
މުވައް ޒަފެއްގެ މުސާރައޭ ދެންނެވިޔަސް ގޯހަކަށްނުވާނެ. އަޅުގަނޑު ދަންނަވަން މިއުޅޭ ވާހަކައަކީ، މި ކޮމިޝަނުގައި މި
ހިންގާ އިންވެސްޓިގޭޝަންތަކާއި، މި ކުރާ ތަހުޤީޤުތައް ކުރަނީކީ މި ކޮމިޝަނުގައި ތިއްބަވާ މެންބަރުންނެއް ނޫން. މި
ކޮމިޝަނުން ކަނޑައަޅާ ރައީސަކާއި ނައިބު ރައީސެ އް ވެސް ނޫން. އެކަން ކުރައްވަނީ އެކަން ކުރައްވަން
ކަނޑައަޅުއްވާފައި ތިބޭ، ވަޒީފާއަށް ނަންގަވާފައި ތިބޭ ޓެކްނިކަލް މުވައްޒަފުން. ތަޙުޤީޤީ އިދާރާތަކުގައި މަސައްކަތްކުރާ
މުވައްޒަފުންނާ އެކު އެ ބޭފުޅުން މި މަސައްކަތްކުރައްވަނީ. ހަމައެކަނި މިއަދު އަޅުގަނޑުމެން މި ކުރާ މަސައްކަތަކީ މި
ކޮމިޝަން ނަޒާހަތްތެރިކަމާ އެއްކޮށް، އަމިއްލަ ބާރުވެރިކަމާ އެއްކޮށް ހިންގޭނެ ގޮތަށް މި ނިޒާމު ބައްޓަން މި ކޮށްދެނީ.
އެއްވެސް ބިރުވެރިކަމެއް ނެތި މި ކަންކަން ތަންފީޒުކުރެވޭނެ ގޮތް މަގުފަހިވެގެން މިދަނީ. ވީމާ، އަޅުގަނޑު ދަންނަވަން
އޮތީ ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ މި ނިންމެވި ނިންމެވުމަށް އަޅުގަނޑުގެ ފުރިހަމަ ތާއީދު އެބަ އޮތް. އަދި މި ނިން މެވުން
އަޅުގަނ ޑަށް ދޭހަވަނީ ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ ޑރ. މުޙައްމަދު މުޢިއްޒުގެ ހެޔޮނިޔަތް މިކަމުގައި އޮތް މިންވަރު އަދި
74

20 ވަނަ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ 45 ވަނަ ޖަލްސާ 4 ނޮވެންބަރު 2024
ސިޔާސީ ޕާޓީތަކާއި އެހެން ޕްލެޓްފޯމުތައް ބޭނުންކޮށްގެން، ނިވާފަތްގަނޑަކަށް ބޭނުންކޮށްގެން ދައުލަތް ލޫޓުވަމުން މިދާ
ލޫޓުވުން ހުއްޓުވުމަށް އިޚުލާ ސްތެރިކަމާ އެއްކޮށް އެ މަނިކުފާނު ކުރަމުންގެންދާ މަސައްކަތް. ޝައްކެއް ވެސް ނެތް
އެމް.ޑީ.ޕީން މިކަމާ ވަރަށް ކަންބޮޑު އެބަވޭ. އަޅުގަނޑު ދަންނަވަން އޮތީ އަޅުގަނޑު ޝައްކެއް ނުކުރަން މި ވޭތުވެދިޔަ
5 އަހަރުގައި ވެސް އަދި އޭގެ ކުރިން ވެސް ހިނގާފައި ހުރި މައްސަލަތައް މި ދައުރުގެ ތެރޭގައި اله
އިރާދަކުރެއްވިއްޖެއްޔާ ބެލި ތަޙުޤީޤުކުރެވިގެންދާނެ. އަދި ދިވެހި ލޮބުވެތި ރައްޔިތުންގެ ފައިސާ ދިވެހި ރައްޔިތުންނާ
ހަމަޔަށް އަނބުރާ ގެނެވިގެންދާނެ. ޝުކުރިއްޔާ ދެއްވި ފުރުޞަތަށް.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. ދެން ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ ވިލިމާލެ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މުޙައްމަދު
އިސްމާޢީލްއަށް.
ވިލިމާލެ ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޙައްމަދު އިސްމާޢީލް ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އެންޓި-ކޮރަޕްޝަން ގާނޫނަށް މި ގެނެވޭ އިޞްލާޙަކީ އަޅުގަނޑު ވަރަށް ބޮޑަށް
ތާއީދުކުރާ އިޞްލާޙެއް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ ބައެއް، އެމް.ޑީ.ޕީއަށް ނިސްބަތްވާ ބައެއް މެންބަރުން މި ގާނޫނު
ހުށަހެޅި ދުވަހުން ފެށިގެން، ފުރަތަމަކިޔުން އިއްވި ދުވަހުން ފެށިގެން މިއާމެދު ވަރަށް ބޮޑަށް ކަންބޮޑުވެގެން ވަރަށް
ބޮޑަށް ތުރުތުރުއަޅައި ވަރަށް ވަރުގަދަޔަށް މި ވާހަކަތަ އް އެބަ ސޯޝަލް މީޑިއާގައާ އި އެކިއެކި ގޮތްގޮތުން މަޖިލިސް
ޕްލެޓްފޯމުގައާ އެބަ ދައްކަމުންދޭ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ ބާރުތަކެއް ނަގައި މުށުތެރެއަށް ލާން އުޅޭ ވާހަކަ އެބަ
ދައްކަމުންދޭ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ މި ވާހަކަތައް މި ގޮތަށް ދެކެވެމުންދާއިރުގައި އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފެނިގެންދިޔަ
އެމް.ޑީ.ޕީގެ ވެރިކަމެއް ގެ ތެރޭގައި ކަންހިނގާދިޔަ ގޮތް. ދައުލަތުގެ ފައިސާއަށް ވެގެންދިޔަ ގޮތް. ދައުލަތް ހިންގަމުންދިޔަ
ގޮތް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް ؛ ކޮމިޝަންތަކާއި އިދާރާތައް ނެތިގެނެއް ނޫން، މަރު ކޮމިޝަނެއް ހެދި، އެސެޓް ރިކަވަރީ
ކޮމިޝަނެއް ހެދި، އޮމްބަޑްސްމަން އޮފީހެއް ހެދި. ހަދައިގެން މި މީހުންނަށް އޭގެތެރެއިން ވީ އެއްކަމެއް ވެސް
އަޅުގަނޑުމެންނަކަށް ފެންނާކަށް ނެތް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ މިއީ ގެންނަންޖެހޭ ގާނޫނެއް. މިއީ އަންނަންޖެހޭ ބަދަލެއް.
އޭ.ސީ.ސީ ، މި ގާނޫނުގެ ތެރެ އިން އޭ.ސީ.ސީއަށް ލިބިފައި އޮތް ބާރު އެ ބޭފުޅުން އޭގެ ޒާތުގައި އެންމެ ރަނގަޅަށް
ބޭނުންނުކުރާކަން އަޅުގަނޑުމެންނަށް ތާރީޚުތަކުން ފެންނަން އެބަހުރި. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ ވެރިކަންތައް ކޮށްފައި
ނިމިދާއިރުގައި އެ ވެރިކަންތައް ކުރި ފަރާތްތަކުން ނާޖާއިޒުގޮތުގައި އެ ބޭފުޅުންނަށް ލިބިފައި ހުރި ފައިދާއާއި މަންފާއާއި
އަދި އެ ވެރިކަންތަކުގެ ތެރޭގައި ތިއްބެވި ބޮޑުންނަށް ލިބިފައި ހުރި ނާޖާއިޒު ފައިދާއާއި މަންފާ އެބަ ބަލަންޖެހޭ.
75

20 ވަނަ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ 45 ވަނަ ޖަލްސާ 4 ނޮވެންބަރު 2024
އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ އެ ކަންކަން ނުބެލި ދިގުލައި މިހެން ދާކަމަށް ވަންޏާ މުޅި ދައުލަތް ދާނީ މިގޮތަށް. އިއްޒަތްތެރި
ރައީސް؛ މިއަދުގެ ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ ޑރ. މުޢިއްޒުގެ މި ޤައުމީ ލޯބި، ރައްޔިތުންގެ ލޯބި، ދައުލަތަށް ހުރި
ލޯތްބެއްގެ ބޮޑުކަމުން މިފަދަ ބިލުތަކެއް މިތަނަށް ހުށަހެޅިގެން މި ކަންކަން ފާސްކުރެވިގެން މި ދަނީ. އިއްޒަތްތެރި
ރައީސް؛ މިއީ އެ މަނިކުފާނުގެ މަގުސަދަކީ ޤައުމު ރަނގަޅުކޮށް، ޤައުމުގެ ވެރިކަ ންތަކަށް އަންނަ ދައުލަތުގެ
މުއައްސަސާތަކުގައި ތިއްބެވި އެކިއެކި ބޭބޭފުޅުން ދައުލަތަށް ޚިޔާނާތްތެރިވީމަ އެ ކަންކަން އިންސާފުވެރިކަމާ އެކު
ބެލިގެން ދައުލަތަށް އެ ބަދަލު ލިބެންޖެހޭނެކަން. މިހާތަނަށް ކޮބައިތޯ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، މި ޤައުމަށް ޣައްދާރުވެފައި
ތިބި އެކިއެކި ސަރުކާރުތަކުގެ ވެރިންނާއި އެއާއި އޭގެ ދަށުން ތިބި ބޭފުޅުންނަށް ވީ ކަމަކީ؟ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް ؛
އަޅުގަނޑުމެންނަށް ދިވެހިރާއްޖޭގެ ތާރީޚުން އެފް.ޕީ.އައި.ޑީގެ މައްސަލައެއް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފެންމަތިވެގެންދިޔަހިނދު
އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެ ކަންކަން ބެލިގެނެއް، އޭގެ ކަންކުރި ފަރާތްތަކަށް އަދަބު ލިބިގެންދިޔަ ތަނެއް، ދައުލަތަށް އެ
ފައިސާ އަނބުރާ ހޯދުނުތަނެއް އަޅުގަނޑުމެންނަކަށް ނުފެނޭ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ ދެން އައި ވެރިކަންތަކުގައި
އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެމް.އެމް.ޕީ.އާރު.ސީގެ މައްސަލައެއް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފެންމަތިވެގެންދިޔަ. ދިޔަހިނދު އެ
ވެރިކަންތަކުގައި ތިއްބެވި ބޭފުޅުންގެ އެކައުންޓުތައް ފުރިބާރުވެގެން ގޮސް ބޭރަށް، ކައިރީގައި ހުރި އެކައުންޓުތަކަށް
އެޅިގެންދާއިރު، އެ ޅިގެންދިޔައިރު ވެސް އެ މައްސަލަތަކެއް ބެލިފައި، މިއަދާ ހަމަޔަށް ވެސް ބެލިފައި ދައުލަތަށް އެ
ފައިސާ ވަދެފައި ހުރީކީ އެއް ނޫން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ އެމް.ޑީ.ޕީ ވެރިކަން 5 އަހަރެއް ނިމިގެން ދިޔައިރުގައި
އަޅުގަނޑު މި ދަންނަވަނީ ދަ އުލަތުގައި ކުންފުނިތައް ފުނޑުފުނޑުކޮށްފައި ހުރި ވާހަކަ. ފައިސާ ނަގައި ހުސްކޮށްފައި ،
ދައުލަތަށް ދަރުވައި، ކުންފުނިތައް އިނދަޖައްސައިލާފައި ހުރި ވާހަކަ. އޭގެ ހެއްކެއް އިއްޒަތްތެރި ރައީސް،
އަޅުގަނޑުމެން މި ދައްކާ ފެނަކައިގެ ވާހަކަ. ކިހާވަރެއްތޯ ، ކޮބައިތޯ އެބައިމީހުން؟ މިއަދު ވެސް ޖަރުމަނުގައި،
ލަންޑަނުގައި، އިނގިރޭސިވިލާތުގައި އެ މީހުންގެ އަމިއްލަ ލާބައާއި މަންފާއަށް ޢާއިލާ ގޮވައިގެން އަރާމުކުރަނީ. ދިވެހި
ރައްޔިތުން މި ނިކަމެތިވަނީ. ކުންފުނިތަކުގެ އަގުވެއްޓެނީ. ދައުލަތް ބަނގުރޫޓުވަނީ. މި ކަންކަން ބެލެންޖެހޭނެ. މި
ބަދަލު ގެނެސްގެން ވިޔަސް މި ކަންކަން ބެލި ދައުލަތަށް ގެއްލުންވެފައި ހުރި ފައިސާ ދައުލަތަށް އަނބުރާ ހޯދުމަކީ
މިއަދުގެ ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާގެ މާތް މަގުސަދު، ނިޔަތް. އެހެންވީމާ، އެ މަނިކުފާނު މިފަދަ ބިލެއް މި މަޖިލީހަށް
ފޮނުވައި، ބިލު ހުށަހެޅި އަޅުގަނޑުމެންގެ ވެލިދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރަށް ވަރަށް އިޚުލާސްތެރިކަމާ އެކު
ޝުކުރު އަދާކުރަމުން ދެއްވި ފުރުޞަތަށް ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރު އަދާކުރަން.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
76

20 ވަނަ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ 45 ވަނަ ޖަލްސާ 4 ނޮވެންބަރު 2024
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. ދެން އަޅުގަނޑު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ މައްޗަންގޮޅި އުތުރު ދާއިރާގެ މެންބަރު
އިބްރާހީމް މުޙައްމަދަށް.
މައްޗަންގޮޅި އުތުރު ދާއިރާގެ މެންބަރު އިބްރާހީމް މުޙައްމަދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަނޑު ވެސް ހަމަ ގާނޫނު ނަންބަރު 13 /2008، އެންޓި-ކޮރަޕްޝަން ގާނޫނަށް
މި ގެނެވޭ އިޞްލާޙަށް ފުރިހަމަޔަށް ތާއީދުކުރާ ވާހަކަ ދަންނަވަން. އެންޓި-ކޮރަޕްޝަން ނުވަތަ ކޮރަޕްޝަނާ ދެކޮޅު
މުއައްސަސާއަށް ގެނެވޭ ހެޔޮ އިޞްލާޙު ދެކެ ބިރުން ބަޔަކު އުޅޭނީ އެއީ ކީއްވެގެންކަން އަޅުގަނޑުމެން ކޮންމެ
ރައްޔިތަކަށް ވެސް ވިސްނައިލީމަ އެނގެންވާނެ. 71 ބިލިއަން ދަރަނި ދައުލަތުގައި އެޅުވި ބަޔަކު އެ މީހުން
ބިރުގަންނަންޖެހޭނެ އިނގޭތޯ. އެކަމާ ކަންބޮޑު ވެސް ވާންޖެހޭނެ. އެހެންވީމާ، ރައްޔިތުންނަށް އޮޅޭގޮތަށް ތަފާތު އެކިއެކި
މަގާމުތަކުގައި އެކި މަންސަފާތަކުގައި މި މީހުން މި ޝަރަހަކުރަމުން މި ގެންދަނީ. އަޅުގަނޑު މި ވާހަކަ ވަރަށް
ޚުލާސާކޮށްލާފައި މި ބިލުގައި އޮތް ވާހަކަ ރައްޔިތުންގެ ސަމާލުކަމަށް ދަންނަވައިލާނަން. މިއަދުގެ ސަރުކާރުން މި
ހުށަހަޅައިގެން އުޅޭ އިޞްލާޙަކީ، މި މަޖިލީހުން ފާސްކުރާ ރައީސަކާއި ނައިބު ރައީސެއްގެ ވާހަކަ. ފަހަރެއްގައި ވެސް
އެ ކޮމިޝަނުން ކުރާ ކަމެއްގެ ވާހަކައެއް ނޫން ނުވަތަ ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާގެ ކެބި ނެޓުން ނިންމާ ނިންމުމެއްގެ
ވާހަކައެއް ނޫން. އަޅުގަނޑުމެން މި ކިޔަނީ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހަށް މި ބާރު ނަގާ ވާހަކަ. ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުން
ވޯޓުލައިގެން ބަޔަކު ހޮވާ ވާހަކަ. އެ ވޯޓުގެ ތެރޭގައި މިކަމާ އިދިކޮޅުހައްދަ ވާ، މި ތިއްބެވި މެންބަރުން ވެސް ހަމަ
ތިއްބަވައިގެން ވޯޓުލައްވައިގެން މިކަން ކުރާ ވާހަކަ މި ދައްކަނީ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އެ ހެންވީމާ، މަރު ކޮމިޝަން
ހެދިއިރުގައި އަޅުގަނޑުމެންނަކަށް އަޑެއްނީވޭ ރައްޔިތުން ވޯޓުލީ އަޑެއް. އެސެޓް ރިކަވަރީ ހެދިއިރުގައި
އަޅުގަނޑުމެންނަކަށް އަޑެއްނީވޭ ރައްޔިތުން ވޯޓުލީ އަޑެއް. އިންތިޤާލީ އިންސާފު ކޮމިޓީ ހެދިއިރުގައި ރައްޔިތުން
ވޯޓުލައިގެން ހޮވި ބަޔަކު ނެތް. ޖުޑިޝަރީ ކޮމިޓީއަށް މީހުން ހޮވިއިރުގަ އި ރައްޔިތުން ވޯޓުލައިގެން ހޮވި ބައެއް ނެތް.
އޭރުގައި އެ މެޖޯރިޓީ ބޭނުންކޮ ށްގެން ޤައުމު ދަރުވައިލި މީހުން ތިބެގެން މިއަދު މި އިޞްލާޙުދެކެ ބިރުގަންނަނީ އެ ހަމަ
ގަންނަންޖެހޭ ބިރެއް އިނގޭތޯ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު ދަންނަވައިލަން އަދި ބޭނުން އަޅުގަނޑުމެން ދާއިރާއަށް
ނިސްބަތްވާ އެމް.ޑީ.ޕީގެ 2 މެންބަރެއްގެ މައްޗަށް މިހާރު ވެސް ތުހުމަތުކުރެވިފައި އޮތް އެންމެ ބޮޑު މައްސަލައަކީ
މިއަދު ރައްޔިތުންނަށް އެންމެ ބޭނުންޖެހިގެން އުޅޭ ގޯތިގެދޮރު ގެ މައްސަލަ. އެވެސް އެމް.ޑީ.ޕީގެ މެންބަރުންގެ މައްޗަށް
ތުހުމަތުކުރެވިފައި އޮތް ކަމެއް. އެހެންވީމާ، މި އިޞްލާޙު ރައްޔިތުން އެދޭގޮތަށް ފާސް ވެގެން ދިޔުމަކީ ރައްޔިތުން
އެންމެ ބޭނުންވާނެ ގޮތް. އެއީ މި އިއްޒަތްތެރި މަޖިލީހުން ވޯޓުލައިގެން ހޮވާގޮތަށް އޮތުން. ރައްޔިތުންނަށް
އޮޅުވައިލުމަށް ޓަކައި ބައެއް އެމް.ޑީ.ޕީ މެންބަރުން ތެދުވެ ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ އަ އްޔަންކުރާ މެންބަރުންގެ ވާހަކަ މި
77

20 ވަނަ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ 45 ވަނަ ޖަލްސާ 4 ނޮވެންބަރު 2024
ދައްކަވަނީ. ކީއްކުރަންތޯ؟ މިތަނުން ވޯޓުލާ ވާހަކަ އަޅުގަނޑުމެން މި ދައްކަނީ. ތި ބޭފުޅުންގެ ވެސް ވޯޓުލާ ވާހަކަ މި
ދައްކަނީ. އެހެންވީމާ، މި ވާހަކަ އޮޅޭގޮތަށް ނުދައްކަވައި، ރައްޔިތުންނަށް ޙަޤީޤީ މަޢުލޫމާތު ދެއްވުމަށް އަޅުގަނޑު ހަމަ
އިލްތިމާސްކުރަން. އެއާ އެކީގައި އަޅުގަނޑު ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުންވޭ، މިއަދުގެ ޖަލްސާގައި ވަރަށް ގިނައިން
އާސަންދައިގެ ވާހަކަ ދެކެވިގެން ހަމަ އެކަމާ ބެހޭ ގޮތުން ވެސް ވަރަށް ގިނަ ދޮގު މަޢުލޫމާތު ރައްޔިތުންނަށް އޮޅޭގޮތަށް
ދެކެވިއްޖެ. ތި ބޭފުޅުން ހަނދާން ހުންނާނެ ވަޠަން އެދޭގޮތަށް ވެރިކަމުގެ ނަމުގައި އައި މީހުން މަދަނަ 931 މިލިއަން
ރުފިޔާއިން ޕަކަޅާކޮށްގެން އޭގެ ޚިޔާނާތްކޮށްގެން ހަލާކުކޮށްލީމަނޫންތޯ އާސަންދަ ދުނިޔެއަށް ގެންނަންޖެހުނީ.
އާސަންދައަކީ ވެސް ޕީ.ޕީ.އެމް މީހަކު ލިޔެފައި ދިން އެއްޗެ އް. އެހެންވީމާ ، މި ވާހަކަ ރައްޔިތުންނަށް އެނގެންޖެހޭ
އެބަ. 931 މިލިއަން ރުފިޔާގެ މަދަނަ ކާލި މީހުން ތިބެގެން މިއަދު އިޞްލާޙު މި ގެނެވޭ އޭ.ސީ.ސީގެ ގާނޫނާ މެދު
ބިރުގަންނަނީ. އަޅުގަނޑު ދަންނަވާނީ މިއީ ހަމަ މި ބޭފުޅުން ވައްކަންތައް ފޮރުވަންވެގެން ދައް ކަވާ ވާހަކަތަކެކޭ.
އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު އެދެނީ މަޖިލީހުގެ ތެރެއިން ވީހާ އަވަހަކަށް މި ގާނޫނު ފާސްވެގެން މި ދެންނެވި ތުހުމަތުކުރެވޭ
މީހުންގެ މައްޗަށް ފިޔަވަޅު އެޅި، ގާނޫނުގެ އަތް އެ މީހުންނާ ހިސާބަށް ދެމިގެންދިޔުން. ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި
ރައީސް.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. ދެން އަޅުގަނޑު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ ކެލާ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު
ޢަބްދުاله ޝަރީފަށް.
ކެލާ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަބްދުاله ޝަރީފް ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ ރައީސް. 13 /2008 (އެންޓި-ކޮރަޕްޝަން ކޮމިޝަނުގެ ގާނޫނު)އަށް މި ހުށަހެޅިފައި އޮތް އިޞްލާޙު
އަޅުގަނޑު ހަމަ ފުރިހަމަޔަށް ތާއީދުކުރަން. ހަމަ އެއާއެކުގައި މި ބިލު ހުށަހަޅައިދިން އާދަމް ޒާހިރު، ފެލިދޫ ދާއިރާ، އެ
ހުށަހަޅައިދިން އެ މަނިކުފާނަށް ވެސް ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރު އަދާކުރަން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ އަޅުގަނޑު ހަމަ މި
ފުރުޞަތެއް މި ހޯދައިލީ މިތާނގައި ބައެއް މެންބަރުން މި ވާހަކަ ދެއްކުމުގައި މިކަން މި ގެނެއްސަ އޮތްގޮތް ވަރަށް
ބޮޑަށް އޮޅުވައިލަން ވާހަކަ ދައްކަމުން ގެންދާތީ. މިސާލެއްގެ ގޮތުން އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، ކޮމިޝަނަށް ރައީސަކާއި
ނައިބު ރައީސަކު ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ ކަނޑައަޅާ ގޮތަކަށެއް ނޫން މިކަން މި އޮތީ ކީ. މިއީ ވަރަށް ބޮޑު ހަމަ
އޮޅުވައިލުމެއް އިނގޭތޯ. މިކަން މި އޮތީ، މިކަން މި އޮތީ އިނގޭތޯ ހަމަ މި މަޖިލީހަށް ހަމަ ހުރިހާ ބާރެއް ދީފައި. އެ
ހަމަ ވަރަށް ބޮޑު އޮޅުވައިލުމެއް އިނގޭތޯ. އެއްގޮތަކަށް ވެސް އަޅުގަނޑު މި ދަންނަވަން މި ވާހަކަ ، މީގެ ކުރިން މި
78

20 ވަނަ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ 45 ވަނަ ޖަލްސާ 4 ނޮވެންބަރު 2024
ވާހަކަ ފާހަގަކޮށްލީ ، އަޅުގަނޑު ބުނަން މި އުޅޭ އެއްޗަކީ މުތުލަގަށް ރައީސަށް ދީފައެއް ނޫނޭ އިނގޭތޯ. ހަމަ
ޙަޤީޤަތުގައި ވެސް ޑިމޮކްރެޓިކް ނިޒާމުތަކުގައި މި ކަންކަން ހިނގާ ގޮތަށް ވީހާ ގިނަ ބައެއްގެ ބަހަކާ އެކުގައި މިކަން
ކުރެވޭ ގޮތަށް މި އޮތީ ފުރުޞަތުދީފައި. ހަމަ ގައިމު ވެސް އަޅުގަނޑަށް ޔަގީން މި އިއްޒަތްތެރި މަޖިލީހުގެ ހުރިހާ
މެންބަރުން ވެސް އަޅުގަނޑަށް ޔަގީން މި ބިލަށް ތާއީދުކުރާކަން. އެ ބޭފުޅުން ގަބޫލުކުރޭ މިއީ ކުރަންޖެހޭ ކަމެއް.
މިކަން ކުރަންޖެހޭ ކަމެއް ކަމަށް އެނގޭ ސަބަބަކީ ، އެންމެ ފުރަތަމަ މި ހުސްވި 19 ވަނަ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގައި
ކަމަށް އަޅުގަނޑަށް މަޢުލޫމާތު ލިބިފައި އޮތް ގޮތުގައި ވެއްޖެއްޔާމު ސިވިލް ސަރވިސް ކޮމިޝަން މި ގޮތަށް
ބަދަލުވެގެންދިޔައީ. އެހެންވީމާ، މިއީ މި ބޭފުޅުންގެ ޙަޤީޤަތުގައި މެނިފެސްޓޯގައި ނެތް ކަމެއް، މި ބޭފުޅުންގެ ޕާޓީގެ
ސިޔާސަތުގެ ތެރޭގައި ހިމެނިގެން މި މިނިވަން ހުރިހާ މުއައްސަސާތަކެއް މި ގޮތަށް ބަދަލުކުރުމުގެ މަސައްކަތަކީ އެއީ
ފެށިފައި އޮތް ކަމެއް އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ދަންނަވަންތޯ! އަޅުގަނޑުމެންނަކަށް މިކަން މި ގޮތަށް ދޫކޮށްލާފައި
ބޭއްވޭކަށެއް ނެތް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ ސަބަބަކީ ދިވެހި ރައްޔިތުންނަށް އިންސާފު ނުލިބުމަކީ އެއީ އަޅުގަނޑުމެން
ދިވެހި ހުރިހާ ރައްޔިތުން އެކަމާ އަބަދު ކަންބޮޑުވެގެން ތާއަބަދު ދައްކާ ވާހަކަ. ކޮންމެ ވެރިކަމެއް ނިމިގެންދާއިރުގައި
މިކަހަލަ ކަންކަން މިހެން ހުރީމަ އެކަންކަމެއް ރައްޔިތުން ބަލައެއް ނުގަނޭ. އެހެންވީމާ، އިއްޒަތްތެރި ރައީސް،
އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި ސަރުކާރުން މި އިޞްލާޙު ހުށަހެޅިފައި މި އޮތީ ވަރަށް މާތް ނިޔަތެއްގައި. މިއީކީ
އެއްގޮތަކަށް ވެސް މި ބޭފުޅުން މި ވާހަކަދައްކާ، މި ބޭފުޅުން މި ވިއްކަން އުޅޭ އެތި ވިއްކޭ ގޮތަކަށެއް ނޫން. އެކަން
އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، އެނގޭ ދެވަނަ ކަމަކީ މީގެ ކުރީގައި، އެއީ 2006އިން 2017އާ ހަމައަށް ބެލިޔަސް، ހިއުމަން
ރައިޓްސް ކޮމިޝަންގެ ރައީސް ވެސް، ނައިބު ރައީސް އެބައޮވޭ އެ ބޭފުޅާގެ ފޭސްބުކްގައި ވެސް މި ވާހަކަ ބުނެފައި.
މިއީކީ އެއްގޮތަކަށް ވެސް ގޯ ސް ކަމެއް ނޫން ކަމާއި، މީގެ ކުރީގައި ވެސް މި ކަންކަން ޕްރެކްޓިސްކުރަމުން އައީ މި
ގޮތަށް ކަމާއި، އެ މުއައްސަސާތަކުގެ މިނިވަންކަން އިތުރަށް ދެމެހެއްޓި، އެ މީހުންގެ މަސައްކަތްތައް ހަރުދަނާވެގެންދާނެ
ކަމެއް ކަމަށް އެބަ އޮތް ބުނެފައި. މި ހުރިހާ ކަމަކުން އެނގިގެންދަނީ މިއަދުގެ މި ސަރުކާރުން ފެށިގެން މި ގެންދާ
މަސައްކަތަކީ ޙަޤީޤަތުގައި ވެސް ޤައުމަށް ފައިދާ ހުރި، ލާބަ ހުރި މަސައްކަތެއްކަން. މީގެ މިސާލަކީ އިއްޒަތްތެރި
ރައީސް، އަޅުގަނޑުމެން ކޮވިޑުގެ ތެރޭގައި، އެނގިވަޑައިގަންނަވާނެ ކޮވިޑުގެ ހާލަތުގައި މި ދިވެހި ރައްޔިތުން ވަރަށް
ނިކަމެތި ހާލެއްގައި ބައިތިއްބާފައި، ހުރިހާ އެންމެން ގެއަށް ވައްދާފައި މި ކިހާ ވައްކަންކޮށްފައި އޮތީ. އަދި ރާއްޖޭގެ
އެކި ސަރަހައްދުތަކުގައި ފެށިފައި ހުރި މަސައްކަތްތަކާއި އެއްޗެހި ހުރީ ނުނިމި. މި ކަންކަމުން ވެސް ކޮށްފައި ހުރީ
ވައްކަން. މިހާރު ދާދި އިހަށްދުވަހު އަޅުގަނޑު ރަށުގައި ވެސް ސްކޫލު އިމާރާތެއް އަޅަން ހަވާލުކޮށްފައި އޮތް. އި އްޔެ
ކޮންޓްރެކްޓަރު ފައިބައިގެން ހިނގައްޖެ. ޚަބަރު ބަލައިލިއިރުގައި އަހަނ! ހަމަ އެކަހަލަ ކަމެއް. މިކަހަލަ ކަންކަން މުޅި
ރާއްޖޭގައި އޮތީ. ދެން މިސާލަކަށް މީގެ ކުރީގައި ބައެއް މެންބަރުން ވެސް ވާހަކަދެއްކި ފެނަކައިގެ މައްސަލަ. އެހެން
79

20 ވަނަ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ 45 ވަނަ ޖަލްސާ 4 ނޮވެންބަރު 2024
ކިޔާނެ ކަމެއް ނެތް އިނގޭތޯ. ހުރިހާ ދިމާލެއްގައި ހުރީ މި ކަންކަން. މިހާރު މި ކަންކަން ރައްޔިތުންނަށް ބެލެންޖެހޭ.
އަބަދު ކޮންމެ ސަރުކާރެއް އައި ސްފައި ތިމަންނަމެން މާދަމާ މިކަން ކުރާނަމޭ، އެހެން ބުނެގެންނެއް ފަރަކު ނުޖެއްސޭނެ.
އެހެންވީމާ، އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، އިރާދަކުރެއްވިއްޔާމު އަޅުގަނޑުމެން މި މަޖިލީހުން މި ތިބީ، އަޅުގަނޑުމެންގެ
މެންބަރުން މި ތިބީ އެ ވިސްނުމެއްގައެއް ނޫން. އަޅުގަނޑުމެންގެ ނެތް ނުބައި އެޖެންޑާއެއް. އެއީ އަޅުގަނޑުމެންގެ
ވެރިކަމުގައި، ޚާއްސަކޮށް ޑރ. މުޢިއްޒަށް ދިވެހި ރައްޔިތުން އެ ކުރެއްވި އިތުބާރު މި މަޖިލީހުގެ ފްލޯރއިން ފެންނަން
މިއަދު މި އޮތީ. އެހެންވީމަ، އެމް.ޑީ.ޕީގެ މެންބަރުން ކޮންމެހެން މިކަމާ ދެކޮޅަށް ވާހަކަދައްކާނެ ކަމެއް ނެތް. ކަންކަން
އޮޅުވައިލަން އުޅޭނެ ކަމެއް ނެތް. އަޅުގަނޑުމެންގެ މި ފަހަރު މި ރައްޔިތުންގެ މަޖިލިސް ވެގެންދާނީ ދިވެހި
ރައްޔިތުންނަށް މި ހުރިހާ މާނައެއްގައި ވެސް އިންސާފު ކަށަވަރުކޮށްދެވޭނެ ގޮތަށް ރާއްޖޭގެ ހުރިހާ ގާނޫނުތަކެއް
އިޞްލާޙުކޮށްގެން ނަމަވެސް، އެކަން ކުރާނެ މަޖިލީހަކަށް ވެގެންދާނެ. ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް ދެއްވި
ފުރުޞަތަށް.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. ދެން ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ ހިތަދޫ ދެކުނު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު
އިބްރާހީމް ނާޒިލަށް.
ހިތަދޫ ދެކުނު ދާއިރާގެ މެންބަރު އިބްރާހީމް ނާޒިލް ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. 13 /2008، އެންޓި-ކޮރަޕްޝަން ގާނޫނަށް ގެނެވޭ އިޞްލާޙު އަޅުގަނޑުމެން
ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގައި މިއަދު މި ބަހުސްކުރެވިގެންދަނީ. އިޞްލާޙުގައި ފާހަގަކުރެވެނީ ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާއަށް
އޭ.ސީ.ސީގެ ރައީސާއި ނައިބު ރައީސް އައްޔަންކުރުމުގެ ބާރުތަކެއް ލިބިގެންދާ ވާހަކަ. ބައެއް ބޭފުޅުން އެބަ ވިދާޅުވޭ މި
އިއްޒަތްތެރި މަޖިލީހުންނޭ މީގެ ގޮތެއް ނިންމާނީ. އަޅުގަނޑު ހިތަށްއަރާ އެ ގޮތަށް ގޮތެއް ނިންމެންޏާ
ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާގެ އެ ނަން މަޖިލީހަށް ފޮނުވުމުގެ ބާރު ވެސް އެބަ އޮތް މި މަޖިލީހަށް ލެވެން. މި މަޖިލީހަށް
ހުށަހެޅޭ ނަންތަކުގެ ތެރެއިން މިނިވަން މުއައްސަސާ ކޮމިޓީން ފާހަގަކުރަންޖެހޭ ވަރަކަށް ފާހަގަކޮށްފައި، ވެޓު ކޮށްފައި،
ދެން މި ފްލޯރއަށް ގެނެސް ފާސްކުރީމައެއް ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާގެ ދައުރެއް އޭގައި ނޯންނާނެ. އޭރުން 100% މި
މަޖިލީހުގެ ދައުރު އޮންނާނެ ކަމަށް އަޅުގަނޑަށް ފާހަގަކުރެވޭ. އެގޮތަށް އެ ފުރުޞަތު ދެވިއްޖެއްޔާމު، ގާނޫނު ތެރެއިން
ދެވިއްޖެއްޔާމު ދެނެއް ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާއާ ދިމާލަކަށް އެއްވެސް މީހަކަށް އެއްވެސް ވަރަކަށް އިނގިލި ދިއްކުރެވޭނެ
ފުރުޞަތެއް ނޯންނާނެ. ހަމަ އެގޮތަށް ވެސް، އެ މަގުން ވެސް އެ ކަންތައް ކުރަން ގާނޫނަށް ގެންނަންޖެހޭ އިޞްލާޙެއް
80

20 ވަނަ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ 45 ވަނަ ޖަލްސާ 4 ނޮވެންބަރު 2024
ނޫނީ ބަދަލެއް ގެނެސްފައި އެކަން ވެސް ކުރެވޭނެ މި މަޖިލީހުން. އަޅުގަނޑު ހިތަށްއަރާ އެންޓި-ކޮރަޕްޝަން ގާނޫނަށް
މިހާ އަވަސްއަރުވައިލާފައި މި ކަންތައް މި ކުރަން އުޅެނީ އަހަރެއްގެ ތެރޭގައި ދައުލަތް 150 ބިލިއަނުން
ދަރުވައިލާފައި ، މި ވީނުވީ ވާހަކަ ވެސް ދައްކަފާނެތީހޭ، އެ ވެސް ހަމަ އުފެދޭ ބޮޑު ސުވާލެއް. އަހަރު ނުފުރެނީސް
150 ބިލިއަނުން ދައުލަތް ދަރުވައިލީ. އަޅުގަނޑުމެންނަށް އަޑުއިވިއްޖެ އެމް.އެމް.ޕީ.އާރު.ސީގެ އެކައުންޓުތަކުން،
ބޭންކުތަކުގެ އެކަންޓުތައް ފުރި ބާރުވެގެން ދިޔަ ވާހަކަ. އޭރު ވެސް ސުޕަރ މެޖޯރިޓީއާ އެކީގައި މި އިއްޒަތްތެރި
މަޖިލީހުގައި ތިއްބެވި މެންބަރުން އެ ބޭފުޅުންނަށް ބޮޑެތި ބާރުތަކެއް އޮވެމެ، އޭރުގައި ހުންނެވި
ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާއަށް ބިރުން އެ ވާހަކަ ނުދައްކައި އޭރު ތިއްބެވީ. މިހާރު އެބަ ދައްކާ އެ ވާހަކަ. އަނެއްކާވެސް ،
ހަމަ އެކަހަލަ ދުވަހެއް އަނެއްކާ ވެސް އަތުވެދާނެ. އެހެންވީމާ، މިހާރު ވެސް މި ފުރުޞަތު މި ގޮތަށް ނުދީ، ހަމަ ތި
އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންގެ ބޮލުގައި ވެސް އަންނާނެ މީގެ ތެރެއިން ބަދުނާމުތަކެއް އެޅިގެން އަންނާނެ. އޭރު އެ ވާހަކަ
ނުދައްކައި ތިބީމާ 18 ވަނަ މަޖިލީހުގައި ތިއްބެވި މެންބަރުން ބޮލުގައި އެ ބަދުނާމު އެޅިގެންދިޔަ. އޭރު
އެމް.އެމް.ޕީ.އާރު.ސީގެ ޚިޔާނާތުގައި ، އެ އެކައުންޓުތައް ފުރި ބާރުވެގެންދިޔައިރު އޭގެ ވާހަކައެއް އެއްވެސް އިއްޒަތްތެރި
މެންބަރަކު ގެނެސްދީފައި ނެތް ވާހަކަ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް ގެ ވެސް ހަނދުމަފުޅު ހުންނާނެ. އެގޮތަށް އެކަން ވެގެން
ދިޔައީ. އަޅު ގަނޑުމެންނަށް މިހާރު 400 މިލިއަނުން، 800 މިލިއަނުން ބައެއް ބޭފުޅުންގެ އެކައުންޓުގައި ހުންނަ ވާހަކަ،
ހުރި ވާހަކަ އެއީ ކިހިނެއް ލިބުނު އެއްޗެއްގެ ވާހަކަ، ސުވާލު އުފައްދަނީ ހަމަ އޭރު އެއަށް ސަޕޯޓުކޮށްދެއްވި
އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން. އެއްގޮތަކަށް ވެސް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ރައީސުލްޖުމްހުރިއްޔާއަށް އިނގިލި ދިއްނުކުރެވޭ ގޮތަށް
މިކަން ކުރެވެން އޮތް ހިނދު، ކީއްވެތޯއޭ އަޅުގަނޑުމެން އެކަން ނުކުރަނީ؟ ހަމަ މި މަޖިލީހުގައި އެބަ އޮތް މިނިވަން
މުއައްސަސާއާ ބެހޭ ކޮމިޓީއެއް. އިލެކްޝަން ކޮމިޝަނާއި އެންޓި-ކޮރަޕްޝަން ކޮމިޝަންގެ ރައީސާއި ނައިބު ރައީސަށް
ބޭނުންފުޅުވާ ބޭފުޅުން މި ތަނަށް ނަން ފޮނުވައިގެން، މިތާ ކޮމިޓީން ފާސްކުރައްވައިގެން ކުރައްވަންވީނޫންތޯ؟ އޭރުން
ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާއަކަށް އިނގިލި ދިއްކުރެވޭނެ އެއްވެސް ފުރުޞަތެއް ނޯންނާނެ. އޭރުން ކުރިއަށް އޮތް ތަނުގައި
ވެސް އެ ވާހަކަ ދެއްކޭނެ ގޮތެއް ނޯންނާނެ. މިއީ ވެސް މިކަން ކުރެވޭނެ ގޮތްގޮތް. އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެބަ އޮތް
ފުރުޞަތުތައް. އަޅުގަނޑުމެންގެ ރައީސް، ތި ބޭފުޅުންގެ ރައީސް، ކުރީ ހުރި ރައީސް، ކުރީ ރައީސް، ކުރީ ސަރުކާރު،
އެއްވެސް ރައީސަކަށް އެއްވެސް ގޮތަކަށް އެއްޗެކޭ ނުބުނެ މި އިއްޒަތްތެރި މަޖިލީހުގައި މިކަން ކުރެވޭނެ މަގު އެބަ އޮތޭ
އަޅުގަނޑު މި ދަންނަވަނީ. ކީއްވެހޭ އަޅުގަނޑުމެން އެކަން އެ ގޮތަށް ކުރަން ބޭނުން ނޫނީ؟ އަޅުގަނޑު ހިތަށްއަރާ
މިކަހަލަ ކޮންމެ ފުރުޞަތެއްގައި ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާއަށް އެ ލަގާ ނުދީ، އެ ގޮތަށް އެކަން ނުކޮށް، އަޅުގަނޑުމެން
ކީއްވެތޯއޭ ސުޕަރ މެޖޯރިޓީ ބޭނުންކޮށްގެން އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި މަޖިލީހުން؛ އޭރަކު ނޯންނާނެ ދެއްކޭނެ ވާހަކައެއް
މީގައި. ދެންމެ ވެސް ހަމަ މި ތަނުން، މިތާނގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރެއް އެ ފާހަގަކުރެއްވީ ރައީސް، އެންމެ ނަމެއް
81

20 ވަނަ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ 45 ވަނަ ޖަލްސާ 4 ނޮވެންބަރު 2024
ރައީސް މި ފޮނުވަނީ. އެބަ މަޖުބޫރުވޭ އެކަން ކުރަން. އެހެންވީމާ، އެ މަގުން އެކަން ކުރުން އެއީތޯ އެންމެ ރަނގަޅު
ގޮތަކީ ނޫނިއްޔާ މަޖިލީހުން އެކަން ކުރުންތޯ ރަނގަޅީ؟ ޝުކުރިއްޔާ ދެއްވި ފުރުޞަތަށް ރައީސް.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ. މިއަދުގެ ޖަލްސާގެ ވަގުތު ހަމަވެއްޖެ. ޖަލްސާގެ ސުޕަރ މެޖޯރިޓީ އޮވެގެން
މަސައްކަތްކުރަމުން މި ދަނީ ރައްޔިތުން ބޭނުންވާ ސްޕީޑުގައި. ރައްޔިތުން އެ މެޖޯރިޓީ ޕީ.އެން.ސީއަށް ދިނީ ރައްޔިތުން
ބޭނުންވާ ސްޕީޑުގައި މަޖިލިސް ކުރިއަށްގެންދަންވެގެން. އެހެންވީމާ، މިހާ ބާރަށް ބިލުތަކުގެ ބަހުސްތައް މި ގެންދަނީ.
އެ ވާހަކަ ހަމަ ރައްޔިތުންގެ މަޢުލޫމާތަށް ޓަކައި އަޅުގަނޑު މި ދަންނަވައިލީ. އެއްގޮތަކަށް ވެސް ރިޔާސަތުން
ބަހުސްގައި ބައިވެރިވުމުގެ މަހުސަދެއްގައެއް ނޫން. އެހެންނަމަވެސް، ރައްޔިތުންނަށް މިކަން އެނގެންޖެހޭނެ ކަމަށް
އަޅުގަނޑަށް ގަބޫލުކުރެވޭތީ. ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާކަމުގެ މަގާމަށް ޑރ.މުޙައްމަދު މުޢިއްޒު އިންތިޚާބުކުރައްވާފައި، އެ
މަނިކުފާނު ވެވަޑައިގެންނެވި ވަޢުދުތައް ފުއްދުމަށް ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުން ދޭންޖެހޭ އެހީތެރިކަމާއި އެއްބާރުލުންދިނުމަށް
މަގުފަހިކޮށްދިނުމުގެ ގޮތުން ރައްޔިތުން އެހާ ބޮޑު ތަނަވަސް އަޣުލަބިއްޔަތެއް ދެއްވީ. އެ ބޭނުން، އެ މަގުސަދު މި
މަޖިލީހުން ހާސިލުކޮށްދޭނެ ކަމުގެ ޔަގީންކަން ދިވެހި ރައްޔިތުންނަށް އަރުވަމުން މިއަދުގެ ޖަލްސާ އަޅުގަނޑު
ނިންމައިލާނީ.
ނިންމުން
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ދެން މަޖިލީހުގެ ޖަލްސާއެއް އޮންނާނީ 5 ނޮވެންބަރު 2024ވާ އަންގާރަ ދުވަހުގެ ހެނދުނު 9:00ގައި.
والحمد هل ر ب العالمين މަޖިލިސް ނިމުނީ.
____
82